

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis, Seu Resolutio Casuum Conscientiæ

Juxta Sacram Scripturam, Canones, Et Sanctos Patres

Continens Tractatus de Sacramentis Pœnitentiæ & Extremæ Unctionis;
necnon varia summorum Pontificum Decreta, contra Moralis corruptæ
propositiones, & alia

Genet, François

Parisiis, 1703

Tractatus Sextus. De Sacramento Pœnitentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40817

TRACTATUS SEXTUS
DE
SACRAMENTO
POENITENTIÆ.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine & definitione Pœnitentiæ.

Quæst. I.

UID significat nomen
Pœnitentiæ?

Resp.

Pœnitentiæ, inquit S. Iſidorus,
S. Iſidorus Hispalensis, lib. 2. De Of-
f. nomen sumpsit à pœna fi iis Ecclē.
ſialticis.
quâ anima cruciatur, & caro mortificatur.

Et Divus Augustinus relatus in Can. ait:
Pœnitentiæ est quadam dolentis vindicta, pu- Can. Pœni-
tentiæ. dist. 3.
niens in se quod dolet commiſiſſe: continuè do-
lendum est de peccato, quod declarat ipſa dic- de Pœnit.
tionis virtus: pœnitere enim est pœnam
tenere.

Quæst. 2. Quot modis ſumitur nomen Pœ-
nitentiæ?

Resp. Nomen Pœnitentiæ, inquit Divus
Thomas. 3. p. q. 84. ſumi poteſt duobus mo-
Tomus IV. A

2 TRACTATUS VI.

dis, aut pro virtute Pœnitentiæ, aut pro Sacramento Pœnitentiæ.

Quæst. 3. Quid est virtus Pœnitentiæ?

Resp. S. Thomas eam definit virtutem quâ

D. Tho. 3. P.
q. 83. art. 1.
in corp.

Pœnitens assumit moderatum dolorem de peccatis præteritis, cum intentione removendi ea: unde manifestum est, quod Pœnitentia de qua nunc loquimur, vel est virtus vel actus virtutis. Efficir Pœnitentia ut moderatè doleamus de peccatis in Deum commissis cum proposito illi satisfaciendi & non peccandi de cætero: idque propriè Pœnitentiæ virtus producit in pœnitentibus ut rectè observatum est à Catechismo Concilii Tridentini. Interdum enim, inquit, evenit ut ex admissis sceleribus minorem quàm par est, dolorem homines capiant; quin etiam ut à Salomone scriptum est, nonnulli sunt qui cum malefecerint, letantur: rursus verò alii ita se mœrore animi & agri tudini dedunt, ut de salute prorsus desperent; qualis fortasse Cæin videri potest, qui ait: Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear. Et qualis certè Judas fuit, qui Pœnitentiâ ductus suspendio vitam & animam amisit. Vt igitur modum in dolore tenere possimus, Pœnitentiæ virtute adjuvamus.

Catechif.
Conc. Trid.
part. 2. De
Sacram. Pœ-
n. num. 9.

Quæst. 4. Quid est Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Est Sacramentum novæ Legis à Jesu Christo Domino nostro institutum, in quo relapsis post Baptismum, illud cum debitis dispositionibus percipientibus remittuntur peccata per Sacerdotalem absolutionem.

Primò, est Sacramentum ut à Concilio Tridentino sub anathematis pœna contra negantes definitum est his verbis: Si quis dixerit Pœnitentiâ non esse verè & propriè Sacramentum pro Fidelibus, quoties post Baptismum

sess. 14. Can.
20.

De Sacram. Pœnitentiæ. Cap. I. 3

in peccata labuntur, ipsis Deo reconciliandis à Christo Domino nostro institutum, Anathema sit.

Hoc autem probat Divus Thomas dum ait: Dicendum quòd sicut Gregorius dicit, & habetur in Decretis, 1. q. 1. Can. Multi. Sacramentum est in aliqua celebratione, cum res gesta ita sit, ut aliquid significare intelligatur; quod sanctè accipiendum est: Manifestum est autem quòd in Pœnitentiâ ita res gesta sit, quod aliquid Sanctum significatur tam ex parte peccatoris Pœnitentis, quàm ex parte Sacerdotis absolventis: Nam peccator pœnitens per ea quæ facit & dicit, ostendit cor suum à peccato recessisse: similiter etiam Sacerdos per ea quæ agit & dicit circa pœnitentem, significat opus Dei remittentis peccata. Unde manifestum est quòd Pœnitentiâ qua in Ecclesia agitur, est Sacramentum.

Secundò, est Sacramentum institutum ad remittenda peccata commissa post Baptismum, quia ut supra diximus, peccata ante Baptismum admissa remittuntur per Baptismum tam quoad culpam, quàm quoad pœnam.

Denique dicitur Cum debitis dispositionibus illud recipientibus; quia ut ait Divus Thomas: Sicut in corporalibus Medicinis quedam sunt quæ consistunt in sola passione, vel receptione curati, ut sectio vulneris, vel appositio emplastri: quedam verò quæ consistunt in actu laborantis, sicut exercitationes, & huiusmodi: ita etiam in Sacramentis, quedam non requirunt actum ejus qui sanctificatur, quantum ad substantiam Sacramenti, nisi per accidens, sicut removens prohibens; sicut patet in Baptismo & Confirmatione, & huiusmodi: Quedam autem requirunt essentialiter & per se actum ejus qui Sacramentum

D. Th. 3. p.
q. 84. art. 1.
in corp.

S. Th. in 4.
sent. dist. 14.
art. 1. ad 1.

4 TRACTATUS VI.

recipit ad essentiam Sacramenti: sicut patet in Pœnitentia & Matrimonio. In his enim materia Sacramenti sunt actus ejus qui ipsum recipit: ita in Pœnitentia se habent contritio, confessio & satisfactio: hinc est quod actus pœnitentis sunt omninò necessarii ad validitatem Sacramenti: uti deinceps explicabimus.

Quæst. 5. Quodnam ponis discrimen inter virtutem Pœnitentiæ & Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. In hoc Pœnitentiæ virtus & Sacramentum differunt, quòd Pœnitentiæ virtus sit actus internus voluntatis quo peccator odit & detestatur peccata à se commissa, cum firmo constantique proposito deserendi malam vitam Deoque pro præterita vita satisfaciendi; verùm Pœnitentia in quantum est Sacramentum, consistit in certis actibus exterioribus sensibusque subjectis, qui denotant id quod interiùs in animo peragitur, cum absolutione Sacerdotis, quo fit ut actus virtutis Pœnitentiæ, sint materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, quod producit gratiam *ex opere operato*.

Quæst. 6. Pœnitentia, in quantum virtus cum desiderio Sacramenti Pœnitentiæ, est-ne sufficiens ad justificationem peccatoris?

Resp. Satis patet ex Concilio Tridentino, desiderium Sacramenti Pœnitentiæ sufficere ad justificationem peccatoris virtute meritorum Domini nostri Jesu-Christi, si sit conjunctum cum contritione perfecta, ita enim: *Etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.*

Desiderium Sacramenti Pœnitentiæ potest

Conc. Trid.
sess. 14. De
Pœnitentia,
cap. 4.

De Sacram. Pœnitentiæ. Cap. I. 5
esse explicitum, aut implicitum: Explicitum quando quis actu & expressè desiderat recipere Sacramentum Pœnitentiæ: Implicitum quando aliquis facit aliquid quod in se includit desiderium Sacramenti Pœnitentiæ: ut quando aliquis qui nullam habet cognitionem hujus Sacramenti, elicit actum contritionis perfectæ, aut amoris Dei; tunc enim habet desiderium implicitum Sacramenti Pœnitentiæ, quia eliciendo actum contritionis aut amoris Dei, habet verum desiderium adimplendi omnia quæ sibi à Deo præcepta sunt, & consequenter recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, si post Baptismum commisit aliquod peccatum, si sciret Sacramentum Pœnitentiæ institutum esse à Deo ad remittenda peccata commissa post Baptismum.

Quæst. 7. Quid est in Sacramento Pœnitentiæ, res tantum, Sacramentum tantum, & res ac Sacramentum simul?

Resp. Divus Thomas ita respondet: Dicendum quòd etiam in Pœnitentiâ est aliquid quod est Sacramentum tantum, scilicet actus exterior exercitus, tam per peccatorem pœnitentem, quàm etiam Sacerdotem absolventem: res autem, & Sacramentum, est Pœnitentiâ interior peccatoris: res autem tantum & non Sacramentum, est remissio peccati.

*s. Tho. 3. p.
q. 84. art. 1.
ad 3.*

6 TRACTATUS VI.

CAPUT II.

De Institutione & necessitate Sacramenti Pœnitentiæ.

Quest. 1. QUANDO NAM Christus Dominus instituit Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Huic quæstioni satisfacit Concilium Conc. Trid. Tridentinum his verbis: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè instituit, cum è mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos, dicens: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.*

Quest. 2. Quomodo probari potest, necessarium esse confiteri peccata sua Sacerdoti ad hoc ut aliquis possit recipere absolutionem in Sacramento Pœnitentiæ?

Resp. Hoc probatur primò, ex eo quod dicitur Act. 19. versu 18. *Multique credentium veniebant, confitentes, & annuntiantes actus suos: Et in Evangelio S. Matthæi, cap. 18. v. 18. Jesus-Christus Dominus noster sic loquitur Apostolis: Amen dico vobis, Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo; & quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo. Sic autem Divus Hieronymus explicat hæc verba Domini nostri Jesu Christi: Episcopus & Presbyter, non eos qui insontes sunt, vel noxii: sed pro Officio suo cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus.*

S. Hieronymus in cap. 16. Matth.

Sanctus Basilius expressè declarat, quod omnes Fideles tenentur confiteri peccata sua.

De Sacram. Pœnitentiæ. Cap. II. 7

Quoniam igitur, inquit, conversionis modus proprius esse debet peccatoris, & necesse est ut fructus ferantur qui deceant resipiscentiam, juxta quod scriptum est, facite fructus resipiscentiæ dignos, ne comminatio, quam subjecit, locum habeat, si fructus defuerint (nam omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, exciditur, & in ignem conjicitur) necessarium est ut iis fiat confessio peccatorum, quibus dispensatio Mysteriorum Dei concedita est. Nam hoc pacto, & qui olim inter sanctos Pœnitentiæ egerunt, fecisse reperiuntur. Scriptum est enim in Evangelio, quod Joanni Baptista peccata confessi sint. In Actis verò, Apostolis à quibus baptizabantur, peccata sua confessi sunt omnes.

S. Basilius. In
Regulis con-
tractioribus.
Regula 188.

Sanctus Augustinus ait: *Amisâ confessione, non erit locus misericordiæ: tu factus es peccati tui defensor, quomodo erit Deus liberator? Vt ergo ille sit liberator, tu esto accusator.*

S. August. in
Psal. 68. con-
cione 1, in
fine.

Quæst. 3. Numquid Christus Dominus ante Resurrectionem suam, postquam egressus est è deserto prædicavit Pœnitentiæ, cum dixit Matthæi cap. 4. *Pœnitentiæ agite, appropinquavit enim regnum Cœlorum*, quæ verba declarare videntur, eum instituisse Sacramentum Pœnitentiæ ante suam Resurrectionem?

Resp. Non loquebatur in hoc loco Christus Dominus de Pœnitentiæ Sacramento, sed tantum de virtute Pœnitentiæ ad præparandum homines ad fidem, & Baptisimum, & ad suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum, ut notat Divus Thomas, dum ait: *Dominus in principio prædicationis suæ indixit hominibus, ut non solum pœniterent, sed etiam pœnitentiæ agerent, significans determinatos modos actuum, qui requiruntur ad hoc Sacramentum, postmodum instituendum.*

D. Tho. 3. p.
q. 84. art. 7.
in corp.

8 TRACTATUS VI.

Quaest. 4. Quænam est necessitas Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Eam declaravit Concilium Tridentinum his verbis : *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum, ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus.*

Conc. Trid. sess. 14. cap. 2.
S. Hieronymus scribens, ad Demetriadem.

Et ut ait S. Hieronymus : *Secunda Tabula post naufragium est Pœnitentiæ. Quod ita explicat Divus Thomas : Nam sicut primum remedium mare transeuntibus est, ut conserventur in navi integra ; secundum autem remedium est post navem fractam, ut quis tabula adhareat : ita etiam primum remedium in mari hujus vita est, quod homo integritatem seruet ; secundum autem remedium est, si per peccatum integritatem perdiderit, quod per Pœnitentiæ redeat.*

S. Tho. 3. P. q. 84. art. 6. in corp.

Quibus verbis, gravissimè admonentur Pastores de suis obligationibus, ut non solum summam curam adhibeant-ne pœnitentes sacrilegas faciant confessiones, verùm etiam ut inducant Fideles, ne in re tanti momenti quidquam prætermittant ; quoniam, ut ait Divus Augustinus : *Nulla satis magna securitas, ubi periclitatur aternitas.*

Quaest. 5. Contritio perfecta, & amor Dei, numquid possunt delere peccata sine Pœnitentiæ Sacramento?

Resp. Concilium Tridentinum huic difficultati ita respondet : *Docet præterea etsi contritio- nem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur : ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.*

Ex quo patet, Sacramentum Pœnitentiæ in

De Sacram. Pœnitentiæ. Cap. II. 9

re aut in voto esse necessarium ad salutem lapsis post Baptismum in aliquod peccatum mortale, ut nondum regeneratis ipse Baptismus.

Utile erit hîc advertere, quod illi qui incidunt in aliquod peccatum mortale eo prætextu quia credunt quod facilè poterint obtinere remissionem per Sacramentum Pœnitentiæ, non solum in hoc magnam malitiam & ingratitude ostendunt, occasionem sumentes offendendi Deum, ex eo quod bonus est, & semper paratus ad remittenda peccata: sed etiam cum magna imprudentia & temeritate agunt, non solum quia facilè evenire potest quod in illo miserabili statu moriantur; sed etiam quia multæ occurrunt difficultates in praxi ad hoc ut aliquis veram possit agere pœnitentiam, ut nemo sensatus debeat velle sibi infigi similia vulnera, quia potest ab illis sanari.

Nec statim nobis Pœnitentiæ subsidia blandiantur, ait S. Hieronymus, quæ sunt infelicium remedia. Cavendum est vulnus quod dolore curatur: aliud est, integrâ nave & salvis mercibus, portum salutis intrare, aliud nudum herere tabula, & crebris fluctuum recursibus ad asperrima saxa collidi.

S. Hieronymus, Epist. 9. ad Salvi-
nam.

Verba Divi Ambrosii deberent nobis terrorem incurrere, dum ait: *Facilius inveni, qui innocentiam servaverit, quàm qui congruè Pœnitentiam egerint.*

S. Ambr. de Pœnitentiâ, cap. 10. lib. 2.

Et S. Pacianus nos admonet, quod *Baptismus est Sacramentum Dominice Passionis: Pœnitentium venia, meritum confitentis. Illud omnes adipisci possunt, quia gratis Dei donum est: labor verò iste paucorum est, qui post casum resurgunt, qui post vulnera convalescunt, qui lacrymosis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu reviviscunt.*

S. Pacianus, Epist. 3. ad Sympron.

CAPUT III.

*De Materia & forma Sacramenti
Pœnitentiæ.*

Quest. 1. QUOTUPLEX est materia
Sacramenti Pœnitentiæ ?

S. Tho. 3. p. q. 84. art. 2. in corp. Resp. *Dicendum*, inquit Divus Thomas, quòd duplex est materia Sacramenti Pœnitentiæ ; proxima & remota.

Quest. 2. Quænam est materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ ?

Sess. 14. De Pœnit. cap. 2. Resp. Actus pœnitentis, ut innuit Concilium Tridentinum his verbis : *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio, qui quatenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes dicuntur.*

Ratio autem cur Concilium dixit, hos actus esse quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, non ita intelligenda est, quasi velit eos non esse veram materiam, sed voluit dumtaxat indicare discrimen, quod inter hujus, & aliorum Sacramentorum materiam intercedit, in hoc consistens, quod aliorum Sacramentorum materia est res aliqua materialis & sensibilis, cujusmodi est aqua in Baptismo ; Sacramenti verò pœnitentiæ materia sunt actus pœnitentis, quorum præcipuus, ipsa scilicet contritio, est insensibilis, cum actus sit internus ; & sic non ita propriè appellantur hujus Sacramenti materia.

Sacramenti verò Pœnitentiæ ; ait Catechis-

De Sacramento Pœnit. Cap. III. 11

mus Concilii Tridentini, quasi materia sunt actus pœnitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio. Neque verò hi actus, quasi materia à sancta Synodo appellantur, quia vera materia rationem non habeant, sed quia ejus generis materia non sint, quæ extrinsecus adhibeatur: ut aqua in Baptismo, & Chrisma in Confirmatione.

Catech. Concil. Trid. .
P. De Pœnitent. Sacramento. nu. 17.

Quare cum aliqui Theologi Catholici negassent, hos actus esse propriè materiam hujus Sacramenti, Concilium ne eos damnaret, maluit dicere, quasi materiam, ut notat Eminentissimus Cardinalis, qui historiam Concilii descripsit, cap. 3. sess. 14.

Quo fit, hoc esse discrimen inter hoc Sacramentum, & alia, quod in Sacramentis quæ constant materiâ sensibili, Minister non potest applicare formam, nisi materia sit realiter & physicè præsens, v. g. in Sacramento Baptismi, nisi realiter habeat aquam: sed in Sacramento Pœnitentiæ sufficit habere certitudinem moralem de præsentia materiæ ad applicandam formam: quæ quidem certitudo in eo consistit, quòd prudens Confessarius judicare debeat, pœnitentem esse verè contritum, & vero dolore peccatorum suorum compunctum, cum firmo proposito non amplius peccandi, & affectum peccati ex animo penitus extirpandi.

Hoc etiam ostendit cœcitatem illorum Confessorum qui eos passim absolvunt qui pluries promiserunt se vitam, & mores correcturos, absque ulla, aut certè perexigua emendatione; & tamen in negotiis hujus sæculi, imprudens utique haberetur, qui fidem illi haberet, à quo sæpè deceptus fuit, nisi prius aliquo argumento & experientia notabili sibi constaret, de ejus fide in futurum.

12 TRACTATUS VI.

Quest. 3. Quænam est materia remota Sacramenti Pœnitentiæ ?

Resp. Omnia peccatorum genera, siue mortalium, siue venialium, quæ commisit homo post Baptismum, quamvis aliàs debitè confessus fuerit; hoc tamen discrimine, quod sola peccata mortalia sunt materia necessaria huius Sacramenti; quia scilicet non possunt remitti, nisi per susceptionem huius Sacramenti, vel in re, vel saltem in voto: at peccata venialia, quæ non excludunt à gratia Dei, aut mortalia, quæ quis ritè confessus est, sunt materia sufficiens, hoc est, ut ait Concilium Tridentinum: *Peccata venialia quibus à gratia Dei non excludimur, & in qua frequentius labimur, quanquam rectè & utiliter citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat: taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.*

Sess. 14. De
Pœnit. cap.
14

Quest. 4. Quænam sunt verba formæ Sacramenti Pœnitentiæ ?

Resp. Concilium Tridentinum post Decretum Eugenii Papæ I V. ait: hæc esse verba formæ: *Ego te absolvo, &c.* Quia exprimunt effectum quem hoc Sacramentum operatur, qui est remissio peccatorum: Cæteræ preces, quæ præmittuntur, aut subsequuntur, institutione sunt ab Ecclesia, & quamvis non sint de essentia huius Sacramenti, omitti tamen de facili non debent.

Quest. 5. Quisnam est verus sensus verborum absolutionis ?

Resp. Sensus horum verborum non est, quod absolutio sit simplex declaratio remissionis peccatorum; sed quod ea effectivè remittat. Quod quidem probatur ex Concilio Tridentino his verbis: *Si quis dixerit absolu-*

Sess. 14. Can.
23

De Sacramento Pœnit. Cap. III. 13
tionem Sacramentalem Sacerdotis esse nudum
Ministerium pronuntiandi & declarandi re-
missa esse peccata confitenti, Anathema sit.

Rationem affert Divus Thomas, dum ait:
Sacramenta nova Legis non solum signifi- S. Tho. 3. Pe
cant: sed etiam faciunt quod significant: q. 84. art. 3.
unde sicut Sacerdos baptizando aliquem, ad 5.
ostendit hominem interiùs ablutum per verba
& facta, & non solum significativè, sed
effectivè; ita etiam cum dicit: Ego te absol-
vo, ostendit hominem absolutum, non solum
significativè, sed etiam effectivè.

Quæst. 6. Quomodo responderi potest his
verbis quæ habentur Marci, cap. 2. v. 7.
Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus?
Ex quibus videtur, sensum verborum absolu-
tionis non esse, quod Sacerdos effectivè pec-
cata remittat?

Resp. Respondeo ex Divo Thoma: Dicen- S. Tho. 3. Pe
dum quod solus Deus per authoritatem, & à q. 84. art. 3.
peccato absolvit, & peccatum remittit: Sa- ad 3.
cerdotes tamen utrumque faciunt per Ministe-
rium; in quantum scilicet verba Sacerdotis
in hoc Sacramento instrumentaliter operantur
in virtute divina, sicut etiam in aliis Sacra-
mentis.

Quod idem S. Doctor, fortiùs etiam ex-
plicat Opusculo 22. cap. 1. ubi hæc habet:
Dixit Dominus Petro, Matth. 16. Quodcum-
que solveris super terram, erit solutum & in
coelis. Quod ad usum Clavium pertinere osten-
ditur; nam promiserat: Et tibi dabo Claves
Regni Cœlorum. Et post quasi usum Clavium
exponens dicit: Et quodcumque solveris. Pa-
tet ergo ex dictis Salvatoris, quod habens
Claves absolvit. Prasumptuosum est ergo, ne
dicam erroneum, ut Sacerdos dicere non pos-
sit, ego te absolvo, quem Dominus absolvens

confitetur. Magis autem ex verbis Domini colligitur, hanc esse formam debitam absolvendi, Ego te absolvo. Sicut enim Dominus discipulis dixit: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos. *Matth. ultimo*, ita dixit: Quodcumque solveris super terram. Vnde sicut conveniens est forma Baptismi ut Minister dicat, Ego te baptizo, quia Dominus Ministris actum baptizandi attribuit; ita conveniens forma est ut dicatur, Ego te absolvo, quia Dominus Ministro actum absolvendi attribuit.

Quaest. 7. Præter hæc verba, Ego te absolvo, &c. oportet-ne in absolvendo dicere alia verba, quæ in Rituali præscribuntur?

Resp. Quamvis ommissio aliquorum ex his verbis, non efficiat absolutionem invalidam, constat tamen, nisi necessitas aliud suadeat, omninò recitanda esse quæ in Rituali continentur sine ulla prorsus additione, vel detractio-
ne; & quia experientiâ constat, plures Confessarios aliquatenus alterare formulam in absolvendo præscriptam, non abs re erit hîc indicare formam, & apponere, quæ habeatur in Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ in hunc modum: *Cùm igitur Pœnitentem absolvere voluerit, injunctâ ei prius, & ab eo acceptâ salutari Pœnitentiâ, primò dicit: Misereatur tui omnipotens Deus & dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam æternam. Amen. Deinde dexterâ versus pœnitentem elevatâ, dicit: Indulgentiam, absolutionem & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus. Amen. Dominus noster Jesus-Christus te absolvat, & ego autoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu*

De Sacramento Pœnit. Cap. IV. 15
indiges ; Deinde : Ego te absolvo à peccatis
tuis , in nomine Patris , & Filii , & Spiritus-
sancti. *Si Pœnitens sit Laicus , omittitur ver-
bum suspensionis : Passio Domini nostri Jesu-
Christi , merita Beatæ Mariæ Virginis , &
omnium Sanctorum , quidquid boni feceris &
mali sustinueris , sint tibi in remissionem pec-
catorum , augmentum gratiæ & præmium vitæ
æternæ. Amen. In confessionibus autem fre-
quentioribus & brevioribus omitti potest : Mi-
serereatur , &c. Satis erit dicere : Dominus
noster Jesus-Christus , &c. ut supra usque ad
illud : Passio Domini , &c. Urgente verò ali-
quâ gravi necessitate in periculo mortis , bre-
viter dicere poterit : Ego te absolvo ab omni-
bus censuris & peccatis , in nomine Patris , &c.*

C A P U T I V .

*De Effectibus & Partibus Sacramenti
Pœnitentiæ.*

*Quæst. I. Q*UISNAM est primus Sa-
cramenti Pœnitentiæ effectus?

Resp. Nihil utilius , nihil efficacius nos im-
pellere potest ad amplectendum cum gaudio
Pœnitentiæ , quàm ingentium consideratio
honorum , quæ ex ea percepturi sumus , quo-
rum primum est remissio omnium peccato-
rum , quibus specialiter applicatur ; quod qui-
dem eloquenter suo more explicat S. Joannes
Chryostomus relatus in Canone his verbis :
Talis , mihi crede , talis est erga homines
pietas Dei , nunquam spernit Pœnitentiæ ,
si ei sincerè & simpliciter offeratur : etiam
si ad summum quis perveniat malorum , &
inde tamen velit reverti ad virtutis viam ,

*Can. Talis
De Pœnit.
dist. 3.*

suscipit & libenter amplectitur: facit omnia
quatenus ad priorem revocet statum.

Ezechielis,
cap. 18.

Hoc etiam nobis ipse Deus significare voluit
his Ezechielis Prophetæ verbis: *Si impius
egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis
quæ operatus est, & custodierit præcepta mea,
& fecerit iudicium & justitiam, vitâ vivet,
& non morietur: omnium iniquitatum ejus
quas operatus est, non recordabor.* Et S. Joannes
idipsum testatur Epistola I. cap. I. *Si con-
fiteamur, inquit, peccata nostra, Fidelis est
& justus, ut remittat nobis peccata nostra.*
Et cap. 2. ait: *Sed & si quis peccaverit, ad-
vocatam habemus apud Patrem, Jesum-
Christum justum: & ipse est propitiatio pro
peccatis nostris; non pro nostris autem tan-
tùm, sed etiam pro totius mundi.*

Quæst. 2. Sacramentum Pœnitentiæ remit-
tit-ne peccata, non solum quoad culpam, sed
etiam quantum ad pœnam ipsis debitam?

Resp. Certum est, verum hujus Sacramenti
effectum non minus esse remissionem totius
pœnæ peccato debitæ, quàm totius culpæ: ut
enim ait Divus Thomas: *In absolute ali-*
dist. 18. q. 1. *cui plus & minus de pœna dimittitur vi Cla-*
art. 3. q. 2. *vium, secundum quod plus se ad gratiam dis-*
ad 4. *ponit: & potest esse tanta dispositio, quod ex
vi contritionis tota pœna tollitur.*

Et sanè Concilium Tridentinum hoc unicum
ponit discrimen inter fructus quos ex Sacra-
mento Pœnitentiæ percipimus, & eos quos
percipimus ex Baptismo his verbis: *Alius est*
Conc. Trid. sess. 14. *De præterea Baptismi, alius Pœnitentiæ fructus;*
Pœnit. cap. 3. *per Baptismum enim Christum induentes, no-*
31. *va prorsus in illo efficimur creatura, plenam
& integram peccatorum omnium remissionem
consequentes; ad quam tamen novitatem &
integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ.*

De Sacramento Pœnit. Cap. IV. 17

sine magnis nostris fletibus & laboribus, divinâ id exigente justitiâ, pervenire nequam possumus: ut meritò Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus à sanctis Patribus dictus fuerit.

Quocirca hoc discrimen est inter Pœnitentiæ & Baptismi Sacramentum, quod ut ait Divus Thomas: *In Baptismo homo participat totaliter virtutem Passionis Christi (utpotè per aquam & spiritum Christo commortuus peccato, & in eo regeneratus ad novam vitam,) & ideo in Baptismo homo consequitur remissionem reatus totius pœnae. In Pœnitentia verò consequitur virtutem Passionis Christi, secundum modum priorum actuum, qui sunt materia Pœnitentia, sicut aqua Baptismi; & ideo non statim per primum actum Pœnitentia quo remittitur culpa, solvitur reatus totius pœna; sed completis omnibus pœnitentia actibus, Hoc est, cum pœnitens congruam peccatis suis egerit Pœnitentiam. Et ut ait S. Augustinus: *Productior est pœna, quam culpa, ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna.**

S. Tho. 3. p.
q. 86. art. 4.
ad 3.

S. August.
Tract. 124.
in Joann.

Id autem explicat S. Bonaventura, & probat autoritate S. Augustini. Si autem, inquit, Pœnitentia sit perfecta quantum ad fervorem & durationem, sic dico quòd si ita ferventer pœnitet & dolet de culpa secundum quod congruit ei qui de tanto statu cecidit, credo quòd per hanc redit in pristinam sanitatem. Et de hac intelligitur Augustinus, lib. 5. responsionum: *Pœnitentia est res quadam optima & perfecta, omnes defectus revocans ad perfectum: quia Antidotum illud operatur secundum congruentiam suscipientis.*

S. Bonav. in
4. dist. 14. q.
2. littera L.

Quare licet Pœnitentiæ Sacramentum ex sua institutione nihil relinquat solvendum, sicut

18 TRACTATUS VI.

Baptismus ; nihilominus ut plurimum tantummodo commutat pœnam æternam debitam peccatis , in pœnam temporalem , defectu pœnitentium , qui omnia necessaria non præstant , ut plenam , & integram peccatorum suorum remissionem consequantur.

Quæst. 3. Si Sacramenti Pœnitentiæ effectus sit peccatorum omnium remissio , quomodo intelligenda sunt illa Christi Domini verba apud Matth. cap. 12. v. 32. *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis , remittetur ei : qui autem dixerit contra Spiritum sanctum , non remittetur ei neque in hoc seculo , neque in futuro :* Aut etiam id quod in Scripturis legimus ; nonnullos Dei misericordiam non esse consecutos licet cum summo eam ardore petierint : sed & Apostolus Paulus ad Hebræos , cap. 6. v. 4. ait : *Impossibile est enim eos qui semel illuminati sunt , gustaverunt etiam donum caeleste , & participes facti sunt Spiritus sancti . . . & prolapsi sunt rursus renovari ad Pœnitentiam ?*

Resp. Divus Thomas optimè explicat illum s. Tho. 3. p. Matth. locum dum ait : *Dicendum quod illud q. 86. art. 1. verbum , vel blasphemia contra Spiritum ad 3. sanctum , est finalis impœnitentia , ut Augustinus dicit in libro de verbis Domini Sermonem II. quæ penitus irremissibilis est , quia post finem hujus vita non est remissio peccatorum : vel si intelligatur per blasphemiam Spiritus sancti , peccatum quod fit ex certa malitia , vel etiam ipsa blasphemiam Spiritus sancti , non dicitur remitti , scilicet de facili.*

Idem dicendum est de iis , qui post conversionem suam relapsi sunt in peccata sua ; quemadmodum enim morbus dicitur incurabilis , quando ægrotus ita malè est affectus , ut ab ipsis abhorreat remediis , quibus sanari

De Sacramento Pœnit. Cap. IV. 19
posset : ita quædam sunt peccata , quæ non remittuntur ; quia is qui ea commisit , gratiam Dei spernit , quâ solâ curari potest : juxta id quod habetur Proverbiorum 18. *Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit.*

Et in hoc sensu Divus Augustinus dixit : *Tanta labes est illius peccati , scilicet cum post agnitionem Dei per gratiam Christi , oppugnat aliquis fraternitatem ; & adversus ipsam gratiam invidia facibus agitatur , ut deprecandi humilitatem subire non possit , etiamsi peccatum suum malâ conscientia agnoscere & annunciare cogatur.*

S. Aug. lib. 12
De Serm. Domini in monte. cap. 43.

Cum etiam legimus aliquos non esse consecutos veniam peccatorum suorum , licet eam ardentem petierint , id accidisse omninò fatendum est , quia non verè dolebant de peccatis suis ; hinc ait Divus Thomas : *Nec Antiochus verè pœnituit : dolebat enim de culpa praterita , non propter offensam Dei , sed propter infirmitatem corporalem quam patiebatur , quam agnoscebat ex peccato suo procedere.*

S. Tho. 3. P1
q. 86. art. 1.
ad 1.

Quæst. 4. Quinam alii sunt effectus Pœnitentiæ ?

Resp. Concilium Tridentinum ait: Effectus hujus Sacramenti quantum ad ejus vim & efficaciam pertinet , reconciliatio est cum Deo , quam interdum in viris piis , & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus , conscientia pax & serenitas cum vehementi Spiritus consolatione consequi solet.

Sess. 14. cap. 3.

Quæst. 5. Bona opera facta ab eo , qui erat in statu gratiæ , quique postea incidit in mortale peccatum , per quod meritum amiserunt , recuperantur-ne per Pœnitentiæ ?

Resp. Ut ait Divus Thomas : Opera mari-

D. Tho. 3. p.
q. 89. art. 5.
in corp.

toria per peccatum mortificata, remanent quantum est de se: quia semper Deus illa opera prout facta fuerunt, acceptabit, & Sancti de eis gaudebunt; secundum illud Apocalypsis: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Sed quod isti qui ea facit, non sint efficacia ad ducendum ad vitam eternam, provenit ex impedimento peccati supervenientis, per quod ipse redditus est indignus vitâ aeterna. Hoc autem impedimentum tollitur per Pœnitentiam, in quantum per eam remittuntur peccata; unde restat quod opera prius mortificata, per Pœnitentiam, recuperant efficaciam perducendi eum qui fecit, in vitam eternam.

Quæst. 6. Bona opera facta in statu mortalis peccati, possunt ne effici meritoria vitæ aeternæ per Pœnitentiam?

Resp. Non possunt, quia illa opera nunquam à principio vitæ spiritualis processerunt, unde quam nunquam habuerunt vitam, recuperare non possunt. Quare illa opera quamlibet videantur eximia, comparat Divus Thomas, 3. p. q. 89. art. 6. in corp. sono Cytharæ, quæ dicitur vox mortua. Hinc fit, illa opera nihil prodesse, ut ait Apostolus, 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, nimirum ad salutem, quamvis prodesse possint ad remunerationem temporalem, & sint tanquam dispositiones ad obtinendam Pœnitentiæ gratiam, maximè si ea de causâ fiant. Sic v. g. quando peccator dat eleemosynam, aut facit aliquod aliud bonum opus ad obtinendam Pœnitentiæ gratiam, hoc est, initium bonæ voluntatis ad mutandam vitam, & quamvis adhuc imperfecta sit, non debet tamen considerari ut inutilis & sine

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 21
fructu cùm sit initium dispositionis ad perfectam Pœnitentiam.

Quæst. 7. Quænam sunt partes Pœnitentiæ ?

Resp. Ex Concilio Tridentino, Contritio, Sess. 14. cap. Confessio, & Satisfactio Pœnitentiæ partes dicuntur: Suntque illius quasi materia: quod quidem egregiè explicat S. Chrysostomus relatus in Canone his verbis: Perfecta Pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre; in corde ejus Contritio est, in ore ejus Confessio, in opere tota humilitas, scilicet satisfactionis. In sequentibus deinceps capitibus explicabimus tres has partes quæ necessariae sunt ad veram Pœnitentiam.

Can. Perfecta. De Pœnitentiâ. dist. 3.

C A P U T V.

De Contritione.

Quæst. 1. QUID est Contritio ?

Resp. Ex Concilio Tridentino: Contritio qua primum locum inter dictos Pœnitentis actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero: ita demùm præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divina misericordiae & voto præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad ritè suscipiendum hoc sacramentum requiruntur.

Sess. 14. cap. 4.

Quæst. 2. Quænam conditiones exiguntur ad hunc dolorem, ut sit verus ?

Resp. Quatuor conditiones requiruntur: nimirum debet esse Interior, Supremus, Universalis, & Supernaturalis.

Quæst. 3. Quare Contritio debet esse interior ?

22 TRACTATUS VI.

Resp. Ut diximus ex Concilio Tridentino: *Contritio est dolor animi*, & non solum Corporis, quia cum peccatum sit malum interius, originem habens in voluntate, dolor qui ejus est remedium, debet pariter esse internus. *In Contritione*, inquit Divus Thomas, *est duplex dolor: unus est in ipsa voluntate; qui est essentialiter ipsa Contritio, & nihil aliud est, quam displicentia prateriti peccati.* Quare non sufficit dolor externus, & sensibilis, & in appetitu solum inferiori, quem indicat singultus, & lacrymæ; sed debet esse in intimo cordis, & in voluntate, juxta id quod Deus nobis præcipit, Joëlis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Et ut jam diximus cum S. Chrysoftomo: Contritio debet esse in corde.

Quest. 4. Quare Contritio debet esse suprema?

Resp. *Dolor in Contritione*, ut habet Divus Thomas, *excedit omnes alios dolores: quia quantum aliquid placet, tantum contrarium ejus displicet: finis autem ultimus super omnia placet; cum omnia propter ipsum desiderantur: & ideo peccatum, quod à fine ultimo avertit, super omnia displicere debet.*

Quest. 5. Est-ne necesse, ad hoc ut dolor de peccatis nostris, sit supremus, sensum esse vehementiorem quolibet doloris sensu ex aliis omnibus malis concepto, quæ nobis accidere possunt?

Resp. Non est necesse, quod quidem S. Bonaventura sic explicat: *Respondeo* dicendum quod cum quæritur de quantitate doloris, dolor potest dici displicentia rationis, vel passio ex hac resultans in sensualitate. Si hoc

D. Tho. in
supplem. q.
3. art. 1. in
corp.

S. Tho. in
supplem. q.
3. art. 1. in
corp.

S. Bonav.))
in 4. diff.))
16. p. 1. art.))
2. q. 1.))

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 23

secundo modo accipiatur, dico quòd non est
neceſſe magis dolere de peccato, quàm de re
temporali, nec etiam neceſſe eſt dolere, quia
non eſt in poteſtate cujuſlibet; talis enim dolor
non conſequitur amorem, ſed conſequitur
ipſam affectionem, & affectio experimenta-
lem cognitionem. Et quia non omnes habent
experientiam divinæ dilectionis, ideo non om-
nes ita ſenſibiliter dolent de peccatis: tamen
quod magis etiam ſenſibiliter doleat aliquis
de peccato, quàm de aliquo damno, hoc eſt
perfectionis, & congruum, non neceſſarium.
Sed in quantum dolor dicitur diſplicentia ra-
tionis, ſic dico quòd diſplicentia meſſuratur
ſecundùm quantitatem charitatis. Et ſic dico
quòd in comparatione ad alios amores, ven-
dicat ſibi dominium in corde, quandiu eſt, nec
unquam ibi eſt, niſi ſit domina. Unde dico
quòd ad hoc quod aliquis habeat charitatem,
neceſſe eſt quòd diligat Deum ſuper omnia;
hoc autem eſt diligere Deum ſuper omnia,
quòd pro nullo damno vel commodo velit
offendere Deum. Sic intelligendum eſt de diſ-
plicentia contritionis. Unde dico quòd pecca-
tum debet tantùm diſplicere rationi, quòd
nullo pacto, nullo commodo, vel incommo-
do velit in ipſum conſentire vel conſenſiſſe;
quoniam voluntas quæ ex aliqua cauſa con-
ſentit in peccatum, juſta non eſt; & in hoc
ſenſu dolor de peccatis in contritione debet
eſſe ſummus, ſeu ſupremus.

*Quæſt. 6. Quare dolor contritionis debet
eſſe univerſalis?*

*Reſp. Quia hic dolor debet ad omnia pec-
cata mortalia, quæ quis admittit, ſe extende-
re, ut habetur Ezechielis cap. 18. Si impius
egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis,
vitâ vivet: Proinde ſi remanet affectus ad*

unum mortale peccatum, vera nequit esse Contritio, & falsa est Pœnitentia.

Can. Fratres.
De Pœnit.
dist 5.

Hoc autem Innocentius II. relatus in Canone asserit dicens: *Fratres nostros Episcopos & Presbyteros admonemus, ne falsis Pœnitentiis Laïcorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem Pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus, de uno solo Pœnitentia agitur; aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio: unde scriptum est, Qui totam legem observaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus, scilicet quantum ad vitam æternam. Sicut enim si quis peccatis esset omnibus involutus, ita si in uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit.*

Quæst. 7. Quare Contritio debet esse supernaturalis?

Resp. Quia cum gratia habitualis, per contritionem producta, sit qualitas supernaturalis, Contritio debet esse ejusdem ordinis; quo fit, ut si quis de suis peccatis doleret ex motivo tantum naturali v. g. propter pudorem, aut infamiam à peccato proveniente, aut propter pœnam quam patitur propter illud, non esset vera Contritio. Unde Divus Thomas rationem reddit quare Antiochi Pœnitentia ei nihil omninò profuerit ad remissionem peccatorum consequendam, dum ait: *Nec Antiochus verè pœnituit; dolebat enim de culpa præterita, non propter offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem quam patiebatur, & sciebat esse pœnam sui peccati.*

S. Tho. 3. p.
q. 86. art. 1.
ad 1.

Catechif.
Conc. Trid.
p. 2. de Pœ.
nit. Sacram.
n. 2.

Et ut ait Catechismus Concilii Tridentini: *Altera est Pœnitentia, cum quis ex scelere admissio, quod quidem antea placebat; dolorem non Dei, sed sui ipsius causâ concipit. Et est quædam commoti, & perturbati animi affectio.*

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 25

ffectio. Tertia est, cùm non solum ad-
missi sceleris causâ intimo animi sensu dole-
mus, vel ejus doloris externum etiam aliquod
signum damus; verùm unius Dei causâ in eo
mœrore sumus: ac singulis quidem Pœniten-
tiæ generibus quæ commemorata sunt, Pœni-
tentia vox propriè convenit. Tertiam tum ad
virtutem, pertinere, tum Sacramentum esse
dicimus.

Summus Pontifex Innocentius, XI. sic defi-
nivit, cùm sequentem propositionem dam-
navit.

Probabile est sufficere attritionem natura-
lem, modo honestam. 57. Propos.
damnata,

Quest. 8. In quonam consistit differentia
inter dolorem perfectum, qui vocatur Contri-
tio, & dolorem imperfectum, qui dicitur at-
tritio?

Resp. S. Antoninus id clarè explicat his
verbis: *Ad veram contritionem* concurrunt
illa quatuor. Primò infusio gratiæ. Secundò
motus liberi arbitrii in peccatum detestando,
in quo includitur propositum confitendi & sa-
tisfaciendi. Tertio motus liberi arbitrii in Deum
diligendo super omnia. Quarto remissio cul-
pæ. Ex his patet differentia inter contritionem
& attritionem dupliciter. Uno modo ex parte
liberi arbitrii: quia dolor imperfectus dicitur
attritio: Et dolor perfectus dicitur Contritio.
Secundò ex parte Dei: quia dolor gratiâ in-
formatus, est Contritio, quantumcumque sit
modicus dolor; qui non est gratiâ informa-
tus, non potest dici contritio, sed attritio.

Hanc duplicem differentiam clarè satis ex-
plicat Concilium Tridentinum: Primam qui-
dem cùm attritionem vocat imperfectam con-
tritionem. Secundam verò cùm asserit: *Docet*
præterea etsi contritionem hanc aliquando

„ charitate perfectam esse contingat, hominem-
 „ que Deo reconciliare, priusquam hoc Sacra-
 „ mentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus
 „ reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacra-
 „ menti voto, quod in illa includitur, non esse
 „ adscribendam; illam verò contritionem imper-
 „ fectam quæ attritio dicitur, quoniam vel ex
 „ turpitudinis peccati consideratione, vel ex ge-
 „ hennæ & pœnarum metu communiter concipi-
 „ tur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe
 „ veniæ, declarat, non solum non facere homi-
 „ nem hypocritam & magis peccatorem, ve-
 „ rum etiam donum Dei esse, & Spiritus-sancti
 „ impulsus, non adhuc quidem inhabitantis,
 „ sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus
 „ viam sibi ad justitiam parat.

Quæst. 9. Quilibet dolor de peccatis, pro-
 veniens ex consideratione turpitudinis peccati,
 aut timoris inferni, est-ne vera, & salutaris
 attritio?

Resp. Videtur quod non: quia ut attritio sit
 salutaris & sufficiens ad remittenda peccata
 unà cum Sacramento Pœnitentiæ, oportet ut
 sit supernaturalis, & includat in se amorem
 Dei tanquam omnis justitiæ fontis: quod qui-
 dem satis clarè docet Concilium Tridentinum,
 cum loquens de dispositionibus in adultis ad
 justificationem necessariis in Baptismo, ait:

„ *Disponuntur adulti ad justificationem dum*
 „ peccatores se esse intelligentes, à diviniæ justitiæ
 „ timore quo utiliter concutiuntur, ad con-
 „ siderandam Dei misericordiam se convertendo,
 „ in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter
 „ Christum propitium fore: illumque tanquam
 „ omnis justitiæ fontem, diligere incipiunt, ac
 „ propterea convertuntur adversus peccata per odium
 „ aliquod, & detestationem, hoc est per eam
 „ Pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.

sess. 6. de
 justificatione,
 cap. 6.

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 27

Evidens autem est, hanc ipsam dispositionem magis esse necessariam in Sacramento Pœnitentiæ, cum peccata post Baptismum commissa sint graviora, & difficilioris veniæ, iis quæ Baptismum præcessere. Ostendimus in Tractatu de Baptismo, cap. 5. quæst. 7. hunc amorem de quo Concilium loquitur esse amorem charitatis, quod quidem constat ex actis ipsius Concilii à Cardinali Pallavicino relatis.

Præterea necessitas amoris Dei, ut attritio justificare possit cum Sacramento Pœnitentiæ, patet ex pluribus sacrae Scripturæ locis, Apostolus enim Joannes ait, Epistola 1. cap. 3. v. 14. *Qui non diligit, manet in morte.* Et sanctus Paulus Apostolus docet aliarum virtutum exercitium sine amore Dei nihil prodesse. *Et si distribuero, inquit, in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

1. ad Corin-
th. cap. 13.
v. 3.

Faciat enim homo quidquid voluerit, qui non diligit Dominum nostrum Jesum-Christum, Anathema sit, & abominandus.

Possit etiam istud formari argumentum, attritio ex Concilio Tridentino debet *Voluntatem peccandi excludere, cum spe veniæ*: Sed ex Divo Augustino voluntas peccandi non potest excludi, nec spes verè Christiana haberi sine dilectione Dei. *Desiderium, inquit Divus Augustinus, peccandi non extinguatur, nisi contrario desiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.* Et in alio loco idem Divus Augustinus ait, *Spes verò sine amore esse non potest*: Ergo attritio de qua loquitur Concilium Tridentinum includit amorem Dei ex Divo Augustino.

S. Aug. lib.
2. contra ad-
vers. Legis &
Prophet. cap.
7.

In Enchir.
cap. 8.

Ex quibus omnibus constat, Pœnitentiam non posse esse veram, neque posse justificare

28 TRACTATUS VI.

S. Chrysoft.
Homilia 4. in
Epist. 2. ad
Corinth.

peccatorem, si sit sine amore Dei & sine charitate quæ operatur in peccatore, ut Deum plus amet quàm creaturas. Ideoque S. Joannes Chrysoftomus ait: *Cùm peccaveris ingemisce, non quod pœnas daturus sis (nihil enim hoc est) sed quod Dominum tuum offenderis tam benignum, tam te amantem, tam denique tuae salutis appensum, ut Filium quoque suum tuâ causâ tradiderit.*

S. Aug. Serm.
7. de tempo-
re.

Et S. Augustinus breviter ait: *Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei.*

S. Franciscus Salesius in 2. libro amoris Dei, ita de necessitate amoris Dei in Sacramento Pœnitentiæ locutus est, ut nemini planè dubitare liceat, quin eum maximè necessarium judicaverit ad consequendam remissionem peccatorum. *Pœnitentia, inquit Sanctus ille Episcopus, quæ non excludit amorem Dei, licet adhuc sit sine ipso, est bona & optanda Pœnitentia, sed imperfecta; nec potest conferre salutem, donec ad amorem pervenerit, & cum eo fuerit commixta; adeo ut dixerit Apostolus, si tradidisset corpus suum, & omnia bona sua pauperibus sine charitate, nihil ei prodesset: sic verè dicere possumus, quod etsi nostra Pœnitentia tanta foret, ut dolor lacrymarum imbrem eliceret, & cor nostrum scinderet ac divideret, si desit sanctus Dei amor, nihil nobis prodesse potest ad vitam æternam.*

S. Tho. 2. 2.
q. 19. art. 4.
ad 1.

Hoc etiam agnovit S. Thomas cùm respondens objectioni, quam sibi in hunc modum proposuerat: *Videtur quòd timor servilis non sit bonus, quia, sicut dicit Glossa Rom. 8. Qui timore aliquid facit, etsi bonum sit quod facit, non tamen benè facit.* Sic respondet Divus Thomas huic objectioni. *Ad primum dicendum, quod verbum illud Augustini intelligen-*

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 29

dum est de eo qui facit aliquid timore servili, in quantum est servilis: ut scilicet non amet justitiam, sed solum pœnam timeat. Ac proinde, ex mente Divi Thomæ, ut timor servilis, à quo originem habet attritio, possit esse bonus & salutaris, debet includere amorem justitiæ: & quia dolor de peccatis propter timorem inferni non semper includit amorem justitiæ, ideoque non semper est salutaris nec vera attritio.

Sed Doctor Angelicus adhuc clariùs probat, attritionem sine amore Dei non sufficere ad veram Pœnitentiam cùm ait: *Peccatum mortale* non potest sine vera Pœnitentia remitti, ad quam pertinet deserere peccatum, in quantum est contra Deum: quod quidem est commune omnibus peccatis mortalibus. Ubi autem est eadem ratio, & idem effectus. Unde non potest esse verè pœnitens, qui de uno peccato pœnitet, & non de alio; si enim displiceret illud peccatum, quia est contra Deum, super omnia dilectum (quod requiritur ad rationem veræ Pœnitentiæ) sequeretur quod de omnibus pœniteret: Sic necesse est ad veram Pœnitentiam, ut quis doleat de peccatis quia sunt contra Deum qui super omnia diligitur; ex quo necessariò sequitur, secundùm mentem Angelici Doctoris, attritionem quæ est sine amore Dei non sufficere ad obtinendam remissionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ.

In hoc defectu amoris Dei tanquam fontis omnis justitiæ, hanc doctrinam toties à Divo Augustino inculcatam, stabilivit Divus Thomas, docetque Pœnitentiam, quam infirmus vi morbi oppressus petit, esse quoque infirmam, timetque ne quæ à moriente desideratur Pœnitentia, cum eo quoque moriatur.

B iij

cc S. Tho. 3.
cc p. 9. 86.
cc art. 3. in
cc corp.

S. Tho. in
4. sentent.
dist. 20.
q. 1. art. 1.
ad 1.

quod Divus Thomas probat Antiochi exemplo, dum ait: *Dicendum quod veniam consecutus fuisset Antiochus si verè poenitisset: sed non habuit veram Poenitentiam, quia non ex amore iustitiæ de peccatis commissis dolebat, sed timore poenæ quam expectabat, vel dolore poenæ quam sustinebat, & hoc etiam multis in fine poenitentibus contingit: Quia non est facilè, ut affectus, quem homo toto tempore vitæ suæ inclinavit in aliquid, subito ad contrarium retrahatur. Nec tamen est impossibile, quia liberum arbitrium non cogitur ex habitu acquisito, nec Providentiæ Dei potest terminus præfigi, per quam etiam in extremo vitæ veræ Poenitiæ motus inspiratur quandoque.*

Scotus, in 4.
sentent. dist.
18. reportatum.
q. 3.

Doctor subtilis Scotus eandem rationem affert ac ipse Divus Thomas, ad probandum Poenitentiam quæ in hora mortis petitur esse ut plurimum falsam. *Ad hoc quod sit attritio sufficiens, inquit Doctor subtilis Scotus, ex congruo ad remissionem peccati, ut sit dispositio ex congruo ad receptionem gratiæ, oportet, quod sit voluntaria detestatio: atque homo poeniteat non solum propter timorem poenæ, sed timore filiali; sed difficile est tunc dolere nisi ex timore solum, & si non sit cum amore, non disponit ex congruo.*

Quod evidenter probat, duos Scholæ principes S. Thomam & Scotum, hujus sententiæ fuisse, necessarium esse quod attritio concipiatur ex motivo amoris Dei, ut possit disporre poenitentem ad recipiendam gratiam sanctificantem in Poenitiæ Sacramento.

Instruzione
del Card. Denoff,
vescovo di Cesena,
pag. 33.

His rationibus, & ponderosis autoritatibus motus Eminentissimus Cardinalis Denoff Episcopus Cesenatensis, pietate singulari, non minus quam eruditione celeberrimus, in Instruc-

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 31

tione utilissima quam de Sacramento Pœnitentia composuit: *Contritio*, inquit, *qua requiritur in pœnitentibus, conditiones duas habere debet; quarum prima est, ut sit cum aliquo actu amoris Dei, quia, maturè pensatis omnibus rationibus, hæc opinio probabilior est: & hic amor debet præponderare omnibus aliis amoribus graviter inordinatis erga creaturas, ita ut appetiativo amore, plus amet Deum, quam ea omnia, quæ illum peccati mortalis reum effecerunt, aut efficere possunt.*

Demonstratur autem, hunc amorem præponderare debere, ex necessitate absoluta in qua est peccator, excludendi à suo corde, & ejiciendi prædictum creaturarum amorem, in quo propriè consistit peccatum mortale; verùm iste ultimus amor excludi non potest, nisi contrario amore, id est amore Dei, qui idcirco debet esse prædominans, ut vincat noxium creaturarum amorem.

do che il peccatore coll' amor appetiativo ami Iddio sopra tutte quelle cose, che l'hanno costituito reo del peccato mortale, o che lo possono costituire.

Che questo amore debba esser di tale sorte, lo dimostra la necessità assoluta di cacciare dal cuore il mentovato amore delle creature, nel quale propriamente consiste il peccato mortale; e questo amore non si puo sloggiare, se non per mezzo d'un apposto che è l'amor di Dio, il quale perciò deve esser predominante: altrimenti non vincerebbe l'amore peccaminoso delle creature.

Quest. 10. Si dolor peccati qui concipitur ex solo timore pœnarum inferni non esset sufficiens ad justificandum peccatorem cum Sacramento Pœnitentia, videtur quod Confessores non deberent uti motivo timoris ultimi iudicii & pœnarum inferni, ad excitandum pœnitentes ad contritionem, quod tamen con-

La Contrizione che si ricerca ne i penitenti, deve havere due condizioni: la prima che sia accompagnata di qualche atto d'amore di Dio, essendo cio [ponderando bene tutte le ragioni] il piu probabile; e questo amore deve preponderare ad ogni altro amore gravemente disordinato verso le creature: di mo-

do che il peccatore coll' amor appetiativo ami Iddio sopra tutte quelle cose, che l'hanno costituito reo del peccato mortale, o che lo possono costituire.

Che questo amore debba esser di tale sorte, lo dimostra la necessità assoluta di cacciare dal cuore il mentovato amore delle creature, nel quale propriamente consiste il peccato mortale; e questo amore non si puo sloggiare, se non per mezzo d'un apposto che è l'amor di Dio, il quale perciò deve esser predominante: altrimenti non vincerebbe l'amore peccaminoso delle creature.

Quest. 10. Si dolor peccati qui concipitur ex solo timore pœnarum inferni non esset sufficiens ad justificandum peccatorem cum Sacramento Pœnitentia, videtur quod Confessores non deberent uti motivo timoris ultimi iudicii & pœnarum inferni, ad excitandum pœnitentes ad contritionem, quod tamen con-

ararium est praxi sanctorum Ecclesiae Patrum?

Resp. Quamvis dolor peccati conceptus ex solo motivo timo is poenarum inferni, non sit sufficiens, ad justificandum peccatorem etiam cum Sacramento Poenitentiae: utile nihilominus est hunc motivum timoris imprimere in peccatoribus; quia, ut ait Concilium Tridentinum: *Adulti peccatores se esse intelligentes, à divina justitia timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore; illumque tanquam omnis justitia fontem, diligere incipiunt.*

Et per consequens, ex Concilio Tridentino, utiliter concutiuntur peccatores à Divinae justitiae timore, quia illud motivum aptum est ad excitandum in illis amorem Dei tanquam totius justitiae fontem.

Quod etiam confirmari potest ex S. Chrysostomo, dum ait: *Dei offensio, nullo non supplicio gravior est: at nunc tam miserè animati, affectique sumus, ut nisi gehenna timor esset, ne propositum quidem nobis sit, bono aliquo opere defungi.*

Sanctus Augustinus nos etiam docet, motivum proveniens ex timore poenarum inferni, utile esse ad producendum in peccatoribus amorem Dei necessarium ad justificationem.

Alius, inquit, non in hac terra pati timet, sed gehennam timet. Vnde terruit & Dominus: audistis cum Evangelium legeretur, ubi vermes eorum non morientur, & ignis eorum non extinguetur. Audiunt haec homines, & quia verè futura sunt impiis, timent, & continent se à peccato. Timent quidem, sed non amant justitiam. Cùm autem per timorem

Seff. 6. de
justificatio-
ne. cap. 6.

S. Chrysost.
in Epist. ad
Romanos.
cap. 2. Ho-
mail. 5.

S. August. in
Psal. 127.

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 33

continent se à peccato, fit consuetudo justitiæ,
& incipit quod durum erat amari, & dulcescit Deus: & jam incipit homo justè vivere, propterea non quia timet pœnam, sed quia amat aternitatem.

Sancta electorum Ecclesia, ait S. Gregorius Papa, simplicitatis sua, & rectitudinis vias timore inchoat, sed charitate consummat: cui tunc est funditus, à malo recedere, cum ex amore Dei cœperit jam nolle peccare. Cum verò adhuc timore bona agit, à malo penitus non recessit: quia eo ipso peccat, quo peccare vellet, si inultè potuisset.

S. Greg. lib. 1. moral. cap. 112.

Ex quo patet, quod licet ex S. Gregorio Papa motivum timoris non sit sufficiens ad justificandum peccatorem; utile nihilominus est illud excitare in peccatore, ut possit postea suam acquirere perfectionem per amorem Dei qui huic timori succedet.

Quest. II. Quando aliquis detestatur peccata commissa solùm ex timore pœnarum inferni sine ullo motivo amoris Dei, habetne veram attritionem quæ, ut ait Concilium Tridentinum, voluntatem peccandi excludat?

Resp. Videtur, quod ex communi Patrum consensu, ad hoc ut aliquis habeat veram attritionem quæ excludat voluntatem peccandi, necesse est ut Deum amet super omnia ad hoc ut excludat à suo corde, & ejiciat creaturarum amorem, in quo propriè consistit peccatum mortale.

Inaniter autem putat victorem se esse peccati, ait D. Augustinus, qui pœna timore non peccat; quia etsi non impletur foris negotium mala cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis. Et quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri quod vetatur, si sub-

S. August. Epistola 147.

trahas quod timetur? ac per hoc in ipsa voluntate reus est, qui vult facere quod non licet fieri, sed ideo non facit, quia impune non potest fieri.

S. Aug. lib. 2. contra ad-
vers. Legis
& Prophet.
cap. 7.

Idem S. Doctor alio in loco ait: *Desiderium peccandi non extinguitur, nisi contrario desiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.*

Lib. 8. in Lu-
gam, cap. 17.

Qui metuit, ait S. Ambrosius, reprimitur, non emendatur, id est, non relinquit voluntatem peccandi.

Cùm verò adhuc timore bona aguntur, ut mox diximus ex S. Gregorio, à malo penitus non receditur: quia eo ipso peccatur, quo peccare vellent, si inultè potuissent.

Experientiâ quotidiana videmus, quod mercator qui dat crumenam latroni, ne ab eo occidatur, semper servat affectum ad crumenam, quam vellet retinere, quia illam non dat latroni, nisi timore mortis, & non desiderio quod habeat dandi pecuniam latroni ex aliqua gratificatione.

Quaest. 12. Quomodo intelligi debet id quod communiter dicitur, quod poenitens qui est tantum attritus de peccato, ex attrito fit contritus virtute Sacramenti Poenitentiae?

Resp. Illud axioma nullo modo intelligi potest de illa attritione quæ concipitur ex solo motivo timoris sine ullo amore Dei licet imperfecto; quia, ut ait Concilium Tridentinum: Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam, vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna & poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe venia, peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiae impetrandam disponit. Sed jam probavimus in quaestione præcedenti, attritic-

Conc. Trid.
sess. 14. cap.

4.

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 35

nem, quæ non concipitur ex motivo imperfecto amoris Dei, non excludere voluntatem peccandi; & ita de illa intelligi non potest dictum axioma, sed solummodo de illa imperfecta contritione quam Concilium attritionem appellat, quæ scilicet continet initium amoris Dei super omnia, quod initium, licet ob suam tenuitatem & imperfectionem non sit ex se solo sufficiens ad remissionem peccatorum, tamen sit contritio perfecta virtute Sacramenti quod gratiam sanctificantem in anima peccantis producit.

Hæc opinio quam constat esse tutiorem, quamque omnes qui propriæ salutis attentè invigilant sequi deberent, non minuit sinceram nostram venerationem erga Decretum Alexandri Papæ VII. quo prohibet ne quis audeat damnare, aut opinionem quæ asserit, attritionem sine amore sufficere in Sacramento ad justificationem, aut etiam contrariam quam secuti sumus, donec sancta Sedes hanc questionem determinaverit. Hoc Decretum habetur integrum in fine hujus Tomi quarti.

Cæterum qui ampliores super hac materia explicationem & elucidationem desiderare possunt, legant Tomum primum editionis 2. libri cui titulus est: *Amor pœnitens*, auctore Joanne Episcopo Castoriensi, Vicario Apostolico in Fœderatis Belgii Provinciis, cujus recens memoria in benedictione est.

Quæst. 13. Si amor Dei, quo peccator justificatur, est necessaria dispositio ad suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum, sequitur hoc Sacramentum nunquam peccatorem cum Deo reconciliare; quia priusquam Sacramentum suscipiat, per amorem Dei videtur jam prius reconciliatus?

Resp. Divus Thomas modum exponens,

36 TRACTATUS VI.

quo Christus Dominus suscitavit Lazarum, qui typus est peccatoris; cum supposuisset cum Divo Augustino, Divo Chrysostomo, communique Patrum consensu, eum solum fuisse ab Apostolis solutum, quem Deus sua gratia vivificasset; propositæ quæstioni respondet, duplicem amorem distinguendo, sicut & Concilium Tridentinum, alterum perfectum, quo peccator perfectè justificatur, alterum imperfectum, sive amoris initium, quod Concilium Tridentinum necessarium esse docet ad justificationem cum Sacramento consequendam, dum ait: *Deum diligere incipiat*, qui proinde peccatorem sine Sacramento perfectè nequit justificare.

S. Tho. in
Joann. cap.
11, lect. 6.

” Sic autem habet Angelicus Doctor: *Dicunt*
” *autem quidam* hoc Ministerium prosequentes,
” quòd sicut Christus Lazarum per seipsum vivi-
” ficavit, vivificatum à Discipulis absolvendum
” mandavit: ita Deus interiùs vivificat animam
” per gratiam, remittendo culpam, & absol-
” vendo à reatu pœnæ æternæ, sed Sacerdotes
” virtute Clavium absolvunt à parte pœnæ tem-
” poralis. Sed hæc positio nimis parùm attri-
” buit Ecclesiæ Clavibus; Hoc est enim pro-
” prium Sacramentorum novæ Legi, quod in
” eis gratia conferatur. Sacramenta autem in
” dispensatione Ministrorum consistunt. Unde in
” Sacramento Pœnitentiæ Contritio & Confessio
” se tenent materialiter ex parte suscipientis
” Sacramentum; vis autem causativa Sacra-
” menti est in absolute Sacerdotis, ex virtute
” Clavium, per quos effectum Dominicæ Pas-
” sionis quodammodo applicat ad eum quem
” absolvit, ut remissionem consequatur.

” Si ergo Sacerdos non absolveret, nisi so-
” lum à pœna, Sacramentum Pœnitentiæ non
” esset gratiæ collativum, per quam culpa re-

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 37

mittitur, & per consequens non esset Sacra-
mentum novæ Legis. Est ergo dicendum,
quòd sicut in Sacramento Baptismi, Sacerdos
verba proferens, & exterius abluens Ministe-
rium Baptismi exhibet, Christo interiùs bap-
tizante: ita Sacerdos exterius virtute Clavium
Ministerium absolutionis impendit, Christo
per gratiam culpam remittente.

Sed hoc dubium facere videtur, quòd ad
Baptismum plerumque accedunt pueri, non
ante Baptismum iustificati, qui in Baptismo
remissionis gratiam consequuntur: sed ad ab-
solutionem consequendam accedunt adulti ple-
rumque antea per contritionem peccatorum
remissionem consecuti, ut sic sequens absolu-
tio nihil facere videatur ad peccatorum re-
missionem.

Sed si quis diligenter consideret, ex utraque
parte adultos accipientes, invenietur omni-
moda similitudo: contingit enim aliquos adul-
tos, antequam actu Sacramentum Baptismi
consequantur, habentes illud in voto, remis-
sionem peccatorum consequi Baptismo flami-
nis baptizati, & tamen Baptismus sequens,
quantum est de se remissionem peccatorum
operatur, licet in isto cui jam sunt remissa,
hoc locum non habeat, sed solum augmen-
tum gratiæ consequatur.

Si quis autem adultus ante Baptismum non
perfectè fuisset dispositus ad consequendum
remissionem peccatorum, in ipso actu, dum
baptizatur, remissionem consequitur virtute
Baptismi: nisi ponat per fictionem obstacu-
lum Spiritui-sancto. Et similiter est dicendum
de Pœnitentia. Si quis enim ante absolutionem
Sacerdotis, plenè contritus fuerit, consequi-
tur remissionem peccatorum, eò quòd habet
in voto ut subjiciat se Ecclesiæ Clavibus, sine

quo vera contritio non esset. Si autem antea non plena fuisset contritio sufficiens ad remissionem; in ipsa absolutione remissionem culpæ consequitur, nisi ponat obstaculum Spiritui sancto.

Hæc doctrina omninò consonat Diuo Augustino, de natura & gratia. cap. ultimo, ubi varia charitatum genera agnoscit dicens: *Charitas inchoata, inchoata justitia est: Charitas provecta, provecta justitia est: Charitas magna, magna justitia est: Charitas perfecta, perfecta justitia est: Et in hoc sensu attritio dici potest charitas inchoata, seu initialis.*

Cardinalis
Denoff. in
Instrucone
Pastorali.

pag. 34.

Ne serve il
dire, che
ogn'atto
d'amore di
Dio sopra
tutte le co-
se, basti
per giusti-
ficare, e
però sem-
pre fareb-
be giustifi-
cato il pec-
catore avã
ri l'assolu-
zione, per-
che tale
prerogati-
va non si
concede
che all'a-
more di

Id eodem planè modo explicare videtur Eminentissimus Cardinalis Denoff, in Instrucone Pastorali superius citata; *Inutiliter*, inquit, objiceretur, quod omnis actus amoris Dei super omnia sufficiat ad justificationem, & ita peccator semper esset justificatus ante absolutionem. Nam hæc justificationis prærogativa conceditur tantùm amoris Dei perfecto, non autem imperfecto qualem nunc requirimus; & hæc amoris perfectio non provenit ex solo motivo, sed ex intentione actus, ut affirmant communiter antiqui Theologi: qui dum explicant diversitatem contritionis perfectæ & imperfectæ: comparant imperfectam auroræ, seu luci incipienti: perfectam autem luci apertæ, & solari; quod ostendit, illos Theologos putasse, illas contritiones esse ejusdem speciei, & solùm differre ob majorem vel minorem intentionem, seu perfectionem actus.

Dio perfetto, e non all' imperfecto, quale qui domandiamo; la quale perfezione non la riceve dal solo motivo, mà dall' intentione dell'atto, come l'affermano gli antichi Teologi comunemente; i quali spiegando la differenza fra la contrizione

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 39

imperfetta, e la perfetta: comparano la prima al giorno che comincia, e la seconda al giorno chiaro, il che prova, che essi le stimavano tutte due della medema specie, differenti solo nel piu e meno.

Quest. 14. Contritio includit-ne semper firmum & stabile propositum non peccandi de cætero?

Resp. Constans propositum, & veluti adamantinum non peccandi de cætero, est secunda pars contritionis, ut patet ex definitione à nobis allata ex Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 4. ubi hæc habet: *Declarat igitur sancta Synodus, hanc contritionem, cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum & inchoationem continere; Hoc est propositum non ampliùs peccandi.*

Quod quidem clarissimè explicatum videmus, hoc sancti Spiritus oraculo ab Apostolo pronuntiato, qui testatur Epist. 2. ad Corinth. cap. 7. quod *Qua secundum Deum est tristitia, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur; Hæc autem tristitia ipsa est cordis vera contritio.*

Et sanè nihil magis opponitur Legi Evangelicæ, & vitæ Christianæ, quàm criminum & conversionum ea vicissitudo, quæ nunc ita communis est, quam hîc circulus perpetuus Confessionum recurrentibus Festis solemnibus, & relapsus paulò post in eadem peccata.

Hoc toto conatu reprobatur Ecclesia, quæ in sacris Canonibus, post sanctos Ambrosium, Hieronymum, & Gregorium definivit Pœnitentiam: *Pœnitentia est & mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere.*

Can. Pœnitentia. De Pœnit. dist. 3.

Sanctus Augustinus admonet peccatores: *Ne securus sis cum confessus fueris peccatum;* S. Aug. Serm. in Psal. 37.

40 TRACTATUS VI.

*tanquam semper preparatus ad confitendum
& committendum.*

Homil. 49.
cap. 6.

Et idem S. Doctor in lib. quem scripsit
quingenta Homiliarum ait : *Quid prodest
ô Pœnitentes, quia humiliamini, si non mu-
tamini.*

Can. Ille. De
Pœnit. dist.
3.

Quare S. Isidorus relatus in Canone ait :
*Ille Pœnitentiam dignè agit, qui sic præteri-
ta mala deplorat, ut futura iterùm non com-
mittat : nam qui plangit peccatum, & ite-
rum admittit, quasi si quis lauet laterem
crudum : quia quanto magis laverit, tanto
magis lutum facit.*

Can. Irrisor.
De Pœnit.
dist. 3.

Idem S. Isidorus relatus in alio Canone ait :
*Irrisor est, non pœnitens, qui adhuc agit
quod pœnitet, nec videtur Deum poscere sub-
ditus, sed subsannare superbus.*

*Quæst. 15. Sufficit-ne propositum non pec-
candi de cætero, non evitatis proximis pec-
candi occasionibus ?*

*Resp. Non sufficit, quia dici reverà non po-
test, Christianum qui non statuit proximas
peccandi occasiones fugere, sincerè peccatum
odisse, cum scriptum sit, Qui amat pericu-
lum, peribit in illo.*

Can. Falsas.
De Pœnit.
dist. 2.

Hæc veritas innititur autoritate duorum
summorū Pontificum. Prima est Gregorii mag-
ni, qui habetur in Canone his verbis : *Falsas pœ-
nitentias dicimus, nisi miles, vel negotiator,
vel alicui officio deditus, quod sine peccato
exerceri non possit, negotium derelinquat,
vel officium deserat, qui illi est occasio pec-
candi.*

Can. Fratres.
De Pœnit.
dist. 59

Altera est Innocentiū II. relati in Canone,
ubi ait : *Fratres nostros Episcopos & Presby-
teros admonemus, ne falsis pœnitentiis, Læ-
corum animas decipi, & in infernum per-*

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 41

trahi patiantur. Falsa Pœnitentia est, cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione pravalet, quæ quidem dicta sunt ab hoc Pontifice in Concilio Romæ celebrato.

His summis Pontificibus addere possumus sanctissimum Cardinalem D. Carolum in suis ad Confessarios instructionibus, ubi docet absolvi eos minimè posse, qui non modò peccatis omnibus, sed & peccandi occasionibus velint renunciare. Ut videre licet in Instructionibus Confessariorum actorum ejusdem Sancti, p. 4. Hæ autem Instructiones vulgari linguâ typis mandatæ sunt Romæ, jubente Innocentio Papa XII. anno 1700.

Cùm autem hæc doctrina ultimis his temporibus à quibusdam Casuum conscientiæ compilatoribus, laxitatis amantibus impugnaretur, ejus praxim autoritate sua confirmare voluit Innocentius Papa XI. damnando tres sequentes propositiones in Decreto dato die 2. Martii 1679.

61. *Propositio damnata. Potest aliquando absolvi, qui in proximâ occasione peccandi versatur, quam potest & non vult dimittere, quinimò directè, & ex proposito quarit, aut ei se ingerit.*

62. *Propositio damnata. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.*

63. *Propositio damnata. Licitum est quare-
re directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali aut temporali nostro, vel proximi.*

Et quoniam magni certè interest, ut Confessarii hoc planè satis intelligant, de illo dicemus uberiùs, ubi de Casibus iis agemus in

S. Carol. Actor. part. 4. de Inst. Confessar.

Non si possono assolvere parimente quelli, che non hanno vera risoluzione, di lasciarsi insieme con li peccati mortali, le occasioni d'essi.

quibus vel differenda, vel neganda est ab-
lucio.

Quæst. 16. Tenetur-ne quis speciali præ-
cepto elicere actum contritionis, statim ac
cognoscit se incidisse in aliquod mortale pec-
catum?

Resp. Sanctus Antoninus satis clarè solidè-
que, propositam explicat quæstionem, cum
dicit: *Si peccatum commissum menti occurrit*
præctice, ut scilicet materia delectationis, vel
detestationis, tenetur homo judicare detestan-
dum, & detestari: Hæc Petrus Paludanus:
De peccatis quidem commissis, de quibus jam
quis habuit, vel credit se habuisse contritio-
nem, videtur sufficere quod dictum est. Sed
quantum ad peccata mortalia, de quibus non-
dum quis habuit contritionem; videtur quod
semper teneatur, quando peccatum menti oc-
currit, ad actu odiendum, & detestandum
peccatum: aliàs peccat mortaliter peccato
omissionis, quousque coneratur. Dicit enim
Th. Pet. de Palud. Bon. & Durandus, quod
post mortale peccatum, etsi non tenetur quis
ad statim confitendum: tenetur tamen ex ne-
cessitate ad statim conerendum; nec enim per
momentum licet stare in peccato: unde Ec-
cles. 21. dicitur: *Quasi à facie colubri, fuge*
peccatum. Imminet enim tali maximum pe-
riculum: cum enim nulla necessitas excuset
à contritione, si moriatur ante contritionem,
etiamsi non poterit coneri, quia subito mori-
tur, nihilominus damnatur, quod non sic est
de Confessione.

Homilia 12.
in Evange-
lium,

Et ut ait S. Gregorius. *Si sciret quisque de*
presenti saculo quo tempore exiret; aliud tem-
pus voluptatibus, aliud Pœnitentiæ aptare po-
tuisset: sed qui pœnitenti veniam sponndit,
peccanti diem crastinum non promisit: sem-

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 43

per ergo extremum diem debemus metuere, quem nunquam possumus prævidere. Ecce hunc ipsum diem ad inducias conversionis accepimus, & tamen mala quæ fecimus, flere recusamus.

Quæ quidem magnam indicant cœcitatem, & insensibilitatis speciem quamdam, ut ita dicam, in rebus ad salutem pertinentibus.

Quæst. 17. Quomodo posset quis accusare in Confessione hanc contritionis omissionem, & quomodo posset exprimere numerum peccatorum, quæ includuntur in hac peccaminosa negligentia, in qua diu quis perseveravit?

Resp. Dicere poterit quod commisit tale peccatum mortale, in quo permansit tanto tempore ex negligentia, aut nimia adhæsiōne, & interim relinquere Deo, eique qui ejus locum tenet, sive Confessario illius rei judicium. Nam multa necessariò remittenda sunt ad judicium, & misericordiam Dei, præcipuè cùm agitur non solùm de gravitate, sed etiam de numero peccatorum. Unde cum Propheeta Regio dicere cogimur; *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me.* Psal. 18. v. 13. David duo commiserat enormia peccata, quæ toto vitæ suæ tempore deflevit, & pro quibus severam egerit Pœnitentiam; licèt enim Rex esset, *Po- Psal. 68. v. 3 sui, inquit, vestimentum meum cilicium.* Et Psal. 34. *Induebar cilicio.* Denique Psal. 108. *Genua mea infirmata sunt à jejunio.*

Et quia per annum permansit in hoc letali statu, ait Psal. 39. v. 15. *Circumdederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Multiplicata sunt super capillos capitis mei.*

Quare ubi Christianus homo ad eum infe-

44 TRACTATUS VI.

licitatis gradum pervenit ut deliberatè diu permanferit in peccatis mortalibus, ac neglexerit feſe à tam periculoſo ſtatu liberare per veram contritionem, cum Davide dicere poteſt: *Multiplicata ſunt iniquitates meæ ſuper capillos capitis mei*: Verùm quia Deus impoſſibilia non jubet, ſufficit, ut exprimat in Confefſione peccata, quæ diſtinctè novit, cum circumſtantiis ſpeciem mutantibus, aut notabiliter aggravantibus, & dicat circiter tempus, quo voluntariè permanſit in ſtatu peccati mortalis, cætera relinquens miſericordiæ Dei, qui ſolus comprehendit gravitatem, & numerum peccatorum, quæ ſingulis diebus committuntur, ab eo qui immerſam criminibus vitam agit: *Quis*, inquit Divus Auguſtinus, *numerat peccata? quis numerat iniquitates alienas & proprias? ſub quo cumulo gemitat qui dicebat: Ab occultis meis munda me: & ab alienis parce ſervo tuo.*

S. Auguſt. in Pſal. 39.

Quæſt. 18. Confefſarius tenetur ne diligenter advertere, utrum pœnitens verum habeat dolorem de ſuis peccatis, priuſquam eum abſolvat?

Reſp. Utiq; tenetur; quia ut diximus contritio eſt materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, & per conſequens niſi Confefſarius diligenter obſervet, ſi pœnitens ſit contritus, exponit ſe periculo applicandi formam Sacramenti abſque eo quod ejus materia ſit præſens.

S. Th. Opuſc. 73. De Vſuris. cap. 21.

2. Quia ut ait D. Thomas: *Sicut Confefſor oſtendit abſolutum à Deo quem abſolvit verbo, ita non debet abſolvere, niſi cum viderit ſigna reſtitutionis fienda in confitente.*

Idem præſcribitur in Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ in quo ſic legitur: *Nec abſolvat eos, qui nulla dant ſigna delictis.*

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 45

Et idcirco debet in pœnitente suo veræ contritionis indicia agnoscere, quoniam, ut habet Concilium Tridentinum: semper necessaria fuit Contritio, ad consequendam peccatorum veniam.

Hinc S. Carolus Actorum, p. 4. ait: *Sacerdos antequam Pœnitentiam imponat, & absolutionem tribuat Pœnitenti, videbit, an propter Deum veram peccatorum suorum contritionem habeat: atque certum dsliberatumque ei sit, in posterum quantum in se est, divinâ gratiâ adjuvante, à peccatis abstinere, & qua antea commiserit, pro iis satisfactionem persolvere.*

Ea de causa Cardinalis Denoff Confessarios suæ Diœcesis instruens: *Judicabitis, inquit, vestros pœnitentes non habere verum dolorem, quidquid aliter affirmant. 1. Dum ad Tribunal Pœnitentiæ accedent cum quadam superbiæ specie, velut aspernantes Jesu-Christi Ministrum; dum impatientiam & indignationem ostendunt in qualibet interrogatione facta, ut illorum animæ status dignosci possit.*

2. Dum peccata narrant, velut res planè indifferentes, & magis ad memoriæ, quàm conscientiæ exonerationem.

3. Dum confitentes peccata, culpam & reatum in alios transferre satagunt, & sæpiùs magis se excusare, quàm accusare intendunt.

4. Cùm videbit prudens Confessarius, Pœnitentem datâ operâ voluisse aliquod celare peccatum mortale, & solâ ipsius industriâ fuisse detectum.

5. Si recusaverint pœnitentes, satisfactionem congruam, & convenientem implere modo inferiùs explicando.

Cardinale
Denoff. Instru-
t. Pastorale.
pag. 131.

Giudicarete
che i vostri
penitenti non
hanno vero
dolore, non
ostante la loro
attestazione
verbale. 1. Quando
verranno a confessarsi
con una certa
alterigia,
come se vo-
lessero bravare il
Ministro di Gesù
Cristo, mostrandoci
impazienza
e sdegno ad
ogni domanda
che farà loro,
per riconoscere lo
stato delle

loro anime.

2. Quando raconteranno i loro peccati come se fussero fatti indifferenti, piu per scarico della memoria che della coscienza.

3. Quando confessando il peccato, ne daranno la colpa ad al-

tri, ed in vece d'accusarsi, si scuseranno ad ogni passo.

4. Quando trovarete che à disegno hanno voluto celare qualche peccato mortale, non havendolo scoperto che per l'industria del Confessore. 5. Quando ricuseranno fare congrue penitenze nella maniera spiegata sopra. 6. Quando non vorranno abbracciare mezzi propri per evitare i peccati; perche chi non vuole i mezzi, non vuole il fine. 7. Quando saranno del numero di quei penitenti che cercano studiosamente Confessori ignorantì o indulgenti, voltano e rivoltano i libri, sin che habbiano trovato qualche Autore favorevole alla loro cupidiggia; simili in cio alli amalati, i quali cercassero medici o poco esperti, o che pretendessero guarire tutte le malatie colle sole onzioni.

6. Dum nolunt uti remediis propriis ad evitanda peccata; quia qui media non vult ad finem necessaria, neque ipsum finem velle censendus est.

7. Quando sunt de illorum Pœnitentium numero, qui studiosè Confessarios ignaros, aut nimis indulgentes quærunt, qui plures libros volvunt, & revolvunt, donec aliquem authorem propriæ cupiditati faventem invenerint: similes omninò ægrotis, qui indoctos, & inexpertos medicos quærerent, qui omnes morbos cum solis unctionibus curare præsumerent.

Quest. 19. Quomodo Confessarius dignoscere potest, pœnitentem verè esse contritum?

Resp. Ad hoc requiritur, ut possit Confessarius prudenter judicare, contritionem pœnitentis includere quatuor circumstantias, quas Tridentina Synodus censuit necessarias esse ad veram contritionem.

Prima, est odium ac detestatio peccatorum vitæ præteritæ.

Secunda, per quam prima dignoscitur, est cessatio à peccato, id est ordinariè loquendo, Confessarius non debet absolvere pœnitentem, in mortale peccatum sæpè delapsum, nisi per

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 47

aliquod tempus ipsum probaverit, & noverit in eo initium emendationis, quod longiori vel minori tempore probari debet, quo pœnitens sæpius aut rariùs in peccata mortalia solet incidere, nisi in casu necessitatis, v. g. si pœnitens esset in periculo mortis.

Tertia, est firmum constansque novæ vitæ propositum, hoc est, non amplius peccandi, & sincerum eliciendi actus justitiæ desiderium.

Quarta, est ipsa novæ vitæ inchoatio, ubi reverà incipit eas habere dispositiones, quæ eum ad virtutes Christianas exercendas excitent.

Verba Concilii Tridentini sunt: *Declarat igitur sancta synodus hanc contritionem non solum cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere.*

Concil. Trident. sess. 14. cap. 4.

Etenim, ut ait S. Gregorius, *Sciendum est quod peccata sua sæpè & reprobi confitendo aperiant: sed quia novæ vitæ habitum immutare despiciunt, ea ipsa quæ confitentur, flere obstinati contemnunt. Electi verò culpas suas non solum voce Confessionis denunciant, sed etiam districtæ animadversionis eas fletibus abolere procurant. Ad Pœnitentiæ namque se lamenta incitantes, occulta se increpatione dilaniant, & futuri judicii timore percussi, si quæ in eis adhuc malè gesta lateant, diligenter investigant: sæpè enim quod torpentes latuit, fletibus innotescit. Et qui reatum suum securi nesciunt, hunc in se contra se erecti deprehendunt.*

cc S. Greg. in
Expositio-
ne Psal.
cc Pœnitent.

Clarè satis patet ex hoc Divi Gregorii loco, necessariò differendam esse aliquando absolutionem, ut compertum esse possit, pœnitentes vitæ mutatione, perversæ indolis suæ inclina-

48 TRACTATUS VI.

tionem præveniendi studio, & fugiendo demùm quicquid occasionem peccandi præbere potest, verè contritos esse; neque ex his esse reprobis, qui peccata sua sine ulla emendatione confitentur, qui seriò de seipsis non cogitant, nec quidquam per Pœnitentiam curant corrigere.

Et sic Confessarius potest esse moraliter certus de vera pœnitentis sui contritione, cùm videt eum post lapsum in peccatum, incepisse agere Pœnitentiam, seque in virtutibus Christianis exercere, in iis præsertim, quæ sunt contraria peccatis in quæ lapsus est.

S. Greg. lib.
6. in cap. 15.
1. Regum.

Signum verò vera conversionis, ait S. Gregorius, non est in oris Confessione, sed in afflictione pœnitentia: tunc namque benè conversum peccatorem cernimus, cùm dignâ afflictionis austeritate delere nititur quod loquendo confitetur: Vnde Joannes Baptista, malè conversos Judæos ad se confluentes increpans ait: Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo dignos fructus Pœnitentiæ. In fructu ergo, non in foliis aut ramis Pœnitentia cognoscenda est. Quasi arbor quippe bona voluntas est. Confessionis ergo verba, quid sunt aliud nisi folia? non ergo nobis folia propter seipsa, sed propter fructum expectanda sunt: idcirco omnis Confessio peccatorum recipitur, ut fructus Pœnitentia subsequatur. Vnde et Dominus arborem foliis decoram, fructu sterilem maledixit, quia Confessionis ornatum non recipit sine fructu afflictionis.

Quest. 20. Quænam sunt indicia, seu signa, quibus Confessarius certus fieri poterit, utrum verè à pœnitente odio habeatur peccatum?

Resp. Potest ut plurimùm certior fieri, cùm deprehendit in pœnitente eadem doloris signa, quæ

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 49

quæ solent homines ostendere in damnis, seu jacturis gravis momenti; utrum pœnitens ad Deum redeat, & coram ipso humilietur per jejunia, lacrymas, & suspiria, juxta id quod ait Dominus per Prophetam Joël: *Convertimini ad me, in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & in planctu.* Joël. cap. 2° v. 11.

Sit vera compunctionis indicium, inquit S. Bernard. Serm. 1. De Paschate, D. Bernardus, *opportunitatis fuga, subtrahit occasio.*

Etenim ordinariè loquendo signum est veræ conversionis quando pœnitens etiam antequam accedat ad Confessarium, fugit occasiones in quibus sæpissimè incidebat in peccatum, renunciat mundanis oblectamentis, qui eum antea in præcipitio detinebant; bona malè acquisita restituit, comburit litteras, & etiam libros, & picturas lascivas, quæ illi aut aliis occasionem possent esse peccandi; relinquit domum in qua erat in periculo peccandi, & sic de cæteris.

Unde S. Thomas de Villanova ait: *Prius ergo vadat*, & concubinam à domo pellat, pecuniam alienam restituat, contractus usurarios rumpat, famam proximi læsam prout potest resarciat, mercenariorum labores, & pauperum debita solvat, offenso Fratri reconcilietur, & veniam petat: & tunc ad Confessarium redeat, & absolvatur. S. Th. de Villanova, Serm. in feria 6. post Dominicam 4. Quadragesimæ.

At si ex opposito Confessarius videat pœnitentem in rebus etiam licitis semper delectari, mundanas ut solebat sectari societates, & denique sua vivendi ratione testari, verum non concepisse dolorem; cum ita post peccatum se gerat, quasi nihil sibi mali accidisset, tunc judicare debet Confessarius eum nondùm habere necessariam peccatorum suorum detestationem.

S. Cypria-
nus. Serm.
5. de lap-
sis.

” Nam, ut ait S. Cyprianus: *Lamentari eum*
” *putamus* ex toto corde, jejniis, fletibus,
” planctibus Dominum deprecari, qui ex primo
” criminis die lavaera cum foeminis quotidie
” celebrat? qui epulis affluentibus pastus, & sa-
” ginâ largiore distentus, cibos suos, & potus
” cum pauperum necessitate non communicat?
” qui hilaris ac lætus incedit, quomodo mor-
” tem suam deflet, & placere nunc cuiquam
” studet qui Deo displicet? An illa^s ingemiscit,
” & plangit cui vacat cultum pretiosæ vestis in-
” duere, nec indumentum Christi quod perdidit,
” cogitare; accipere pretiosa ornamenta & mo-
” nilia elaborata, nec divini & cælestis ornatus
” damna deflere? Si quem de tuis charis morta-
” litatis exitu perdidisses, ingemisceres dolen-
” ter, & fletes, facie incultâ, veste mutatâ, ne-
” glecto capillo, vultu nubilo, dejecto, indi-
” cia mœroris ostenderes: animam tuam, mi-
” sera perdidisti, spiritualiter mortua survive-
” re hîc tibi, & ipsa ambulans funus tuum por-
” tare cœpisti; & non acriter plangis, non ju-
” giter ingemiscis: non te vel pudore criminis,
” vel continuatione lamentationis abscondis:
” Ecce pejora adhuc peccandi vulnera, ecce
” majora delicta, peccasse nec satisfacere; deli-
” quisse nec delicta deflere.

S. Basilius Se-
leucientis. in
oratione 1. in
Jonam.

Hæc vera Pœnitentia sunt indicia, inquit
S. Basilius Seleucientis, *lugens anima, lacry-*
manes oculi, discessio à malitia, impietatis
fuga, carnis contritio, animi compressio, in-
justitiæ devitatio.

Quest. 21. Lacrymæ pœnitentis, dolor sen-
sibilis, & promissa non relabendi in peccatum,
sunt-ne certa contritionis signa?

Resp. Licet hæc frequentiora sint contritio-
nis signa, non tamen sunt certa illius indicia,
quia alio ex fonte procedere possunt, quam

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 51

ex vera, & sincera peccatoris conversione; nam sæpè proveniunt ab humano prorsus affectu vel ex imaginatione objecto aliquo insolito commota; videmus etiam nonnullos, qui ostensis his speciosæ Pœnitentiæ signis, primâ datâ occasione relapsi sunt in peccatum: ex quo facildè dignoscitur eos non habuisse veram contritionem suorum peccatorum.

Quia ut ait B. Albertus magnus: *Argumentum falsæ contritionis habet; qui quamvis peccata commissæ vehementer defleat; tamen continuo post dolorem, eadem vel alia committere non reformidat.*

B. Albertus,
In Paradiso
anime. cap.
38.

Neque mirum videri debet, quod à pœnitentibus tam sæpè Confessarii decipiantur: quia ut ait S. Gregorius: *Sæpè sibi de se mens ipsa mentitur, fitque ut aliud in imis intentio supprimat; aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat, & fingit se de bono opere amare, quod non amat; de mundi autem gloria non amare, quod amat.*

S. Greg. in
Pastorali. p.
1. cap. 9.

Quare, ut ait S. Carolus, ut Confessarius aliquam habeat contritionis sui pœnitentis certitudinem, quam habere tenetur, sæpè præter ea signa exteriora, eorum requirit exercitium remediorum, sine quibus prudens Confessarius judicat, pœnitentem in peccatum relapsurum.

S. Carol. Ac.
tor. part. 4.
De Instruc-
tione Con-
fessorum.

Et sæpè verissimum est apud Philosophos principium, quod qui non vult uti mediis ducentibus ad finem, censetur non velle finem: & sic non creditur in praxi, quod quis verè cupiat fieri dives, quidquid protestando asserat, cum non modò non adhibet media, quæ ad hunc finem perducere possunt, verùm etiam oppositam viam insequitur: ut si mercator per totum diem luderet, cum deberet

Non si possono assolvere quelli, che se ben dicono di desiderare di lasciar' il peccato, non dimeno affermano che gli pare che non lo lasciaranno: se questi tali

non voglio
no pigliare
quelli rime
dii, senza li
quali il Con-
fessore giu-
dica che tor-
neranno al
peccato.

in taberna ad parandas opes immorari; sic ju-
dicari non debet, quod peccator sinceram ha-
beat voluntatem dimittendi peccata, cum non
vult vacare orationi, jejuniis insistere, elec-
mosynas erogare, mundanos cœtus declinare,
& hujusmodi adhibere remedia, quæ prudens
Confessarius, amans salutem pœnitentis, cen-
set necessaria ad extirpandum ex animo pec-
catum.

Quest. 22. Quomodo se gerere debet Con-
fessarius erga Pœnitentem, qui non dat vera
contritionis signa?

S. Carol. Ac-
tor part. 4.
De Sacramen-
to Pœnitentiæ.

Resp. Præscribit illud S. Carolus dum ait:
*Quod si pœnitens nullam contritionem osten-
dit, eum minimè Confessor absolvat: sed ta-
men eum salutaribus consiliis & operibus
præscribendis juvet: quod idem præstet, si
ante Confessionem id animadverterit, caven-
do ne quemquam asperius tractans, culpâ suâ
inducat, ut vel desperet, vel à Confessione
abhorreat.*

Quest. 23. Quænam motiva potest Con-
fessarius proponere Pœnitenti, ut illum indu-
cat ad sua detestanda peccata, & obtinendam
à Deo veram contritionem?

S. Carol. in
Instructione
Confessorû.

Hà però da
avertire il
Confessore,
che quando
vede che li
pœnitenti
hanno fatto
da canto lo-
ro qualche
diligenza
per prepa-
rarsi à Con-
fessarsi debi-

Resp. S. Carolus Actorum. p. 4. De Instruc-
tione Confessorum, ea tradit & explicat cum
ait, Confessorem animadvertere debere dili-
genter, cum pœnitentes ex parte sua studium
aliquod, curamque adhibuerint, ut se ad
Confessionem faciendam dignè præpararent;
si tamen sive propter incapacitatem, sive
propter aliquam aliam causam, necessarias
habere non videntur dispositiones, eas supple-
re debent, & conari eos ad peccatorum suo-
rum contritionem excitare, iis eorum enor-
mitatem ostendendo, declarando quantam
mereantur pœnam, cum contra Deum com-

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 53

missa sunt; quam infinita inferant damna, & incommoda, quoniam vitâ privant æternâ, & ita debet eos disponere, ut saltem adeo sint attriti de omnibus & singulis peccatis mortalibus, ut eos tutâ conscientiâ possit absol-
vere.

tamente, & nondimeno ò per l'incapacità loro, ò per altro non gli pare che habbino

la necessaria disposizione, deve supplire esso, procurando d'indurli alla contrizione de suoi peccati, con mostrare la brutezza della colpa, la gravità d'essa per esser contra Dio, l'infinito danno dell'eterna dannatione che per essa s'incorre: e con quello veda d'indurli e disporli, di modo che di tutti e ciascun peccato mortale sia almeno così attrito, che possa sicuramente darli l'assolutione.

Potest etiam Confessarius, ut pœnitentes commoveat, & præparet ad perfectiorem dispositionem uti motivo timoris, diei iudicii, & pœnarum inferni. *Quoties diem illum considero, totus contremisco*, ait S. Hieronymus.

Potest etiam eos inducere motivo spei, affirmando eos unâ sola bona Confessione veniam peccatorum suorum consequi posse. *Pœnitenti igitur*, ait Princeps Apostolorum, & *convertimini, ut deleantur peccata vestra.* Actuū Apof. col. cap. 3.

Denique spe gratiæ recuperandæ commovere potest, quoniam scriptum est, Deus stat & pulsat ad ostium cordis nostri; spe etiam gloriæ æternæ, cum scriptum sit: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum cœlorum.* Matth. cap. 3.

Si quis autem adeo infelix sit, ut nolit peccatorum suorum in hac vita pœnitere, ubi potest hoc unico medio veniam obtinere, ipsum in æternum pœnitebit apud inferos, sed absque fructu juxta id quod habetur in Psal. 13. *Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt.*

Quæst. 24. Periculosum-ne est, veram differre Pœnitentiam usque ad horam mortis?

54 TRACTATUS VI.

Resp. Sancti Ecclesiæ Patres vehementer locuti sunt de periculo cui se exponebant pœniterentes, qui conversionem differebant usque ad finem vitæ, & Ecclesia ita fuit sollicita ne pœniterentes suam usque ad finem vitæ differrent conversionem, ut videamus quod in primis Ecclesiæ sæculis denegabatur absolutio iis qui postquam in vita criminosa perseveraverant ad Pœnitentiam solùm in extremitate vitæ recurrebant; quia credebatur quod illa conversio non ex intimo cordis affectu proveniebat, sed ex timore purè servili. *Quia*, ait S. Cyprianus, *rogare illos, non delicti Pœnitentia; sed mortis urgentis admonitio compellit. Nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum.*

S. Cypri. Epistola 59. ad Antonianũ.

S. Aug. Serm. 57. de Tempore.

Pœnitentia, inquit S. Augustinus, *qua ab infirmo petitur infirma est: Pœnitentia qua à moriente petitur, timeo ne & ipsa moriatur. . . . quicumque vult invenire misericordiam Dei; sanus agat Pœnitentiam in hoc seculo, ut sanus esse valeat in futuro.* Nam, ut dicitur in libro de vera & falsa Pœnitentia, qui Divo Augustino tribuitur. *Quoniam vix & raro est tunc justa conversio, timendum est de pœnitente serò.*

Scotus, in 4. sentent. dist 18. Reportato- rum, q. 3.

Doctor subtilis Scotus hujus rei tres rationes principales affert, dum ait: *Quando primo imminet alicui mors, ut vel per infirmitatem, vel videt gladium ultra caput, vel navem fractam: in quibus casibus convenire non speratur vita: habebit quicumque vel vehementem dolorem propter infirmitatem, vel vehementem timorem propter extrinsecum; & tunc vix potest intellectus occupari circa aliquid aliud quàm pars sensitiva, propter ordinem potentiarum; quia vel totaliter impeditur actus intellectus ab alio actu, vel non*

De Sacramento Pœnit. Cap. V. 59

habet actum perfectum alium, cum dolor
occupet totam partem sensitivam. Sed nolen-
do peccatum, oportet quod sit magna confi-
deratio intellectus, detestatio, ad hoc quod
sit attritio sufficiens ex congruo ad remissio-
nem peccati, sicut fuit vehemens delectatio
prior in peccato. Ad hoc ut sit dispositio ex
congruo ad receptionem gratiæ, oportet quod
sit voluntaria detestatio, & debita circumstan-
tia finis, atque homo pœniteat non solum
propter timorem pœnæ, sed timore filiali: sed
difficile est tunc dolere nisi ex timore solum:
& si non sit cum amore, non disponit ex con-
gruo. Ex habitu malo præcedenti usque ad
extremum, est inclinatio vehemens ad pecca-
ta, & ad actus similes prioribus. Igitur diffi-
cile est tunc primò contra istum habitum in-
clinari, detestando quæ priùs erant delecta-
bilia.

Quare necesse est ut peccatores sequantur
id quod dicitur in Scriptura. *Non tardes con-* Ecclesiastici.
verti ad Dominum, & ne differas de die in cap. 8.
diem. Subitò enim veniet ira illius, & in
tempore vindictæ disperdet te: Et sic evita-
bunt ponere salutem suam in illa incertitudine
de qua loquitur S. Augustinus dum ait: Si S. Aug. Ho-
quis positus in ultima necessitate aegritudinis milia 4. in-
sua; voluerit accipere Pœnitentiam, & acci- ter 30.
pit, mox reconciliatur, & hinc vadit: Fa-
teor vobis, non illi negamus quod petit: sed
non præsumimus, quia bene hinc exit. Non
præsumo, non vos fallo, non præsumo.

CAPUT VI.

De Confessione.

Quæst. I. QUID est Confessio Sacramentalis?

S. Tho. in 4.
sentent. dist.
17. q. 3. art.
2. quæst. 1.
in corp.

Resp. Illam sic definit S. Thomas: *Confessio est Sacramentalis delinquentis accusatio, & erubescencia per Claves Ecclesiæ satisfactoria, obligans ad peragendam Pœnitentiam injunctam.*

Catechif.
Concil. Trid.
De Sacramen-
to Pœnit. nu.
51.

Est primò, *Accusatio*, ut enim ait Catechismus Concilii Tridentini: *Rectè autem accusatio dicitur, quòd peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt qui latantur cum male fecerint: aut omninò enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causâ exponamus: verùm accusatorio animo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.*

S. August.
cap. 16. lib.
De vera &
falsâ Pœnitentia.

Et ut ait S. Augustinus: *Sentiat culpam, nec velit excusare, ne augeat crimen: ut Adam, cui non sufficiebat peccasse, sed ampliavit crimen culpando uxorem, & culpam transferens in authorem.*

Est accusatio *Delinquentis*, quia non debet pœnitens confiteri aliena peccata, sed propria.

Est accusatio *Satisfactoria*, quia obtinetur venia, & remissio peccatorum, quæ est Sacramenti Pœnitentiæ finis.

Per Claves Ecclesiæ, quia soli Sacerdoti tradita est Clavium potestas, & solus est legitimus hujus Sacramenti Minister, ut aperiat Cœlorum januam peccatori, qui sibi illam per peccatum mortale clausit.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 57

Agnovit hanc veritatem S. Augustinus cùm dixit: *Nemo sibi dicat: occultè ago apud Dominum Pœnitentiam, novit Deus qui mihi ignoscat, quid in corde ago. Ergo sine causi dictum: Quæ solveritis in terra, soluta erunt in cœlo? Ergo sine causa claves Ecclesiæ Dei data sunt.*

S. August.
Homil. 49.

Denique est accusatio *Obligans ad peragendam Pœnitentiam injunctam*, quia ex Concilio Tridentino: *Satisfactio in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiritur.*

Concil. Trident.
sess. 14.
cap. 3.

Quest. 2. Est ne necesse accusare omnia, & singula peccata mortalia?

Resp. Est necessarium: Constat enim, ait Concilium Tridentinum, *Sacerdotes judicium hoc incognitâ causa exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in Confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, & tantùm adversus duo ultima Præcepta Decalogi commissa, quæ nonnumquam animam gravius lauciant, & periculosiora sunt iis, quæ in manifesto admittuntur. Verùm cùm universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiam veniam cum aperia & verecunda Confessione à Deo quærere.*

Sess. 14. cap.

Deus tegat vulnera tua, noli tu, inquit S. Augustinus, *nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit.*

S. August. in
Psal. 31.

Quest. 3. Quenam peccati circumstantiæ

58 TRACTATUS VI.

exprimendæ sunt in Confessione?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est cum Divo Thoma, quod *Peccatum natum* est aggravari per circumstantias tripliciter: uno quidem modo, in quantum circumstantia transfert in aliud genus peccati; sicut peccatum fornicationis consistit in hoc quòd homo accedat ad non suam; si autem additur hæc circumstantia, ut illa ad quam accedit, sit alterius uxor, transfertur jam in aliud genus peccati, scilicet in adulterium, quod est gravius peccatum quàm fornicatio. Aliquando verò circumstantia non aggravat peccatum, quasi trahens in aliud genus peccati, sed solùm quia multiplicat rationem peccati: sicut si prodigus det, quando non debet, & cui non debet, multipliciùs peccat eodem genere peccati, quàm si solùm det cui non debet; & ex hoc ipso peccatum sit gravius. Tertio modo circumstantia aggravat peccatum, ex eo quòd auget deformitatem proveniente ex alia circumstantia, sicut accipere alienum, constituit peccatum furti: si autem addatur hæc circumstantia, ut multùm accipiat de alieno, erit peccatum gravius.

Hoc posito, constat, requiri ad integritatem Confessionis, ut explicentur circumstantiæ speciem mutantes, & augentes numerum peccatorum, cum ut diximus, teneamur accusare singula peccata mortalia: eæ quoque circumstantiæ declarandæ sunt, quæ peccata notabiliter aggravant, quæque tribuunt illis malitiam quasi alterius speciei.

Ratio est, quia cum Confessio sit Tribunal in quo Confessor exercet justitiam Dei, ibique sedet tanquam medicus, ut peccatoris animæ morbis medeatur, necesse est ut eorum noverit malitiam, & perspectum habeat, quidquid

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 59

est alicujus momenti in peccato; quia, ut ait Concilium Tridentinum: *Quod ignorat Sess. 14. cap. medicina, non curat; aliàs ferre non posset nisi judicium imperfectum, neque posset apponere remedia naturæ morbi convenientia: atqui circumstantiæ peccatum notabiliter aggravantes, tanti sunt momenti, ut ipsis à Confessore ignoratis sufficiens sibi deesset lumen, ac notitia ad judicandum de morbo, illique medendum; necesse est igitur eas explicare in Confessione.*

Hac de causa Innocentius Papa III. relatus in Canone, præcipit Episcopo Liburnensi: *Consideratis circumstantiis omnibus, competentem Pœnitentiam delinquentibus imponatis, prout saluti eorum videritis expedire.*

Cap. Deus qui De Pœnit. & remiss.

Et in cap. *Omnis utriusque sexus* in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. dicitur: *Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati; diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati: quibus prudenter intelligat quæle debeat illi præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum.*

Can. Omnis utriusque. De Pœnit. & remiss.

Sanctus autem Carolus Actorum part. 4. in suis Instructionibus ad Confessores ait: *Confessarium scire debere circumstantias aut speciem mutantem peccati, aut illud notabiliter aggravantes, quia illæ circumstantiæ necessario in Confessione declarari debent. Voluit ut id sciret Romani Confessarii Innocentius Papa XII. dum has sancti Caroli Instructiones typis mandari jussit an. 1700.*

Si Carolus. In Instruct. Confess.

Il Confessore deve essere instrutto, quali sono le circostanze che mutano la specie del peccato, & che grandemente

l'aggravano; peroche queste due sorti de circostanze necessariamente si devono esplicare nella Confessione.

60 TRACTATUS VI.

Videtur etiam quod Innocentius Papa XI. hanc definiert quæstionem damnando sequentem propositionem in Decreto contra 65. propositiones.

58. Propositio damnata : *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

Cum enim convenient Theologi, circumstantiam consuetudinis, seu habitus, esse circumstantiam solum notabiliter aggravantem, intra eandem speciem: si tenemur eam in Confessione exprimere, manifestè sequitur, debere nos explicare circumstantias notabiliter aggravantes, quamvis speciem non mutant.

Quæ verò circumstantiæ peccatum non aggravant notabiliter, consilio potius quàm præcepto eas debemus confiteri; quia tanti non sunt momenti, ut impediunt justitiam judicii, quod de pœnitentis conscientia facere debet Confessarius, neque vim remediorum, quæ tanquam medicus adhibere debet.

Quæst. 4. Tenetur ne quis accusare in Confessione peccatum, quando dubitat an sit mortale?

Resp. Dicendum cum Divo Thoma, quoddam sentent, dist. 21. q. 2. art. 3. ad 3. quando aliquis dubitat de aliquo peccato an sit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente; quia qui aliquid committit, vel admittit, in quo dubitat esse mortale peccatum, peccat mortaliter discrimini se committens: & similiter periculo se committit, qui de hoc quod dubitat esse mortale, negligit confiteri; non tamen debet asserere, illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram & lepram.

Quæst. 5. Est-ne necessarium, aut utile, confiteri peccata venialia?

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 61

Resp. Utile est, quamquam non necessarium ea confiteri juxta definitionem Concilii Tridentini his verbis: *Venialia peccata quibus à gratia Dei non excludimur, & in qua frequentius labimur, quamquam rectè & utiliter citraque omnem præsumptionem, in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat: taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.*

Concil. Trident. sess. 14. cap. 5.

Quæst. 6. Est-ne periculosum confiteri peccata venialia absque dolore, & voluntate ea dimittendi?

Resp. Omnino periculosum est, quia peccata non sunt materia Sacramenti Pœnitentiæ, nisi quatenus declarantur in Confessione cum dolore, ac proposito non peccandi de cætero; & per consequens, qui confitetur peccata venialia absque proposito ea non amplius committendi, id est, nolens adhibere remedia, quibus ad emendationem uti potest, confugiens ad orationem, ut gratiam hanc à Deo obtineat, seque exercens in actibus virtutis contrariæ peccato suo, se exponit periculo faciendi nullam & inutilem Confessionem, propter defectum materiæ sufficientis ad validitatem hujus Sacramenti.

Hic autem advertendum est, plures inveniri, qui putant se verum de peccatis suis dolorem habere, qui tamen nullam habent voluntatem ea corrigendi, seu emendandi, propter nimium sui amorem, & creaturarum quæ illos, in his peccatis detinent; & qui nolunt sibi necessariam vim inferre, ut hæc impedimenta solvant.

Videtur, quod talibus aliquando præstaret, non confiteri hæc peccatorum genera, quæ probabiliter norunt, se statim commissuros, quia nec satis de iis peccatis dolent, & se ni-

mis propensos natura sua ad ea committenda vident.

Deberent enim interim de his peccatis salu-
tari humilitate coram Deo confundi, ab ipso
petere emendationis gratiam, omnemque ad-
hibere diligentiam, ut contrariis virtutum
actibus, aut voluntariis aliquibus pœnis ac
castigationibus sponte assumptis, cum illa ad-
miserint, ab iis se liberent, & ea non confiteri,
nisi cum noverint se plenè dispositos ad illa vi-
tanda, post novæ vitæ inchoationem, juxta
Concilium Tridentinum, ab his peccatis libe-
ram, quibus adharere, quæque amare vi-
deatur.

Quest. 7. Ille qui confitetur solùm pecca-
ta venialia quæ sancti Patres vocant peccata
quotidiana, & peccata justorum, facit-
ne solùm Confessionem nullam, sed etiam
sacrilegam, quando ex sua negligentia non
affert dispositiones necessarias ad habendam
absolutionem?

Resp. Ut huic quæstioni satisfiat adverten-
dum, primò cum Divo Thoma, quòd *Potest*
dupl'iciter contingere, quod negligentia sit pec-
catum mortale. Uno modo ex parte ejus quod
prætermittitur per negligentiam: quod qui-
dem si sit de necessitate salutis, erit peccatum
mortale; alio modo ex parte causæ: si enim
voluntas in tantum sit remissa circa ea quæ
sunt Dei, ut totaliter à Dei charitate deficiat,
talis negligentia est peccatum mortale: & hoc
præcipuè contingit quando negligentia sequi-
tur ex contemptu: alioquin si negligentia con-
sistat in præmissione alicujus actus vel cir-
cumstantiæ, quæ non sit de necessitate salutis,
nec hoc fiat ex contemptu, sed ex aliquo de-
fectu fervoris, quæ impeditur interdum per
aliquod veniale peccatum, tunc negligentia

s. Th. 1. 2
q. 54. art.
3.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 63.

non est peccatum, mortale sed veniale. cc.

Supponendum est secundò, cum Divo Bonaventura, quod licet sacrilegium committatur cum indignè suscipitur Sacramentum, nihilominus non semper indignè suscipitur quando ejus impeditur effectus, & redditur nullum ex aliqua levi negligentia.

Dignè manducare, ait Divo Bonaventura, cc. S. Bonav.
lib. 4. sen-
cent. dist.
9. q. 3. art. 1.
2.
est sufficienter se præparare, scilicet peccati omnis expulsionem, reverentiâ, & dilectione.

Quidam igitur sunt, qui se sufficienter præparant secundum veritatem: Quidam autem, non sufficienter secundum veritatem: sufficienter tamen secundum probabilitatem: Quidam autem neutro modo se præparant, imò contemnunt. cc.

Qui ergo sufficienter se præparat, manducat dignè: qui se nullo modo præparat, manducat indignè: qui autem minus sufficienter se præparat, scilicet secundum probabilitatem, potius quam secundum veritatem non manducat dignè, quia non se præparavit dignè sufficienter: nec indignè, quia se præparavit tantum probabiliter: talis quamvis non recipiat gratiam, non tamen incurrit offensam. cc.

Et consequenter, ex Divo Bonaventura, licet non omnes afferantur dispositiones necessariæ, ad hoc ut aliquis Sacramentum cum fructu recipiat, non tamen committitur sacrilegium, quando aliquis diligentiam adhibuit, quam credidit necessariam, ut disponeret se ad illud recipiendum, & se sufficienter credidit dispositum. cc.

Hoc supposito dicere possumus, cum eodem sancto Doctore, quod si ille qui confitentur tantum peccata venialia, aliquam diligentiam adhibuit ad hoc ut verum haberet dolorem illorum peccatorum, si conatus sit illis

renunciare, & resistere perversæ suæ naturæ propensione: tunc etiam si aliqua sua negligentia, de illis peccatis dolorem necessarium ad obtinendam absolutionem non habuit, non tamen idcirco sacrilegium eo ipso committit.

S. Bonav. in
4. sentent.
dist. 17. part.
2. quæst. 4.
art. 2. ad 4.

Nam & idem sanctus Bonaventura alibi docet, illos qui ex aliqua negligentia, quam tamen non advertunt, non habent charitatem, seu dispositionem necessariam ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ consequendam, aliquando non recipere gratiam, sed tamen non peccare.

Ad illud, inquit Doctor Seraphicus, quod obijcitur de absolutione: Dicendum, quod nemo recipit effectum nisi charitatem habeat, saltem in principio Confessionis, vel in medio, vel in fine. Multi autem habent in fine, qui tamen non habent in principio: & alii se credunt habere in principio & in fine, qui fortassis non habent: & aliqui non habent nec credunt se habere. Primi non incurrunt offensam, sed acquirunt gratiam: Secundi evadunt offensam, quamvis non acquirant gratiam: Tertiis verò non acquirunt gratiam, sed iram.

Quæst. 8. Ut vitetur nullitas in Confessione illorum qui de peccatis tantum venialibus confiteri solent: debet-ne Confessarius illis consulere, ut peccatum aliquod mortale in vita præterita olim commissum confiteantur, quia scilicet adest certitudo saltem moralis quod de illo verè dolent?

Resp. Etiam si vix in eo casu aliqua generalis regula assignari possit, quia scilicet fieri potest, ut hæc praxis confitendi aliquod peccatum mortale olim commissum, alicui pœnitenti nocere possit; præsertim si illum distrahat & impediat, ne se verè excitet ad detestandas

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 65

cum Dei gratia peccata sua quoudiana, & conetur illa emendare: dum scilicet valdè levia esse putat, & ideo necessariam non esse talem detestationem: quod tamen posset aliquando Confessionem sacrilegam efficere ob contemptum effectus Sacramenti ut supra dictum fuit.

Nihilo tamen minùs, communiter & ordinariè loquendo, hæc praxis confitendi aliquod præteritæ vitæ peccatum, laudabilis omninò videtur, & ideo Confessarii eandem praxim communiter consulere possunt. Primò quia id agendo evenire potest, ut is qui fortassis gratiam Sacramentalem non consequeretur [quia videlicet, ob aliquam suam negligentiam, quæ tamen contemptum Sacramenti non includit, non habuit dispositiones necessarias ad consequendam absolutionem peccatorum venialium quæ confessus est] illam tamen consequatur, habens, ut supponitur, verum dolorem de peccato mortali præterito quod confitetur. Secundò quia, ut ait sanctus Thomas, erubescencia quam experimur in Confessione peccati gravis, est aliqua pars satisfactionis & pœnæ debitæ pro eodem peccato:

Alio modo, inquit Angelicus Doctor, Confessio diminuit pœnam ex ipsa natura actus confitentis, qui habet pœnam erubescencia annexam; & ideo quanto aliquis pluries de eisdem peccatis confitetur, tanto magis pœna diminuitur.

S. Tho. in 4. sent. dist. 17. quæst. 3. in solutione quæstiunculæ 2. art. 5. in fine.

Addi potest, ad majorem hujusce quæstionis elucidationem, resolutio exarata ab illustrissimo hujusce ævi Doctore, ut responderet dubio sibi proposito, utrum scilicet consilium dari posset illis qui vitam verè Christianam ducunt & à peccatis mortalibus immunem, ut non confiterentur levia hæc delicta quoti-

diana, ne cum habeant levissimas tantum culpas ante Confessionem, inde exeuntes gravis peccati rei inveniantur ob Sacramenti profanationem quæ in Confessione peccatorum de quibus verus non adest dolor, reperitur?

Respondet eximius ille Doctor, relatum modò opinionem satis communem esse, attramen vix probabilem videri & concipi posse; ipse etiam modus eam opinionem proponendi, illius falsitatem demonstrat. Nam duo supponuntur: Primò facilè evenire posse ut ille qui sanctè vivit, non habeat dolorem necessarium de levibus culpis quibus assuetus est, & de quibus confiteretur; nam hæc est ratio, ob quam approbatur consilium datum à Directoribus prudentibus, de non confitendis levibus hujusce generis peccatis, ne scilicet hæc Confessio sine vero dolore fiat. Alia suppositio est, quod dum id accidit, ille qui venialium tantum reus erat, dum ad Pœnitentiæ Tribunal accessit, inde exit mortalis peccati reus, quod scilicet ex sancta anima & digna regnare cum Christo, Dei hostem efficit & inferno dignam.

Est-ne credibilis talis mutatio, tam subita tamque miserabilis, ob defectum qui nullam malitiam involvit, ob solam omissionem, quæ in hominibus verè bonis ex sola humana infirmitate provenire potest? Nam cui evenire non potest, ut confitens levia peccata, quæ ideo non multum movent, de illis cogitet minus quàm par est? & defectus doloris ex inadvertentia, aut distractione proveniens, aut certè ex quodam tepiditatis statu, poterit Dei gratiam eripere, & ab eo in æternum nos separare?

Si id verum esset, vix puto, reperiri posse aliquem, neque etiam inter sanctissimos Mo-

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 67

nachos, aut Moniales, à teneris annis longè à mundanis nugis educatas, qui possit confidenter credere, se innocentiam Baptismalem conservasse; Etenim cùm sæpissimè confiteantur, vix credibile est, illos non aliquando passos esse aliquem doloris defectum, præsertim circa levia & quotidiana peccata. Periculosissimum etiam esset bonos & verè timentes Deum absolvere, præsertim in extremis constitutos, dum de talibus solùm peccatis confitentur; quis enim securus esse potest, tales habituros dispositiones necessarias ad recipiendam utiliter absolutionem, nec aliquid eis, propriâ ipsorum culpâ, aliquando defuturum: quod tamen asseritur sufficere ad eorum damnationem æternam, si statim post hanc absolutionem inutilem morerentur; eo quod, ut dicunt, invenirentur rei profanationis Sacramenti.

Si hæc opinio vera esset, putarem eodem tempore, quemque teneri consulere omnibus verè piis qui leves tantùm culpas committunt, ut eas nunquam confiterentur, sed eas tantùm Directori spirituali aperirent ad humiliatorem, & ut ab eo acciperent remedia ad emendationem utilia, sed extra Pœnitentiæ Tribunal.

Num cùm similium culparum venia duplici viâ obtineri possit, ex quibus una potest subjacere periculo amittendæ gratiæ Dei, quod certè est malorum omnium maximum: alia verò via sine periculo est: ageret-ne sapienter qui non præferret hanc ultimam viam quæ nullum inimiciæ Dei periculum involvit, alteri viæ quæ tanto periculo subest? In hac etiam opinione, vix auderem absolvere illos qui hujuscemodi tantum leves culpas confiterentur; Etenim cùm difficile cognosci possit, utrum illi qui frequenter confitentur, habeant

verum dolorem de peccatis venialibus quibus sunt assueti : quare dabitur eis absolutio non necessaria , quæ efficere potest ut fiant peccati mortalis rei ?

Sed objiciet aliquis , quod negari non potest , illum qui peccata venialia sine vero dolore confitetur , profanare Sacramentum , & hanc profanationem peccatum mortale involvere.

Respondeo , aut non omnem Sacramenti profanationem esse mortalem , aut non profanari Sacramentum , quando contra voluntatem , & ex sola veniali omissione , redditur nullum & infructuosum ; defectus autem veri doloris , est ommissio mortalis quando agitur de peccatis mortalibus : cum enim hæc peccata nos à Deo separent & inimicos reddant , mortaliter peccat qui non facit omne quod in se est ut de eis verè doleat & ira justificetur in Sacramento Pœnitentiæ. Sed idem dici non potest de peccatis venialibus , quia scilicet non propter illa gratiam perdimus , & multi reperiuntur Christiani , ut notat sanctus Augustinus , qui per totam vitam levibus culpis adherent , nec tamen propterea damnantur à Deo , cui sufficit ut purgentur , vel in hac vita , tribulationibus quas patiuntur , aut in altera purgatorio igne.

Et ita cum defectus doloris de talibus culpis commissis , non sit mortalis in se , credere non possum , talem defectum mortalem fieri in Confessione. Et idcirco , ne disputatio in verbis solummodo consistat , dicendum putarem , quod si inutilitas , quæ accidit in Sacramento Pœnitentiæ ex prædicto doloris de venialibus defectu , debet profanatio appellari : tunc omnis profanatio non erit mortalis , nec necessario peccatum mortale involvet.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 69

Quest. 9. Quibusnam mediis uti potest Confessarius, ut excitet ad contritionem Pœnitentem, qui regulariter peccata solum venialia confitetur?

Resp. Proponere primò debet, quodlibet peccatum Deo displicere, quo motivo excitari facilè poterit, qui Deum diligit in veritate.

Secundò, monere debet, omne peccatum, licet minimum, à Deo puniendum, nisi puniatur à nobis, ne verbum quidem otiosum impunitum manebit, dicente Domino Matthæi, cap. 12. *Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.*

Tertiò, quod peccata venialia si negligantur, ad mortalia disponunt; ideoque timendum est, ne præcipitent in ignem æternum eos, qui ea non curant emendare; ut enim ait S. Augustinus: *Sed dicis, peccatum quidem est, sed tamen parvum est: nec nos dicimus quia capitale peccatum est; sed tamen, si frequenter exerceatur, & jejuniis, vel eleemosynis non redimatur, nimis immundam animam facit; noli despiciere peccata tua, quia parva sunt: nam & pluviarum guttæ sunt; sed flamma implent & moles trahunt & arbores cum suis radicibus tollunt. Tu qui dicis, quia parvum peccatum est, velim scire quoties tale peccatum admittis, si tot parvulas plagas in corpore, & tot maculas aut scissuras in vestibus tuis fieri velis. Cum ergo in corpore tuo plagas, nec in veste tua scissuras, vel maculas fieri acquiescis, quâ conscientiam hoc facere in anima tua non metuis? ac sic quicumque hoc fecerit, plus amat vestem aut carnem suam, quàm animam. Cum enim ad imaginem Dei facti simus, quoties aliquid*

cc S. August.
cc Serm. 244.
cc de Tempo-
cc re.

» turpe aut loquimur, aut facimus: toties Dei
 » imaginem sordidamus. Etiam videte si hoc
 » deceat vos, aut oporteat.

S. August.
 lib. 21. De
 Civit. Dei.
 cap. 27.

Confessor potest etiam exhibere pœnitenti,
 difficile prorsus esse judicare, si peccata quæ
 confitetur, sint tantum venialia; id ipso Divo
 Augustino, licet doctissimo, visum est peri-
 culosum, ut satis constat ex hoc quod ait: *Sed*
 » *quæ sint ipsa peccata*, quæ ita impediunt perven-
 » tionem ad Regnum Dei, ut tamen Sanctorum
 » amicorum meritis impetrent indulgentiam, dif-
 » ficillimum est invenire, periculosissimum defi-
 » nire. Ego certè usque ad hoc tempus cum
 » inde satagerem, ad eorum indaginem perve-
 » nire non potui: & fortassis propterea latent,
 » ne studium proficiendi ad omnia peccata ca-
 » venda pigrescat. Quoniam si sciretur, quæ
 » vel qualia sint delicta, pro quibus etiam per-
 » manentibus, nec profectu vitæ melioris as-
 » sumpto, intercessio sit inquirenda & speran-
 » da justorum, eis secunda se absolveret humana
 » segnitias, nec evolvi talibus implicamentis
 » ullius virtutis expeditione curaret. Nunc verò
 » dum venialis iniquitatis, etiam si perseveret,
 » ignoratur modus, profecto studium in meliora
 » proficiendi orationi instando, vigilantius ad-
 » hibetur.

» Utiliter etiam Confessarius admonere potest
 Pœnitentem, peccata venialia duplicis esse
 generis: quædam enim sunt, quæ sine magna
 deliberatione committuntur, & quæ potius ex
 infirmitate humana, quàm ex voluntate pro-
 veniunt: quia si peccator adverteret talem
 actionem esse offensam Dei, forsitan illam
 evitaret: sic aliquando inconsiderata verba
 proferuntur, cogitationes malæ statim non
 rejiciuntur. Sed sunt aliqua peccata venialia,
 quæ committuntur etiam si quis deliberatè

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 71

sciatur esse offensam Dei, quamvis levem, quia in ipsis sibi complacet. Quando aliquis incidit in illa peccata venialia ultimi generis, debet se multum coram Deo humiliare & timere ne multum noceant animæ suæ, nisi quamprimum corrigantur. *Cavete deinceps*, ait Divus Bernardus, *ne quis parva reputet, quamlibet parva scienter delinquere convincatur. Nemo dicat in corde suo: levia sunt ista, non curo corrigere: non est magnum sibi in his maneam venialibus minimisque peccatis. Hac est enim dilectissimi impœnitentia, hæc blasphemia in Spiritum-sanctum.*

Mirabile quidquam atque inauditum dicere audeo, ait S. Chrysostomus, *solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri peccata esse evitanda, quam parva & vilia: illa enim ut adversemur ipsa natura efficit: hæc autem hæc ipsa re quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemnantur, non potest ad expulsionem eorum animus generose insurgere. Unde citò ex parvis magna fiunt negligentia nostra.*

Quest. 10. Quænam sunt conditiones requisite ad salutarem peccatorum Confessionem?

Resp. Doctores solent sexdecim afferre quæ his versibus continentur.

*Sit simplex, humilis, Confessio, pura,
fidelis,*

*Atque frequens, nuda, & discreta,
libens, verecunda,*

*Integra, secreta, & lacrymabilis, acce-
lerata,*

*Fortis, & accusans, & sit parere
parata.*

Prudens autem Confessarius eas reducere

S. Bernar-
dus. Serm. 24
in Convers.
S. Pauli, cap.
5.

S. Joan. Chry-
sost. Homi-
lia 87. in
Matth.

S. Tho. in 4.
sentent. dist.
17. q. 3. art.
4. quæst. 4.
in corp.

S. Anton. 3.
p. tit. 14.
cap. 19. §.
1.

debet ad quatuor aut certè quinque, ut ait S. Carolus, easque Pœnitentem suum summa cum breuitate, & quanta potest facilitate docere debet. Prima est ut *Confessio sit simplex* ut ait Divus Thomas, *ut non recitent in Confessione, nisi quod ad quantitatem peccati pertinet.*

Confessio, ait S. Antoninus, *debet esse simplex, ut dicantur præcisè peccata cum circumstantiis suis, & dimittantur alia materia, nec immisceantur superflua: quòd tamen difficile est, & præcipuè idiotis dicere peccata sua, quin addant superflua: non tamen hoc habet vitare Confessionem, ex quo dicant hac intentione ut declarent factum suum: prudens autem Confessor debet, quantum commodè potest, huiusmodi narrationes superfluas facere resecare: & qui indiget consolatione propter tribulationes, vel consilio, propter dubia, post Confessionem factam & absolutionem, talia dicantur, & non misceantur in Confessione.*

Secunda conditio est, ut sit *Humilis* juxta id quod dicitur Ecclesiastici 4. *Presbytero humilia animam tuam*: Humilis in modo accusandi peccata citra arrogantiam, ea non excusando, aut narrando opera bona quæ fecit; sed humilitas præcipuè debet esse in corde, ita ut in se unum conferat culpam peccator, nec rejiciat in defectum seu privationem gratiæ Dei, in tentationes dæmonis, aut in eos, qui illum ad peccatum excitarunt.

Ut enim ait S. Ambrosius relatus in Canone:
 Can. Non est, 15. q. 1. „ Non est quòd cuiquam nostram adscribamus
 „ ærumnam, nisi nostræ voluntari: nemo tenetur
 „ ad culpam nisi voluntate propria deflexerit.
 „ Non habent crimen quæ inferuntur reluctan-
 „ tibus: voluntarium sibi militem elegit Chris-
 tus;

tus;

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 73

tus; voluntarium servum sibi diabolus actionatur: neminem jugo servitutis adstrictum possidet, nisi se prius peccatorum ære ei vendiderit.

Et ut ait Glossa ibidem, verbo *peccatorum ære. Ipsum peccatum dat nobis diabolus pro pretio, ut nos demus ei jus ad occidendum nos.*

Tertia conditio est quod Confessio sit integra, hoc est, omnium & singulorum peccatorum mortalium, quorum post diligentem discussionem conscientia habetur.

Quarta, debet esse *lacrymabilis*, scilicet ut qui confitetur peccata sua, de iis verum sentiat dolorem cum proposito non peccandi de cætero, ut superiori capite diximus.

Quinta est Confessio sit *parere parata*, ut scilicet Pœnitenti insit prompta voluntas faciendi quidquid Confessarius injunxerit in pœnam peccatorum; ut enim ait S. Augustinus relatus in Canone: *Ponat se peccator omnino in potestate judicis in judicio Sacerdotis, nihil sibi reservans sui: ut omnia eo jubente paratus sit facere pro reparanda animæ vita, quæcumque faceret pro vitanda corporis morte; & hoc cum desiderio, quia vitam recuperat infinitam ut Deus: cum gaudio enim debet facere immortalis futurus, quæ faceret pro differenda morte moriturus.*

Potest etiam addi sexta bonæ Confessionis conditio, ut scilicet pœnitens quærat Confessarium verè doctum & pium, non autem ignarum aut adulatorem, quod tamen sæpius fit; unde celebris Cardinalis Denoff inter defectus, qui circa Confessionem occurrunt, meritò enumerat negligentiam Pœnitentium, *Qui non quarunt Confessarium doctum, & bonis moribus, ut & Christiana prudentiâ præditum,*

cc Can. Consideret. De Pœnitentia dist. 5.

cc Cardinalis Denoff in Instructione, pag. 46.

cc Il quarto difetto che commettano i

penitenti, „
 si è, il „
 non cerca „
 re Confes- „
 fori dotti, „
 esemplari, „
 e dotati di „
 prudenza „
 Cristiana; „
 mà al con- „
 trario Con- „
 fessori di „
 poca habi- „
 lità e debo- „
 li, i quali „
 non esiggo- „
 no mai dà „
 loro peni- „
 tēti la cor- „
 rezione de „
 peccati abi- „
 ruali, e la „
 remozione „
 delle occa- „
 sioni prossi- „
 me prima „
 di assolver- „
 gli: non gli „
 obligano „
 alle resti- „
 ruzioni, se „
 non ne casi „
 rarissimi: „
 non pres- „
 crivono lo- „
 ro peniten- „
 ze medici- „
 nali racco- „
 mandate „
 dal Conci- „
 lio di Tren- „
 to, non si „
 curano „
 d'indagare „
 le cause e le „
 circostanze „
 necessarie „

quinimò adeunt Confessarios minùs doctos,
 minùsque constantes, qui scilicet non exigunt,
 ut pœnitentes à pravis habitibus recedant, &
 removeant occasiones proximas, antequam
 absolvantur: qui non obligant ad restitutio-
 nem, nisi in casibus rarissimis: qui non præ-
 scribunt medicinales pœnitentias à Concilio
 Tridentino valdè commendatas: qui non cu-
 rant investigare causas, & circumstantias ne-
 cessarias ad distinctam notitiam peccatorum.
 Quid pluris? Illos quærunt peccatores, quia
 nullam ab iis molestiam timent, sed potiùs ab
 eisdem juvari putant ad excusandas excusatio-
 nes in peccatis, cum pravis quibusdam opinio-
 nibus; ita ut possint liberè & quietè in tenebris
 peccatorum conquiescere, & à lethargico som-
 no non expergiscere.
 Sciant nihilominus tales Confessarii & Pœ-
 nitentes, Sacerdotem esse tantùm judicem de-
 legatum à supremo iudice Jesu-Christo, &
 ita non posse agere in Tribunali contra dele-
 gantis mentem, quæ nobis aperta est, & ma-
 nifesta in sacris Scripturis, & in regulis ab Ec-
 clesia præscriptis, ad legitimam istius Sacra-
 menti administrationem, & idcirco, ut ait
 S. Gregorius Papa: *Tunc vera est absolutio*
presidentis, cum æterni arbitrium sequitur
judicis. Ideoque dum miser ille peccator pu-
 tabit, se veram absolutionem consecutum esse,
 experietur, sed serò, in extrema scilicet hora
 constitutus, quando ante supremum iudicem
 respondendum erit in particulari iudicio, re-
 mansisse se Divinæ Majestatis reum, & hoc
 maximè, quia quæsivit Confessarios adulato-
 res; *Magistros prurientes auribus:* Hoc erim
 oritur ex secreta cordis corruptione, quod
 scilicet fomenta potiùs quàm medicamenta
 propriis cupiditatibus quærebat: & meritò

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 75

talibus convenire potest quod dicit Isaias: *Qui dicunt videntibus, nolite videre, & aspicientibus, nolite aspicere nobis ea qua recta sunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores.*

Unde mirum non est, si taliter dispositi sentiant justitiam ultricem, dum se securos ternerè putant: *Cùm dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugient.* Videatur super hac materia Tomo 1. Tract. 1. cap. 1. quæst. 8. Et Tomo 4. Tract. 6. cap. 10. quæst. 2.

che li lasciano dolcemente riposare nel mortifero letargo delle loro iniquità. Sappiano però simili Confessori e penitenti, che il Confessore non è che giudice delegato del supremo giudice Gesu-Cristo; e che conseguentemente egli non può arbitrare nel Tribunale contro la mente del delegante, palesatoci nelle sagre Scritture e nelle regole prescritte dalla Chiesa per la legitima amministrazione di questo Sacramento; imperochè, come dice san Gregorio il grande, *Tunc vera est absolutio Presidentis, cùm æterni arbitrium sequitur iudicis.* Altrimenti quel povero peccatore, quando crederà havere havuta l'assolutoria in buona forma, s'accorderà tardi all'ora della morte, momento formidabile del giudizio particolare, rimanere tuttavia reo di lesa divina Maestà, in pena d'haver cercato Confessori che dissimulano i vizii & adulano i peccatori, *Magistros prurientes auribus*; provenendo ciò dal fondo corrotto del suo cuore, il quale cercava fomenti, e non medicamenti, alle proprie cupidiggie, potendosi ad essi applicare quello racconta Isaià de Peccatori del suo tempo: *Qui dicunt videntibus, così si chiamavano nella legge antica i Profeti interpreti della volontà di Dio, Nolite videre, & aspicientibus, nolite aspicere nobis ea qua recta sunt; loquimini nobis placentia, videte nobis errores.* E però non douranno maravigliarsi, se quando si stimeranno sicuri, allora si sentiranno perseguitati dalla giustizia divina: *Cùm dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugient.*

Quæst. II. Quinam sunt casus in quibus iterari debet Confessio, quia non erat benè facta?

alla piena
cognitione
de peccati.
In somma
s'indrizzano
ad essi i pec-
catori, per-
che non solo
non danno
loro alcuna
molestia, ma
di piu gli
ajutano col-
le dottrine
storte a scu-
sare i loro
misfatti; con

letargo delle
loro iniquità.
Sappiano però
simili Confessori
e penitenti,
che il Confessore
non è che giudice
delegato del
supremo giu-
dice Gesu-Cristo;
e che conseguentemente
egli non può
arbitrare nel
Tribunale contro
la mente del
delegante,
palesatoci
nelle sagre
Scritture e nelle
regole prescritte
dalla Chiesa per
la legitima
amministrazione
di questo Sacra-
mento; impero-
chè, come dice
san Gregorio il
grande, *Tunc
vera est
absolutio
Presidentis,
cùm æterni
arbitrium
sequitur
iudicis.*
Altrimenti
quel povero
peccatore,
quando crederà
havere havuta
l'assolutoria
in buona forma,
s'accorderà
tardi all'ora
della morte,
momento
formidabile
del giudizio
particolare,
rimanere tut-
tavia reo di
lesa divina
Maestà, in
pena d'haver
cercato
Confessori
che dissimulano
i vizii &
adulano i
peccatori,
*Magistros
prurientes
auribus*;
provenendo
ciò dal fondo
corrotto del
suo cuore,
il quale
cercava
fomenti,
e non
medicamenti,
alle
proprie
cupidiggie,
potendosi
ad essi
applicare
quello
racconta
Isaià de
Peccatori
del suo
tempo:
*Qui
dicunt
videntibus,*
così si
chiamavano
nella legge
antica i
Profeti
interpreti
della
volontà
di Dio,
*Nolite
videre,
& aspicientibus,
nolite
aspicere
nobis
ea
qua
recta
sunt;*
loquimini
nobis
placentia,
videte
nobis
errores.
E però
non
douranno
maravigliarsi,
se quando
si stimeranno
sicuri,
allora
si sentiranno
perseguitati
dalla
giustizia
divina:
*Cùm
dixerint
pax
& securitas,
tunc
repentinus
eis
superveniet
interitus,
sicut
dolor
in
utero
habentis,
& non
effugient.*

Catechif.
Conc. Tri-
dent. p. 2.
De Pœnit.
Sacramen-
to,

Resp. Illos indicavit Catechismus Concilii Tridentini, mentem ejusdem Concilii explicans his verbis: *Hæc igitur quæ diximus enumeranda sunt. Quæ verò pravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt.*

» Sed ad Confessionem adeo necessarium est,
» ut quòd antea diximus integra & absoluta sit;
» ut si quis deditâ operâ alia quidem ex iis quæ
» explicari debent, prætermittat, alia verò tan-
» tummodo confiteatur; non solùm ex ea Con-
» fessione is commodum nullum consequatur,
» sed etiam novo scelere se obstringat: neque
» ejusmodi peccatorum enumeratio Confessionis
» nomine in quâ Sacramenti ratio insit appellan-
» da est, quin potius Pœnitenti Confessionem
» repetere est necesse, seque ipsum illius pecca-
» ti reum facere, quòd Sacramenti sanctitatem
» simulatione Confessionis violaverit.

» At verò si alia de causâ Confessioni aliquid
» defuisse videatur, quia Pœnitens nonnulla cri-
» mina oblitus fuerit, vel quia conscientiam suam
» latebras non ita accuratè perquisierit, cum ta-
» men illud in animo haberet ut integrè peccata
» omnia confiteretur, nihil erit opus Confessio-
» nem iterare: satis autem habebit si quando
» peccata quæ oblitus erat in memoriam re-
» duxerit, ea Sacerdoti alio tempore confi-
» teri.

» In quo tamen animadvertendum est, ne for-
» tè nimis dissolutè, & remissè conscientiam
» nostram scrutati simus: adeoque negligenter
» peccata admissa memoriâ repetere studueri-
» mus, ut ea ne recordari quidem voluisse me-
» ritò videri possimus: id enim si factum fuerit,
» Confessionem iterare omninò oportebit.

Quest. 12. Sunt-ne alii casus in quibus iteranda sit Confessio?

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 77

Resp. Plures alii sunt, & hac de causa S. Carolus vult ut Confessarius interrogationes faciat de præcedentibus Confessionibus, quibus à pœnitentibus scire possit, an aliquis contigerit Casus, qui eorum Confessiones reddiderit nullas, & proinde necessariò repetendas. v. g. si quis confessus fuerit ei qui non haberet absolvendi potestatem, aut non esset usus legitima absolutionis forma, aut à Presbytero tam ignoranti, qui nec intelligeret, nec sciret ea quæ necessaria sunt ad hoc Sacramentum administrandum. Si consilio, aut data operâ peccatum aliquod mortale in Confessione celaverit, aut eam dimidiaverit, partem peccatorum uni, & partem alteri recitando. Si confessus fuerit, sine ullo peccatorum suorum dolore, sine ulla emendationis intentione, aut non adhibito diligenti satis examine, ut peccatorum suorum recordaretur. Quantum ad Casus summo Pontifici reservatos, aut dispensationes, seu condonationes in foro pœnitentiali: videatur Instructio in fine Tomi quinti apposta.

dell'assoluzione, ò da Sacerdote tanto ignorante, che non intendesse ò sapesse le cose che sono necessarie per amministrare questo Sacramento: ovvero s'egli avesse scientemente racciuto qualche peccato mortale, ò divisa la Confessione, dicendo a un Confessore una parte de suoi peccati, e a un altro l'altra: ovvero se si fosse confessato senza havere alcun dolore de suoi peccati, ò senza proposito di emendarsi: ovvero senza usare diligenza di sorte alcuna per ricordarsi de peccati. E perche per il piu si suole usare molta negligenza in far le Confessioni come si deve, massime nel tempo che la persona non vive in timor di Dio, & hà pochissima ò niuna cura dell'anima sua, di modo che piu presto si confessa per una certa usanza, che per cognitione ch'egli hà de suoi peccati, e desiderio di emendarsi; & in ogni caso per la grande utilità che è di confessarsi generalmente, massime nel principio che l'huomo si risolve di volerli da dovero emendare e convertire a Dio: esortino li Confessori, secondo la qualità delle persone a luogo e tempo, li penitenti a fare una buona confessione generale, accio che

S. Carol. in
Instructio
Confess.

Deve fare
quelle inter-
rogationi
delle Confes-
sioni passate,
che sono ne-
cessarie per
conoscere se
fosse incor-
so in alcun
caso, per il
quale fossero
state nulle, e
però si do-
vessero rei-
terare: co-
me sarebbe,
se fosse con-
fessato da
chi non ha-
vesse potestà
di assolver-
lo, ò da chi
non avesse
usata la for-
ma legitima

per mezzo di quella rappresentandosi inanzi a gli occhi tutta la vita passata, si convertano con maggior fervore a Dio, e sodisfacciano con questa a tutti gli difetti che fossero intervenuti nelle Confessioni passate.

Quaest. 13. Quomodo se gerere debet Confessarius, cum deprehendit, aut noverit Poenitenti accidisse in Confessionibus praeteritis aliquem Casum qui eas nullas reddiderit?

Resp. Debet eum inducere ad faciendam Confessionem generalem, quo unico medio reparare poterit Confessiones praecedentes; Et quare, ut prosequitur S. Carolus loco citato, saepe negligentissimi sunt homines in Confessionibus ut par est faciendis, praesertim ii qui sine ullo timore Dei vivunt, & exiguam sive propemodum nullam animae suae curam habent, adeo ut consuetudine quadam ducti, confiteantur potius, quam certam cognitionem peccatorum, & vero emendationis desiderio: ac tandem ob magnam utilitatem quae ex generali Confessione nascitur, praesertim cum veram emendationem vitae praeteritae intendunt, seque ad Deum convertunt; Confessarii opportuno tempore & loco poenitentes suos hortari debent, eorum spectata conditione, ut eam faciant, ut hoc modo praeteritam vitae rationem recogitando, ad Deum cum majori fervore convertantur, ac sic defectus reparent praecedentium Confessionum. Haec sancti Caroli Instructiones de novo editae sunt anno 1700. Romae jussu Innocentii Papae XII.

Quaest. 14. Ille qui post Confessionem peccatorum suorum, parvam aut nullam in se emendationem agnoscit, debet-ne se securum credere in conscientia, quia de illis habuit absolutionem?

Resp. S. Augustinus admonet peccatores his verbis: *Ne securus sis, cum confessus fueris*

S. Aug. Serm.
in Psal. 37.

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 79

peccatum ; tanquam semper preparatus ad confitendum & committendum. Et idem S. Doctor alibi dicit : *Quid prodest , ô pœnitentes , quia humiliamini , si non mutamini ?*

S. Aug. lib.
50. Homil.
Hom. 49. c. 6.

Parum in iudicio proderit dicere te putasse rectâ viâ ambulare , teque invenisse Confessarios , qui infirmitati obsecundantes , & cupiditati condescendentes , te securum in conscientia super illorum assertione esse posse dixerunt : Procurator hanc securitatem dedit ; sed , ut ait S. Augustinus : *Ecce dat tibi securitatem Procurator , quid tibi prodest , si paterfamilias non acceptet ? Procurator sum , servus sum ; vis dicam tibi , vive quomodo vis , Dominus te non perdet . Securitatem tibi Procurator dedit , nihil valet securitas Procuratoris . Utinam tibi Dominus securitatem daret , & ego te sollicitum facerem : Domini enim securitas valet , etiamsi nolim ; mea verò nihil valet , si ille noluerit . Quæ est autem securitas , Fratres , vel mea vel vestra , nisi ut Domini iussa intentè diligenterque audiamus , & promissa fideliter expectemus .*

S. August.
Homil. 12.

Cùm præsertim Christus Dominus sic nos admoneat in Evangelio : *Cæcus autem si cæco ducatum præbet , ambo in foveam cadunt .*

Matth. cap.
15.

Sacerdos , inquit Divus Thomas , *operatur in usu Clavium* , sicut instrumentum & minister Dei , nullum autem instrumentum habet efficacem actum , nisi secundùm quod movetur à principali agente : & ideo dicit Dionysius in fine Ecclesiasticæ Hierarchiæ , quod Sacerdotibus utendum est virtutibus Hierarchicis , quomodo divinitas eos moverit . Unde si quis præter illum motum divinum , uti sua potestate præsumeret , non consequeretur effectum .

S. Tho. in
supplem.
p. 3. q. 18.
art. 4.

Et consequenter , ex Divo Thoma , quoties

nullum aut parvum emendationis fructum in Pœnitente reperimus, magnum est fundamentum dubitandi, quod invalidè acceperit absolutionem: quia, ut ait Apostolus, *Qua secundum Deum est tristitia, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur*: Et ordinariè loquendo non nisi per illam emendationem, quæ per longum tempus durat, potest cognosci vera contritio, & distingui ab illa quæ falsa est, & solùm apparens.

Epist. 2. ad
Corinth. cap.
7. v. 10.

Cardinalis
Denoff, in
Instruct. Pa-
torali. p. 178.

I santi Pa-
dri non cõ-
renti di di-
re, che la
penitenza
senza eme-
dazione è
vana e frul-
tratoria,
del che i lo-
ro libri sono
pieni, hanno
di piu af-
fermato, che
simil peni-
tenza rende
i peccatori
piu imbrat-
rati: *Qui
plangit pecca-
tum, dice S.
Isidoro, &
iterum admit-
tit peccatum,
quasi si quis
lavet laterem
crudum, quia
quanto magis
eluerit, tanto
magis lutum
facit* il che
aviene ap-

Sed non solùm tales Confessiones sine emendatione inutiles sunt, sed etiam, ut optimè observat Cardinalis Denoff, *Praterquam quod sancti Patres asserunt, Pœnitentiam sine emendatione, vanam esse & frustratoriam, ut videre est in illorum operibus, quæ tali doctrinâ quasi plena videntur; affirmant etiam, similem Pœnitentiam hominem sordidiorum reddere: Qui plangit peccatum, inquit sanctus Isidorus, & iterum admittit peccatum, quasi si quis lavet laterem crudum; quia quanto magis laverit, tanto magis lutum facit. Id omninò accidit illis qui post peccatum ad Confessionem veniunt, & post Confessionem ad peccatum redeunt: cumulantes hoc modo mensuram aliorum peccatorum, super additis sacrilegiis; & ita illorum conscientia semper sordidiores fiunt.*

Ejusdem sententiæ est S. Gregorius, asserens quod *Qui admissum plangit, nec tamen deserit, pœna graviori se subjicit; quia ipsam quam flendo potuit impetrare veniam contemnit, & quasi in lutosa aqua semetipsum volvit; quia dum fletibus suis vita munditiam subtrahit, ante Dei oculos sordidas ipsas etiam lachrymas facit.*

Sed S. Augustinus mirabili planè modo miseriam illorum exponit, qui in Pœnitentiæ

De Sacramento Pœnit. Cap. VI. 81

Tribunali aliquod externum conversionis signum dant, nec tamen mores emendant: *Pœctora vestra tundere*, ait S. Doctor, & *hac eadem facere, nihil aliud est, quàm peccata pavimentare*. Quia scilicet peccatores, dum ante Confessionem scrupulis, & conscientiae remorsibus à peccatis provenientius agitantur, videntur incedere velut super lapidibus, confuso planè modo, & absque ordine collocatis, qui lapides dum pedes offendunt, & vulnerant, aliquem dolorem, & sensum infidem causant; sed post peccatorum Confessionem & nescio quod externum doloris signum datum, de illis non ampliùs cogitant; quia scilicet, juxta sancti Augustini mentem, de peccatis, seu lapidibus antea non ordinatis, planum pavimentum factum est, quod nullam ampliùs molestiam causat.

punto a quei che dal peccato vanno alla Confessione, e dalla Confessione ritornano di bel nuovo al peccato, cumulando in tal modo la misura d'altri loro peccati, con i sacrilegii; con che diventano le loro coscienze sempre piu fangose. Del medesimo sentimento è S.

Gregorio, afferendo che chi piange i peccati, e non gli abbandona, diventa piu reo; perche essendo stato favorito da Dio sin del dono delle lagrime per fare la penitenza, e non essendosene prevalso per farla effettivamente, merita maggiore castigo: *Qui admissum plangit*, dice il Santo, *ne tamen deserit, pœne gravioris culpa e subjiçit, quia & ipsam quam si nullo potuit impetrare veniam commisit*. E S. Agostino mirabilmente spiega l'infelicità di quei che nel tribunale della penitenza danno qualche segno esterno del pentimento, senza emendare i costumi: *Pœctora vestra*, dice egli Serm. 28. *tundere, & hac eadem facere nihil aliud est quam peccata pavimentare*. Imperciocche i peccatori provando prima della Confessione de scrupoli e de rimorsi di coscienza cagionati da i peccati, caminano come sopra delle pietre messe confusamente e senza ordine, le quali con offendere i piedi producono in essi sentimento; mà doppo essersene confessati e datone qualche segno esteriore di dolore, non vi pensano piu, per haverne fatta, secondo il pensiero del Santo, una lastricata ben unita, che non dà piu loro alcun fastidio.

CAPUT VII.

De Satisfactione.

Quæst. 1. QUID est Satisfactio Sacramentalis?

Resp. Ut colligitur ex Catechismo Concilii Tridentini de Sacramento Pœnitentiæ his verbis : *Numero 88. Illa tantum Satisfactio Sacramenti pars censenda est, quam diximus ex præcepto Sacerdotis Deo pro peccatis dependi, hoc adjungo, ut statutum cum animo, & deliberatum habeamus, peccata in posterum omni studio vitare.*

Quocirca, ait S. Anselmus : *Hoc quoque attendendum est, quod cum aliquis quod injustè abstulit, solvit, hoc debet dare, quod ab illo non posset exigi si alienum non rapuisset. Sic ergo debet omnis qui peccat, honorem quem rapit Deo solvere. Et hæc est Satisfactio, quam omnis peccator debet Deo facere.*

Lib. 1. Cur Deus homo. cap. 11.

Quoniam autem debitus honor Deo reddi non potest nisi quis peccata omninò vitare instituat, S. Augustinus relatus in Canone, ait : *Can. Satisfactio. De Pœnit. dist. 3. Satisfactio Pœnitentiæ, est peccatorum causas excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere.*

Quæst. 2. Quænam sunt opera, quibus satisfacere Deo possumus pro peccatis, quæque Confessor in pœnitentiam peccatorum imponere debet?

Resp. Ea ad tria præcipua reducuntur, ut in Concilio Florentino tradidit Eugenius Papa in Decreto unionis his verbis : *Tertia pars Pœnitentiæ est Satisfactio pro peccatis secun-*

dum arbitrium Sacerdotis : quæ quidem præcipue fit per orationem, jejunium, & eleemosynam.

Cujus rationem affert Divus Thomas, dum ait : *Dicendum quod Satisfactio debet esse talis per quam aliquid nobis subtrahamus ad honorem Dei. Nos autem non habemus nisi tria bona ; scilicet bona animæ, bona corporis, & fortunæ, scilicet exteriora ; ex bonis quidem fortunæ subtrahimus aliquid nobis per eleemosynam ; sed ex bonis corporalibus per jejunium ; ex bonis autem animæ non oportet quod aliquid subtrahamus à nobis quantum ad diminutionem ipsorum, quia per ea efficiuntur Deo accepti ; sed per hoc quod ea submittimus Deo totaliter, & hoc fit per orationem.*

Competit etiam iste numerus ex parte illa, quia satisfactio peccatorum causas excidit ; quia radices peccatorum tres ponuntur, primæ Joannis 2. *Concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Et contra concupiscentiam carnis ordinatur jejunium ; contra concupiscentiam oculorum, eleemosyna ; contra superbiam vitæ, oratio, ut Augustinus dicit super Matth. Competit etiam quantum ad hoc quod satisfactionis est, peccatorum suggestionibus aditum non indulgere, quia omne peccatum vel in Deum committitur ; & contra hoc ordinatur oratio, vel in proximum, & contra hoc eleemosyna ; vel in nos ipsos, & contra hoc ordinatur jejunium.

Quest. 3. Satisfactio est-ne necessaria ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ ?

Resp. Docet Concilium Tridentinum intentionem satisfaciendi Deo pro peccatis, quantum per ejus gratiam possumus, omnino ne-

S. Tho. in
4. sentent.
dist. 15. q.
1. art. 4.
quæst. 3. in
corp.

84 TRACTATUS VI.

cessariam esse, ut eorum veniam consequamur, quoniam contritio hoc desiderium includit, ut supra ostendimus.

Certum est quoque actualem Pœnitentiam, quæ aliquam proportionem habeat cum enormitate peccatorum commissorum, necessariam esse ad eorum consequendam veniam, tum quoad culpam, tum quoad pœnam iis debitam.

Quocirca idem Concilium Tridentinum sic habet: *Contritio, Confessio, & Satisfactio, quatenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutione requiruntur, hæc ratione Pœnitentiæ partes dicuntur.*

Idemque Concilium Tridentinum, sess. 14. cap. 2. ait: *Ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus, & laboribus, divinâ id exigente justitiâ, pervenire nequaquam possumus, ut merito Pœnitentiæ laboriosus quidam Baptismus à sanctis Patribus dictus fuerit.*

Nihilominus actualis satisfactio, absolute loquendo non est necessaria ad valorem Sacramenti. Ut enim habet idem Concilium Tridentinum: *Dicendum est Christiani hominis Pœnitentiæ post lapsum continere satisfactio- nem per jejunia, elemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto unâ cum culpa remittitur; sed pro pœna temporali.*

Quest. 4. Prodest-ne plurimum Pœnitentibus, adire Confessores, qui illis injungant Pœnitentiæ gravitati peccatorum convenientes?

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 85

Resp. Omne studium, omnemque operam
adhibere deberent Pœnitentes, ut hujusmodi
Confessores invenirent; cum enim Confessarii
medici agant partes, ii quaerendi sunt, qui
eorum morbis congruis remediis mederi effi-
caciter possint. Maximè, quia, ut asserit Con-
cilium Tridentinum: *Procul dubio enim mag-* cc Sess. 14.
nopere à peccato revocant & quasi frano quo- cc cap. 8.
dam coërcent hæ satisfactoria pœna, cautiores- cc
que & vigilantiores in futurum Pœnitentes cc
efficiunt; medentur quoque peccatorum reli- cc
quiis, & vitiosos habitus, male vivendo cc
comparatos, contrariis virtutum actionibus cc
tollunt. Accedit ad hæc quòd dum satisfaciendo cc
patimur pro peccatis, Christo Jesu qui pro cc
peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra cc
sufficiencia est conformes efficimur, certissi- cc
mam quoque inde arrham habentes, quòd si cc
compatimur, & glorificabimur. cc

Quin etiam magnus sanctus Ambrosius ex-
cellenter observat, nimiam erga peccatores
indulgentiam, eos pejores efficere, & in ma-
jores ignominia pœssiones procliviores. *Merito,* cc S. Ambr. in
inquit, quia vulnus grande & vetus est diu cc Psal. 118.
serpens, perfectioris medicinae remedia depos- cc
cit, obsecrat ut Domini legitimam miseratione cc
curetur: Citò enim refricatur vulnus, quod cc
sanatum medicinae lege non fuerit; imò etiam cc
seriorem curatio sentit profectum; ideoque si cc
virus in interiora proserpit, medicamenta fo- cc
ris apposita non sentit. Exigit ergo medicinae cc
ratio ut aut sectione aut adustione curetur, cc
nisi enim putrefacta recidantur aut humor cc
inutilis decoquatur, frustra medicinae manus cc
adhibentur ad vulnèra: ideoque bonus Medi- cc
cus hujusmodi ærum legitimè dicit esse cu- cc
randum, ut possit medicina proficere. Lege cc
ergo miseretur qui cum justitia sapientiaque cc

„ miseretur , ut ea dimittat quæ scit jure posse
 „ dimitti : ne cum alterius miseretur , seipsum
 „ legi faciat obnoxium. Consideremus etiam,
 „ ne & ipsum deteriores faciamus cujus mise-
 „ remur injustè ; plerumque enim non coecere
 „ delinquentes majoris austeritatis est , quàm si
 „ ulciscaris. Traduntur enim in passiones igno-
 „ minia , qui cum aliquid inhonestum commi-
 „ seriat , nullum culpæ pretium ferunt.

Sed & sanctus Carolus , dignus Ambrosii
 successor , post Concilium Tridentinum agno-
 vit , nimiam Confessariorum indulgentiam,
 Deo & Ecclesiæ spiritui planè contrariam,
 multorum Christianorum damnationis causam
 extitisse , quoniam Ecclesia sanctorum Patrum
 vestigiis inhaerens , Pœnitentiam semper la-
 boriosum Baptismum vocavit.

S. Carol. in
 orat. habi-
 ta in Conc.
 Provinc. 6.

Longè absint à nobis , inquit S. Carolus,
 „ voces istorum qui consuunt pulvillos sub omni
 „ cubito manus , & faciunt cervicalia sub capite
 „ universæ ætatis ad capiendas animas. Ne isti
 „ his adulationum vocibus , vocumque blandi-
 „ tiis , cum nos fallere student , tum istis etiam
 „ illecebris populos nostros decipiunt : dicunt
 „ enim bonum malum , & malum bonum.

O popule meus ! quis poterit omnia mala
 „ qua te undique premunt , enumerando percen-
 „ sere ? Audent tamen isti à salutis via te adu-
 „ lationibus longius abducere : Popule meus !
 „ qui te in tanta malorum colluvie beatum di-
 „ cunt , ipsi te decipiunt & viam gressuum tuo-
 „ rum dissipant.

Quæst. 5. Cum teneantur Confessores cu-
 „ rare salutem suorum Pœnitentium , tenentur-
 „ ne indispensabiliter , ipsis convenientes satis-
 „ factiones injungere ?

Concil. Tri-
 dent. sess.
 24. cap. 8.

Resp. Concilium Tridentinum id infert ex
 „ his quæ diximus , his verbis : *Debent ergo Sa-*

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 87

cerdotes Domini, quantum Spiritus & prudentia suggesterit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salutare & convenientes satisfactiones injungere: ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis ut satisfactio quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem.

Sanctus quoque Cyprianus agnovit nimiam absolvendi peccatores facilitatem, non impositis pro gravitate peccatorum congruis pœnitentiis, persecutionem esse, quæ fidelibus plusquam crudelitas tyrannorum nocuit. *Emergit enim, inquit, fratres dilectissimi, novum genus cladis, & quasi parum persecutionis procella sævierit, accessit ad cumulum, sub misericordiæ titulo, malum fallens & blanda perniciæ. Contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei legem, temeritate quorundam laxatur incautis communicatio, irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & nihil accipientibus profutura.*

S. Cyprianus. Serm. 5. de lapsis.

Non quærunt sanitatis patientiam, nec veram de satisfactione medicinam; Pœnitentia de peccatoribus exclusa est, gravissimi, extremique delicti memoria sublata est; operiuntur morientium vulnera, & plaga lethalis altis & profundis visceribus infixæ, dissimulato dolore contegitur.

Hoc sunt ejusmodi lapsis, quod grando frugibus, quod turbidum sydus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, quod navigiis sæva tempestas. Solacium æternæ spei

adimunt, arborem à radice subvertunt, sermone morbido ad lethale contagium serpunt, navem ad scopulos, ne in portum perveniat, illidunt.

Quaest. 6. Cùm ita necessarium sit ad salutem Confessorum & Pœnitentium, ut hujusmodi Pœnitentiæ imponantur, quare vix occurrunt, qui convenientes, & salutare Pœnitentias injungant?

Resp. Hoc provenit ex parte Pœnitentium, & ex parte Confessorum, ex parte quidem pœnitentium; nam si accersentes medicum, qui medeatur corporalibus eorum infirmitatibus, parati sunt ad omnia præstanda quæ medicus jubet, modò id conferat ad sanitatem: aliter tamen se gerunt erga Confessarium: Medicus præcipere potest vivendi rationem, & jejunium per quadraginta & quinquaginta dies & ampliùs jubere potest; ut ægroti se in cubiculo contineant, neminem videant, venæ sectiones, incisiones, & amaras præcipere potest medicinas, focique globulos & similia: si autem æger aliquando conquerratur de nimia vi aut violentia remediõrum, sufficit quod dicatur illi, non alio modo posse curari morbum, aut vitam produci, tunc lubens obtemperat medico.

Verùm si Confessarius Pœnitenti dicat, inveteratum esse morbum, eumque non nisi longa Pœnitentiâ curari posse, jejunandum esse, ab hominum societate recedendum, orationi vacandum, Pœnitentiam esse Baptisimum laboriosum; occidendum eum potiùs, quàm curandum, si remediis uti nolit ejus morbo convenientibus secundùm Ecclesiæ leges. Pœnitentes ut plurimum respondere solent eo modo, quo quondam populus Israël respondit Isaiæ Prophetae, *Nolite aspicere nobis*

ea quæ recta sunt, loquimini nobis placen-
tia.

Confessariorum quoque culpâ id accidit, qui seipfos potiùs, quàm Pœnitentium salutem quærentes, iis potiùs placere, quàm mederi volunt. Quod quidem egregiè exponit Divus Augustinus, de prædicatoribus differens, quibus id ipsum exempli loco proponit, quod Divo quondam Paulo contigit his verbis: *Testimonium perhibet Apostolus*, quòd sicut Angelum Dei susceperint eum, & quòd, si fieri posset, oculos suos vellent eruere, & illi dare, & tamen accedit ad ovem languidam, ad ovem *putridam, secare vulnus, non parcere putridini*; ergo, *inquit inimicus factus sum vobis verum prædicans? Ecce & accepit de latte ovium, sicut paulo ante memoravimus, & indumentum ex lanis ovium, sed tamen oves non neglexit: non enim sua quærebat, sed quæ Jesu-Christi. Absit ergo ut dicamus vobis: vivite ut vultis, securi estote, Deus neminem perdet: tantummodò fidem Christianam tenere; non perdet ille quod redemit, non perdet pro quibus sanguinem suum fudit: & si spectaculis volueritis oblectare animos vestros, ite, quid mali est? & festa ista quæ celebrantur per universas civitates, in lætitia convivantium, & publicis mensis seipfos, ut putant, jucundantium, reverà magis perdentium; ite, celebrate; magna est Dei misericordia quæ totum ignoscat. Hæc si dixerimus, fortè congregabimus turbas ampliores, & si sint quidam qui nos sentiant hoc dicentes non recta sapere, paucos offendimus, sed multitudinem conciliamus. Quòd si fecerimus non verba Dei, non verba Christi dicentes, sed nostra, erimus Pastores nosmetipfos pascentes, non oves.*

S August.
lib. de Pas-
toribus.
tomo 91

Ille fons est & origo indulgentiæ Confessoriorum, hinc fit ut pœnitentibus congruas non imponant Pœnitentias, seipfos quærunt, sibi consulunt, & pœnitentium saluti minimè student, de qua tamen aliquandò Deo reddent rationem. Perniciosa Confessoriorum indulgentia sæpissimè provenit ex eo quod Confessores Tribunalia & Ecclesias frequentari desiderant, ideoque non audent veritates non placentes, licèt necessarias, pœnitentibus dicere, & viam arctam, quæ sola ad salutem ducit divitibus indicare, ne fastiditi alios adeant Confessores. *Omnia subversa sunt*, ait sanctus Chrysostronus, Homil. 26. ad populum Antiochenum, *omnia confusa, quòd velut in Theatris multitudinem quærimus, non verò probatam multitudinem*. Medicus qui non multùm sollicitus est de sanitate ægrotantis, ei grata præscribit remedia, ut ejus voluntati placeat, cavetque sibi à majoribus incisionibus faciendis, ne ei displiceat: verùm Pater qui inservit Filio ægroto, eum etiam invitum eas sumere cogit medicinas, quas necessarias esse putat, ad ejus salutem recuperandam, nec ægri voluntati placere studet, nisi in quantum sanitati recuperandæ confert, quam solam intendit: *Non respicit ad voluntatem, sed ad sanitatem*. Ita prudens zeloque fervens Confessorius, Pœnitenti suo cum omni indulgentia, & mansuetudine applicat remedia, ut magis ægro prodesse valeant: sed postmodum vulnus ad putrescentem usque materiam aperit, nec displicere timet, quando putat id pœnitentis saluti conferre posse. Pœnitentiam peccati magnitudini convenientem impendit, male parta cogit restituere, vitamque agere Christianam, & à mundi illecebris & cupiditatibus alienam.

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 91

Quæst. 7. Si Confessarius non imponat satisfactionem convenientem, tenetur-ne pœnitens illam augere, ut satisfaciat divinæ iustitiæ?

Resp. Certum est, quod cum peccata mortalia magna satisfactionis opera exigant, indulgentia aut ignorantia Confessorum non potest pœnitentem ab iis dispensare; oportet ut tunc studium, in se vindicandi injuriam Deo factam, eum excitet ad Pœnitentiam criminum suorum magnitudini convenientem sibi imponendam. Hæc perniciofa Confessorum indulgentia, eum non impedire debet, quominus æqualitatem, justamque proportionem servet, quæ inter peccata, & satisfactionem esse debet, & ita dignos fructus Pœnitentiæ facere.

Quoniam, ut ait S. Augustinus: *Non sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfaciat Deo, per Pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contritionis Sacrificium, cooperantibus elemosynis.*

S. August.
Homil. ult.
tima, lib.
50.

Pro capitalibus verò criminibus, inquit S. Cæsarius, addenda sunt lacrymæ, & rugitus & gemitus, continuata, & longo tempore procrastinata jejunia, largiores elemosynæ, etiam plusquam nos ipsi valere possimus, eroganda.

S. Cæsarius,
Homil. 8.

Renunciandum est saculo, ait S. Ambrosius, somno ipsi minus indulgendum, quàm natura postulat, interpellandus est gemitibus, interrumpendus est suspiriis, sequestrandus orationibus, vivendum ita, ut vitali huic moriamur usui, seipsum sibi homo abneget, & totus mutetur.

S. Ambros.
lib. 2. de Pœnit.
cap. 10.

Grandi plaga altâ & prolixâ opus est mæ-

S. Ambros.
in Epist. ad
Virg. lapsam.
cap. 8.

dicinâ, ait idem Sanctus, *grande scelus, grandem habet necessariam satisfactionem.*

„ Quare, ut ait S. Basilius; *Itaque attende tibi ipsi*, ut proportione, hinc quoque muteris, ex admota tibi medela valetudinis instaurandæ subsidium. Magnum est & grave peccatum, multâ opus habes confessione, lacrymis amarulentis, peracri contentione vigiliarum, indivulso & continenti jejunio.

Hugo, à S.
Victore. lib.
2. de Sacram.
p. 14. cap. 21.

Si in correctione minor est afflictio, quam in culpa fuit delectatio, non est dignus Pœnitentia fructus, ait Hugo à sancto Victore.

Lib. 2. de vi-
ta contem-
plativa. cap.
7.

Quod si ipsi iudices fiant, ait S. Prosper, & *veluti sua iniquitatis ultores, hic in se voluntariam pœnam severissima animadversio- nis exerceant: temporalibus pœnis, mutabunt aterna supplicia, & lacrymis ex vera cordis compunctione fluentibus restinguent aterni ignis incendia.*

Theodore „
tus. in E- „
pist. divi „
nor. Decre- „
torum. cap. „
de Pœnit. „

Et sicut expressè dicit Theodoretus: *Sunt ergo medicabilia*, etiam quæ post Baptismum fiunt vulnera; medicabilia autem, non ut olim, sed per multas lacrymas, & fletus, & luctus, & jejunium, & orationem, & laborem facti peccati quantitati respondentem.

S. Petrus „
Damian. „
Serm. 58. „
sive 2. de „
S. Andrea „

Nec tibi blandiaris, ait Petrus Damiani, *si graviter peccanti levior Pœnitentia, vel à nesciente, vel à dissimulante dictatur, cum in purgatoriis ignibus perficiendum sit, quidquid hîc minus feceris; quia dignos Pœnitentiæ fructus quærit Altissimus. Licet autem non evaserit manus Dei viventis, qui tibi plene non consuluit: tibi tamen ratio magistra præfidet, quæ te doceat tantum à licitis abstinere, quantum te meminervis illicita perpetrasse.*

Quæst. 8. Quomodo Confessarius se ge-

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 93

re debet in praxi, ut convenientes satisfactiones pœnitentibus injungat?

Resp. Sequi debet quod sanctè præscribit Divus Carolus, dum ait: Confessarium esse debere in imponenda Pœnitentia prudentem, ita ut non tam levis sit, ut Ecclesiæ Claves contemptui exponat, & seipsum Pœnitentium suorum criminum participem efficiat; nec tam gravem & longam debet imponere, ut pœnitentes vel eam non possint acceptare, vel acceptatam planè perfectèque complere.

Quamobrem Confessarius scire debet Canones pœnitentiales, quia licèt possit, & debeat eos prudentiâ suâ moderari, spectatâ pœnitentis contritione, ac personæ ipsius habitâ ratione aliarumque circumstantiarum, quos tamen Canones quantum poterit, & expediens esse judicaverit observare conabitur. Et quamquam suis pœnitentibus opera satisfactionis ab antiquis canonibus præscripta non imponat, eorum tamen rigorem ipsis exhibere debet, ut ad majorem contritionem excitet, & ita faciliùs impellat ad faciendam Pœnitentiam faciliorem, & minus molestam, quam ipsis veli imponere, erga eos eâ utendo clementiâ, quam nunc exercet erga Filios suos Ecclesia, moderando ac temperando antiquæ Ecclesiæ disciplinæ rigorem.

Confessarii ut habet idem Sanctus satisfactionem peccatis commissis convenientem quantum possint imponant. v. g. pro peccato carnis, imponendo jejunia, vigiliis, peregrinationes, cilicia, & similia exercitia, quæ carnem macerare & domare possint. Pro peccatis avaritiæ, præter restitutiones necessarias, imponet elemosynas singulorum facultatibus, & commodis convenientes.

Pro superbia, & aliis animi peccatis, juvabit

Astorum. p. 4. de Instructione Confess.

Nell'ingiongere la satisfatione e penitenza, deve il Confessore essere circonspetto, accio non le imponga tanto leggere, che la potestà delle chiavi ne venga in disprezzo, e che esso non partecipi de peccati d'altri: ne meno tanto gravi ò lunghe, che li penitenti ricusino d'esserguirle, ò accettandole non l'esserguiscono poi intieramete. Per tanto deve il Confessore sapere li Canoni penitenziali; per cio che quantunque si possono e debbono moderare ad arbitrio di prudente e discreto

Confessore, secondo la contrizione del penitente, o la qualità e diversità delle persone, & altre circostanze; nondimeno è bene sempre guardare li sodetti Canonici, & a quelli come a regole conformarsi quanto si giudicherà spediente, e quantunque il Confessore non imporrà la penitenza del Canone antico, doverà nondimeno spesso manifestarlo al penitente, per indurlo a maggior contrizione, & a eseguire tanto più prontamente la minore penitenza che li sarà stata ingiunta, cavando utilità dalla benignità che hoggi usa seco la Santa Chiesa, in mitigar il rigore dell'antica disciplina Ecclesiastica. Procuri che le satisfattioni corrispondano

loco Pœnitentiæ orationem imponere, quæ mens coram Deo prostrata vires acquirit, ut similibus peccatis resistat.

Iis verò qui negligentiores fuerint in adiscendis Christianæ Religionis Mysteriis, præcipiet, ut prædicationes audiant, & aliquanto tempore Christianæ adfint Doctrinæ, seu Catechismo.

Minus autem devotis tepidisque, & salutis suæ negligentioribus, Ecclesias frequentare jubebit, divinis interesse officiis, & sæpius orare.

Blasphemis gravem imponet Pœnitentiam, juxta criminis magnitudinem, secundum sacrorum Canonum dispositionem, juxta Pontificum, Concilii Lateranensis, & Provincialium Conciliorum Decreta.

Quocirca Confessario summa opus est prudentia, habitâ ratione qualitatis, & conditionis personæ, quare non imponet elemosynas pauperibus, nec jejunia iis qui opera manuum suarum vivunt, eandemque adhibebit cautionem in cæteris Pœnitentiæ operibus præscribendis.

Cavebit quoque sibi ab absolvendis peccatoribus publicis, aut scandalosis, aliter quàm ipsis publicas imponendo Pœnitentias, juxta magnitudinem criminum eorum, ut se corrigendo, publicum quoque reparent scandalum, cui occasionem dederunt, juxta Decreta Sacrosancti Concilii Tridentini, & ea quæ à nobis statuta sunt in primo & tertio Concilio Provinciali nostro: neque præsumet satisfactionis, & Pœnitentiæ opera publica, in alia secreta, & particularia commutare sine expressa licentia à nobis concessa.

a peccati commessi, come imponendo per li peccati carnali digiuni, vigilie, peregrinazioni, cilicii, & altri simili cose che possono macerare e mortificare la carne. Per il peccato dell'avaritia, oltre le debite restituzioni, imponga elemosina conforme alla facultà di ciascuno. Alla superbia & altri peccati spirituali, conviene l'oratione, con la quale humiliandosi innanzi a Dio, s'acquistano forze e vigore di resistere a simili peccati. Alla negligenza d'imparare le cose Cristiane, gl'imponga d'ascoltare le prediche, & andate almeno per certo tempo alle scuole della dottrina cristiana. A gl'indevoti e tepidi nelle cose della salute, gli imporrà il visitare e frequentare le Chiese, divini officii, e frequentare l'oratione. Alli bestemiatori particolarmente imponga grave penitenza, secondo la qualità della colpa, conformandosi alla disposizione de sacri Canoni, Decreti de Pontefici, Concilio Lateranense, & ordinatione de nostri Concilii Provinciali. Deve però il Confessore usar di prudenza, havendo riguardo alla qualità delle persone, non imponendo elemosine a poveri, ne ordinariamente a quelli che con le proprie fatiche si guadagnano il vivere digiuni: & havendo il medesimo riguardo nelle altre penitenze. Avertisca di non assolvere pubblici o scandalosi peccatori, senza ingionger loro publica satisfattione e penitenza proportionata al suo errore; accio che con la correctione loro sodisfaccino al scandalo dato, in conformità del Concilio di Trento, e di quello che è ordinato sopra di questo nel primo e terzo nostro Concilio Provinciale: Ne commuti le satisfattioni o penitenze publiche in altre secrete, senza havere da noi espressa facultà.

Scire quoque debent Confessarii, ut convenientem imponant Pœnitentiam, satisfactionem secundum Divum Thomam, sanctum Antoninum, & communiter Doctores, esse actum justitiæ. *Satisfactio, inquit S. Antoninus, est actus justitiæ, & ideo aequalitas quadam requiritur inter offensam & opus satisfactorium, quia justitia consistit in quadam aequalitate.*

S. Tho. sup. pl. q. 15. art. 1. in corp.
S. Ant. 3. part. tit. 14. cap. 20.

Sic v. g. qui omisit jejunare tres aut quatuor dies tempore quadragesimæ, deberet ad satisfaciendum Deo, tantumdem temporis post quadragesimam jejunare. Qui carnem comedit tempore vetito, tantumdem temporis deberet ab ea abstinere, cum licitum est

96 TRACTATUS VI.

carnem manducare ; qui inebriatus est aut peccavit contra temperantiam , abstinere à vino, aut jejunare tantumdem temporis.

Conc. To-
let. an. 653.
Can. 9.

Octavum Concilium Toletanum præceperat Pœnitentiam multò longiorem in similibus casibus, ait enim : *Quisquis sine inevitabili necessitate, atque fragilitate & evidenti languore, seu etiam impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ, esum carniùm præsumpsit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejus diei sancta Communionem ; & hoc illi cumuletur ad pœnam, ut ipsius anni tempore ab omni usu carniùm absteat gulam, quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam.*

Qui peccavit ex superbia, debet se exercere in operibus humiliantibus, quæ parem, proportionem servatâ, confusionem causent ; & ita de reliquis peccatis, juxta id quod dicitur Apocalypsis 18. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit : tantum date illi tormentum & luctum.*

Quæst. 9. Confessores possunt-ne abstinere, ab imponendis satisfactionibus convenientibus tempore Jubilæi ? Videtur enim indulgentias fore inutiles, si peccatores semper tenerentur exequi satisfactiones peccatis convenientes & proportionatas ?

Resp. In nullo legimus Concilio, in nullo Ecclesiæ Patre, quod Jubilæum, aut quæcumque alia indulgentia eximat Confessores ab onere injungendi Pœnitentias salutares, ac qualitati criminis, & facultati Pœnitentium convenientes.

Concil. Tri-
dent. sess.
14. cap. 8.

Unde semper ejusmodi satisfactiones imponi debent. Primò quia, ut diximus ex Concilio Tridentino : *Procul enim magnopere à peccato revocant, & quasi freno quodam coërcent hæ satisfactoriæ*

satisfactoriæ pœnæ , cautioreſque & vigilan-
tiores in futurum pœnitentes efficiunt. Proin-
deque gravem Confessor injuriam facit pœni-
tenti ſuo , ſi non conferat illi tam ſalutare re-
medium , quo eum revocet à peccando , hoc
prætextu , quod per indulgentiam , obtinet
omnis Pœnitentiæ debitæ relaxationem.

Secundò , quia Eccleſia non videtur velle ea
tollere , quæ à ſanctis Scripturis , Conciliorum
Decretis , ac Patrum ſententiis præcipiuntur,
qui , ut optimè notavit S. Carolus , obligant
peccatores ut dignos Pœnitentiæ fructus fa-
ciant , & ad Deum ſe convertant in jejunio,
fletu , & planctu : Quare ut ait idem Archie-
piſcopus : *Parochus videbit* , ne pro peccatis
gravibus leviffimas Pœnitentias imponat : id
quod & Confessoribus & pœnitentibus pericu-
loſum eſt : cum id à ſacris Litteris , & à Con-
ciliorum Decretis , & à ſanctorum Patrum
ſententia alienum ſit : nam divinæ Litteræ , ab
iis qui Pœnitentiam agunt , hoc eſſagitant , ut
fructus dignos Pœnitentiæ faciant , utque ad
Dominum convertantur , in jejunio , fletu &
planctu. Et verò qui peccatis gravibus leves
quosdam Pœnitentiæ modos imponunt , hi,
Canon inquit , *conſuunt pulvillos , ſecundùm
Propheticum ſermonem , ſub omni cubito ma-
nus , & faciunt cervicalia ſub capite univer-
ſe ætatis , ad capiendas animas*. Imò Conci-
lium Tridentinum docet , alienorum peccato-
rum participes fieri eos Confefſores , qui dum
cum pœnitentibus indulgentiùs agunt leviffima
quædam opera pro graviffimis delictis injun-
gunt.

Ipſi etiam ſummi Pontifices in Bullis Jubi-
læi aſſerunt , ſe indulgentias conferre , *Verè
pœnitentibus & confefſis , vel qui verè pœni-
tebunt , & conſitebuntur* , ut patet ex Bulla

S. Carol.
Actorum.
p. 4. de
modo im-
ponendæ
Pœnitent.
pag. 23.

Bonifacius
VIII. In Bul-
la Jubilæi ,
quæ incipit :
Antiquorum.

primi Jubilæi concessi à Bonifacio VIII. quæ incipit: *Antiquorum*.

Paulus II. in Bulla reductionis Jubilæi, quæ incipit: *Ineffabilis*,
 „ Et Paulus II. in Bulla reductionis Jubilæi, quæ incipit *Ineffabilis*, addit: *Ut mortis hujus & damnationis* detrimenta evitent, his atque aliis meritoriis operibus peccata sua omni ex parte studeant expiare, ut saltem per hæc remedia, atque remissionum & indulgentiarum largitionem hujusmodi, quibus Christicolos omnes veluti datâ manu ad salutem perpetuam invitamus, ac Sanctorum eritis & intercessionibus adjuti, ad æternam mercemur beatitudinem pervenire.

S. Carol. Actor. part. 7. *Per il Santo Giubileo.*
 „ Ideoque fortasse S. Carolus in Pastoralis illa Epistola, quam scripsit ad instructionem populorum Diœcesis Mediolanensis, de modo quo se gerere deberent, ut Jubilæum anni sancti consequerentur, eos monet, *ut non solum Romam* adeant, & Ecclesias Jubilæo assignatas visitent, sanctorumque reliquias; verum etiam ut harum Ecclesiarum visitationi, veram adjungant Pœnitentiam, ita ut hoc iter conficiant in gratia Dei, tantaque cum carnis, & sensuum mortificatione, ut ea prodesse valeat in satisfactionem peccatorum.

„ Ne vi do- vere sola- mente con- tentar, di- andar a Ro- ma, e visita- re quelle Chicse e re- liquie de Santi; mà a questo dovete congionger vera e perfetta penitenza, di modo che facciate questo viaggio in grazia di Dio, e con tal mortificatione della carne e sensi vostri, che serva anco per la satisfatione delli vostri peccati.

Quod quidem declarat, sanctum hunc Archiepiscopum manifestare voluisse populo suo, unumquemque eniti debere misericordiam Dei promereri bonis operibus, & Jubilæi indulgentiam intueri, non tanquam occasionem negligendæ Pœnitentiæ, sed tanquam medium quod supplere possit impotentia & infirmitatis nostræ defectus, nosque juvare, ut plenam iustitiam

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 99

tegramque pro peccatis nostris Deo satisfactionem exhibeamus.

Illi igitur, qui verè cupiunt esse dispositi ad accipiendas indulgentias, debent, ut Ecclesiæ puræ intentioni respondeant, sese excitare ad sinceros Pœnitentiæ motus, operam dare, ut ante actæ vitæ peccata purgent, secundùm vires suas, vero sinceroque studio, illius Apostoli ad Galatas dicti recordantes: *Nolite errare, Deus non irridetur*: & tunc licet satisfirium, satis constantiæ, ipsis non suppeteret ut ex toto implerent quod requiritur ad peccatorum satisfactionem, Ecclesia, quæ rationem habet bonæ eorum voluntatis, & fragilitatis miseretur, supplet per exhibitas indulgentias eorum defectus, ut divinæ justitiæ perfectè satisfacere valeant, quod per sua bona opera, præstare minimè prævalent.

Id agnovit S. Cyprianus sermone de lapsis dum ait: *Pœnitenti operanti, roganti potest clementer ignoscere, potest acceptum ferre, quidquid pro talibus & petierint Martyres, & fecerint Sacerdotes.*

Et legimus in Historia Ecclesiastica, quam conscripsit Cardinalis Baronius ad annum Christi 1073. nu. 61. Gregorii VII. anno 1. *Cùm autem Lincolnensis Episcopus suis litteris ab eodem summo Pontifice petiisset suorum peccatorum absolutionem, quam usitatori voce indulgentiam appellamus, eam his verbis impendit: Absolutionem præterea peccatorum tuorum sicut rogasti, autoritate principum Apostolorum Petri & Pauli fulti, quorum vice, quamvis indigni fungimur, tibi mittere dignum duximus; si tamen bonis operibus inhærendo, commissos excessus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris. Ut appa-*

E ij

Ad Galat.
cap. 6.

Cardinalis
Baronius.
Annal. Tom.
11. ad Ann.
1073, nu. 61.

reat sedis Apostolica indulgentias illis communicari, qui quantum suppetunt vires, bene operari non pratermittunt; non autem ignavis, otiosis, ac negligentia torpescantibus.

Cardinalis
Denoff. In
Instruct. Pas-
torali. pag.
220.

Guardatevi dall'abuso ch'intro-
ducono certi Confessori, i quali nel tempo di Giubileo, e nell'occasione d'indulgenze plenarie, col pretesto che queste, adempite letteralmente le opere enunziate nelle concessioni de' sommi Pontefici, rimettono colla colpa tutta la pena, impongono a gravissimi peccatori leggerissime penitenze; perche tale pratica è contraria alla mente della Santa Chiesa, la quale vole benfi aiutare i suoi

Idcirco Eminentissimus Cardinalis Denoff desiderat, ut Confessarii vitent omnino abusum quem aliqui introducunt, dum in tempore Jubilæi, aut indulgentiæ alicujus plenariæ, sub prætextu, quod si ad litteram adimpleatur operæ præscriptæ in Bullis Pontificiis, remittitur non solum culpa, sed etiam pœna peccatis debita, imponunt magnis peccatoribus levissimas Pœnitentias; quia scilicet hæc praxis contraria est intentioni Ecclesiæ, quæ vult quidem adjuvare filios suos, ut per indulgentias possint satisfacere pro pœnis debitis, quas aliqui non possunt omnino persolvere, aut propter debilitatem virium, aut propter brevitetatem vitæ, aut certè quia vix aliquando pœnitentias peccatis convenientes impleverunt; sed Ecclesia non intendit dispensare à lege divina, quæ ad fructus dignos Pœnitentiæ faciendos obligat, aut pigritiam seu negligentiam inspirare, in exercendis operibus satisfactoriis tantoperè in sacra Scriptura, & à sanctis Patribus commendatis.

Unde in Concilio Tridentino declaratur, quod *neque verò securior alia via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendam imminentem à Deo pœnam, quam ut hac pœnitentia opera homines cum vero animi dolore frequentent.* Eadem Ecclesiæ mens manifestatur in multis Bullis Pontificiis, in quibus summi Pontifices exprimunt, se indulgentias elargiri *verè pœnitentibus*: quæ clausula sinceram omnium peccatorum detestationem, firmum non peccandi propositum, & voluntatem congruè Deo satisfaciendi importat. Equidem

si ita dispositus sit peccator, & juxta vires conetur Divinæ justitiæ satisfacere: tunc Ecclesia, veluti pia mater, eum indulgentiis adhibitis adjuvat, ut possit debita omninò persolvere, si plenariæ sunt, aut aliquam partem si limitata.

Quapropter aliquando fieri potest ut indulgentias plenarias non omnes illi plenè consequantur, qui deposito peccatorum affectu, conditiones præscriptas ad litteram impleverunt; quia scilicet non omnes æqualis summæ debitores sunt, nec omnes æqualiter conati sunt debita minuere: & superior indulgentias concedens dictas circumstantias saltem habitualiter attendit & ponderat.

Hæc est S. Bonaventuræ doctrina: *Indulgentia, inquit, quantum est ex potestate dantis, tantum valent, quantum promittunt. . . non tamen cuilibet valent tantum, nec æqualiter omnibus; sed secundum existimationem ejus, quam habuit vel habere debuit, qui indulgentiam fecit: quam non oportuit exprimere, quia omnes fideles debent illud in corde præsupponere, quod dona & miserationes sancti Spiritus donentur cum aquo libramine.*

Illud etiam inferri potest ex aliquibus summorum Pontificum constitutionibus, in quibus hanc esse illorum intencionem expressè declararunt. Ita videtur in Constitutione Bonifacii VIII. in qua promulgans indulgentiam Jubilæi universalis, ita loquitur: *Vnusquisque tamen plus merebitur, & indulgentias efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius, & devotius frequentabit.* Et in Constitutione, quam Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi edidit, dum concedit indulgentiam plenariam iis, qui aliquid pro belli sacri expensis erogabunt, exprimit quod quisque hanc

figli, per mezzo dell'Indulgenze, a soddisfare per le pene incorse, le quali alcuni non possono finire a pagare per la debolezza delle forze, altri per la brevità della vita, molti non haveranno fatte penitenze proportionate a i loro peccati; Mà non intende già dispensarli dalla legge divina, che gli oblige a fare frutti degni della penitenza: ne rendergli pigri e negligenti nell'esercizio delle opere sodisfattorie tanto raccomandate e nelle sagre Scritture, e da Santi Padri. Perciò il Concilio di Trento dichiara, non essere stata mai nella

Chiesa strada piu sicura per sottrarsi da i castighi de quali Iddio minaccia i peccatori, che d'effercitarsi spesso in simili opere di penitenza, accompagnandole con sentimento di vero dolore. Dichiarano questa mente della Chiesa molte Bolle dell'indulgenze concessa da sommi Pontefici, nelle quali essi dicono, concederle verè poenitentibus, la quale clausula importa la sincera detestazione di tutti peccati, al fermo proponimento di non peccare, e la volontà di dare a Dio soddisfazione congrua: trovandosi il peccatore in tale disposizione, e facendo col

indulgentiam lucrabitur, *juxta quantitatem subsidii, & devotionis affectum.* Et ita hi Pontifices indicant, indulgentias plenarias fideles lucrari, *juxta mensuram operum Pœnitentiæ, & devotionis fervorem, quibus peccatorum debita minuuntur.*

Hæc est Cardinalis Cajetani opinio, qui relatâ supradicta formulâ *verè poenitentibus, adhibitâ à summis Pontificibus, asserit, indulgentias non consequi poenitentes negligentes; sed poenitentes sollicitos, qui soli sunt verè poenitentes.* Deinde exponit hujus opinionis prærogativas, *juxta quam, solvuntur omnes quæstiones tam de nimis largo Dei foro, quàm de omittendis suffragiis pro plenariè absolutis in morte: quàm de admiratione sapientum, & oblocutionibus detrabentium: & excitantur fideles ad Pœnitentiæ opera. Nec aliquid adimitur efficacia indulgentiarum, sicut nihil adimitur efficacia Sacramentorum, ex hoc quod oportet accedentes ad illa esse benè dispositos, si fructuosa sibi esse volunt. Soli siquidem indigni indulgentiâ, ab illius fructu juxta hunc dicendi modum excluduntur.*

Ecclesia etiam nunc indulgentiarum thesauros, cum eadem intentione dispensat, idcirco dum concedit Jubilæos, imponit semper opera ex natura sua satisfactoria, ut sunt jejunia, eleemosynæ, orationes, & Ecclesiarum visitationes; & dum alias indulgentias plenarias elargitur, obligat ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ, & ad implendam operam pœnalem præscriptam, ut ita modum suggerat fidelibus lucrandi tales indulgentias, aut dando complementum cum his operibus, satisfactioni jam inceptæ, aut supplendo quod deest pœnitentiarum defectibus, exercendo opera pœnitentialia in Bullis præscripta, &

dolendo de peccatis cùm extraordinario fervore.

Cùm igitur hæc opinio Ecclesiæ menti magis conformis videatur, cum S. Bonaventura concludendum est: *Ideo sanum consilium est, quòd homo semper pœniteat.* Idem sentit sanctus Thomas, & in praxi omninò in Confessione sequendus est, dum dicit: *Consulendum est eis, qui indulgentiam consequuntur, ne propter hoc ab operibus Pœnitentiæ inunctis abstineant; ut etiam ex his remedium consequantur, quamvis à debitis pœnæ essent immunes; & præcipuè quia quandoque sunt plurimum debitores quàm credant.* Cardinalis Bellarminus in eodem S. Thomæ sensu loquitur, dum ait: *Omninò sic accipiunt prudentes Christiani Pontificias indulgentias, ut simul etiam studeant dignos fructus ferre, ac pro suis peccatis Domino satisfacere.*

Indulgenze plenarie non dà tutti che hanno deposto l'affetto a i peccati, & adempite letteralmente le condizioni prescritte, si guadagnino pienamente; perche non tutti hanno l'istessa quantità de debiti a pagare, ne tutti hanno fatti i medesimi sforzi a diminuirgli; alle quali cose il Superiore che le concede hà sempre riguardo habitualmente: è dottrina di san Bonaventura. in 4. sent. dist. 20. quest. 6. in fine. Cio si raccoglie da alcune Costituzione di sommi Pontefici, nelle quali hanno espressamente dichiarato esser tale la loro intentione: l'habbiamo in quella di Bonifacio VIII. ove promulgando l'Indulgenza del Giubileo universale, così parla: *Vnusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius & devotius frequentabit.* E nella Costituzione d'Innocenzo IV. publicata nel primo Concilio di Lione, colla quale concedendo l'Indulgenza plenaria a chi contribuirà per le spese della guerra santa, dice che ognuno la guadagnerà, *juxta quantitatem subsidii, & devotionis affectum.* Con che ci danno ad intendere, che l'Indulgenze plenarie si guadagnino col riguardo si alle opere penitenziali frequentate, come al fervore della divozione, con che si vâ scemando l'obbligo della sodisfazione. Del medesimo sentimento è il Cardinale Gaetano, il quale dopo haver citata la già accennata formola usata da sommi Pontefici: *Verè pœnitentibus, dice, indulgentias, &c.*

fervore le sue parti per sodisfare alla divina giustizia, viene la Chiesa, quale madre pietosa, in ajuro collo sborso delle Indulgenze, acciò finisca di pagare i suoi debiti, colle plenarie tutti, colle limitate la porzione corrispondente. Ondè si danno caso, che le in-

Tract. 10. *De suscipientibus Indulgentias.* quæst. 1. Seguita la Chiesa anche hoggi a dispensare i tesori delle Indulgenze con l'istessa intenzione di prima; mentre concedendo i Giubilei, impone ella opere di natura sua soddisfattorie, come sono i digiuni, le limosine, l'orazione, e la visita delle Chiese; e compattando altre indulgenze plenarie, impone l'obbligo di ricevere il Sacramento della penitenza, col fare l'opera penale prescritta; per dare con cio modi a fedeli di guadagnare tal' Indulgenze, ò col compire con esse la soddisfazione già avanzata, ò col supplire alle passate impenitenze, praticando le opere penitenziali ingiunte dalla Bolla, e dolendo de peccati con un fervore straordinario. Dunque già che questa opinione pare più conforme alla mente della Chiesa, conchiudiamo con san Bonaventura: Ideo sanum est consilium quod homo semper pœnitcat. Dell'istesso parere è San Tomaso, che dourete ordinamente metter in prattica nel confessionario. La dottrina del Cardinali Bellarmino è uniforme all'accennata al Dottor Angelico. Lib. 1. *De Indulgentiis.* cap. 12. ad 5. *Omnino*, afferma quel porporato, *Sic accipiunt prudentes Christiani Pontificias indulgentias, ut simul etiam studeant dignos fructus ferre; ac pro suis peccatis Domino satisfacere.*

Quæst. 10. Potest-ne absolvi Pœnitens, qui recusat Pœnitentiam sibi rationabiliter impostam, quamque potest implere, dicens se pro peccatis suis in Purgatorio satisfacturum?

Resp. Certum est, eum absolvi minimè posse. Primò, quia frustra Tridentina Synodus præcepisset omnibus Sacerdotibus, ut imponant satisfactiones gravitati criminis convenientes, nisi velint alienorum peccatorum participes fieri, si pœnitentes, absque justa causa, tolerabilem Pœnitentiam recusare possent.

Secundò, quia ex eodem Concilio Tridentino: *Constat enim, Sacerdotes iudicium hoc incognitâ causâ exercere non potuisse: neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non potiùs in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent.* Hinc evidens est, juxta Concilium, eum absolvendum non esse, qui renuit

Concil. Tri.,
dent. sess.
14. cap. 5.

»
»
»
»

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 105

acceptare Pœnitentiam peccatis suis convenientem ; quia tunc non servaretur æquitas , cui tamen servandæ studere debent Confessarii , cum Judices sint , ut habet dictum Concilium.

Accedit autoritas S. Gregorii qui ait : *Quid prodest confiteri flagitia , si Confessionis vocem non sequitur afflictio Pœnitentiæ ? tunc namque benè conversum peccatorem cernimus , cum dignâ afflictionis austeritate delere nititur , quod loquendo confitetur : Ac proinde cum Confessor absolvere nequeat Pœnitentem , nisi cum locus est credendi , ipsum verè conversum esse , sequitur eum absolvendum non esse , qui recusat Pœnitentiam sibi justè impositam ; quia tunc , ex S. Gregorio , Confessarius non potest rectè judicare , eum esse verè conversum.*

S. Greg. lib. 6. in cap. 14. 1. reg.

Quod confirmari quoque potest autoritate Concilii Carthaginensis relati in Canone his verbis : *Is qui Pœnitentiam in infirmitate petit , si casu , dum ad eum Sacerdos invitatus advenit , oppressus infirmitate obmutuerit , vel in phrenesim versus fuerit ; dent testimonium qui eum audierunt , & accipiat Pœnitentiam . Si supervixerit , admoneatur petitioni suæ satisfactum , & subdatur statutis Pœnitentiæ legibus , quamdiu Sacerdos qui Pœnitentiam dedit , probaverit . Quod quidem satis declarat , rem esse prorsus alienam ab Ecclesiæ consilio pœnitentem absolvere , qui impositam sibi meritò Pœnitentiam complere negat , licet possit ; quoniam vult Ecclesia , ut pœnitens qui pro infirmitate implere non potuit Pœnitentiam , ei satisfacere teneatur , ubi primùm poterit id præstare.*

Can. 13. quæ. 26. q. 6.

His addere possumus autoritatem Reverendi Patris Gaspardi Loarte Societatis Jesu

quamquam enim decisiones meas, confirmarentur statui sanctorum Doctorum auctoritate, contra promissam fidem nihil me facturum credidi, cum doctum hunc piumque Jesuitam laudavi, qui scientia & pietate sua meruit à D. Carolo proponi tanquam exemplar Confessariorum, cujusque libros in hunc finem edi jussit Actorum p. 4. in privatis Confessariorum monitis ad Jubilæum deputatorum.

Caspar. Loarte. De Instructione Confessorum. cap. 9.

Quod si, inquit Pater Loarte, Confessarius tolerabilem imposuisset Pœnitentiam, neque tamen eam verè pœnitens admitteret, nec justa aliqua ex causa recusaret, etsi quidam putent nihilominus absolvendum, ne desperans abeat: ego tamen non absolvendum judicarem; quia qui sic affectus est, ad absolutionem consequendam non est dispositus, eritque melius ut malè contentus quàm deceptus abscedat. Quoniam ut ait S. Gregorius in Synodo Romana relata in Canone: Falsas pœnitentias dicimus, quæ non secundum auctoritatem sanctorum Patrum, pro qualitate criminum imponuntur.

Can. Falsas. De Pœnit. dist. 5.

Quæst. II. Potest-ne Confessarius commutare Pœnitentiam impositam ab altero Confessore, quando tolerabilis, seu rationabilis est?

Resp. Cerrum est, primò non posse Confessorem immutare Pœnitentiam ab altero impositam, non cognitâ priùs conscientia pœnitentis, & cognitis peccatis, quibus motus est talis Confessor ad illam Pœnitentiam injungendam; quia, ut ait Concilium Tridentinum: Constat enim Sacerdotes judicium hoc, incognitâ causâ, exercere non potuisse; neque a quietatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, ut de factò tenentur.

Sess. 14. cap. 3.

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 107

Secundò, si Confessarius causâ cognitâ Pœnitentiam mutet, id cautè admodum, & prudenter facere debet, & propter graves causas.

Ut enim ait S. Raymundus: *Ad illud quod quaeritur utrum Sacerdotes possint facere commutationes jejuniorum, vel alterius satisfactionis, ad petitiones ipsorum pœnitentium: Credo breviter quod sic, dum tamen discretè, & propter causam, & circa subditos suos; aliàs non.* Quod tamen fieri debet in Pœnitentiæ Tribunali postquam Confessionem pœnitentis audivit.

S. Raymundus. lib. 2o. §. 66o.

Quaest. 12. Quomodo se gerere debet Confessarius in impositione satisfactionum erga illos, qui lapsi in ingentia crimina, ferè nullam de iis Pœnitentiam egerunt, quia Confessores, quos adierunt, numquam injunxerunt satisfactiones gravitati criminum convenientes, sed tantùm preces aliquas recitandas imposuerunt?

Resp. Cùm mollis indulgentia, aut ignorantia Confessorum, qui non imponunt pœnitentias congruas, & salutare, non eximat pœnitentes, quominùs sibi metipsis convenientes imponant, ut supra probavimus, sequitur quod Confessarius, qui tenetur salutem pœnitentis studere, debet satisfactiones convenientes imponere, non solùm peccatis, quæ post ultimam confessionem admisit, sed etiam illis, quæ jam confessus fuerat, quando ex ejus confessione novit ab illo, licèt in immania lapsa flagitia, convenientem Pœnitentiam peractam non fuisse.

Ratio est, quia, ut ait S. Gregorius: *Pœnitentes, qui admissa deserunt, nec tamen plangunt, non jam sibi relaxatas æstimare debent culpas; quas etsi agendo non multiplicent, nullis tamen scitibus mundant: neque*

S. Gregorius in Pastoralibus, p. 3. admonitione 34.

enim qui contumelias irrogat, si solummodo
 tacuerit, satisfecit; cum profecto necesse sit,
 ut verba præmissæ superbæ verbis subjunctæ
 humilitatis impugnet. Ita & cum Deo delin-
 quimus, nequaquam satisfacimus, si ab ini-
 quitate cessamus, nisi voluptates quoque, quas
 dileximus, è contrariò lamentis appositis in-
 sequamur. Hinc Paulus ait: *Et hæc quidem
 fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis.*
 Nimirum illos emendatior vita sanctificat,
 quos per pœnitentiam ablucens afflictio fletuum
 mundat. Hinc Petrus cum quosdam territos
 malorum suorum consideratione conspiceret,
 admonuit dicens: *Pœnitentiam agite, & bap-
 tizetur unusquisque vestrum.* Dicturus enim
 baptisma, præmisit Pœnitentiæ lamenta: ut
 prius aquâ se suæ afflictionis infunderent, &
 postmodum Sacramento Baptismatis sanarent:
 quâ igitur mente, qui transactas culpas flere
 negligunt, securi vivunt de venia? quando ipse
 summus Pastor Ecclesiæ, huic Sacramento
 Pœnitentiam addendam credidit, quod pecca-
 ta principaliter extinguit.

*Quæst. 13. Quenam injungenda est Pœnitentia
 iis, qui mundi pompas sectantur, qui choreas
 frequentant, & aliis satanæ operibus delectantur?*

S. Carolus. 22
 De modo im-
 porende Pœ- 23
 nitentie. Act. 24
 R. 4.

*Resp. Ex S. Carolo, Mundi pompas, choreas,
 aliæque opera satanæ consecrantibus eam Pœ-
 nitentiam imponet, ut in hebdomada mandè
 certis diebus (id quod in singulos dies etiam
 faciendum esse gravissimè beatus Chryso-
 stomus monet) sanctâ meditatione sibi proposita,
 solemnem illam sponsonem, quam compa-
 tres in Baptismo sanctè fecerunt redintegrent,
 intimè Deum precando: in qua precatione fir-
 mo stabilique animi proposito statuunt, se
 Christo Domino adhaerere, renuntiareque ite-*

rum atque iterum sæculi pompis, operibus te-
nebrarum, & diabolo imprimis, cui se adver-
sarios esse, & professi sunt, & profitentur per-
petuò.

Quest. 14. Quænam injungenda est Pœni-
tencia iis, qui in prava mortalis peccati con-
suetudine versantur, cujusmodi sunt blasphe-
mia, imprecationes, obscœnitates, & simi-
liã?

Resp. Cùm, ut ait sanctus Antoninus, *Ex* S. Ant. r
tit. 9. cap. 27
S. 3. *perversa assuefactione vitiosus quasi repente
precipitetur*, oportet, ut prudens Confessa-
rius de salute pœnitentis sollicitus, ipsi impo-
nat aliquam Pœnitentiam, quâ redire possit ad
cor, & reflectere ad id quod facit, statim ad-
missò peccato. v. g. blasphematoribus, ut of-
culentur terram, aut erogent aliquam elee-
mosynam, aut brevem aliquam recitent ora-
tionem, ut ait S. Carolus Actorum p. 4. vel
ut sibi linguam mordeant, & similia quoties
incidunt in peccata. Juvat etiã monere ut
peccator notet aliquo signo quoties blasphe-
maverit. v. g. Calculum in peram injiciendo,
nodum sudario nectendo, aut spingulam confi-
picuo in loco ponendo, ut ita animadvertere
possit in privato conscientie examine, quod
singulis noctibus priusquam decumbat, facere
tenebitur, quoties in peccatum incidit, &
toties Pœnitentiam sibi injungere debet, v. g.
digitum lucernæ seu Candelæ accensæ impo-
nere debet, ut ita pœnarum inferni recorde-
tur ad quas innumeri fuerunt dâmnati, qui vel
semel inciderunt in illud peccatum toties ab
ipso commissum, & pro quo ne digitum qui-
dem supra candelam tenere vellet, dùm *Ave*
Maria recitaret.

Iste modus procedendi, utile est ad hoc ut
pœnitentes magis ad sua opera attendant, &

NO TRACTATUS VI.

peccatorum suorum gravitatem agnoscant, & periculum cui se exposuerunt ex prava mortalis peccati consuetudine; quia alioquin peccata consuetudinis non multum afficiunt, praesertim cum multi alii cernantur, qui in huiusmodi peccatis versantur. *Peccata autem, inquit S. Augustinus, quamvis magna & horrenda, cum in consuetudinem venerint, parva aut nulla esse creduntur: usque adeo, ut non solum non occultanda, verum etiam jam praedicanda ac diffamanda videantur, quia ut alibi dicit idem S. Doctor: Omne peccatum consuetudine vilescit, & fit homini quasi nullum sit: obduruit, jam dolorem perdidit. Quod valde putre est, nec dolet; quod non dolet, non pro sano habendum, sed pro mortuo computandum est.* Vide quae diximus Tomo 1. Tract. 1. cap. 15. de habitu, & Tomo 4. Tract. 6. cap. 12. q. 2.

Tenentur praeterea Confessarii illis imponere satisfactionem gravitati criminis convenientem, juxta id quod adduximus supra ex Concilio Tridentino: *Habeant autem pra oculis ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam & castigationem.*

Confessarius debet etiam interrogare poenitentem, ut peccati causam investiget, quo facilius possit ab eo recedere. v. g. si noverit poenitentem propensum ad blasphemiam, quia frequentat tabernas, aut ludum; ipsi imponere debet, ut praedicta absolute dimittat; neque enim, juxta leges Ecclesiae à nobis superius expositas, ac sacris Scripturis & Canonibus comprobatas, absolvi potest is qui à proximis peccandi occasionibus non vult poenitentem recedere.

S. Aug. in
Emchiridio.
cap. 80.

S. Aug. Serm.
17. nu. 3. in
editione no-
va Parisiensi.

Seff. 14. cap.
3.

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. III

Utilissimum quoque est injungere peccatoribus ex habitu, cujuscumque sint status, seu conditionis, & iis præcipuè qui delicatiores sunt, aut aliàs parum dispositi ad exercenda opera corpori laboriosa, & ad acceptandam Pœnitentiam gravitati, & numero peccatorum convenientem, ut petant à Deo misericordiam per semihoram singulis diebus genibus flexis, quindecim dierum, aut mensis spatio; aut ut eo tempore recogitent pœnas inferni quas pro peccatis suis meruerunt, aut ut Deum rogent, ut sibi manifestet quam Pœnitentiam facere debeant ut se à pœnis futuri sæculi liberent. Hæc pœnarum seu satisfactionum genera imponi possunt rudioribus, & idiotis, quas aliquando teneantur implere ante absolutionis Beneficium.

Quæst. 15. Quomodo se gerere debet Confessarius erga pœnitentem, quem dimiserat propter peccatum ex habitu, aut prava consuetudine, quando iterum redit ad Pœnitentiæ tribunal?

Resp. Debet illum interrogare utrum incidit in eadem peccata? si cecidit, scire debet an remedia adhibuerit, quæ illi præscripserat, quoties idem peccatum admitteret? quod si pœnitens non adhibuerit illud remedium quoties peccavit, debet ipsum dimittere absque absolutione, illi interim repræsentans in Spiritu lenitatis & charitatis, injuriam quam facit animæ suæ, nolens seriam operam dare, ut eam liberet à morte æterna, ad quam damnatur per peccatum, cum id tam facile possit.

Si verò pœnitens diligenter applicuit remedium, & tamen in peccatum incidit, quamvis minus frequenter, debet Confessarius illi animum facere, ostendens quod, Dei aspiran-

III TRACTATUS VI.

te gratiâ , incipit peccatum dimittere , in quod non cecidit nisi semel aut bis qualibet hebdomada , cum assueverit prius illud committere sæpius in die ; deinde illi representare debet , eodem semper charitatis Spiritu , quod cum peccatum altas egerit in ejus anima radices , nequit ipsum omninò evellere , nisi sibi magnam vim inferat.

Et quia Confessarius non parùm auctoritatis sibi comparat in pœnitentis animum , posset ab ipso petere , vellet-ne aliam exequi pœnitentiam præter jam impositam , quam expertus est sibi salutarem admodum fuisse ; & ita suaviter eniti pœnitentem graviori quidem Pœnitentiæ subjicere , quia prima , peccandi habitum penitus extirpare non potuit , & quia pœnitens ipse majores vires acquisivit vim sibi inferendo , fortius & efficacius remedium potest sustinere. *Ut juxta S. Augustini mentem,*

S. August. in
Evan. Joan.
Expositio.
Tract. 49.

violentia pœnitendi cedat consuetudo peccandi.

Videtur tamen , quod nondum deberet illum absolvere , cum non deprehendat in pœnitente , unam ex dispositionibus necessariis , juxta Concilium Tridentinum , nempe cessationem à peccato ; neque enim dici potest , quod ille cessavit à peccando , qui cecidit in idem peccatum , quamvis rariùs , quemadmodum nec Medicus diceret , eum feбри omninò carere , qui continua feбри laboraret , quando commutata est in tertianam seu quartanam , sed tantùm eum minùs frequenter laborare.

Æquum foret , ut absolutionem differret , donec per tempus notabile à peccando abstinisset , quod tempus diuturnius esse debet , prout consuetudo diuturnior fuerit. Hoc autem solùm intelligendum est de peccatis , quæ committuntur cum plena deliberatione , non

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 113

verò de iis, ad quæ quis impellitur ex impetu inconsiderato.

Sed ut ait Eminentissimus Denoff, majus damnum oritur ex Confessariis, aut ignavis, aut certè negligentibus; qui scilicet non curantes procurare, & exigere à pœnitentibus veram motum emendationem, illos in peccatis vivere sinunt, cum ipsius etiam Religionis Christianæ dedecore, & evidenti damnationis periculo.

i Confessori, ò ignorantì, ò negligenti; i quali non curandosi d'effiggere da i loro penitenti, con sacerdotale fortezza, l'effettiva emendazione de costumi, gli lasciano vivere frà i peccati, col diseredito della Religione cristiana, e coll'evidente pericolo d'idannarsi.

Quæst. 16. Quomodo se gerere debet Confessarius, quando pœnitens aliquod commisit peccatum publicum?

Resp. Tenerur omninò Pœnitentiam publicam peccato convenientem imponere, eamque solus Episcopus in privatam commutare potest, propter aliquam justam causam. Hæc disciplina omnibus retrò sæculis in Ecclesia viguit, ut habet Catechismus Concilii Tridentini his verbis: *Sapientissimè illud ab Ecclesia observatum est, ut cum ab aliquo publicè flagitium commissum esset, publica etiam Pœnitentia ei indiceretur, ut cæteri timore perterriti deinceps peccata diligentius vitarent, quod etiam in occultis criminibus quæ graviora essent interdùm fieri solebat. Sed, ut diximus, in publicis hoc perpetuum fuit, ut qui ex commiserant, antequam publicam Pœnitentiam suscepissent, non absolverentur.*

Id perpetua constat traditione, ejusque usum Concilium Tridentinum solemniter confirmavit his verbis.

Apostolus monet, publicè peccantes, palam

Cardinalis Denoff. In Instruct. Pastoralis. in princ.

Siamo rimasti persuasi, ch'il maggior male provenga da

Catechif. Conc. Trident. part. 2. De Sacram. Pœnitentia. n. 91.

cc 91.

cc

cc

cc

cc Conc. Trid.

dent. sess. 24. de Re- form. cap. 8. » esse corripandos. Quando igitur ab aliquo publicè & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos commotosque fuisse non sit dubitandum: huic condignam pro modo culpæ Pœnitentiam publicè injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam; Episcopus tamen publicæ hoc Pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire.

Conc. Me- diol. 1. tit. De Pœnitentia. » Item decrevit S. Carolus in Concilio Me- diolanensi 1. his verbis: *Idem Confessores, quemadmodum à sancta Tridentina Synodo jussum est, publicè peccantibus, publicam Pœnitentiam imponant: neque illud Pœnitentiæ genus, nisi datâ ab Episcopo facultate secretâ, aliâ pœnâ commutare audeant.*

S. Carol. Ac- tor. part. 4. » Sanctissimus hic Cardinalis idem renovavit salutare Decretum multis aliis in locis Con- ciliarum, & Actorum suorum. In Concilio Me- diolanensi 3. & 5. Actorum p. 3. tit. *capita in quibus, si opus erit, cogendi Regulares. Ne relaxent, inquit, publicam Pœnitentiam sine Episcopi consensu.* Actorum p. 4. Prohibet Pa- rochis in sua D'œcesi, ne quemcumque ad Sacram Communionem qui in publicum ali- quod insigne peccatum incidit, priusquam publicè scandalum reparaverit, malumque quod dedit exemplum publicè correxerit, li- cet afferat certa testimonia, quæ fidem face- rent, eum à pœnitentiariis nostris esse absolu- tum, aut à quocumque alio Confessario etiam regulari, nisi Parocho constet, Episcopum legitimad'esse publicam Pœnitentiam, in secretam commu- tasse.

zieri nostri ò altri Confessori, etiam Regulari: ne meno am- metta quelli che fossero obligati, secondo gli ordini del Con-

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 115.

cilio di Trento, ò de nostri Sinodi Provinciali, ò de sacri Canon, a far penitenza publica, ovvero anco solemne, per qualche delitto commesso pubblicamente in conspetto di molti, donde altri fossero commossi e offesi per il scandalo: dovendo simili persone fare pubblicamente condegna penitenza secondo la qualità della colpa, accio che rivochino alla retta via quelli che col suo esemplo hanno provocati al male; eccetto però se gli constasse che questa sorte de penitenza gli fosse stata commutata da noi in altra.

Idem quoque constitutum fuit à Concilio Provinciali Genuensi anno 1574. tit. *De Pœnitentia*; Et in Concilio Syontino Manfredonia habito anno 1567. tit. *De Pœnitentia*: ubi hæc habentur: *Et quoniam sacro Concilio Tridentino cautum est, publicis peccatis publicam infligi pœnam, ea propter publicam in privatam convertere non audeant: id quod Episcopis tantum, aut eorum permissu licere volumus.*

Denique id ipsum præscribit Concilium Burdigalense tit. 12. *De Pœnitentia*. Concilium Bituricense tit. 2. Can. 2. Concilium Rothomagense anno 1581. Rhemense anno 1583. Concilium Turonense anno 1543. Concilium Aquisense anno 1585. Hæc inquam omnia Concilia publicam præcipiunt Pœnitentiam pro peccatis publicis, caventque ne Confessarii, eam in secretam commutent; adeo ut asserere possimus, vix ullam esse partem disciplinæ Ecclesiasticæ, aut fortiùs, aut solidiùs stabilitam.

Unde Rituale Romanum de Sacramento Pœnitentiæ, ait: *Ne absolvat eos, qui publicum scandalum dederunt nisi publicè satisfaciant, & scandalum tollant.* Idem etiam Rituale Romanum de Sacramento Eucharistiæ loquens hæc habet: *Arcendi autem sunt à sacra Communionem publicè indigni, quales sunt excommunicati, interdicti, manifestèque*

infames, ut meretrices, concubinarij, sceneratores, magi, blasphemi, & alij ejus generis publici peccatores, nisi de eorum Pœnitentia, & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint.

Quæst. 17. Possunt-ne simplices Confessarii propria authoritate imponere pœnitentias publicas, non consulto Episcopo Diœcesano?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est dividi posse pœnitentias publicas in solemnes, & simpliciter publicas. Pœnitentia solemnis ea dicitur quæ solemniter ab Episcopo indicitur die Cinerum, quo die de Ecclesia pœnitentes ejiciuntur, usque in diem in Cœna Domini, ut præscribitur in Rituali Romano publicato à Clemente VIII. anno 1595. p. 3. tit. *De Expulsione publicè pœnitentium ab Ecclesia, in feria 4. Cinerum.* Cùm hæc Pœnitentia solemnis imponi possit à solo Episcopo, simplices Confessores eam injungere facultatem non debent: verumtamen pœnitentes hortari possent, ut se Episcopo sistant, ad eam ab ipso recipiendam, si compertum haberent Episcopum eam aliis pœnitentibus imponere velle, ineunte Quadragesimâ.

Quantùm verò ad Pœnitentiam publicam, sed non solemnem, constat non modò ab omnibus Confessariis imponi eam posse suis pœnitentibus, iis in Diœcesibus, in quibus impositio hujusmodi satisfactionum publicarum expressè non est Episcopo reservata, verùm etiam præceptam esse à Concilio Tridentino; ut vidimus in quæstione præcedente. Nihilominus tamen in casu quodam extraordinario, ubi Confessarius dubitat, de publica Pœnitentia à se imponenda, seu qualem publicam Pœnitentiam possit imponere, consulat prudenter Episcopum necesse est, ut egregiè traditum est

De Sacram. Pœnit. Cap. VII: 117

in excellenti Instructione typis edita anno 1661. Gallico idiomate ab Illustrissimo Præsule Felici Vialard Episcopo Catalaunensi super Marnam.

Ecclesiastica disciplina, inquit, *qua peccatores publicos*, publicæ subjicit Pœnitentiæ, ut sanctissimè fuit ab Apostolis stabilita, ita à Patribus omnibus & Conciliis recepta, etiam in sæculo præterito à Concilio Tridentino instaurata, à summis Pontificibus sanctisque deinceps sequentibus Præsulibus, & præsertim à S. Carolo cum insigni utilitate populorum sibi commissorum, & denique à Clero Gallicano in usu revocata, per Instructiones Confessariis datas, ab eodem S. Carolo, de quibus superius diximus, quasque idem Clerus Gallicanus, vertendas imprimendasque, & publicandas curavit, non ita pridem linguâ vulgari, authoritate sua illas omnibus hujus regni Præsulibus commendando, ut eas tanquam certas regulas, in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, omnes Confessarii sequantur.

Cùm inquam hæc disciplina tantoperè comprobata, tam sancta & Apostolica, tam justa & utilis, non minùs sit necessaria, hoc corrupto quo vivimus sæculo, quàm in præcedentibus, ut scandala, quæ Christianam deturpant religionem, cum bonorum omnium gemitu, penitùs expellant, quippe quæ infinitam malorum Christianorum multitudinem in inferos præcipitant.

Rogamus & obrestamur, Decanos, Promotores, per charitatem Christi Domini nostri, per gloriam ejus, & animarum salutem, quibus salvandis debent incumbere, per adventum ejus, ultimumque judicium, ut omnimodo eam introducere, & in Diœcesi nostra fovete conentur: quocircà quoties ad ipsos

„ accesserint publicè blasphemantes , concubiniarii omnibus noti , meretrices , ebriosi scandalosi , Festorum & Dominicarum dierum violatores , qui manifestas exercent inimicitias , & alii similes peccatores , iis absolutionem non impertiantur , neque ad Sacramentorum participationem admittant , nisi prius scandalum sustulerint , & publicam satisfactionem peccati gravitati aliquo modo convenientem præstiterint , sive peccatum suum cum dolore confitendo , coram iis , quos scandalo affecerunt , vel etiam coram aliis viris honore dignis : sive aliquid tribuendo ad Ecclesiæ ornatum , ut ita scandalum aliquo modo reparare valeant , ut illis præscriptum fuerit : sive aliquo demùm alio modo scandali magnitudini congruo. Præterea Curatos omnes & Confessarios à nobis approbatos hortamur , ut eodem modo se gerant erga peccatores publicos , neque his indulgentiores sint , propter rationes aliquas mundanas , aut infirmitatem aliquam suo munere minùs dignam.

„ Ubi verò scandalum modum exceßerit , nec satis compertum habuerint tunc Parochi , qualem Pœnitentiam imponere debeant , aut qualem pœnitentes subire possint , quemadmodum accidere solet in singularibus certaminibus , divortiis , cognatorum inimicitis , & aliis huiusmodi peccatis ; iis significabunt Decani , nos id velle priùs scire , quàm quidquam statuunt , aut exequantur : idque ipsum à Decanis in similibus casibus servari volumus.

Quæst. 18. Quasnam pœnitentias publicas posset Confessarius injungere in praxi peccatoribus publicis ?

Resp. Cum præcipua ratio propter quam imponitur Pœnitentia publica , sit ad medendum scandalo , ut ait Concilium Tridentinum,

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 119

oportet ut Confessores rationem habentes, & qualitatis personarum, & peccati commissi, præscribant pœnitentias, quæ clarè ostendant peccatorem sui criminis pœnitere, & curare, ut Deo, & Ecclesiæ per Pœnitentiam à Confessario impositam, satisfaciat. Sic v. g. injungere posset Confessarius, ut qui publicè peccavit, genibus flexis, oculis demissis, & summâ cum modestia vestitus, cereum in manu tenens, aut etiam sine cereo in vestibulo Ecclesiæ, aut ante januam per Missam Parochialem interfuit. Ut cuidam processioni nudis pedibus incedat. Ut comitetur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum cum defertur ad infirmos accenso cereo præ manibus per annum. Ut genuflectat per aliquot horas ante fores Ecclesiæ, & interim hoc corporis habitu recitet Psalmos pœnitentiales die Festo. Posset etiam in Pœnitentiam injungi blasphematori publico, ut coram illis, quos scandalo offendit, dicat se suorum excessuum pœnitere, etiam atque etiam eos deprecans, ut orent Deum pro eo ad obtinendam suorum peccatorum veniam.

Parochus posset etiam præscribere peccatori publico, ut genuflecteret in extrema Ecclesiæ parte tempore Catechismi, seu instructionis familiaris, quam singulis Dominicis inter Missarum solemnias habere debet ad populum juxta mentem Concilii Tridentini, quâ functione peractâ, Parochus, qui de hoc prius cum pœnitente convenerit, posset adstantibus dicere, talem, v. g. Petrum veniam petere à Deo, & ab Ecclesia pro scandalo dato, & in Pœnitentiam suscepturum talem peregrinationem pedibus, & sic de cæteris, quæ Christiana prudentia suggeret Confessori, qui tamen semper rationem habere debet qua-

litatis criminis commissi, ætatis, sexus, conditionis, infirmitatis, aut constantiæ pœnitentis.

S. August. in
Psal. 61. in
Enc.

Sic aliquando fecit D. Augustinus in sermone quem habuit ad populum, in quo injunxit Pœnitentiam publicam cuidam Christiano qui astrologiam judicalem exercebat. *Cum Mathematicus in populo monstraretur;* ait D. Augustinus, *Iste seductus ab inimico, cum esset fidelis, diu Mathematicus fuit, seductus seducens, deceptus decipiens, illexit, fefellit, multa mendacia locutus est contra Deum. . . . modò sicut de illo credendum est, horruit mendacium, & multorum hominum interitum: se aliquando à diabolo sensit illectum, convertitur ad Deum pœnitens. Putamus, Fratres de magno timore cordis accidisse. . . . Pœnitens est, non querit nisi solam misericordiam. . . . sciatis eum tamen Fratres, olim pulsare ad Ecclesiam ante Pascha. Ante Pascha enim cœpit petere de Ecclesia Christi medicinam; sed quia talis est ars, in qua exercitatus erat, qua suspecta esset de mendacio atque fallacia, dilatus est ne tentaret, & aliquando tamen admissus est ne periculosius tentaretur. Orate pro illo Christum, prorsus hodiernam precem pro illo fundite Domino Deo nostro.*

Considerare etiam debet Confessarius, Pœnitentiam quæ levior foret si privata esset, gravem fieri quando publicè fit.

Quæst. 19. Quænam præterea habere debet præ oculis Confessarius, ut imponat pœnitentias convenientes?

S. Carol. Actor. part. 4.

Deve il Confessore sapere li Canoni

Resp. Debent Confessarii secundùm consilium D. Caroli pluribus Actorum suorum locis, & præsertim parte 4. pag. 769. Pœnitentiales Canones scire; licet enim eos possint, & deb. aut

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 121

debeant prudentiâ suâ moderari, juxta contritionem pœnitentis, habitâ semper ratione qualitatis personæ & aliarum circumstantiarum: nihilominus tamen utile est eos servare, & tanquam certas regulas sequi quantum liceat, & expediens fuerit. Licet autem Confessarius, non imponat Pœnitentiam juxta antiquos Canones, utile tamen sapius erit eos manifestare Pœnitenti, ut ita Ecclesiæ judicio, peccatorum suorum gravitatem, & quas pro illis meretur pœnas possit percipere, & ita ad majorem contritionem excitari possit, & ad impositam Pœnitentiam facilius & promptius exequendam.

penitenziali
percio che
quantunque
si possino e
dobbano mo-
derare ad ar-
bitrio di pru-
dente e dis-
creto Con-
fessore, se-
condo la cõ-
tritione del
penitente, ò
la qualità e
diversità
delle circos-
tanze; non-
dimeno è be-

ne sempre guardare li sodetti Canonî & a quelli come a regole conformarsi quanto si giudicará spediente: e quantunque il Confessore non imporrà la penitenza del Canone antico, doverà nondimeno spesse volte manifestarlo al penitente, per indurlo a maggior contritione, & a effeguire tanto piu prontamente la minore penitenza che gli farà stata ingionta, cavando utilità dalla benignità che hoggi usa seco la Santa Chiesa in mitigar il rigore dell'antica disciplina Ecclesiastica.

COMPENDIUM
CANONUM
 POENITENTIALIUM

Ex Instructione S. Caroli ad Confes-
 sores desumptorum, quorum cog-
 nio Parochis & Confessoribus ne-
 cessaria est.

Contra primum Præceptum.

QUI Fidem Catholicam deseruerit,
 Pœnitentiam aget annis decem.

Qui diabolo immolaverit, in Pœ-
 nitentia erit annis decem.

Qui aliquam Gentilium superstitionem se-
 quutus fuerit, Pœnitentiam aget annos duos.

Qui comederit ex Sacrificio Paganorum,
 pœnitens victitabit pane & aquâ dies tri-
 ginta.

Qui cum Judæo cibum sumpserit, pœni-
 tens erit dies decem, pane & aquâ victi-
 tans.

Qui auguriis, & divinationibus servierit,
 quive incantationes diabolicas fecerit, pœni-
 tens erit annos septem.

Qui Magos consuluerit, in Pœnitentia erit
 annis quinque.

Qui herbas Medicinales cum incantationi-
 bus collegerit, Pœnitentiam aget dies viginti.

Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit,
 pœnitens erit annos duos per ferias legitimas.

Contra secundum Præceptum.

Si quis postquam Deo voverit, ad sæculum redierit, Pœnitentiam agat annos decem, quorum tres, in pane, & aquâ.

Quicumque sciens pejeraverit, quadraginta dies in pane, & aqua, & septem sequentes annos pœniteat, & nunquam in testimonium recipiatur.

Qui perjurium in Ecclesia fecerit, Pœnitentiam agat annos decem.

Qui sciens pejerat domini impulsu, pœnitens erit Quadragesimas tres, & ferias legitimas. Dominus autem, quia præcepit, quadraginta dies in pane & aqua, & septem sequentes annos.

Si quis per cupiditatem perjurium fecerit, Quadragesimam in pane & aqua jejundet, & quamdiu vivit omnes sextas ferias, aut Monasterium ingressus jugi se Pœnitentiæ subdat.

Si quis coactus, & necessitate aliqua impulsus perjurium commiserit, in Pœnitentia Quadragesimas tres.

Qui compellit alium, ut falsum juret, quadraginta dies in pane & aqua, & septem annis in Pœnitentia erit.

Si quis jusjurandum quo se Regi, & Domino astrinxerit, violaverit; in Monasterio Pœnitentiam agat omnibus diebus vitæ suæ.

Si quis jurejurando astrinxerit, ut cum aliquo litiget, nec pacem cum eo habeat; Pœnitentiam agat dies quadraginta in pane, & aqua, per annum à Sacra Communionem segregatus, ad Charitatem verò celeriter redeat.

Si quis Deum vel Beatam Virginem, vel aliquem Sanctorum publicè blasphemaverit; præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto dum Missarum solemnità aguntur

stet, & ultimo ex illis diebus, sine pallio & calceamentis ligatus corrigia circa collum, septemque præcedentibus feriis sextis, in pane & aqua jejuset: Ecclesiam nullo modo tunc ingressurus: recusans, Ecclesiæ ingressu interdicator: in obitu Ecclesiastica sepulturâ careat.

Contra tertium Præceptum.

Qui opus aliquod servile, die Dominico, festove fecerit; Pœnitentiam aget tres dies in pane, & aqua.

Qui die Dominico opus terrenum fecerit, dies septem Pœnitentiam aget.

Si quis ante Ecclesiam saltationes fecerit, Pœnitentiam aget diebus tribus.

Si quis pransus Missæ interfuerit, pœnitens erit dies tres in pane, & aqua.

Si quis Sacram Communionem sumpserit, post aliquam, vel minimam degustationem: Pœnitentiam aget dies decem in pane, & aqua.

Si quis in Ecclesia confabuletur, cum divina fiunt, pœnitens erit dies decem in pane, & aqua.

Si quis jejunia à sancta Ecclesia indicta violaverit: Pœnitentiam aget dies viginti in pane, & aqua.

Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die, Pœnitentiam aget dies septem.

In Quadragesima carne, sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet, ac præterea à carne abstineat.

Si quis jejunium quatuor temporum non custodierit: Pœnitens erit dies quadraginta in pane, & aqua.

Contra quartum Præceptum.

Qui Parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens erit in pane, & aqua.

Qui Parentes injuriâ affecerit, tres annos.

Qui percusserit, annos septem.

Si quis contra Episcopum, & Pastorem insurrexerit, in Monasterio Pœnitentiam ager omnibus diebus vitæ suæ, & omnia bona ejus proscriptione publicentur.

Si quis Episcopi, vel Parochi doctrinam, vel præcepta irrideat, vel subsannet, ager in pane, & aqua Pœnitentiam dies quadraginta.

Contra quintum Præceptum.

Qui Sacerdotem voluntariè occiderit, carne, & vino abstineat cunctis diebus vitæ suæ; quotidie, exceptis Festis, Dominicisque jejundet, non ingrediatur Ecclesiam quinque annis: sed præ ejus foribus stet, & per annos decem non communicet.

Si quis Presbyter, Presbyterum occiderit: pœnitentiam ager annos viginti octo.

Si quis Patrem, aut Matrem, fratrem, aut sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat Corpus Domini, nisi in obitu: abstineat à carne & vino dum vixerit, & jejundet feriis legitimis.

Qui filium suum, vel filiam voluntariè occiderit; extra patriam quinque annis exul fiat, deinceps viginti annis pœniteat.

Si qua mulier spontè abortum fecerit, Pœnitentiam ager tres annos: si nolens quadragessimas tres.

Qui sceleris occultandi causâ filium necaverit: Pœnitentiam ager annos decem.

Qui nolens filium oppresserit, Pœnitentiam ager dies quadraginta: deindè pœnitens

erit tres annos per legitimas ferias.

Cujus parvulus sine Baptismo per negligentiam moritur, tres annos pœniteat.

Qui mortem sibi consciverit: pro eo nulla in Missa commemoratio fiat, & Ecclesiastica sepulturâ careat.

Quæ veneno, aut alio quovis modo, maritum peremerit: Monasterium ingredietur.

Si quis spontè hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, & in obitu solùm Communionem recipiat.

Si quis per iram subitam, aut per rixam, hominem necaverit; Pœnitentiam aget annos tres.

Si casu homicidium fecerit: Pœnitens erit quadraginta dies, & post quinquennium ad Communionem recipiatur.

Si homicidii auctor fuit ob consilium quod dedit, Pœnitentiam aget annos septem.

Si quis aliquem calumniaverit, vel ei aliquod membrum præciderit: Pœnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, id est, absque vulnere: tres dies Pœnitentiam aget in pane, & aqua.

Si quis fratri suo, quem oderit, reconciliari non vult: tandiù in pane, & aqua Pœnitentiam aget, quoad reconcilietur.

Contra sextum Præceptum.

Si solutus cum soluta concubuerit, pœnitens erit annos tres: & quantò sapiùs, tantò majori Pœnitentiâ afficietur.

Uxor, conscio viro, mœchata, in obitu solùm communicabitur; si dignam Pœnitentiam egerit, post decem annos Sacram Communionem sumat.

Si quis conjugem fornicari consenserit, die-

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 127

bus omnibus vitæ in Pœnitentia erit.

Vir solutus si cum alterius uxore adulterium commiserit : Pœnitentiam aget annos quinque , mulier septem.

Si quis maritus semel lapsus est , Pœnitentiam aget annos quinque. Si sæpiùs , omnibus diebus vitæ suæ.

Si quis adolescens cum Virgine peccaverit : Pœnitentiam aget annum unum.

Qui balneum cum fœmina ingressus est : Pœnitentiam aget annos tres : qui concupierit Virginem , quam postea uxorem duxit , Pœnitentiam aget annum unum : si verò non duxit , annos duos.

Vidua quæ stuprum admiserit , Pœnitentiam aget annum totum , & præterea in altero anno dies jejuniorum.

Cam duabus sororibus fornicatus : Pœnitentiam aget toto vitæ tempore.

Qui incestum minus fecerit : Pœnitens erit annos duodecim.

Quicumque Sacerdos spiritualem filiam violaverit , dignitatis honorem amittet , & perpetuam Pœnitentiam aget.

Qui Monialem violaverit : Pœnitens sit annos decem.

Qui cum brutis coërit : Pœnitentiâ afficietur annorum decem , & diuturniori etiam pro personæ conditione.

Qui contra naturam coërit , si servus est , scopis castigabitur , & pœnitebit annos duos ; si liber est , & matrimonio junctus , annos decem : si solutus , annos septem : pueri , dies centum.

Quicumque Ienocinium exercuerit : Pœnitentiam aget annos duos , & Sacram Communionem non accipiet , nisi in fine vitæ.

Si quæ mulier , cerussa , alioue pigmento se

oblinit, ut aliis viris placeat: Pœnitentiâ afficietur annorum trium.

Qui polluitur ob prava noctu desideria, septem Psalmos recitabit, & dies triginta Pœnitentiam aget.

Contra septimum Præceptum.

Qui furatus est aliquid Ecclesiæ suppellectili, tres quadragesimas, cum septem sequentibus annis pœnitebit.

Qui sacras reliquias furatus est, septem quadragesimas jejunabit.

Qui pecuniam Ecclesiasticam furatus est, quadruplum reddet, & pœnitens erit annos septem.

Qui Ecclesiam incenderit, Pœnitentiam aget annos quindecim, similiter qui incendio consenserit.

Si quis sepulchrum violaverit malâ intentione, pœnitens erit annos septem.

Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum restituet, & Pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

Qui hospitalis domus administrator, aliquid de administratione subtraxerit, pœnitens erit annos tres.

Qui fregerit noctu alicujus domum, & aliquid ceperit, Pœnitentiam aget annum unum in pane, & aqua.

Si quis furtum de re minori semel, aut bis fecerit, restituta re Pœnitentiam aget annum unum.

Qui rem inventam non reddit, furtum committit, idcirco tanquam de furto Pœnitentiam aget.

Si quis usuras accipit, rapinam facit, ideoque Pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane, & aqua.

Omnes hæ Pœnitentiæ pro furto datæ , semper præter restitutionem intelligendæ sunt.

Contra octavum Præceptum.

Qui falsum testimonium præstiterit , tota vitæ tempore Communionem non suscipiet.

Qui falso testimonio consenserit : pœnitens erit annos quinque.

Qui proximo falsum crimen objicit : pœnitentiâ afficietur , ut falsus testis.

Qui proximo detraxerit , pœnitentiam agat dies tres.

Qui falsam stateram , mensuramque adhibuerit , pœnitens erit in pane , & aqua dies viginti , præter restitutionem.

Falsarius , in pane , & aqua pœnitentiam agat quamdiu vivit.

Si quis facile detraxerit , falsumque in hoc dixerit , septem diebus jejunabit in pane , & aqua.

Canones Pœnitentiales pro septem peccatis Capitalibus.

Capitalia peccata , quæ principalia etiam vocantur , utpotè è quibus omnia vitia principium habent ; sunt Superbia , Vana gloria , Avaritia , Luxuria , Invidia , Ira , Gula , & Acedia seu Pigritia.

Pro Capitali , mortali que crimine , pœnitentia septem annorum indicitur , nisi peccati gravitas , & personæ status , graviolem , & diuturniorem pœnitentiam requirat.

Pro Capitali crimine , pœnitentiam agat Læicus annos quatuor ; Clericus , quinque ; Subdiaconus , sex ; Diaconus , septem ; Presbyter , decem ; Episcopus , duodecim.

Sacerdos imprudenter ebrius factus , pane & aqua

130 TRACTATUS VI.

aquâ Pœnitentiam agat dies septem; si per negligentiam, dies quindecim jejunabit; si per contemptum, dies quadraginta.

Diaconus & alii Clerici pro Acedia, pœnitentiam agent secundum judicium Presbyteri; Monachus jejunabit menses tres in pane, & aqua; Clericus, viginti dies; Laicus graviter redarguetur, & ad Pœnitentiam cogetur per Presbyterum.

Qui humanitatis gratiâ, alium inebriare impulerit, cum ad bibendum excitando, pœnitentiam agat dies septem. Si per contemptum prohibitionis, dies triginta.

Qui præ ebrietate & crapula, vomitum fecerit: Si Presbyter aut Diaconus, pœnitentiam agat dies quadraginta. Si Monachus sit aut Clericus, dies triginta. Si Laicus, dies quindecim, aut ut legitur in alio Canone, à vino, & carne abstineat dies tres.

Si quis Gulæ causâ, ante horam legitimam jejunium fregerit, duos dies pœnitentiam agat in pane, & aqua.

Canones Pœnitentiales pro aliis peccatis.

Sacerdos excommunicatus, si celebrat, tribus annis pœnitens sit, per quos in singulis hebdomadis abstinebit à carne & vino secunda, quarta, & sexta feria.

Si Presbyter in perpetuum depositus celebrare audeat, priveretur Communione, usque ad ultimum diem, & in excommunicatione est, Viaticum tantum in fine vitæ sumens.

Si Presbyter Guttam sanguinis Jesu-Christi cadere sinat in terram; pœnitentiam agat dies quinginta. Si ceciderit in primam Altaris mappam, dies duos. Si ad secundam pervenerit,

De Sacram. Pœnit. Cap. VII. 137

dies quatuor; si ad tertiam, dies novem; si ad quartam, dies viginti. Si per inadvertentiam id fecerit, licet nullum inde malum, aut scandalum ortum sit, tribus mensibus à summuneris administratione amovetur.

Qui sciens se rebaptizandum curaverit, si quidem per hæresim tale flagitium perpetravit, Pœnitentiam agat annos septem, tres quadragesimas primi anni jejuret in pane & aqua, & quarta & sexta feriâ aliorum annorum.

Si propter purificationem se rebaptizandum curaverit, Pœnitentiam aget annos tres, si per ignorantiam, non peccat quidem; nihilominus non promoveatur ad sacros Ordines, licet excellens, & eximius videatur.

Si Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus se rebaptizandum curaverit, per totam vitam Pœnitentiam aget.

Clerici, Mönachi, & Mönachæ sponte suæ per hæreticos rebaptizati, Pœnitentiam agent per annos duodecim.

Presbyter qui clandestinis sponsalibus interfuerit, suspendatur ab officio suo annos tres.

Presbyter qui mortuum Corpus, Altaris Mappis involverit, Pœnitentiam aget annos decem, & menses quinque. Diaconus autem, annos tres, & menses sex.

Qui legata pia Ecclesiæ non solvit, uno anno Pœnitens sit, & per legitimas ferias jejuret.

Qui sui sexus habitum mutaverit, Pœnitentiam aget annos tres, promittens emendationem.

Infirmos & in carcere detentos visitare negligens, Pœnitentiam aget dies decem, pane & aquâ victitans.

Ut intelligantur hæ Pœnitentiæ per Canones Pœnitentiales impositæ, scire juvat, ut ait

S. Carolus , qui Canones Pœnitentiales collegit in instructionibus datis Confessariis , & à quo eas hausimus , quod tempus Pœnitentiæ antiquitùs exprimebatur per certum dierum numerum , aliquando per quadragesimas , & aliquando per annos.

Cùm Pœnitentia indicebatur per certum dierum numerum. v. g. decem , viginti , aut triginta , jejunari solebat illis diebus sine intermissione in pane & aqua.

Cùm verò indicebatur per quadragesimam , jejunabatur pariter per spatium dierum quadraginta in pane & aqua , & præter id jejunii tempus , sæpè ibant nudis pedibus , non armis , non matrimonio utebantur , nec lineis vestibus , & soli cibum sumebant.

Quod si plures quadragesimæ intra eundem annum indicerentur , redigi solebant ad tres , quarum prima erat ante diem Nativitatis Domini ; altera ante Pascha Resurrectionis ; tertia ante diem Festum S. Joannis Baptistæ. Per has quadragesimas jejunabat pœnitens pane & aquâ feriis tantùm legitimis , quo nomine intelliguntur feria secunda , quarta , & sexta.

Denique quando Pœnitentia imponebatur ad unum aut plures annos : In unaquaque hebdomada tres dies , id est , secunda feria , quarta , & sexta in pane & aqua pœnitens jejunabat primo anno ; feria verò tertia , quinta , & Sabbatho , uti poterat pisciculis , fructibus , oleribus , & leguminibus , & cervisiam bibere. Diebus autem Dominicis , & Festis Nativitatis , Epiphaniæ , & per totam octavam Paschæ jejunare non tenebatur.

Pœnitentia secundi anni talis erat , ut hos duos dies , id est , secunda & quarta feria eodem modo viveret , ac reliquis diebus ; sed feria sexta jejunabat in pane , & aqua , & tres

servabat quadragesimas. Si plures præterea essent anni Pœnitentiæ, tres tantum servabantur quadragesimæ.

Quest. 20. Numquid dici possit, per contrariam consuetudinem abrogatos esse prædictos Canones Pœnitentiales, ac proinde à Confessoribus rationem non habendam hujusmodi Canonum in imponendis Pœnitentiis?

Resp. S. Carolus oppositum sentit. *Sunt enim*, inquit, *hujusmodi Canones quasi regulæ quædam à quibus cum ad culpæ commissæ gravitatem rectè dignoscendam, tum ad imponendam pro illius ratione veram Pœnitentiam Sacerdotes Confessarii ita diriguntur, ut ubi singula, & quæ ad peccati magnitudinem, & quæ ad pœnitentis statum, conditionem, ætatem, intimumque cordis contriti dolorem pertinent accuratè perpenderit, tum demùm Pœnitentiam judicio, ac prudentia sua moderetur.*

Ratio est, quia cum dici nullatenus possit, quod Ecclesia à Spiritu sancto directæ & gubernata, aliquid statuere queat absque summa prudentia, nec proinde dici poterit, quod nimia usa fuerit severitate erga priorum sæculorum Fideles, quando Canones Pœnitentiales statuit. Cum igitur hujus temporis Fideles sanctiores non sint primis Christianis, cum idem sit Deus qui offenditur, & idem crimen quod admittitur, æquum est, ut idem homo satisfaciat eidem Deo, pro eodem crimine, in eadem Ecclesia, eodem modo.

Tolerat quidem gemens Ecclesia, usum à laxitate inductum, quem nimia præsentium Christianorum introduxit vivendi licentia, & tacet: Mater est dolens & afflicta, quæ suos gemitus, & suspiria comprimere cogitur, quia profutura non videt, quoniam vix, ac ne

vix quidem, præsentis peccatores poenitentibus antiquis subijci possunt.

Ex quibus inferre solummodo licet cum D. Carolo, quem in initio responsionis superioris laudavimus, & cum S. Francisco Salesio in suis admonitionibus ad Confessores, cap. 8. Confessarium non debere quidem Poenitentiam ab antiquis Canonibus præscriptam imponere, ubi videt Poenitentem minimè paratum, & dispositum ad eam suscipiendam, & tunc saluti quidem fuerit faciliorem imponere, cum melius sit ut plurimum poenitentes cum amore, & benignitate, sine ulla tamen adulatione, quàm cum rigore tractare; nihilominus tamen antiquos Canones inculcandos esse, monendumque Poenitentem, pro gravitate criminum suorum, majorem & severiorem Poenitentiam se mereri, ut impositam cum majori humilitate & devotione suscipiat.

Quest. 21. Quænam præterea observanda sunt à Confessore in imponendis poenitentibus?

Resp. Cavere debet, ut ait S. Franciscus Salesius in admonitione sua ad Confessarios loco citato, ne imponat Poenitentias confusas, & intricatas variis orationum, aliorumque rerum generibus. v. g. ut recitet poenitens tertiam orationem Dominicam, Hymnum aliquem, preces, Collectas, Antiphonas, Psalmos, neque varias diversasque debet præscribere actiones. v. g. ut per tres dies eleemosynas largiatur, tribus feriis sextis jejunet, Missam unam celebrari curet, sese quinquies disciplinâ percutiat. Ex hac confusione actionum, & orationum, duo sequuntur incommoda; alterum quod poenitens eorum obliviscitur, & postea scrupulis angitur; alterum quod plus cogitat quid dicendum, faciendumque sit, quàm de

De Sacram. Pœnit. Cap. VIII. 135

iis ipsis quæ dicit, & facit, & dum in memoria sua quærit quid faciendum sit, aut in horis quid dicendum, devotionis fervor tepescit, & friget.

CAPUT VIII.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. I. **Q**UISNAM est legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Minister?

Resp. De Fide est definitum in Concilio Tridentino, solum Sacerdotem habere auctoritatem absolvendi, ut habetur in Decreto Eugenii in Concilio Florentino, ubi sic dicitur: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens auctoritatem absolvendi, vel ordinariam, vel ex commissione Superioris.* Verba verò Concilii Tridentini hæc sunt: *Circa Ministerium autem hujus Sacramenti declarat sancta Synodus, falsas esse, & à veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines præter Episcopos, & Sacerdotes, Clavium Ministerium perniciosè extendunt.* sess. 14, cap. 6.

Quæst. 2. Sufficit-ne, ut quis sit Sacerdos, ad audiendum validè Confessiones?

Resp. Non sufficit, sed ut possit validè absolvere, præter potestatem Ordinis, quam universi Sacerdotes habent, requiritur potestas Jurisdictionis, ut definit idem Concilium Tridentinum his verbis: *Hæc Synodus confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert in quem ordinariam aut subdelegatam non habet Jurisdictionem.* sess. 14, cap. 7.

136 TRACTATUS VI.

Quaest. 3. Quinam habent Jurisdictionem in Pœnitentem ?

Resp. Episcopi in tota Diœcesi, & Parochi in propria Parochia ; sed in aliis Sacerdotibus requiritur expressa Episcopi approbatio ad audiendas Confessiones, ut definit Concilium Tridentinum his verbis : *Decernit sancta Synodus, nullum etiam Regularem posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem obtineat, Privilegiis & consuetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibus.*

Et si Episcopi eos approbent ad certum tempus, aut ad quædam loca, & quosdam tantum personas; hujusmodi Sacerdotes nullatenus transire possunt statutos limites : ut enim ait S. Carolus in Concilio Mediolanensi 6. *Episcopus à Confessionibus audiendis suspendat aut omninò amoveat Confessarios etiam Regulares jam approbatos, quos pro sua timorata conscientia religione viderit in eo munere, non ita sincere integrèque, & cum edificatione se gerere, quemadmodum & tanti Ministerii illis commissi sanctitas postulat, & animarum salus deposcit, qua sua Fidei concredita sunt.*

Quod probari quoque potest Bullâ Clementis X. quæ incipit *Superna magni*, in qua hæc habentur : *Illos autem Religiosos qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis, generaliter quoque & indistinctè absque aliqua limitatione temporis cæterorumque locorum, aut generis personarum, in Diœcesi propria admittendos, Quoad*

Conc. Trid.
sess. 23. cap.
158

S. Carol. Concil.
Mediol.
6. tit. *Quæ ad
Pœnit. Sacra-
mentum perti-
nent.*

Bullâ Cle-
mentis X.
anno 1670.

cæteros verò , qui non adeo idonei reperientur, ce
si perierint se admitti, arbitrio Ordinariorum ce
relinqui ipsos cum limitatâ facultate, prout ce
eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, ce
probare & admittere: Approbatos non posse ce
ab eodem qui sic approbavit iterùm examina- ce
ri, aut ab eisdem Confessionibus audiendis ce
suspendi, seu licentias illis concessas revocari, ce
nisi novâ superveniente causâ quæ ipsas Con- ce
fessiones concernat; de qua tamen haud ne- ce
cessarium esse ut in actis constet; nec eam te- ce
neri Episcopum ipsis Regularibus significare, ce
sed Sedi Apostolicæ duntaxat, ubi eam sibi ce
aperiri postulaverit. Porrò si Regulares cum ce
scandalo aut aliàs inhonestè vivant, vel ali- ce
quod delictum committant, per quod ratio- ce
nabili Episcopi iudicio videantur à Confessio- ce
nibus suspendendi (in quo ipsius Episcopi con- ce
scientiam oneratam esse volumus) nihil obsta- ce
re quominus Episcopus ab eam causam possit ce
Regulares à semetipso approbatos suspendere, ce
aut repellere à Confessionibus audiendis. Sum- ce
marium illius Bullæ reperitur in fine hujus ce
Tomi quarti.

Quæst. 4. Sacerdotes qui non sunt appro-
bati ad audiendas Confessiones, possunt-ne au-
dire, & absolvere eos, qui peccata tantùm
venialia commiserunt?

Resp. Cùm Sacerdotes tam sæculares quàm
Regulares nullam habeant potestatem Juris-
dictionis, nisi in casu periculi mortis, ut ait
Concilium Tridentinum, sequitur eos minimè
posse, extra hunc casum, absolvere à pecca-
tis etiam venialibus, quoniam Ecclesia nul-
lam eis concessit unquam ab iis peccatis absol-
vendi facultatem: quare sacra Concilii Con-
gregatio multos rescindere cupiens abusus, qui
in administratione Sacramentorum Eucharis-

tia, & Pœnitentiæ irreperant, qualis est, quando Sacerdos sine ulla Jurisdictione à peccatis venialibus in Sacramento Pœnitentiæ absolvere vult: Decretum edidit Innocentii XII. sanctæ memoriæ autoritate confirmatum, in quo sic habetur: *Non permittant ut venialium Confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo aut Ordinario. Si Confessarii etiam Regulares, aut quicumque alii secus egerint: sciant Deo optimo maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum & Ordinariorum justam & rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu, facultate ipsis Episcopis & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa. Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas sua probavit, ac præsens Decretum typis dari, ac publicari voluit. Hoc Decretum reperitur integrum in fine hujus Tomi 4.*

Quæst. 5. Sacerdotes sæculares, & Regulares, qui habent facultatem absolvendi à casibus sanctæ Sedi reservatis, possunt-ne absolvere à casibus quos sibi reservant Episcopi, absque expressa eorum licentia?

Resp. Certum est eos non posse, ut patet ex Sess. 14. cap. 7. Concilio Tridentino. *Neque dubitandum est,* inquit, *quando omnia quæ à Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique Diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes autoritate, præsertim quoad illa quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ autoritati, non tantum in externa politica, sed etiam coram Deo vim ha-*

Decretum
circa Com-
munionem
quotidia-
nam 12.
Februarii
1672.

De Sacram. Pœnit. Cap. VIII. 139

bere. Verumtamen piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesiâ Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. Extra quem articulum Sacerdotes cum nihil possint in casibus reservatis, id unum pœnitentibus persuadere nitantur, ut ad superiores & legitimos judices pro Beneficio absolutionis accedant.

Hæc Doctrina Concilii Tridentini clarissimè ac solidissimè tradita & exposita fuit à S. Carolo, qui Concilii mentem penitus callebat, cum ejus finem & conclusionem procuraverit, quique ipse Concilio Mediolanensi 3. tit. *De iis que ad Pœnit. Sacram. pertinent*, idem ait his verbis: *Caveant ne Confessarii Regulares eorum peccatorum, quorum absolutio Episcopo reservata est, vinculis irretitos pœnitentes absolvant; quemadmodum à sede Apostolica declaratum est id eis non licere, quavis Privilegiorum suorum auctoritate.*

Et in Concilio Mediolanensi 5. eodem tit. ait: *Ab iis verò casibus proximè promulgatis, si quis Confessarius cujusvis Ordinis, sine facultate scripta ab Episcopo data, aliquem absolvere attentarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat. Nec facultatum, Privilegiorumve jure, quæ cuique, etiam Rosarii, & Cruce signatorum Scolæ, Confratriæ, Collegiove etiam Laïcorum; quæve Collegiis, Confratribusve in ea adscriptis, ante vel post Concilii Tridentini confirmationem concessa sunt, Confessarius, cujusvis Ordinis sit, ab iis casibus quos sibi Episcopus in sua Diocesi reservaverit, pœnitentes, sine illius facultate absolvat. Si contra fecerit, suspensio-*

» nem à divinis ipso facto incurrat.

His Concilii Tridentini & Mediolanensis Decretis, possemus addere varia Concilia Ecclesiæ Gallicanæ, qualia sunt quæ decrevit Concilium Rotomagense anno 1581. & Burdigalense anno 1583. & 1624. Bituricense anno 1584. & Narbonense anno 1609. Plura quoque sanctorum Pontificum Decreta his adungi possunt. Sufficiet autem referre Bullam Clementis X. quâ cætera prædecessorum suorum Decreta confirmata sunt, data anno 1670. quæ incipit *Superna magni*, in qua hæc habentur.

Quantum ad Casus Sûmo Pontifici reservatos, aut dispensationes in foro Pœnitentiario pro casibus occultis, aut etiam condonationes, videatur Instructio in fine Tomi quinti, » *Ex facultatibus enim per Mare magnum, aliave Privilegia Regularibus cujuscumque Ordinis, instituti, aut Societatis, etiam Jesu, concessis, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus ab Episcopo sibi reservatis. Et per confirmationes dictorum Privilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam revixisse Privilegia prius ab eodem Concilio, aut deinde Apostolicis etiam Decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absolvendi à casibus Episcopo reservatis. Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo à casibus Episcopo reservatis posse absolvere. Videatur hæc Bulla in fine hujus Tomi.*

Quest. 6. Cùm quis absolutus fuit in articulo mortis ab aliquo casu reservato, aut ab aliqua censura per Sacerdotem qui non habebat casus reservatos, tenetur-ne restitutus in pristinam sanitatem confiteri Presbytero, qui habeat potestatem à talibus casibus absolvendi?

Resp. S. Thomas propositæ difficultati ita

respondet: Non oportet quod absolutus ab ex-
communicatione in articulo mortis ab eo qui
non habet facultatem, ad iudicem vadat qui
alias absolvere potuisset, absolutionem petens,
sed satisfactionem offerens.

S. Th. in 4.
dist. 20. q. 1.
art. 1. q. 2.
ad 2.

Quaest. 7. Sacerdotes saeculares aut Regu-
lares qui generaliter in aliqua Dicecesi sunt
approbati, possunt-ne virtute hujus generalis
approbationis audire Monialium Confessio-
nes?

Resp. Videtur eos non posse, quoniam Reli-
giosae non possunt confiteri, nisi Sacerdotibus
ab Episcopo sibi deputatis, juxta Concilium
Oxonienſe in Anglia celebratum anno 1222.
Confiteantur etiam, inquit, Moniales Sacer-
dotibus ab Episcopo sibi deputatis.

Concil. Oxon-
niense. De
Confess. Mo-
nial. cap. 46.

Quod verbis expressis definitum est in Bulla
Clementis X. superius citata asserentis: Reli-
giosos generaliter approbatos ab Episcopo ad
personarum saecularium Confessiones audien-
das, nequaquam ceteri approbatos ad au-
diendas Confessiones Monialium sibi subjecta-
rum; sed egere quoad hoc, speciali Episcopi
approbatione; atque approbatos pro audiendis
Confessionibus Monialium unius Monasterii,
minimè posse audire Confessiones Monialium
alterius Monasterii. Itidemque Confessores ex-
traordinarios semel deputatos atque appro-
batos ab Episcopo ad Monialium Confessiones
pro una vice audiendas, haud posse expleta
deputatione in vim approbationis hujusmodi
illarum Confessiones audire; sed toties ab
Episcopo esse approbandos, quoties casus
contigerit. Videatur summarium dictae Bullae
in fine hujus Tomi.

Quod quidem declarat generalem approba-
tionem non sufficere ad audiendas Monialium
Confessiones, sed specialem praeterea ad hunc

finem ab Episcopo desiderari, nisi declaret Episcopus, Confessarios omnes approbatos, posse Confessiones etiam Monialium audire; quo casu talem potentiam censetur illis contulisse.

Quest. 8. Regulares egent-ne approbatione Episcopi, ad audiendas Confessiones Religiosorum sui Ordinis?

Resp. Non videntur tali approbatione indigere; quod probari potest ex Concilio Tridentino his verbis: *Decernit sancta Synodus, nullum etiam Regularem posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nisi aut Parochiale Beneficium habeat, aut ab Episcopis approbationem obtineat.* Ex quibus concludi potest, eos non egere approbatione Episcopi, sed tantum suorum Superiorum ad audiendas Confessiones Religiosorum sui Ordinis.

Conc. Trid.
sess. 23. cap.
15. de Re-
form.

Deinde Clemens Papa X. in Bulla *Superna magni*, ait, *Ceterum in Monasteriis ac etiam Collegiis, ubi juxta Regularia instituta vivitur, posse tam Prelatos Regulares, quam Confessores, Regularium eorundem Monasteriorum seu Collegiorum, audire Confessiones illorum secularium, qui inibi sunt verè de familia, & continui commensales, non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt.*

Quæ quidem verba satis declarant à fortiori, eos sine Episcopi approbatione audire posse Religiosorum suorum Confessiones.

Quest. 9. Regulares possunt-ne, absque Episcopi approbatione, audire Confessiones Monialium sui Ordinis?

Resp. Certum est, eos non posse; quod quidem satis constat ex Bulla Clementis X. à nobis mox laudata. Tum etiam ex Bulla Gregorii XV. quæ incipit *Insecurabilis*, in qua sic

habetur : Confessores , sive Regulares sive sæculares , quomodolibet exempti tam Ordinarii quàm extraordinarii ad Confessiones Monialium etiam Regularibus subjectarum audiendas , nullatenus deputari valeant ; nisi prius ab Episcopo Diocesano idonei judicentur , & approbationem , qua gratis concedatur , obtineant. Videatur summarium Bullæ Clementis. X. in fine hujus Tomi.

Quæst. 10. Sacerdos generaliter approbatus in una Diœcesi ; potest-ne audire in alia Diœcesi Confessionem illius qui ex ea Diœcesi esset , in qua fuit approbatus ? Et Parochus potest-ne similiter audire Confessionem sui subditi , seu Parochialis , ubicumque eum reperit ?

Resp. Sacerdos sæcularis aut Regularis generaliter approbatus in una Diœcesi , nullius Confessionem audire potest extra illam Diœcesim.

Ita expressè definitum legitur in Bulla Clementis X. sæpè à nobis laudata , in qua dicitur : Religiosos ab Episcopo ad Confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos , non posse in alia Diœcesi , eas absque Episcopi Diocesani approbatione audire , quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi , à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati.

Quod quidem conforme videtur Clementinæ , Dudum de sepulturis , ubi hæc leguntur : Magistri , Priores , Provinciales , & Ministri Ordinum Prædicatorum eligere studeant personas sufficienter idoneas , vitâ probatas , discretas , modestas , atque peritas , ad tam salubre Ministerium & Officium exequendum : quas sic ab ipsis electas representent vel faciant presentari Prælatis , & de eorum licentia , gratia , & beneplacito in civitatibus

¶ *Diœcesibus eorundem hujusmodi persona sic electa, Confessiones confiteri sibi volentium audiant; extra civitates & Diœceses in quibus fuerint deputata, Confessiones nullatenus auditura.*

Videtur aliter dicendum de Parocho quod validè possit audire Confessionem sui Parochiani, ubicumque eum invenerit, modo id sine scandalo fieri possit.

Ratio est, quia cùm Parochus habeat Jurisdictionem Ordinariam in suos Parochianos, potest hanc exercere ubicumque eos invenerit, in rebus quæ fiunt sine strepitu Judicii, qualis est Confessio: Enim verò Canon *Omnis utriusque sexus*, Concilii Lateranensis, asserit solum Fideles semel in anno, teneri confiteri peccata sua Parocho suo, non determinando locum ubi debeant confiteri: attamen Parochi non id debent temerè facere, & tutius est obtinere approbationem Episcopi in cujus Diœcesi vult audire Confessionem alicujus de sua Parochia.

Quest. II. Parochi possunt-ne vocare alios Parochos, aut alios Vicarios ad audiendas Confessiones suorum subditorum?

Resp. Non possunt, nisi in casu, quo Parochi illi aut Vicarii generaliter essent in tali Diœcesi approbati, aut Episcopus significasset se Parochis concedere, ut ita agerent; quia tunc censeretur dedisse hanc facultatem audiendi Confessiones. Patet ex Concilio Tridentino supra citato, cùm enim determinaverit, *Nullum Sacerdotem posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nisi aut Parochiale Beneficium habeat, aut ab Episcopis approbationem obtineat*, decrevit consequenter, non posse Parochum audire Confessiones extra suam Parochiam absque approbatione

approbatione Episcopi, cùm in hoc casu titulus Beneficii, illi non tribuat Jurisdictionem, quam debet consequenter ab Episcopo obtinere.

Quare S. Carolus ait: *Quòd in nostris Sacramenti Pœnitentia instructionum additionibus cautum est, ut tempore Paschali Parochi aliorum Parochorum Ministerio ad Confessiones Parochialium suorum audiendas uti possint, id de Parochis tantummodo intelligi declaramus, quibus extra Parochia propria fines ad audiendas Confessiones probatis, scripta facultas data est.*

S. Carol. Act. p. 2. in 11. Synodo.

Et sanè grave oriretur incommodum, si Sacerdotes Parochi in aliqua parva Parochia, quæ tantas non exigit notitias, jus haberent, absque Episcopi approbatione, audiendi Confessiones in Parochia multò ampliori, quæ majores notitias postulat ad hoc munus ritè obeundum.

Quæst. 12. Quomodo se gerere debet Confessarius qui per inadvertentiam aut ignorantiam, absolvit Pœnitentem à casu reservato, non obtenta facultate à Superioribus?

Resp. Egregiè respondet S. Antoninus, dum ait: *Nota, quòd quicumque absolvit aliquem ab aliquo peccato in casu in quo non potest, sive quia reservatus est Episcopo; sive quia nullam habet potestatem aut auctoritatem; quamvis graviter peccet, præcipuè quando absolvit scienter, vel etiam ex ignorantia juris crassa, non tamen censuram aliquam seu excommunicationem ex hoc incurrit, sive sit Clericus secularis sive Religiosus dictus absolvens. Sed tenetur illum quem sic absolvit, advisare de errore suo, si cognoscit, vel potest invenire, ille tamen quoad Deum excusatur, dum hoc ignorat.*

S. Anton. 9. p. tit. 17. cap. 20.

CAPUT IX.

Quomodo se gerere debet Confessarius erga personas sibi ignotas.

Quaest. 1. **C**ONFESSARIUS tenetur-ne interrogare suos poenitentes?

Resp. Qualitas Medici, quam Concilia & sancti Patres tribuunt Confessariis declarat eorum obligationem, in interrogandis poenitentibus, non solum de peccatis, in quæ potuerunt incidere ab ultima Confessione, sed etiam circa Confessiones præcedentes, quoties adest aliquod dubitandi motivum, utrum sufficienter peccata sua declaraverint, aut quod aliquod vitium fuerit in Confessionibus præteritis, cum sit medium necessarium, ad medelam ipsis afferendam. Quare legimus in libro de vera & falsa Poenitentia, cap. 10. qui Divo Augustino tribuitur: *Diligens igitur inquisitor, & subtilis investigator, sapienter, & quasi astute interroget à peccatore, quod forsitan ignorat, vel verecundiâ velit occultare; cognito itaque crimine, varietates ejus non dubitet investigare, & locum, & tempus, &c.*

Can. Qui vult.
De Poenit.
dist. 6.

S. Th. in 4.
sentent. dist.
19. in expo-
sitione tex-
tûs.

Quare, ut ait Divus Thomas: *Sacerdos debet perscrutari conscientiam peccatoris in Confessione, quasi Medicus vulnus, & Judex causam: Quia frequenter, quæ pro confusione confitens taceret, interrogatus revelat.*

Quaest. 2. Quomodo se gerere debet Confessarius in his interrogationibus?

Resp. Ex Angelico Doctore ibidem: *In interrogationibus faciendis tria sunt attendenda.*
 1° Primò, ut quilibet peccator interrogetur de peccatis quæ consueverunt in hominibus illius.

conditionis abundare : non enim oportet , quòd
à milite quærat de peccatis Clericorum aut
Religiosorum : aut è converso. Secundò , ut
non fiat explicita interrogatio de peccatis , nisi
de illis quæ omnibus manifesta sunt ; de aliis
autem ad inventionibus peccatorum , ita debet à
longinquo fieri interrogatio , ut si commisit , di-
cat ; si non commisit , non addiscat. Tertio ,
ut de peccatis præcipuè carnalibus non descen-
dat nimis ad particulares circumstantias , quia
hujusmodi delectabilia quantò magis in spe-
ciali considerantur , magis concupiscentiam
nata sunt movere , ut dicitur in 3. Ethic. Et
ideo potest contingere , ut Confessor talia quæ-
rens , & sibi & confitenti noceat. Quare ubi
speciem peccati , & circumstantias magis ag-
gravantes detexerit , non amplius Pœnitentem
interrogare debet.

Quæst. 3. Quomodo se gerere debet Con-
fessarius erga pueros ?

Resp. Prudenter faciet , si fideliter sequatur ,
quod tradit S. Carolus , qui ait : *Laudabilem*
esse consuetudinem , ut parvuli quinque aut sex
annos nati , ad Confessionem accedant , quia
tunc incipiunt paulatim addiscere , seseque
assuefacere huic Sacramento. Nihilominus ta-
men Confessarius non debet Sacramentalem
absolutionem impendere iis , qui materiam non
adhibent huic Sacramento necessariam , qui-
que per ætatem nondum ejus sunt capaces :
instrui quoque debent summa cum cura à sep-
timo & octavo anno , ubi capaces primùm
incipiunt esse , de necessitate , & effectis Sa-
cramenti Pœnitentiæ , & de modo accedendi ad
hoc Sacramentum.

& introducendosi nella cognizione e poi nell'uso di questo sa-
cramento. Devono nondimò i Sacerdoti esser avvertiti di non
dare l'aboluzione Sacramentale a quelli , ne quali non si vede

S. Carol. Aeg.
tor. part. 4.
Instruct. Conf.
fess.

E santa u-
sanza di far
venire li put-
ti e putte,
quantunque
non passino
cinque ò sei
anni , a uno
a uno inanzi
al Confesso-
re ; accio che
comincino , &
a poco a poco
vadino
instruendosi

materia d'assoluzione, ne tanto uso di ragione, che si possa giudicare che siano capaci di questo Sacramento: & usaranno particolar diligenza d'instruire li putti e putte, come sono arrivati alli sette ò otto anni, secondo la capacità loro, della necessità e virtù di questo Sacramento, e modo di venire ad esso.

Quest. 4. Quomodo se gerere debet Confessarius circa personas rudes, quæ nesciunt confiteri, & ignorant præcipua Fidei Mysteriorum?

Resp. Debet ipsos instruere cum Christiana charitate, & patientia de Principiis Religionis, quæ scire tenentur, & si tunc non vacat, differre ad tempus opportunum, ut melius erudiat, simulque ipsis ostendat, eos sibi ipsi graviter nocuisse negligentes ea addiscere, quæ necessaria sunt ad salutem, & debet statim ipsis injungere ut Catechesi frequenter intersint: attamen non debet ipsos absolvere, si carent sufficienti notitiâ præcipuorum Fidei Mysteriorum; quia, ut ait Divus Thomas,

S. Thomas. 2. 2. q. 2. a. 7. in corp. Tam majores, quàm minores tenentur habere fidem explicitam de Mysteriorum Christi.

S. Carol. Accor. part. 4. Instruct. Confessor. Et ut ait S. Carolus, ubi Confessor reperit pœnitentem suum præcipua hæc ignorare Mysteriorum, neque dispositum ita esse, ut ea quamprimùm addiscat, ei absolutionem minimè debet impendere, licet velle videatur ea doceri Mysteriorum, si olim à Confessario excitatus fuerit aut in particulari à Parocho suo, ut ea addiceret, quæ singula interrogare debet Confessarius, si sufficientem pœnitens non adhibuerit diligentiam, ut ea sciret: & in illis casibus debet illum exhortari ut Confessionem generalem faciat.

Perche dunque ogniuno è obligato, sotto pena di peccato mortale, a sapere tutti quelli articoli del Simbolo Apostolico, che sono solennizzati dalla Santa Chiesa, e quali siano, almeno quanto alla sostanza, e li comandamenti di Dio e della Santa Chiesa; per questo, trovando il Confessore, che il Penitente non sappia le sopradette cose, si non sarà disposto a impararle

De Sacram. Pœnit. Cap. IX. 149

quanto prima, non deve assolverlo, ne quando si esibisca pronto di farlo, si essendo stato ammonito, non l'hà fatto.

Praxis contraria damnata est ab Innocentio XI. in Decreto contra 65. propositiones dato die 2. Martii 1679. quo duæ sequentes propositiones sunt damnatæ.

64. Propositio damnata.

Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mystera sanctissima Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri Jesu-Christi.

65. Propositio damnata.

Sufficit illa Mystera semel credidisse.

Quæst. 5. Qua ratione Patres & Matresfamilias monere debet Confessarius?

Resp. Interrogare eos debet, si curam habeant filiorum & domesticorum suorum; si eos instruant, aut instrui faciant de rebus ad salutem necessariis; utrum omni cum diligentia studeant, ut eorum curæ commissi servent mandata Dei, & Ecclesiæ. Quoniam, ut ait D. Paulus: *Si quis suorum, & maximè domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Si è contrario eos ad peccandum inducant, cogendo ut Festis diebus, ac Dominicis laborent, seu non dando tempus, ut Missæ Sacrificio intersint; si permittant, aut occasionem dent ullam, ut non observent jejunia ab Ecclesia præcepta: & in his omnibus casibus, secundum D. Carolum, Act. p. 4. in Instructione Confessorum, eos Confessarius non debet absolvere, nisi emendationem polliceantur, & promittant deinceps, majorem se familiæ suæ curam habituros: neque verò hæc ipsa sufficit promissio, si jam à Confessoribus de talibus moniti fuerint, aut etiam à Parochis, nec se correxerint: tunc differri debet.

absolutio, donec inceperint se corrigere, novæque vitæ indicia dare: interrogare quoque eos debet si filios suos removeant à sæculi pompis, quibus in Baptismo renunciarunt? an è contra passi sint, ut supra conditionem se ornent? an eorum filia indecenter induta incedant, nudoque collo & pectore, quo casu mortaliter peccant, secundum S. Carolum. Neque possunt allegare patriæ consuetudinem, quia, ut ait S. Antoninus, 2. p. tit. 4. cap. 5. §. 3. *Valde turpis & impudicus est talis usus; & ideo non servandus.* Utrum sinant filios suos frequentare choreas, comedias, & perniciosos hujusmodi cœtus, qui teste Tertulliano, *De spectaculis*, cap. 17. *Privatum sunt consistorium impudicitia.* Vide quæ diximus, Tomo 5. Tract. 5. cap. 2. q. 6. & 11. & Tract. 4. cap. 2. q. 4.

S. Carol. A.G.
p. 1. in Conc.
Provinc. 3.

Quod quidem agnovit S. Carolus eum dixit in Concilio suo Provinciali 3. *Quoniam usum nimis compertum est depravatis his temporibus & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia nunquam ferè sine multis, & iis quidem gravissimis Dei offensionibus conveniri, idque tum ob turpes cogitationes, obscenè dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & perniciosas ad omnia opera carnis illecebras illis perpetuo conjunctas, &c.*

S. August. de
verb. Domi.
ni. Serm. 18.

Confessarius illis absolutionem in talibus casibus denegare debet, nisi illos videat, verè ad emendationem paratos, & polliceantur se non amplius in familiis suis talia permissuros peccata juxta Divi Augustini verba: *Nec tamen negligentes sitis in corrigendis vestris, ad curam scilicet vestram quoquo modo pertinentibus; monendo, docendo, hortando, terrendo, quibuscumque modis potestis, agite.*

De Sacram. Pœnit. Cap. IX. 191

Quia verò Patres, & Matres familias, sapè damnationem incurrunt, propter aviditatem amplificandæ domûs, & congerendi divitias, ut filios extollant, quod infinita ferè parturit mala, Confessores hac de re interrogare eos debent, ac scire si nimia rerum temporalium cura, eos non cogat negligere ea, quæ ad salutem pertinent; si aliquos ex liberis suis invitos aut reluctantes in Monasterium detru-
dant, aut ad Sacerdotium promoveri faciant, non consideratâ priùs Dei vocatione, nec habita ratione talentorum, quæ ad hæc vitæ genera requiruntur, ut alios ditiores efficiant. Vide quæ diximus, Tomo 5. Tract. 5. cap. 1. q. 8. Et Tomo 2. Tract. 2. cap. 3. q. 11.

Tandem moneant desiderium illud opum pro liberis congregandarum, esse periculosissimam tentationem, quæ Patribus familias accidere solet, juxta id quod dixit Apostolus: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, qua mergunt homines in interitum & perditionem: Radix enim omnium malorum est cupiditas.* Et Dominus Noster Jesus-Christus in Evangelio ait: *Qui non renunciat omnibus qua possidet, non potest meus esse discipulus.*

Quod explicans venerabilis Beda ait: *Distat sanè inter renuntiare omnibus, & relinquere omnia: paucorum enim perfectiorumque est relinquere omnia, curas mundi postponere, solis desideriiis æternis inhiare. Cunctorum autem fidelium est renuntiare omnibus qua possideret, hoc est, sic tenere qua mundi sunt, ut tamen per ea non teneantur in mundo: habere rem temporalem in usu, æternam in desiderio: sic terrena gerere, ut tamen totâ mente ad cælestia tendant.*

1. ad Timoth. cap. 6. v. 9.

Lucæ 14. v. 33.

S. Beda in Homil. æstivali de Sanctis Homil. de uno Martyre. Lucæ 14.

Quest. 6. Faciendæ ne sunt aliquæ interrogaciones divitibus ?

Resp. Interrogari debent in primis circa duo eleemosynæ præcepta, quæ à paucis observantur. Alterum consistit in superfluo, quod erogari debet in pauperes, ut ait Apostolus: *Divitibus hujus sæculi præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum; sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundè: bene agere, divites fieri in bonis operibus, facillè tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam æternam.* Idem præcipit Dominus noster Jesus-Christus in Evangelio, dum ait: *Quod superest, date eleemosynam.*

1. ad Timo.
th. cap. 6,
v. 17.

Luc. cap. 11.

Alterum præceptum obligat, ut largiamur etiam ex iis ipsis, quæ aliquo modo ad statum nostrum necessaria sunt, quando videmus pauperes in extrema necessitate, ut communiter asserunt sancti Patres; sanctus Basilius in Homilia de divite ait: *Quod dives iste damnatus est, quia nesciebat, se ex præcepto teneri superflua distribuere in pauperes.*

S. Tho: 2. 2.
q. 32. art. 5.
in corp.

Et Divus Thomas ait: *Sic ergo dare eleemosynam de superfluo est in præcepto, & dare eleemosynam ei, qui est in extrema necessitate: aliàs autem eleemosynas dare est in consilio.*

S. Tho: in 4.
sent. dist. 15.
q. 2. art. 1.
q. 4, ad 4.

Et idem Doctor explicans quandonam obligat præceptum de eleemosyna, sic docet: *Obligat præceptum de eleemosynis faciendis, quando apparent signa probabilia extrema necessitatis futura, nisi ei subveniatur, ut cum aliquis videt alios impotentes vel pigros ad subveniendum, & pauperem indigentem cibo & potu & aliis vita necessariis: non enim expectanda est ultima necessitas. Qui habue-*

De Sacram. Pœnit. Cap. IX. 153
rit substantiam hujus mundi, & viderit
fratrem suum necessitatem habere, & clau-
serit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei
manet in eo?

Quæst. 7. Quid agere debet Confessarius
cum iis, qui vertantur in aliqua proxima pec-
cati mortalis occasione, & asserunt fieri non
posse, ut illam dimittant?

Resp. Debet primò illis exponere, quòd-
dum agitur de salute, omnia tentanda sunt,
omnia sunt suscipienda, nihil omittendum:
tum enim Evangelium obligat, ut ab iis etiam
rebus, quæ maximè necessariæ videntur, rece-
damus, cum in sensu morali dicit: *Si oculus* Matth. cap. 18
dexter scandalizat te, erue eum, & projice 18. v. 22
abs te: expedit enim tibi, ut pereat unum
membrorum tuorum, quàm totum Corpus
tuum mittatur in gehennam; & si dextera
manus tua scandalizat te, abscinde eam, &
projice abs te. Quin etiam ipsa despicienda
vita est, ut salus æterna comparetur; quare si
pœnitens velit æternam mortem effugere, om-
nia forti & generoso animo dissolvenda sunt:
vincula, licet aliquo modo videantur necessa-
ria, ut animæ salutem assequatur, cujus pre-
tium æstimari nequit.

Ita sanctus Joannes Chrysostomus explicat
hunc Evangelii locum, dum ait: *Etsi tan-* s. Joan. Chry-
tum aliquem diligas, ut eo dextri oculi utaris st. Homil.
vice: aut ita tibi quombiam esse utilem putes, 17. in Matth.
ut eum dextra manus habeas loco: & hi ta-
men anima tua fortassis incommendent, etiam
istos à te abscinde, & quidem vim sermonis
observa; non enim dixit: à talium societate
discede; sed maximam separationem indicans,
erue, ac projice abs te.

Ostendendum etiam est huic pœnitenti
quòd si dimittenda foret hæc occasio ad obta-

nendam coronam, vel ad evitandam mortem infamem, nihil ei impossibile videretur; & tamen ad vitandam mortem aeternam, & caelum comparandum, renuit sibi hanc salutarem vim inferre.

S. Carol. in
Instruct. Confessor.

Perche puo accadere tal caso, ch'el penitente con tutti gli ricordi e modi che gli vengono proposti dal prudente & zelante Confessore, veramente non possa lasciare l'occasione senza pericolo ò scandalo: deve il Confessore servirsi di questi rimedii. Primieramente differisca l'assoluzione sin tanto che ve-

da prova di vera emendatione. Deve proporgli quelli rimedii che gli parranno piu opportuni e necessari, come per esempio, ordinargli che non si trovi solo con la tal persona, assegnarli orationi, qualche maceratione della carne, e sopra tutto le frequenti Confessioni, & altri simili. E se dopo questa diligenza fatta da lui, ò da altro Confessore precedente, non si farà emendata, non gli dia l'assoluzione sin che attualmente non habbia levata l'occasione.

Quest. 8. Quomodo se gerere debet Confessarius cum Ecclesiasticis, quando eorum conscientiae notitiam non habet?

Nihilominus tamen, si Confessarius videat, occasionem talem esse, ut ab ea vix poenitens liberare se possit, eumque in desperationem praecipitem agi, si relinquendi eam occasionem, ei necessitatem imponeret, v. g. si filia familias, occasione peccandi implicita sit in ipsa Patris domo, & non possit eam devitare, nisi Parentes deserendo. In talibus casibus differenda tantum est absolutio, donec constet poenitentem non amplius in peccatum casurum, ut ait S. Carolus: Praescribenda tamen est vitatio, qua relapsus caveri possit. v. g. ut nunquam sola reperiat cum illo cum quo peccavit, obligare illam ad orationes faciendas, carnemque maceratione domandam, illam etiam obligare debet, ut frequentius ad Confessionem accedat, & similia: sin autem, post similes praecautiones, comperiat Confessarius poenitentem in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, donec omnino deseruerit proximam peccandi occasionem, quidquid tandem evenire debeat. Ita S. Carolus, Act. p. 4. in Instruct. Confess.

De Sacram. Pœnit. Cap. IX. 155

Resp. Tenetur in hoc casu illos interrogare circa res ad eorum statum pertinentes; v. g. quo pacto & quo motivo, Ordines susceperint? si habeant Beneficia, quomodo illa obtinuerint? utrum plures habeant? an proventus impendant ad alendos pauperes, & ad Ecclesiæ necessitates, detractâ congruâ ad propriam sustentationem portione, quemadmodum tenentur? an Missam illa intentione celebrent, ut ex hoc pecuniam consequantur, quia peccarent mortaliter juxta S. Thomam, qui ait: *Non potest tamen Sacerdos illa intentione celebrare, ut ex hoc pecuniam consequatur, quia peccaret mortaliter*: An sciant cæremonias, & Rubricas Missalis & Breviarii? si addicti sint choro, quomodo hoc fungantur Officio? si sunt Confessores, eos interrogare debet, an ea sciant, quæ ad hoc munus exercendum necessaria sunt? si indulgentiores quàm par est erga pœnitentes suos fuerint, iis non imponendo congruas pro magnitudine criminum pœnitentias, quod tamen facere tenentur ex præcepto Concilii Tridentini, qui ait: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum Spiritus & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate salutare, & convenientes satisfactiones injungere*? An se duros præbuerint, impatientes, & charitate destitutos erga pœnitentes? & in his casibus absolvendi non sunt, nisi videantur dispositi ad sequendas sanctas Ecclesiæ leges. Si sint Prædicatores, debet inquirere, utrum prædicent ad sibi laudes & favores hominum acquirendos, aut propter lucrum temporale? Vide quæ diximus, Tomo 2. Tract. 2. cap. 3. q. 30. & 31. utrum sciant quod dicit S. Carolus: *Pu- blicorum peccatorum illecebras, quas homines, depravata consuetudinis errore decepti,*

S. Th. Opuscul.
De Offic. Sa-
cerd. p. 1187.
unicor.

Concil. Tri-
dent. sess. 14.
cap. 81.

S. Carol.
Actis rit.
Officiæ con-
cionas apiso.

„ pro nihilo putant, Concionator perpetuò re-
 „ prendat, atque in summum odium adducere
 „ contendat: spectacula, ludos, ludicrasque res
 „ id generis, quæ ab ethnicorum moribus origi-
 „ nem ducunt, disciplinæque Christianæ adver-
 „ santur, perpetuò derestabitur, execrabitur
 „ choreas, saltationes, ac tripudia, quibus mor-
 „ tiferæ cupiditates excitantur; de suggestu gra-
 „ viter reprehendet, atque insectabitur scenicas
 „ personatasque actiones, omnem in muliebri
 „ vestitu luxum, caudatas vestes, superbum or-
 „ natum, deformem illam capitis ornandi spe-
 „ ciem, muliebres fucos, ac pigmenta, cætera-
 „ que ad mollitiem, atque adeo ad libidinis in-
 „ citamentum fœdè excogitata omni persuasio-
 „ num vi, & argumentorum quasi telis oppug-
 „ nabit; effusam etiam virorum impensam &
 „ omnem intemperantiam omni studio coarguet:
 „ fervorum, quorum opera nulla est, neque
 „ domi, neque foris, multitudinem inutilem,
 „ ac desidem supervacaneam dissuadebit: epulas
 „ illas sumptuosas & comestationes immoderatas
 „ à frugalitate Christiana alienas; omnis intem-
 „ perantiæ, impudiciæ, libidinis, aliorumque
 „ vitiorum illecebras arguet, increpabit, atque
 „ planè dissuadebit; omnem aleam, omnemque
 „ ejus generis ludum, unde jurgiis, furto, ma-
 „ ledictis, ac aliis malis, maleficiisque, quasi
 „ fores aperiuntur, graviter objurgabit, atque
 „ exagitabit: eorum peccata exagitabit, insecta-
 „ bitur, qui ædes suas quasi ad ludum aleato-
 „ rium exponunt, multorum otiosam vitam,
 „ atque voluptuariam ita facilè peccatis exposi-
 „ tam, reprehendet quàm sapissimè.

CAPUT X.

De Scientia Confessorum.

Quæst. I. SCIENTIA est-ne absolutè Confessori necessaria?

Resp. Omninò est necessaria ad ejus propriam & pœnitentis salutem. Quod quidem facilè colligitur ex duabus qualitatibus, quas Concilia Confessariis attribuerent solent, cum eos & medicos, & judices vocent. Qualitas enim judicis, ut ait S. Augustinus relatus in Can. in Confessario scientiam desiderat, inquit enim: *Caveat spiritualis Judex, ut sicut non commisit crimen nequitiæ, ita ne careat munere scientiæ. Oportet enim ut sciat cognoscere quidquid debet judicare. Judiciaria enim potestas hoc expostulat, ut quod debet judicare, discernat.*

S. Aug. Cant. Quis vult. dist. 6. De Pœnit.

Paret etiam, quòd Officium spiritualis Medici, quod exercet Confessarius, scientiæ dona requirit, ut enim ait celebre Concilium Lateranense generale: *sacerdos more periti Medici, super infundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debet ei præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum agrorum.*

Can. Omnis utriusque sexus. De Pœnit. & remissionibus.

Christus Dominus id paucis expressit cum dixit: *Cæcus autem, si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt, id est, in æternam damnationem.* Hinc S. Augustinus ait: *Terret non solum cæcum ducentem, sed & cæcum sequentem: neque enim ait, cadit in foveam.*

Matth. cap. 18.

S. Aug. Tom. 9. lib. de Pœnit. cap. 10.

158 TRACTATUS VI.

ducens, & non cadit sequens: sed cæcus cæcum ducens, ambo in foveam cadunt, hoc est, tam Confessarius ignarus, quàm pœnitens qui ab eo dirigitur.

Catechif.

Conc. Trid.

p. 2. De Pœ.

mic. Sacram.

n. 722.

Et Catechismus Concilii Tridentini ait: *Ac quod ad Judicis Officium attinet, satis constat non vulgarem scientiam necessariam esse, quâ & peccata investigare & ex variis peccatorum generibus, quæ gravia & quæ levia sint pro cuiusque hominis ordine & genere judicare possit. Ut autem Medicus est, summâ quoque prudentiâ indiget; etenim diligenter providendum est, ut ea remedia ægroto adhibeantur, quæ ad illius animam sanandam & impofterum contra morbi vim muniendam aptiora esse videantur.*

Quæst. 2. Interest-ne ad pœnitentiùm salutem ut doctos eligant Confessores?

Resp. Idem Catechismus Concilii Tridentini loco mox citato asserit. *Ex quo poterunt Fideles intelligere, maximo studio curandum esse, ut eum sibi Sacerdotem deligant, quem vita integritas, doctrina, prudens iudicium commendat, quique quantum in eo Officio cui præest ponderis ac momenti sit, & quæ cuique sceleri pœna conveniat, & qui vel solvendi, vel ligandi sint optimè noverit.*

Sancta Theresia veritatem hanc perfectè cognovit, cum ait, cap. 5. in libro de via perfectionis: *Magni prorsus interesse, ut Confessarius verè doctus sit; esse omninò periculosum ab ignaro regi, licèt multum sit spiritualis aut esse possit.*

Et in cap. 5. vitæ suæ quam ipsa scripsit ait:
 20 *Experentiâ mihi compertum est, melius esse,*
 21 *ut Confessarii penitus ignari sint, modò sint*
 22 *probi, quam semidocti: quia qui ignari sunt,*
 23 *sibi non confidunt, nihilque concludunt incon-*

sultis viris doctis , neque ego eam in ipsis ha-
buissem fiduciam : verùm à viro docto nun-
quam decepta sum : ii certè decipere me non
volebant , verumtamen ampliùs non sciebant ;
contrarium tamen ego putabam , & me teneri
tantùm illis credere , quamquam mihi mag-
nam concederent libertatem , & latam mihi
doctrinâ suâ aperuissent viam : ita enim prava
eram , ut si per angustiores regulas me regere
voluissent , alios quæsiuissem Confessores.
Quod peccatum erat veniale , iis nullum vide-
batur ; & mortale peccatum , veniale tantùm
esse dicebant : quod quidem tantum mihi pepe-
rit damnum , ut non abs re fore putaverim ,
hîc illud asserere , ut alii tantum malum ca-
veant , quoniam coram Deo non ideo sum ex-
cusata , quia planè mihi sufficiebat , quod illæ
res per se bonæ non essent , ut eas caverem.
Credo enim permisisse Deum , ut ipsi decepti
fuerint , & ego ab iis decepta , propter pec-
cata mea. Quin etiam alias quoque decepi ,
illis dicendo , quæ ab iis semidoctis didiceram ;
in hac cæcitate per septem-decim annos ut
puto perseveravi , donec tandem ab eruditissi-
mo Patre Dominicano , in aliquibus fuisset
instructa , & penitè tandem edocta à Patribus
Societatis Jesu , qui mihi timorem grandem
incusserunt , talia initia exaggerando , ut in-
feriùs dicam.

Si quantam pro corporis salute , & vitæ
mortalis curam , tantam haberent pœnitentes ,
pro salvanda anima , & vita æterna , minimè
necessarium foret , eos monere ut doctum &
expertum imprimis Confessarium haberent ,
qui eos per salutis semitam ducere valeret ,
quæ tam angusta est , ut ait ipse Dominus
noster Jesus-Christus , qui est summa veri-
tas , cuiusque verba in æternum manebunt.

Quando detinentur aliquo gravi morbo, non quemlibet eligunt Medicum, & multò minus eligunt minus doctos, minusque peritos: non dicunt ille mihi sufficit, Medicus habetur, artem suam callere debet, si nesciat, sua, non mea culpa est, coram Deo ipse citra dubium respondèbit: qui ita ageret manifestâ dementiâ convinceretur. Hoc tamen sæpissimè fit à pœnitentibus, cùm agitur de delectu Confessoris, qui animarum Medicus est, ut eas ab extrema morte liberet, & ad æternam vitam ducat: qui primò fit obuius, sufficiens censetur, & aiunt, Confessores omnes doctos esse: Si enim non essent, non committeretur illis munus audiendi Confessiones.

Valdè expediret ut hi qui ita sentiunt in praxi, seriò perpenderent quod à sancto Basilio dicitur de attenta sollicitudine cum qua quaeri debet Confessarius & animæ nostræ dux & Director: *Summa vigilantia*, inquit, *acerrimaque* in omnes partes animi circumspeditione operam dato, ut aliquem tibi virum inuenias, quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitæ studiis certissimum ducem sequare, & ejusmodi, qui rectum iter pergentibus ad Deum indigitare valeat: qui virtutibus fulgeat: cujus opera domestica & quotidiana sinceram ejus flagrantemque in Deum charitatem testatam faciant: qui divinas litteras pulchrè calleat, qui nulli distractioni indulgeat, ab avaritia penitè abhorreat; nec se ingerat pertractandis negotiis; quieti studeat, Dei amore ardeat, studeat sublevandæ pauperum inopiæ, sit expers iracundiæ, injuriarum immemor; qui libenti animo ventitantes ad se doceat; qui non turgeat inani gloria, quem superbia non extollat, adulatio non frangat; qui præbeat se constantem, qui denique divi-

Tract. de
abdicatione
reorum.

»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»
»

nâ gloriâ nihil antiquius & commendatius ha- ce
beat.

Quest. 3. Quænam scientia necessaria est
Confessariis ?

Resp. Confessor triplici indiget scientiâ: Pri-
ma est illa , quam Salomon vocat scientiam
Sanctorum : *Dedit illis scientiam Sanctorum* ;
hæc scientia nos efficit Jesu-Christi discipulos,
nosque docet diversas vias , quibus se anima-
bus communicat : hæc scientia per orationem
comparatur , & accuratâ observantiâ om-
nium motuum , & impulsuum divini Spiritus,
quæ Confessarius sæpè debet consulere , prius-
quam pœnitenti suo tradat consilium. De hac
scientia loquitur sanctus Gregorius dum ait :
*Nulla ars doceri præsumitur , nisi intenta
prius meditatione discatur : ab imperitis ergo
Pastoribus magisterium Pastorale suscipitur in
magna temeritate ; quoniam ars est artium
regimen animarum. Quis autem cogitationum
vulnera occultiora esse nesciat vulneribus vis-
cerum ? Et tamen sæpè qui nequaquam spiri-
tualia præcepta cognoverunt , cordis se Medi-
cos profiteri non metuunt : dum qui pigmento-
rum vim nesciunt , videri Medici carnis eru-
bescunt.*

Altera scientia quæ Confessoribus necessaria
est , doctrina est Sacramenti Pœnitentiæ , qui
sint ejus effectus , partes , & modus illud ad-
ministrandi ? Tenentur scire quæ peccata sint
venialia , quæ mortalia , & circumstantias pec-
catorum , eas præcipuè quæ obligant ad resti-
tutionem ; ut enim ait sanctus Carolus , Qui
conscientiæ casus probè non noverit , qui hanc
scientiam Canonum studio non comparaverit,
piorumque librorum , qui de hac materia trac-
tant , facîle non debet omnium hominum Con-
fessionibus suscipiendis se exponere : sed prius

S. Greg. in
Pastoral. p. 14.
cap. 1.

S. Carol. Act.
P. 4. Instruct.
Confess.

Non haven-
do piu che
gran pratti-
ca de casi di

conscienza, scientiam suam & experientiam explorare
fatra coll' - debet.
studio de sa.

eri Canonice somme, non s'ingerisca a Confessar ogni forte di
persone; mà habbi occhio a misurare le forze della sua scienza
e pratica.

Can. Ignoran-
tia. dist. 38.

Et ut ait Concilium Toletanum relatum in
Canone, ubi postquam dixit Presbyteros qui
cæteros docere tenentur, quales sunt Confessa-
rii, minimè ignaros esse debere, rationem red-
dit his verbis: *Ignorantia mater cunctorum
errorum maximè in Sacerdotibus Dei vitanda
est. Sciunt igitur Sacerdotes Scripturas Sanc-
tas, & Canones, ut omne opus eorum in præ-
dicatione & doctrinâ consistat: atque adifi-
cent cunctos tam fidei scientiâ, quàm operum
disciplinâ.*

Can. Nulli.
dist. 38.

Cælestinus quoque Papa relatus etiam in Ca-
none, ait: *Nulli Sacerdotum liceat Canones
ignorare, nec quidquam facere, quod Pa-
trum possit regulis obviare.* Si scientia Scrip-
turæ sacræ & sacrorum Canonum fuit omni
tempore necessaria Confessoribus, ut per viam
salutis pœnitentes sibi commissos conduce-
rent: hoc præsertim tempore maximè necessa-
ria est, quo, ut ait Alexander Papa septimus,
tam frequentes conspiciuntur errores per to-
tam Ecclesiam dispersi, quia nova difficulta-
tibus respondendi forma, quæ in morum dis-
ciplina reperiuntur introducta est, simplicitati
Evangelii, & sanctorum Patrum doctrinæ pror-
sus opposita. Ita loquitur summus ille Ponti-
fex, *Sanctissimus Dominus noster audivit,
non sine magno animi sui mœrore, complures
opiniones Christiana disciplina relaxativas &
animarum perniciem inferentes, partim anti-
quatas iterum suscitari, partim noviter pro-
dure, & summam illam luxuriantium inge-
niorum licentiam in dies magis excrescere, per*

Deer. adver-
sus lapsas Ca-
suitarū opi-
niones. 24.
Sept. 1665.

quam in rebus ad conscientiam pertinentibus
modus opinandi irrepfit alienus omnino ab
Evangelica simplicitate sanctorumque Patrum
doctrina: & quem si pro recta regula fideles
in praxi sequerentur, ingens eruptura esset
Christiana vita corruptela. Quare ne ullo un-
quam tempore viam salutis, quam suprema
veritas Deus, cujus verba in eternum perma-
nent, arctam esse definivit, in animarum
perniciem dilatari, seu verius, perverti con-
tingeret: Idem sanctissimus Dominus noster,
ut oves sibi creditas ab ejusmodi spatiosa, la-
zaque per quam itur ad perditionem, via pro
Pastorali sollicitudine in rectam semitam evo-
caret, &c.

Tertia demum scientia Confessariis necessa-
ria, ea est, quæ illis competit in quantum
Medici sunt; ut enim ait sanctus Augustinus
relatus in Canone: *Sacerdos diligens sit inqui-
sitor, & subtilis investigator: sapienter in-
terroget à peccatore, quod forsitan ignorat,
vel verecundiâ velit occultare.* Quapropter
oportet ut Confessores plenam habeant noti-
tiam peccatorum, quæ committi solent in
quocumque statu, Censurarum, Irregularita-
tum, & Casuum reservatorum. Scire etiam de-
bent diversa remedia, quibus uti possunt ad
curandos poenitentes, illis semper imponentes
Poenitentiam gravitati criminum convenien-
tem; hoc autem præstare debent, quâ maxi-
mâ fieri potest lenitate, applicantes verbi gra-
tia remedium non simul & semel, sed variis,
& intermissis vicibus: quando vident agrotum
primâ fronte vim remedii ferre non posse,
quod ejus plagam curare possit, semper ta-
men illud adhibere debent remedium, quod
ad ejus sanitatem procurandam planè necessa-
rium est, licet possint illud diversis variisque

Can. Qui vult
De Pœnit,
dist. 6.

Can. Omnis.
De Pœnit. &
remissioni-
bus.

temporibus adhibere: juxta Canonem Omnis utriusque sexus, in quo sic legitur: *Sacerdos, more periti Medici, superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diversis experimentis utendo ad sanandum agrotum.*

Atque ut in pœnitentiis imponendis non erent, habeant, oportet, perfectam notitiam Canonum pœnitentialium.

S. Carol. Aët.
B. 4. P. 525.

Patres docuerunt, ait sanctus Carolus, quàm necessaria admodum sit Sacerdotibus qui in audiendis pœnitentium Confessionibus versantur, Canonum pœnitentialium scientia; etenim si omnia quæ ad pœnitendi modum pertinent, non prudentiâ solum ac pietate, sed justitiâ etiam metienda sunt: certè Norma hæc è Canonibus pœnitentialibus sumatur oportet: sunt namque ii quasi regula quedam, quibus cum ad culpa commissæ gravitatem rectè dignoscendam, tum ad imponendam pro illius ratione veram Pœnitentiam Sacerdotes Confessarii ita diriguntur, ut ubi singula, quæ ad peccati magnitudinem, & quæ ad pœnitentis statum, conditionem, ætatem, intimumque cordis dolorem pertinent, accuratè perpenderit, tum demùm Pœnitentiam judicio & prudentiâ suâ moderentur.

Quest. 4. Est-ne necesse, ut Confessores, & Episcopi perfectè sciant quidquid continetur in Scripturâ sacrâ, sacrisque Canonibus, & quidquid ad proprium pertinet Ministerium?

Cap. Cùm no-
bis. De Elect.
& electi po-
testate,

Resp. Innocentius Papa tertius relatus in Canone ait: Illius quoque litteratura, licet non eminentis, tamen convenientis electus existit, ut pro defectu scientiæ, ab electione non deberet excludi. Glossa ibidem verbo Eminentis, ait: Eminens scientiæ benè est desideranda in Pralato, competens toleranda.

De Sacram. Pœnit. Cap. X. 165

Scientiam autem reputamus eminentem, inquit Innocentius Papa quartus, qua subtiles quæstiones discutere & definire novit, & in promptu responsiones habet; ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere; & qui in libris veritatem eorum, qua scire tenetur, scit quarere, etsi in promptu omnia non habeat.

Hinc inferre licet cum sancto Antonino, quod Scientia Confessoris, etsi non sit major, tamen tanta debet esse, ut sciat discernere inter peccatum & peccatum, & inter veniale & mortale. Et si in aliquo esset dubitatio, sciat dubitare, ut possit recurrere ad peritiores.

Sanctus autem Bonaventura hæc dicit: Necessaria est Sacerdoti tanta scientia, quod sciat discernere in peccatis communibus, & quod sit veniale & quod mortale: & quod sciat semper ad qua peccata potestas sua potest se extendere; & hoc quia alia Pœnitentia danda est pro veniali, alia pro mortali; & si ad aliquod genus peccati potest extendere manum, illud necessarium est ei agnoscere: alioquin in periculum anima sua & confitentium audit Confessiones. Alia est discretio quâ sciat per habitum acquisitum discernere inter perplexitates peccatorum: & hæc est de benè esse; in talibus autem debet securiorem viam semper eligere & sapientes consulere.

Quæst. 5. Confessarius potest-ne in Tribunali Confessionis se conformare sententiæ suæ pœnitentis, contra propriam, quando pœnitens asserit opinionem suam esse probabilem, se suum ea de opinione consilium habere, & plures affert auctores ad illius confirmationem?

In cap. Cùm in cunctis. De Elect. & electi potest.

S. Anton. 31 p. tit. 17. cap. 4. §. 14

S. Bonav. in 4. sent. dist. 17. num. 981. in expof. Textus, dubi

Resp. Ut clarè huic quæstioni satisfiat, & evidenter appareat falsitas hujus Principii, quo Confessario licet pœnitentis opinionem, suâ contrariam sequi, sufficit vel leviter attendere, quid sit Confessarius, & quid pœnitens, Confessarius gerit vices Jesu-Christi Domini nostri, quoniam ut ait ipse Christus Dominus: *Magister vester unus est Christus, & talem se præbere debet, ut de illo verè dici possit, quod adversarii de ipso Christo Domino dicere coacti fuerunt: Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces; & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum.*

Matth. cap.
23.

Matth. cap.
22.

2. ad Cor.
cap. 5.

ad Galat.
cap. 5.

Matth. cap.
7.

Pœnitens verò est Christianus, & de Christianis sic loquitur Apostolus: *Qui vivunt jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est.* Et in alio loco: *Qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis: Qui per angustam portam, & arctam viam, quæ ducit ad vitam incedere cupit, ut Deus ipse declaravit: Quàm angusta porta, & arcta via est qua ducit ad vitam!*

Hic pœnitens consilium perit à suo Confessario, utrum aliquid sibi licitum sit an prohibitum? qui oculos habent facillè percipiunt, & vident consultationes omnes, quæ pro temporalibus rebus fiunt, in quibus homines adeo solertes & providi sunt ne decipiantur, nihil prorsus esse, si cum his rebus comparentur, in quibus agitur de æternâ consulentis salute, qui ex pravo consilio præceptus agitur ad inferos: at non modò agitur de salute pœnitentis, verùm etiam Confessoris, qui malo suo consilio pœnitentem in foveam projicere non potest, quin in eandem cum illo ipsemet cadat; quoniam Christus Dominus, qui mentiri non potest, dixit: *Cæcus autem si cæco ducatur*

Matth. c. 15.

tum præstet, ambo in foveam cadunt.

Quis igitur non horreat agendi modum Sacerdotis, qui inspirat pœnitenti, id quod credit potius falsum quàm verum, potius prohibitum quàm licitum, quod potius eum ad inferos quàm ad cœlos conducere credit, ne ipsi displiceat; & non dubitat ipsum præcipitem agere ad æternam damnationem, quia noluit ipsum obligare ut aliquam sibi vim inferret, in hac temporali vita?

Itaque verè rectèque exclamat contra hanc doctrinam Divus Bonaventura, *O inauditum philosophandi genus: Judex sententiam ferre debet ad arbitrium rei, & reus iudicis iudicio obtemperare non tenetur.*

Præterea, ut jam diximus, Confessarius semper tenetur sequi opinionem tutiorem, quoties opposita non est notoriè probabilior, quod quidam ad ejus prudentiam pertinet, de qua sequenti capite dicemus.

C A P U T X I.

De Qualitatibus necessariis Confessoribus.

Quæst. I. **Q**UÆNAM sunt dotes, seu qualitates Confessoris?

Resp. Egregiè illas explicat sanctus Carolus, dum ait. *In probandis Confessoribus hanc rationem habeant Episcopi, ut pii, benè morati, docti, prudentes, de animarum salute solliciti, & fideles custodes sint eorum qua in Confessione dicuntur.*

S. Carol. in Conc. Provinc. I. tit. Quæ pertinet ad Sacram. Pœnit. ministrat.

Quæst. 2. In quo consistit pietas, quæ requiritur in Confessore?

Resp. Pietas quæ requiritur in Confessore;

1. ad Timo-
th. cap. 4.

S. Tho. in E-
pist. ad Ti-
moth. cap. 4.
sect. 2.

ea est, de qua loquitur Apostolus, dum ait, *Exerce te ipsum ad pietatem, pietas ad omnia utilis est*: Divus Thomas explicans hunc locum Apostoli ait, *Pietas accipitur hic utroque modo: scilicet pro cultu Dei, & misericordia.*

Pietas his duobus modis accepta, necessaria admodum est Confessori. Prima comparatur frequenti orationis mentalis usu, piorum librorum lectione, cordis, mentisque repetitâ sapius in Deum conversione, ut in nobis ejus amorem, cultumque excitemus: quia Sacerdos spiritu pietatis animatus dignum est omnipotentis manus Dei instrumentum, quo utitur ad infundendum omnem Spiritum in corda eorum, qui ad ipsum accedunt, piis Sacerdotis Officiis, & præsertim Sacramenti Pœnitentiæ administratione.

Can. Qui vult
De Pœnit.
dist. 6.

Pietas etiam, quatenus respicit proximum, est Confessori necessaria, ut enim ait sanctus Augustinus relatus in Canone; *Confessor habeat pietatem in alterius crimine: adjuvet confitentem orando, eleemosynam dando, & cetera bona pro eo faciendo, semper eum juvet leniendo, consolando, spem promittendo, & cum opus fuerit, etiam increpando: doceat loquendo, instruat operando, sit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudii: doceat perseverantiam: caveat ne corruat, ne justè perdat potestatem judicariam.*

Cardinalis
Denoff. In-
struct. Con-
fess. p. 19. »

Se i Con- »
fessori fol- »
tero ripe- »
ti di ques- »
ta virtutē, »
quâci frut- »

Hanc pietatem, seu potius charitatem erga proximum, egregiè describit Cardinalis Denoff, his verbis: *Si Confessarii hac virtute verè præditi, plenique essent, quot illius fructus ad Fidelem populum derivarent? Sed vera charitas ita hodie rara est inter Sacramenti Pœnitentiæ Ministros, ut vix illius umbra is benè multis appareat. Quidam charitatem se putant*

putant

perant exercere, dum cuiuscumque petenti absolute-
 tionem concedunt, non pensantes utrum
 talis absolutio conferat vitam, vel mortem,
 juxta varias contrariasque pœnitentium dispo-
 sitiones. Alii charitatem æstimant, imponere
 leves pœnitentias, quæ nullo modo conveniunt
 peccatis, aut dispositionibus peccatorum. Alii
 charitate se moveri putant, cum non aperiunt,
 & indicant peccatoribus periculosum statum
 in quo degunt, sub inani prætextu illos non
 constituendi in mala fide; etiam in casibus in
 quibus ignorantia non excusat, aut præsumi
 non debet. Tales charitatum species similes
 sunt charitati, quàm prætereundum posset Medi-
 cus, dans medicinam, cæteroqui optimam,
 ad petitionem infirmi, non considerans utrum
 in talibus circumstantiis possit esse causa mortis
 vel sanitatis: aut qui præscriberet unctiones,
 aut potiones dulces, dum æger indiget potio-
 nibus amaris, & sectionibus: aut denique qui
 nollet gravitatem, periculumque morbi ape-
 rire agroto, ut sibi & suis providere posset,
 ne scilicet eam aliquo modo conturbaret.

Vera Christiana charitas inquiri omnes mo-
 dos, omniaque remedia suavia & fortia, dul-
 cia & amara, quibus possit peccatorem è mi-
 sero statu peccati eripere; & quia juxta Apof-
 tolum, *patiens est & benigna*, magnam pa-
 tientiam benignitatemque erga pœnitentes, in
 animum Confessarii infundit.

carità, l'imporre penitenze leggieri sproportionate affatto ed
 a i peccati commessi, ed a i bisogni presenti del peccatore.
 Altra non scoprire a i peccatori il loro cattivo stato, sotto
 vani pretesti di non metterli in mala fede, anche ove l'igno-
 ranza è colpevole, ò non si deve presumere. Simili carità ras-
 somigliano a quella d'un Medico, il quale ò dassè la medicina,
 per altra ottima; alla requisizione d'ell'infermo, senza con-
 siderare se in quelle circostanze lo possa sanare, ò fare morire:
 ò che gli prescrivesse onzioni e pozioni dolci, quando egli hà

ti ne rice-
 verebbero
 i popoli?
 Ma è cosa
 così rara in
 hoggi la
 vera cari-
 tà fra i
 Ministri
 del sagra-
 mento del-
 la peniten-
 za che a
 pena se ne
 scorge l'ù-
 bra nella
 piu parte.
 Alcuni di
 essi stima-
 no carità
 dare l'as-
 soluzione
 a chiunque
 la doman-
 da, senza
 riflettere
 punto, se
 questa sia
 per dare
 vita ò mor-
 te, secondo
 la diversità
 delle dispo-
 sizioni de
 penitenti.
 Altri cre-
 dono eser-
 cizio di

bisogno de tagli e delle bevande amare : ò per fine , non gli volesse scoprire il suo grave pericolo , per dare scoto a suoi affari , col titolo di non conturbarlo. La vera carità Cristiana cerca tutti i mezzi soavi e forti , dolci & amari , con i quali posse ajutare i peccatori ad uscire dal miserabile stato del peccato. E come che la carità , secondo l'Apostolo , è paziente e benigna , ella inclina i Confessori ad una gran pazienza e benignità verso i penitenti.

Quest. 3. In quo consistunt boni mores Confessoris ?

Can. *Qui vult.*
De Pœnit.
dist. 6.

Resp. Per honos mores intelligitur vitæ sanctitas , ut enim inquit sanctus Augustinus relatus in Canone : *Sacerdos itaque cui omnis offertur peccator , ante quem statuitur omnis languor , in nullo eorum sit judicandus , quæ in alio judicare est promptus : Quod saltem intelligi debet de peccatis mortalibus.*

Joan. cap. 8.

Debet etiam Sacerdos vitam ducere adeo exemplarem , ut possit cum Christo Domino inimicis & adversantibus dicere , *Quis ex vobis arguet me de peccato ?*

Quest. 4. In quo consistit prudentia necessaria Confessoribus ?

Resp. Sanctus Franciscus Salesius , in suis ad Confessarios admonitionibus capite primo ait , Confessarium habere debere prudentiam Medici , quoniam peccata animæ morbi sunt , & spiritualia vulnera ; quare debet attentè perpendere pœnitentis dispositionem , ut eum possit curare.

Hæc autem prudentia in cognoscenda pœnitentis dispositione , & adhibendis remediis congruis , ut eum à peccato liberet , & ad eum perfectionis gradum perducatur , cujus ipse pœnitens est capax , in tribus præcipuè posita est.

S. Carol. Instruct. Confess.

Deve essere il Confessore

Prima in modo quo inducit pœnitentem , ut sincerè conscientiam suam aperiat , ideoque , ut ait sanctus Carolus in Instructionibus Confessariis datis : agere debet prudenter & interro-

De Sacram. Pœnit. Cap. XI. 171

gare diligenter pœnitentem, præsertim de his peccatis, quæ ordinaria sunt personis illius sortis & conditionis, & secundùm hanc prudentiam cautè debet imprimis agere, quoties interrogat de peccatis carnis, de quibus nihil aliud scire debet, quàm peccati species, & circumstantias notabiliter aggravantes.

prudente, uzando particular diligentia in domandare di quei peccati, ne i quali gli huomini dello stato, nel quale è il pe-

nitente, sogliono per lo piu incorrere: e nelli peccati carnali, insieme con la prudenza, deve uzare molta cautela, in non cercar altro, quando haverà inteso la specie del peccato e le circostanze grandemente aggravanti.

Sanctus Franciscus Salesius in suis admonitionibus ad Confessores, capite primo egregiè prorsùs explicat, qua ratione sit interrogandus pœnitens de peccatis carnalibus: *Si videas*, inquit, *pœnitentem* difficultate quadam laborare in detegendis turpibus his peccatis: Primùm leviora quæres, verbi gratia, si voluptatem perceperit aliquam in audiendis aliquibus, de iis rebus loquentibus; si turpes aliquas rerum habuerit cogitationes, & ita paulatim ab uno gradu ad alium procedendo, nimirùm ab auditu ad cogitationes, à cogitationibus ad desideria, & à desiderijs ad actiones: & qua proportionem se detexerit, eum excitabit, ut ulterius pergat, his aut similibus verbis. Itanè verò pudent te bene confiteri? Crede mihi, non leve tibi beneficium à Deo conferri, agnosco pulsantem ad cor tuum Spiritum-sanctum, teque excitantem, ut bonam facias Confessionem? Macte animo, fili, audacter confitere peccata tua, ne sis anxius aut sollicitus, brevi non medium suscipies bonâ Confessione voluptatem; neque enim velles, pro rebus omnibus conscientiam tuam ab hoc onere non liberasse, magnam in hora mortis ex hac humili Confessione percipies consolationem, Deus bene-

dicat, iuveique cor tuum tam bene dispositum ad se ipsum accusandum: & ita suaviter urgebit pœnitentem, ut perfectam faciat Confessionem.

Hæc prudentia secundò consistit in discernendo, an pœnitentes verum peccatorum suorum dolorem habeant, differendo absolutionem iis qui nullum dant veri sincerique doloris supernaturalis signum. Ut enim ait sanctus Franciscus Salesius in suis Synodalibus constitutionibus: Cùm rectus clavium usus, Pœnitentiæ disciplinam conserveat, peccatorem à servitute eripiat, & ædificet Ecclesiam, quæ fidelis est clavium Cœli depositaria; nihil magis enervat Ecclesiasticam disciplinam, fovetque blandiùs peccatores in iniquitatibus suis, quàm abusus huiusmodi clavium, cùm Sacerdotes fervorem potiùs, quàm iudicium more, sceleratâ prorsùs indulgentiâ, & imprudentiâ pœnitentes priùs absolvunt, quàm explorarint an absolutionis sint capaces.

De his adulatoribus, & imprudentibus loquens Divus Cyprianus, ait, eos in Ecclesiam inducere suavem & quandam crudelitatem, sub misericordiæ & pietatis nomine: & illa absolutio est, quæ ab eodem sancto Patre dicitur: *Irrita & falsa pax, periculosa danti-
bus, & accipientibus nihil profutura: operiuntur morientium vulnera, & plaga lethalis contegitur.*

S. Cypr. Ser-
mone. De
Lapsis.

In sequentibus examinabimus, quibus casibus differenda aut neganda sit absolutio. Hæc prudentiâ utatur oportet, pro habenda resolutione multarum difficultatum, quarum decisiones non ita passim obvia reperiuntur. Item pro eligenda meliori ac tutiori sententiâ, quando adversantes sibi invicem opiniones occurrunt. Ait Gaspar Loartus, bonus ille

Jesuita quem jam laudavimus, in suis instructionibus Confessariis datis, capite primo.

Hæc etiam prudentia desideratur in Confessario, ut congrua pœnitentibus det consilia, pœnitentiasque imponat salutare pro gravitate, numero, & duratione peccatorum; quod quidem explicatur in Canone *Omnis utriusque sexus*: in quo Concilium generale Lateranense celebratum sub Innocentio tertio, præscribit omnibus Confessariis, modum quem servare debent, in administrando Pœnitentiæ Sacramento: *Sacerdos autem, inquit, sit discretus & cautus, ut more periti Medici, superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati; quibus prudenter intelligat, quale debeat ei consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum agrotum.*

Can. *Omnis*
De Pœnit. &
remiss.

Prudentia Confessoris adhuc multum necessaria est, in evitando ea quæ suæ famæ nocere possunt, aut minuere confidentiam, quam pœnitentes Confessoribus habent, vel etiam eos exponere in periculo peccandi.

Possidius Episcopus, in vita sancti Augustini, capite vigesimo-septimo ait: *Fœminarum Monasteria, non nisi urgentibus necessitatibus, visitabat. Servandum quoque in vita & moribus hominis Dei referebat, quod in institutis sanctæ memoria Ambrosii compererat; ut uxorem cuiquam nunquam posceret, neque militare volentem ad hoc commendaret, neque in sua Patria petitus, iret ad convivium; de singulis præstans causas: scilicet, nedum inter se conjugati casu jurgarent, ei maledicerent per quem conjuncti essent; & ne militia commendatus, suam culpam, malè agens, suffragatori tribueret; & ne per frequentiam*

*in Patria convivii constitutus, temperantia
amitteretur modus.*

S. Hieron. in
Epist. ad Ne-
potian,

Ideoque necesse est, ut Confessores singu-
lari prudentiâ vitent se negotiis secularibus
suorum pœnitentium implicare, & advertant
ad id quod dicit sanctus Hieronymus: *Facile
contemnitur Clericus, qui sæpè vocatus ad
prandium, non recusat.*

Tandem prudentia Confessoris debet mani-
festari in modo tractandi cum mulieribus.
*Sermo brevis, ait sanctus Augustinus, & ri-
gidus cum mulieribus habendus est; nec ta-
men quia sanctiores fuerint ideo minus caven-
da: quo enim sanctiores fuerint, eo magis alli-
ciunt, & sub pretextu blandi sermonis immis-
cet se viscus impiissima libidinis. Crede mihi,
Episcopus sum, Episcopo loquor, non mentior,
Cedros Libani, id est contemplationis altissi-
ma homines, & gregum arietes, id est, mag-
nos Prælatos Ecclesia, sub hac specie corruisse
reperi, de quorum casu non magis præsume-
bam, quàm Hieronymi & Ambrosii. Tandem
Concilium Toletanum primum anno 450. Ca-
none sexto, ait, puella familiaritatem non ha-
beat cum Confessore.*

*Quest. 5. In quo consistit patientia necessa-
ria Confessoribus?*

S. Carol. In-
struct. Con-
fess.

Siano pron-
ti a udir le
Confessione,
e si guardino
non solamen-
te, di man-
dar in die-
tro, per fug-
gire la fati-
ga, quelli

*Resp. Consistit primò, in modo facili &
blando, quo Confessarii recipere debent pœ-
nitentes, ut ait sanctus Carolus in Instruktionem
Confessorum: prompti facilesque esse debent
erga pœnitentes, qui confiteri volunt, ac ca-
vere debent, ne eos repellant, aut laborem fu-
gere videantur, & occasionem dent pœnitenti-
bus, suis vel dictis, vel factis, suspicandi, se
non libenter eos audire: sed contra eniti de-
bent, ut pœnitentes intelligant se sensibilem
consolationem, & singularem animi volupta-*

tem, tunc percipere, cum eos juvare, & animabus ipsorum opem afferre possint.

che vengono per confessarsi, ma ne

pur mostrino con cenno ò parole, di ascoltarli mal volentieri: anzi facciano sì che i loro penitenti sappino, che essi sentono consolazione e piacere de simili fatighe per beneficio loro.

Secundò consistit in sufferendo patienter eorum rusticos, & agrestes modos, ignorantiam & imbecillitatem: Mementote, inquit sanctus Franciscus Salesius loco supra citato, miseros pœnitentes in initio Confessionis suæ, vos statim Patres vocare: proindeque vos habere debere paternum erga illos affectum, eos summo cum amore complectendo, rudem illorum indolem, ignorantiam, imbecillitatem, tarditatem, aliasque imperfectiones patienti animo ita tolerando, ut nunquam fatigari videamini, in iis adjuvandis, quandiu aliqua in iis superest spes emendationis: Secundum illud Divi Bernardi dictum: Pastores non fortes, sed infirmos curare debent: Fortes enim ex seipsis satisfaciunt, infirmi verò, debilesque ferendi sunt. Quocirca sicut Filius prodigus, licet redierit omnino nudus, sordidus, & putridus à porcis, bonus tamen Pater eum amplectitur suaviter, osculatur, & præ gaudio lacrymatur, quia Pater ejus erat, & Patres erga suos liberos teneri esse solent.

Quæst. 6. In quo positus esse debet zelus, quem pro pœnitentium salute habere debent Confessarii?

Resp. Tribus potissimum zelum suum demonstrare debent. Primò in ardenti desiderio propriæ perfectionis, ut efficacius ad aliorum salutem procurandam incumbere possint.

Confessarius, inquit sanctus Carolus, in Instructionibus ad Confessores, qui vero animarum zelo ardet, easque ad Christianas virtutes promoveri studet, & iis salutaria tra-

S. Carol. Instruct. Confess.

Anzi il zelante Confess.

fore e desi-
deroso di a-
jurar l'ani-
me, e d'in-
dizzarle nel-
le virtù Crif-
tiane, e dar-
gli remedii
spirituali per
uscir dal pec-
cato, e inse-
gnarli a co-
noscere le af-
tutie del ne-
mico della
nostra salu-
te, e final-
mète di spo-
gliare il pe-
nitente dall'
huomo vec-

chio e vestirlo del novo, e formare in esso un Cristiano per-
fetto; non si deve contentare di andar ad amministrare questo
Sacramento senza peccato mortale: mà conoscendo, che per i
sopradetti effetti importa molto praticar prima in se stesso
quel che desidera in altri, perche piu movono gli esempi che
le parole, ne si puo bene insegnar ad altri la virtù che non si
hà. Per tanto deve haver grandissimo desiderio di profetione
propria.

S. Leo. Epist.
30. ad Ra-
vennum A-
relarensem
Episc.

Secundò debent ostendere zelum in magno
veri rectique amore, quia ut ait sanctus Leo
Papa: *Verus recti amor in semetipso habet, &
Apostolicas auctoritates, & Canonicas sanc-
tiones.*

S. Aug. lib.
De Past. tom.
2.

Hic veritatis amor, debet ipsos impellere,
ut contentur Fidelium vitam præceptis Christi
conformem efficere sine ulla adulatione, me-
mores illius dicti sancti Augustini: *Quòd si fe-
cerimus, non verba Dei, non verba Christi
dicentes, sed nostra, erimus Pastores nosme-
tipos pascentes, non oves.*

Consistit etiam hic zelus in Christiana Spi-
ritus libertate quæ Confessores elevans super

De Sacram. Pœnit. Cap. XI. 177

omnes mundi promissiones, & ruinas, ipsos
monet ad unicè quærendum gloriam Dei & sa-
lurem animarum, & ita ad agendum fortiter.
Si, ut ait sanctus Cyprianus: *Aperiendum vul-*
nus est & secundum: vociferetur & clamet
licet, & conqueratur ager impatiens per dolo-
rem; gratias aget postmodum, cum seperit
sanitatem. Et ut ait Divus Augustinus: *Non*
audit Medicus ad voluntatem, sed audit ad
sanitatem. Et sanctus Hieronymus, *cum cle-*
menti crudelitate non parcat Medicus, ut par-
cat: savit, ut misereatur.

Sacerdos Dei, inquit sanctus Cyprianus:
Evangelium tenens, & Christi præcepta custo-
diens, occidi potest, vinci non potest. Cujus
quidem rationem affert Divus Augustinus his
verbis: *Non itaque calcatur ab hominibus*
qui patitur persecutionem: Sed qui persecutio-
nem timendo infatuatur. Calcari enim non
potest, nisi inferior; sed inferior non est, qui
quamvis corpore multa in terra sustineat, cor-
d' tamen fixus in celo est. Et qui veritatem
Evangelii minimè deserit, ut depravatis homi-
num moribus faveat.

Hæc certè Christiana constantia, & animi
imperterriti fortitudo verè Apostolica, confi-
derari potest tanquam una ex dotibus, quali-
tatibusque Confessario magis necessariis; cum
sive illa periculum sit ne in Pœnitentiæ Tri-
bunali plura fiant, pœnitentibus non minùs
quàm Confessario nociva; eò magis quod hu-
milis animi demissio, quam ut plurimum præ-
se ferunt pœnitentes, dum etiam se in Confes-
sarii probitate, charitatèque confidere testan-
tur, & affectuosæ supplicationes quibus uti
solent, multùm movent, & à justâ sententiâ
sensim decedere, eisque non ingrata dicere
suadent, & quasi cogunt Confessarium, quem

S. Cypri. serm. 4.
de Lapsis.

In Exposit. 28.
in Psalm. 21.

S. Hieron. E-
pist. 147. ad
Amandum
Presb. in fin.

Lib. 1. Epist.
3. ad Corne-
lium.

S. Aug. lib.
1. de Serm.
Dom. in moni-
te. cap. 6.

sola justitiæ, & obligationis Ministerii sui ratio potest stabilem, constantemque reddere, contra secretam & intimam propensionem, quæ nos in talibus circumstantiis, ad non displicendum impellit.

Sanctus Joannes Chrysoftomus, iis qui illum in similibus ad condescendum impellere fatagebant, constanter respondebat: *Cum ad Christi Tribunal judicandus astitero, non estis mihi præsto futuri, nec mihi quidquam profuturus est vester in me amor, in ratione quam tam formidoloso judici sum redditurus.*

S. Chrysoff.
Hom. 7. in
cap. 3. Ep. ad
Colloff.

Cardinalis
Denoff. In-
struct. Pastor.
pag. 12.

Questa fortezza confis-
te principal-
mente nell'
ammonire,
ove è il bi-
sogno, senza
alcun rispet-
to: nell'ado-
prare rime-
dii salute-
voli al peni-
tente ancor
che amari:
Nell'obliga-
re alle resti-
tuzioni della
robba e della
fama; alla
compensa-
zione de dâ-
ni fatti; alla
remozione
dele cose
che lo costi-

tuiscono nell'occasione che al peccatore fossero utili ò necessa-
rie, quanto sono all'huomo l'occhio, la mano, ed il piede,

Hanc animi constantiam seu fortitudinem, in praxim deduci optat Cardinalis Denoff, in admonitionibus necessariis pœnitentibus, sine humano respectu faciendis: ut etiam in eligendis salutaribus animæ remediis, etiamsi amara quandoque videantur: Dum præterea necesse est obligare pœnitentes ad restitutionem bonorum, vel etiam famæ, ad damnorum compensationem, ad renunciandum in his rebus vel personis, quæ occasionem peccati proximam constituunt, etiamsi ita sint utiles vel necessariae peccatori, ut oculus, manus, & pes, juxta Salvatoris doctrinam. Dum etiam imponendæ sunt Pœnitentiæ convenientes juxta Ecclesiæ mentem.

Dum autem Confessarii in hac animi constantia deficiunt, id oritur ex desiderio quod habent hominibus placendi, quod desiderium si evelli posset, & eradicari à corde Ministrorum Ecclesiæ, mundus, juxta sanctum Chrysoftomum, à vitiis purgaretur: *Tolle, inquit, hoc vitium à Clero, ne velint hominibus placere, & omnia vitia resecantur.*

De Sacram. Pœnit. Cap. XI. 179

secondo la dottrina di Giesu-Cristo. E nell'imporre penitenze convenienti, e conformi, alla mente della Chiesa. Il difetto di tale vigorosa condotta ne Confessori, procede dal desiderio che hanno di piacere a gli huomini, il quale se si potesse fradicare dà i cuori de Ministri della Chiesa, il mondo, secondo san Crisostomo, sarebbe purgato da vizii.

Quæst. 7. Licet-ne Confessario aliquibus in casibus confessionem revelare ad salutem pœnitentis procurandam?

Resp. Huic difficultati respondet Divus Thomas cum ait: *Respondeo dicendum, quòd in nullo casu licet revelare Confessionem, nec verbo, nec factò, nec nutu, nec aliquo signo licet facere; quia est sacrilegium. Nam ita est in Sacramentis nova Legis, quod efficiunt quod figurant: effectus autem Pœnitentia est occultatio peccatorum ab oculis Dei viventis; & hac occultatio significatur per secretum Confessionis, & ideo sicut prophanaret Sacramentum, qui conficeret Corpus & sanguinem Christi de alio quàm de pane & vino; ita esset revelans sacrilegus.*

Et Canone Omnis utriusque sexus Concilii generalis Lateranensis dicitur: *Quoniam qui peccatum in pœnitentialem iudicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum à Sacerdotali Officio deponendum decernimus, verùm etiam ad agendum perpetuam Pœnitentiam in arctum Monasterium detrudendum.* Idem decreverat sanctus Gregorius ut habetur in Canone Sacerdos. De Pœnitentia, dist. 6.

Quæst. 8. Potest-ne Confessarius cum licentia pœnitentis, ea declarare, quæ in Confessione percepit?

Resp. Certum est eum posse, cujus rationem affert Divus Thomas, dum ait, *Respondeo dicendum quòd duo sunt propter quæ Sacerdos dicitur peccatum occultare. Primum & princi-*

S. Th. quodlib. 1. art. 16.

Cap. Omnia De Pœnit. & remiss.

S. Tho. in 4. sent. dist. 21. q. 3. art. 2. in corp.

paliter quia ipsa occultatio est de essentia Sacramenti, in quantum scit illud ut Deus, cujus vicem gerit ad Confessionem. Alio modo propter scandalum vitandum: potest autem pœnitens facere ut illud quod Sacerdos sciebat ut Deus, sciat etiam ut homo: quod facit dum licentiat eum ad dicendum; & idè si dicat, non frangit sigillum Confessionis. Tamen debet cavere scandalum dicendo, ne fractor sigilli prædicti reputetur.

Quæst. 9. Violaret-ne Confessarius secretum Confessionis, qui adduceret eam, quæ ad venerem incitata fuit in Confessione, ad detegendum Episcopo abominabilem illum Confessorem; aut saltem ad permittendum, ut Episcopo, aut Inquisitoribus derogatur à Confessore, si pœnitens vel non posset, vel præ pudore non vellet?

Resp. Certum est, quod non violaret secretum, quoniam Confessarius potest, ut præcedenti quæstione diximus, cum licentia pœnitentis, ea declarare, quæ in Confessione dicta sunt, & in præsentî casu, ac quæstione, Confessarius omninò strictèque tenetur, eam monere, quæ in Confessione sollicitata fuit, eam teneri Episcopo vel Inquisitoribus denunciare Confessorem, à quo fuit sollicitata. Quod verbis expressis declaratum est in Bulla trigesima-quarta Gregorii decimi-quinti.

Contra illos qui personas, quæcumque illa sint, ad inhonesta sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu Sacramentalis Confessionis, sive ante, vel post immediatè, seu occasione vel prætextu Confessionis hujusmodi, etiam ipsa Confessione non secuta, sive extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque ubi Confessiones Sacramentales audiantur, seu ad

Bulla 34.
Greg. XV.
Videatur
Bulla integra in fine
hujus Tomi
42

De Sacram. Pœnit. Cap. XI. 181

Confessionem audiendam electo, simulantibus ibidem Confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint, mandantes omnibus Confessariis, ut suos pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis ut supra sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, seu ut præfertur tractantes, Inquisitoribus seu locorum Ordinariis prædictis. Quod si hoc Officium prætermiserint, vel pœnitentes docuerint non teneri ad denunciandum Confessarios sollicitantes, seu tractantes ut supra: iidem locorum Ordinarii & Inquisitores illos pro modo culpa punire non negligant.

Quæst. 10. Inventum-ne est & excogitatum aliquod effugium, ad declinandum Pontificiæ authoritatis pondus?

Resp. Laxiores Casuistæ nonnulli docuerunt, quod Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti Chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione, ac proinde non est denunciandus. Et hæc propositio damnata fuit ab Alexandro Papa septimo. Alia verò propositio huic similis quæ damnata etiam fuit ab Alexandro septimo est: *Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante; hic potest ipsum absolvere absque anere denunciandi.* Quæ propositiones non solum damnatæ sunt, sed præterea prohibitum fuit sub pœna Casus reservati soli summo Pontifici, ne quis eas doceat, vel sustineat. Videatur Tom. 6. Tractatu 7. capite 3. quæst. 13.

Quæst. 11. Est ne necesse, ut Confessarius fugiat avaritiæ notam?

Decretum
Alexand. VII.
adversus laxas
Casuistarum opinio-
nes 24. Sept.
1665.

S. Carol. In-
struct. Con-
fess.

Perche sia piu libero il Confessore a fare gl'officii che deve col penitente, & habbia con esso piu autorità in tutte le cose che gl'ordinarà per la salute d'esso, fugga non solo ogni avarizia, mà anco ogni sospitione d'essa. Particolarmente non domandi, ne pur con segni, denari ò altra cosa nelle Confessioni per occasione d'esse; anzi non solo con le parole, mà piu ancora con gli fatti, dia ogni testimoniao d'abhor-

rire simili cose. Ingiungendo penitenza al penitente di far dir Messe, non l'applichi diretta, ne indirettamente, ne a se, ne alla sua Chiesa ò Monasterio. Il medesimo servi nelle satisfazioni che gli occorrerà far fare per occasioni di debiti incerti, per commutatione de voti, ò simili altre cose. Ne meno pigli denari ò altre cose da restituire, eccetto se la necessità, per non scoprire il penitente, lo ricercasse; & in tal caso procuri una poliza di ricevuta da colui a chi haverà fatta la resti-

Resp. Omnino necesse est, ut ostendit pluribus in locis sanctus Carolus, & præsertim Actorum parte quarta in Instructionibus ad Confessarios, his verbis, Confessarium ut liber sit, suoque erga penitentem munere fungatur, & majorem habeat auctoritatem, præcipiendi ea quæ salutis sunt necessaria, ab omni non modo avaritia immunem esse debere, verum etiam cavere vel minimam ejus suspitionem, & imprimis ne per signum quidem, pecuniam desiderare, aut quamcumque aliam rem in Confessione querere, aut ejus occasione; verum etiam declarare debet quantum potest verbis non modo, sed & gestis se à talibus rebus abhorre.

Quare vult idem sanctus Carolus, quod si Confessarius decernat loco Pœnitentiæ Missas celebrandas, Confessarius non debet tales Missas sibi, vel Ecclesiæ suæ, vel Monasterio directè vel indirectè dicendas tribuere.

Eodem modo, addit, se gerere debet, ubi præcipiendæ sunt satisfactiones pro debitis incertis, pro votis mutandis, & similibus, neque pecunias, aut alias res restituendas accipere debet, nisi necessarium planè fuerit, id agere, ne pœnitens detegatur & in tali casu schedulam receptionis ab eo petat, cui res eas restituerit, ut eam schedulam pœnitenti possit reddere. Denique ita se gerere debet ut ab omni specie, & avaritiæ umbra, videatur alienus.

auzione, e la consegna al penitente; & in tutto proceda di maniera che fugga ogni ombra & apparenza d'avaritia,

Quæst. 12. In quo consistit Charitas, seu benignitas, quam Ecclesiæ Canones, & sancti Patres identidem inculcant Confessariis?

Resp. Hæc benignitas ostendi debet in modo charitate pleno recipiendi pœnitentem, cui testari debet Confessarius ingens ejus salutis desiderium, simulque manifestare se paratum esse omnia planè tentare, ut spiritali ejus morbo medeatur, & præcipuè cavere debet, ne exhibeat pœnitenti se ægrè eum audire in Confessione. Nam, ut ait sanctus Ambrosius, *quemadmodum se tibi curandum præbeat, quem fastidio habeas? Qui contemptui se, non compassioni medico suo putet futurum?* Confessarius pœnitenti viscera misericordiæ debet ostendere, nec quidquam negligere quod eum à peccato revocare possit, & ad Deum verâ animi contritione & vitæ mutatione conducere.

S. Ambr. De Pœnit. lib. 14. cap. 14.

Debet etiam sapienter cum summa suavitate temperare remedia pœnitenti applicanda, & necessarias correptiones laudibus intermissis, ut facilius se in ejus animum insinuet: imitari debet *Sapientes Medicos*, qui ut ait sanctus Augustinus, *si quando usus poposcerit austeriora medicamenta agris offerunt mortalibus, ne ager utilitatem præ austeritate refugiat, ora ac summitates poculi, quo remedium porrigunt, melle circumliniunt.*

S. Aug. in Prolog. in Psalms.

Plerumque, inquit sanctus Gregorius, *uti- lius corripimus si correptionibus quadam laudum fomenta misceamus. Inferenda namque sunt illis aut alia bona qua in ipsis sunt, aut dicendum certè qua poterant esse, si non sunt: & tunc demùm ressecanda sunt mala qua nobis displicent, cum priùs ad audiendum eorum placabilem mentem fecerint præmissa bona qua*

S. Greg. Past. P. 3. cap. 18.

placent. Amaro pigmentorum poculo, mellis dulcedo adjungitur: ne ea qua salutis profutura est, in ipso gustu aspera amaritudo sentiatur: & dum gustus per dulcedinem fallitur, humor mortiferus per amaritudinem vacuatur. Ipsa ergo invectionis exordia permixta sunt laude temperanda, ut dum admittunt favores quos diligunt, etiam correptiones recipiant quas oderunt.

Sub specie tamen benignitatis, cavere debet Confessarius, ne cum poenitentibus eò crudelius agat, quo videtur blandius ipsos excipere, nec imitari debet eos, *Qui pulvillos*, ut loquitur Propheta, *sub omni cubito manus ponunt.*

S. Greg. Pastor. lib. 2. cap. 8.

Nam ut ait sanctus Gregorius, *Pulvillos quippe sub omni cubito manus ponere, est cadentes à sua rectitudine animas, atque in hujus mundi se dilectione reclinantes, blandâ adulatione refovere; quasi enim Pulvillo cubitum, vel cervicalibus caput jacentis excipitur, cum correptionis duritia peccanti subtrahitur, eique mollities favoris adhibetur: ut in errore molliter jaceat, quem nulla asperitas contradiotionis pulsat. Enimverò tunc in ea profunda, sed falsa pace perseverant de qua loquens Jeremias ait, *Pax, Pax, & non erat Pax.**

Jerem. cap. 7.

S. Prosp. de vita Act. Sacerdotis. lib. 2. cap. 7.

In Epist. per aniv. prov. refertur.

Itaque Confessarius, ut vera cum benignitate poenitentes suos excipiat, his Divi Prosp. peri verbis debet attendere. *Cum verò nobis, Fratres, quilibet peccata sua tanquam medicis vulnera quibus urgentur, aperiunt, operam dare debemus, ut quantocius ad sanitatem Deo authore perveniant; ne in pejus dissimulatâ curatione proficiant.*

Qua est ista, inquit Hormisdas Papa, inimica benignitas, palpare crimina, & vulnere

va eorum usque ad diem iudicii incurata
servare?

in Can. Si quis. dist. 50.

Qui vitiiis nutriendis parcat, inquit sanctus Augustinus relatus in Canone, ne contristet peccantium voluntatem, tam non est misericors, quàm qui non vult cultrum rapere puero ne audiat plorantem, & non timet ne vulneratum doleat vel extinctum.

S. Aug. ad Loth. refer- tur in Can. Qui vitiiis. 232. quest. 5.

Lethargici, inquit idem Divus Augustinus, excitantur, phrenetici ligantur, & tamen utrique amantur.

S. Aug. in Psalm. 34. p. 2.

Hæc falsa suavitas ita perniciosa visa est sancto Thomæ de Villanova, ut dixerit: Quid enim Ecclesiam Domini hodie perdit, nisi Confessorum & Pastorum blandiens adulatio, deliniens demulcensque assentatio?

In Serm. Fers. 6. post Do- min. 4. qua- drag.

C A P U T XII.

De dilatione aut negatione absolutionis.

Quest. I. **Q**UIBUS præsertim in casibus Confessarius absolutionem, vel omninò denegare debet, vel ad tempus dif- ferre?

Resp. Optimè quidem & solidissimè expli- cantur ab Eminentissimo Cardinali Grimaldi Aquensium Archiepiscopo, in suo Mandato Synodico, quod tanquam regulam Confessa- riis suæ Diœcesis proposuit.

Casus Ordinarii in quibus Confessarii abso- lutionem differre vel negare debent: Sacræ Scripturæ, Conciliorum, Summorum Ponti- ficum, sanctorum Patrum, & aliorum sancto- rum Doctorum testimoniis confirmati.

Per Eminentissimum Cardinalem Grimaldi, Aquensem Archiepiscopum.

Ut Confessarii moneantur, ne absolutionis gratiam verè indignis conferant, quod sæpe facere solent, aut per inadvertentiam, aut per negligentiam, aut propter aliam causam; unde fit ut multi diu multùmque darent in iisdem peccatis, cum deplorabili animarum suarum ruina, ut ait sanctus Carolus in Instructionibus Confessariis datis Latinæ versionis Antuerpiæ anno 1586.

Primò, cum nullum veri & supernaturalls doloris indicium conspicitur & vitam in melius emendare nolunt, vitæque rationem mutare, absolutionis sunt incapaces.

Secundò, absolvi minimè debent qui odia & inimicitias ex corde non deposuerunt, & quantum in se est cum suis inimicis pacem & reconciliationem inire nolunt.

Tertiò, cum pœnitens injustè detinet bona aliena, aut cum fortunæ bonis, famæque proximi damnum aliquod intulerit, id reparare non curat, nec vult restituere, aut satisfacere, sive penitens sive partim secundùm facultatem suam, ei deneganda est absolutio.

Quartò, si pœnitens sit in aliqua proxima mortaliter peccandi occasione, & possit eam deserere, absolvi non debet, donec eam deseruerit: & si non possit eam deserere, est differenda absolutio, donec aliqua dederit emendationis indicia, & legitimum sit aliquid credendi fundamentum, fore ut deinceps à peccato caveat.

Quintò, iis quoque deneganda est absolutio, qui proximam peccandi occasionem dant aliis, nisi velint eam auferre, & mederi quantum possunt malo, cujus occasionem præbuerunt: tales sunt.

I. Qui conventus luforios congressusque fovent, impietatibus, blasphemis, compo-

tationibus , lasciviis , aliisque peccatis obnoxios.

2. Qui componunt , imprimunt , aut vendunt malos libros , scriptraque quæ continent res Fidei , Pudicitiae , bonisque moribus contraria.

3. Qui lascivas habent tabellas & imagines , quæ peccandi occasionem inspicientibus præbere possunt , quique eas aut faciunt aut vendunt.

4. Fœminæ puellæque quæ nudo incedunt pectore , & sinu , postquam satis superque fuerint admonitæ , quanta mala ex hoc immodesto vestiendi modo prodire solent.

5. Iis quoque deneganda est Eucharistia , quoties ad Sacram Mensam eo modo accedunt.

6. Iis etiam deneganda est absolutio , qui artem aliquam , aut vivendi rationem exercent , quam probè norunt sibi ita noxiam esse , ut eam sine peccato prosequi moraliter non possint , nisi polliceantur eam deserere.

7. Differenda est absolutio iis qui mortaliter peccandi habitum contraxerunt , donec emendationis signa compareant. Hanc præxim in Pœnitentiæ Tribunali planè necessariam auctoritate sua confirmavit Innocentius Papa undecimus , cùm sequentem propositionem damnavit.

60. Propositio damnata.

Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei , natura , aut Ecclesia , etsi emendationis spes nulla appareat , nec est neganda , nec differenda absolutio , dummodo ore proferat se dolere , & proponat emendationem.

Innoc. XI.
Decreto contra 65. Proposit. 2. Martii 1679.

8. Deneganda est etiam absolutio peccatoribus publicis , & iis qui publicè scandalum

dederunt, donec publicè satisfecerint, & scandalum sustulerint quantum possunt.

9. Confessarii audire non debent, aut absolvere eos, quorum peccatorum participes & complices fuerunt.

10. Nullus Confessarius potest, aut debet absolvere à casibus reservatis, nisi specialem habuerit licentiam & facultatem, nisi in articulo mortis, quando non adest copia Confessoris.

11. Iis quoque qui præcipua Fidei Mysteria ignorant, Orationem Dominicam, Dei & Ecclesiæ mandata; quoties compertum est hanc ignorantiam è salutis negligentia nasci, aut quoties ita rudes sunt, ut statim instrui nequeant, differenda eis est absolutio. Contrariam Casuistarum aliquorum praxim damnavit Innocentius Papa undecimus, dum sequentem propositionem Censurâ affecit.

64. Propositio damnata.

Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium sanctissima Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Jesu-Christi.

12. Iis deneganda est absolutio qui ea nesciunt, quæ ad proprium statum eorum pertinent, quique à suo Officio insigniter deficiunt. Quocirca Confessarii pœnitentes interrogare tenentur de his, quæ ad eorum statum & conditionem pertinent.

13. Ecclesiastici qui sacros Ordines susceperint, vel Beneficium possidentes, talarem vestem & Tonsuram ferre nolunt, seu qui sua Beneficia malè consecuti sunt, aut incompatibilia possident, aut non resident cum residere tenentur, sine legitima causa: non debent absolvi.

14. Iis quoque denegabitur absolutio, qui deferere nolunt usum mutuandi pecunias, ut aliquid præter sortem accipiant, sive per simplicem schedulam, sive per contractum, sive alio quovis modo, aut qui nolunt ab omni penitus usura recedere, quæcumque tandem illa sit.

15. Chirurgis & Tonsoribus qui Capillos barbamque abradunt Dominicis festisque diebus, sive in officinâ, sive alio quovis loco absolutio denegabitur, nisi polliceantur se non amplius id facturos; eodemque modo tractantur, omnes qui ex habitu, & sine ulla justa necessitate, servilibus operibus vacant diebus Dominicis & Festis ab Ecclesia præceptis.

Quest. 2. Quare Confessarii tenentur, aut omninò denegare, aut saltem ad tempus absolutionem differre, in casibus prænotatis?

Resp. Primò quia tenentur, ut sæpiùs dictum fuit, Sacerdotes illis solùm absolutionem impendere, quos rationabiliter credunt verè esse conversos, nec in pristina flagitia relapsuros: atqui exploratio per aliquod temporis spatium sæpè necessaria est, ad dignoscendum sincerum futuræ emendationis desiderium, præsertim cum frequenter relabi solent, ut enim ait Apostolus: *Quæ secundùm Deum 2. ad Cor. tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem cap. 7. operatur*, Hoc est vera cordis contritio: nec alio modo ut plurimum, quam per hanc mutationem, quæ aliquo tempore duraverit, vera contritio cognosci potest, & à falsa distinguui, quæ speciem tantùm habet contritionis.

Experientiâ enim satis constat, quod defectu illius dilationis absolutionis, multi Christiani magnam vitæ suæ partem ducunt in continuis peccatis, & quasi circulum faciunt criminum & Confessionum.

5. Aug. Serm.
7. de Temp.

Multi, inquit sanctus Augustinus, assidue se dicunt esse peccatores, & tamen adhuc illos delectat peccare: Professio est, non emendatio: accusatur anima, non sanatur: pronuntiatur offensa, non tollitur. Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei. Quando sic pœnites ut tibi amarum sapiat in animo, quod ante dulce fuit in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mente: jam bene ingemiscis ad Deum.

Cap. Omnis.
De Pœnit. &
remiss.

ait: Suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistia Sacramentum: nisi forte de proprio Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.

Secunda ratio, quæ etiam demonstrat differendæ absolutionis utilitatem, est: quia dilatio absolutionis pœnitenti ponit ob oculos, æternam pœnam quam ejus peccata merentur, & quia videt se adstrictum ad permanendum per aliquot temporis spatium in Pœnitentia, & privatione Sacramentorum, melius concipit suorum criminum horrorem, & cautior evadit ad conservandam Dei gratiam; & considerando deplorabilem statum in quem peccando reductus est, constanter statuit, ea omnia facere & pati, & cuncta potius deserre, quàm relabi in miserabilem illum statum, ex quo conatur emergere: Nam ut ait Divus

3. Aug. Serm.
34. de divers.

Augustinus, Si citò rediret homo ad pristinam beatitudinem, ludus illi esset peccando cadere in mortem.

De Sacram. Pœnit. Cap. XII. 197

Hâc de causâ cum seriò incumbit peccator ut ad Deum convertatur, supremus animarum Medicus videtur differre sæpè illi gratiam, quâ sese à pravâ peccandi consuetudine eripiat. Ita sentire videtur Divus Augustinus explicans hæc verba Psalmi sexti, *Et tu Domine usquequò*. Sic enim ait: *Quis non intelligat significari animam luctantem cum moribus suis, diu autem dilatam à Medico, ut ei persuaderetur in quâ mala se peccando præcipitaverit? quòd enim faciliè sanatur, non multum cavetur: ex difficultate autem sanationis, erit diligentior custodia receptæ sanitatis: non ergo tanquam crudelis Deus æstimandus est cui dicitur: Et tu Domine, usquequò. Sed tanquam bonus persuasor anime, quid mali sibi ipsi pepererit, ut scilicet deinceps cum majori cura, in integritate se conservet.*

Quoniam ut ait sanctus Gregorius: *Omnis curatio, quantò difficilius acquiritur, tantò acquisita cautiùs custoditur.* Et ut optimè ait Cardinalis Bellarminus: *Non esset tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolventi.* Vide quæ diximus, Tom. I. Tract. I. cap. 15.

Tertiò, quia, ut notavit sanctus Ambrosius: *Non coërcere delinquentes, majoris austeritatis est, quàm si ulciscaris: traduntur enim in Passiones ignominie qui cum aliquid inhonestum commiserint, nullum culpa pretium ferunt.*

Præterea absolutionis dilatio, tempus præbet pœnitenti, ut auferat impedimenta ad gratiam recipiendam, salutari purgatione, & bonorum operum exercitatione, ut possit majori cum securitate, superare proclivem illum quem nascendo contraximus peccandi impetum, quemque malâ suâ vitâ peccator auxit.

S. Greg. in
Exposit. 1.
Psalm. Pœnit.
Card. Bellarm. Serm. 8. de adventu.

S. Ambr. in
Psalm. 118.

Deinde humiliatio quam ex illa dilatione Confessarii concipit, eum serio inducit ad seipsum considerandum, & veram cordis contritione purgandum, tum etiam continuo Pœnitentiæ operum exercitio, contractos malos habitus imminuere, aut penitus exuere conatur, qui sunt veluti superflui quidam, malignive humores qui expellendi penitus iunt, ut sanitatis remedia recipere valeat; cum enim Confessarius absolutionem differt, peritum imitatur Medicum, qui proprium sanandi tempus expectat, ut ait sanctus Ambrosius: *Medicus medendi tempus expectat, ut digestis agritudinibus, Medicina subsidia deferantur, ne acerba adhuc & immatura, ut asserunt, agritudo, curationis remediis reluctetur, & beneficium sentire non possit.*

S. Ambr. in
P.alm. 37.

Hoc principaliter evenit dum peccatores frequenter relabuntur in eadem peccata, ex quibus anima ita debilitatur ut difficillimum sit ut statim ab illo statu ad perfectam pœnitentiam reducatur; Quoniam, ut ait sanctus Augustinus: *Ipsis vulneribus, vel fracturis corporum, infirmitates cognoscere possumus animarum. Si enim alicui pes frangatur, aut manus, cum labore solet ad pristinum officium revocare. Si vero secundo, tertio, & adhuc frequentius in eodem loco membra ipsa frangantur, potest intelligere charitas vestra cum quantis doloribus vulnera curanda sunt, & tamen post longas, & multas tribulationes, vix erit antequam ad pristinum statum membra ipsa valeant revocari. Similis ratio in animarum fracturis seu vulneribus esse credenda est: Id est, ut fufius explicat idem Doctor, quod non possunt nisi longo tempore & cum difficultate sanari, quando vulnera*
sep̄us

S. Aug. Serm.
8. de Temp.

sæpius iterata fuerunt, ideoque conveniens est in similibus casibus negare vel differre absolutionem.

Quinimò Eminentissimus Cardinalis de Aguirre, in quo Apostolicam probitatem cum insigni eruditione conjunctam mirati sunt in Urbe omnes boni: *Inherentes*, inquit, non modò Conciliis, Canonibus, & Patribus supra laudatis, nec non Cardinalibus, Episcopis & Theologis horum temporum, sed etiam rationi manifesta, fundata in doctrina Fidei & experimento frequenti, dicimus maximè oportere, ut graviorum peccatorum rei, præsertim relapsi, antequam confiteantur, præmittant aliquanto tempore juxta numerum & qualitatem scelerum, fructus dignos Pœnitentiæ interioris, exteriorisque. . . . Aliquantò, inquam, tempore, veluti (si quid amplius obtineri non potest) quarundam Hebdomadatum aut saltem dierum, in assiduâ contritione, oratione, jejunio, fletu, planctu, eleemosynis aliisque exercitationibus piis.

Rationem autem hujusce dilationis affert idem eruditissimus Cardinalis, quia scilicet. Licet Deus potestate absolutâ, aut providentiâ, vel miseratione singulari, possit hominem gravium scelerum reum, subito ad ingentem contritionem movere efficaciter, & perfectè ad se convertere, nihilominus juxta cursum ordinarium ea insignia & præstantissima dona non largitur subito, sed gradatim, ac media impetratione factâ per opera pœnalia, in Oratione, eleemosynâ, jejunio, fletu, & planctu, aliisque mortificationibus corporis & animæ. Per eos autem actus divino auxilio exhibitos, paulatim impetrat peccator majora, & ulteriora auxilia ad dilectionem Dei & contritionem.

Cardinalis
Nigronus.

In synodo
Faventina.

Demum Eminentissimus Cardinalis Nigronus, in accuratâ Synodo quam dum Ecclesiæ Faventinæ præerat Faventiæ celebravit, & approbantibus Eminentissimis Cardinalibus Carpineo, Casanata, & Marecotto, in prælaudante sacri Concilii Congregatione, in lucem Romæ edidit anno 1695. *Quia, inquit, non sine lacrymis intelligimus, Sacramenti Pœnitentiæ antidotum sæpè converti in animarum venenum, summoperè commendamus omnibus Confessariis, ut curandis recidivis sedulo incumbant, illis, etiamsi sint Sacerdotes, opportunè in aliud tempus absolutionem differendo, ut hac ratione pravos habitus exuerent, rebellesque animi affectus compescere doceantur.*

Quest. 3. Exemplum Christi Domini, qui introduxit in gloriam bonum latronem, uno eodemque die simul confessum latrocinia sua; qui peccatrici in Evangelio perpercit, dicens Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum; qui dixit mulieri adulteræ, Vade & noli amplius peccare: nulla prorsus imposita Pœnitentiâ; nonne videtur damnare duritiem Confessoriorum, qui peccatoribus absolutionem denegant, aut differunt, & opera Pœnitentiæ prius exigunt, quàm eos absolvant?

Resp. Huic difficultati facilè respondere possumus cum Yvone Carnotensi Episcopo. Questio, inquit, facile solvitur, si interni judicis animadversio, & humane fragilitatis consideratio diligentius attendatur. Per internum gemitum satisfit interno Judici: & idcirco indilata datur ab eo peccati remissio, cui manifesta est interna conversio; Ecclesia verò quia occulta cordis ignorat, non solvit ligatum, licet suscitatum, nisi de monumento elatum, id est, publicâ satisfactione purgatum.

Yvo Carno-
tens. Epist. 1.

His quoque exemplis omnibus à nobis relat-
tis cum Divo Bernardo respondere possumus,
ubi de bono latrone loquitur & de aliquibus
aliis peccatoribus in momento conversis: *Non
tam exemplum, quàm miraculum.*

Sanctus Augustinus etiam respondet difficul-
tati propositæ his verbis, *Quia plerumque do-
lor alterius cordis occultus est alteri, neque
in aliorum notitiam per verba, vel quacum-
que alia signa procedit, cum sit coram illo cui
dicitur: Gemitus meus à te non est abscondi-
tus, rectè constituuntur ab iis qui Ecclesia
presunt, tempora Pœnitentia, ut fiat etiam
satis Ecclesia in qua remittuntur peccata; ex-
tra eam quippè non remittuntur.*

Quæst. 4. Quomodo se gerere debet Con-
fessarius erga illos, qui, ut absolutionem post
peccatorum Confessionem consequantur, di-
cunt quod periclitaretur æterna eorum salus,
si repentinâ morte interim opprimerentur an-
tequam accepissent absolutionem?

Resp. Confessarius exponere debet pœnitenti,
primò, infelicem hunc casum posse difficilè
contingere; quoniam præter specialem curam,
quam Confessarius suscipere debet, pœniten-
tis, cui differt absolutionem, nullus est omni-
nò Sacerdos, qui non possit eum absolvere in
articulo mortis, ubi aliqua dederit doloris in-
dicia, licèt subitus morbi casus, eum impedi-
ret à repetendâ Confessione. Fiducia præterea
quam peccator de Deo debet concipere, ejus
timorem in spem bonam commutare debet,
considerando animam suam divinæ bonitati
esse concreditam; vitam mortemque suam,
non à casu, nec à fortunâ dependere: sed à
solâ voluntate supremi moderatoris, & ab
æternis ejus providentiæ Decretis: Si autem
divina bonitas eum in hoc mundo toleravit,

S. Berni. Ep.
8. ad Bru-
non.

S. Aug. de
Fide, Spe &
Charitate.
cap. 65.

dum concessâ vitâ ad peccandum abutebatur, credere profectò & sperare debet, Deum nolle illum tunc perimere, cum divinâ gratiâ commotus, & impulsus firmiter statuit Deo totus servire, & tempus deinceps impendere, ad deflenda peccata, & præteritos errores corrigendos; si enim Deus per patientiam suam, & longanimitatem eum toleravit, ut ad Pœnitentiam reduceret, ut ait Divus Paulus, non facilè credendum est, eum à Deo tunc deserendum, cum impositam exercet Pœnitentiam, ad quam divinitus vocari videtur: & quoniam eum tam misericorditer tractavit, cum in Deum peccare tantum cogitaret, vix credi potest eundem Deum eum irato vultu conspiciere velle, cum omni conatu suo, Deo satisfacere per Pœnitentiam studet: Ita respondet sanctus Cyprianus in simili casu. *Neque enim, inquit, deserentur ab ope & auxilio Domini, qui mites & humiles, & Pœnitentiam verè agentes, in bonis operibus perseveraverint, quominus illis quoque divino remedio consulatur.*

S. Cyprian.
Ep. 13. ad
Clerum, lib.
3. Ep. 17. in-
cipit; *Mirror
vos Fratres.*

Dicere secundò potest Confessarius, quòd si moriendum sit, eos meliori longè in statu fore, si peccatorum dolore compuncti, Pœnitentiam agere niterentur, secundum Sacerdotis Dei & Ecclesiæ præceptum, sine absolutione, quam cum absolutionem acceperint, sine necessariis dispositionibus: quoniam Ecclesia per sanctos Patres sæpè declaravit, præcipites illas absolutiones, recipientibus nihil prodesse, & dantibus esse periculosas. De his enim loquitur sanctus Cyprianus, dum ait: *Falsa Pax, periculosa dantibus, nihil recipientibus profutura.*

S. Cyprian.
Serm. 5. de
lapsis.

S. Ambr. lib. 2. De Pœnit. cap. 9.
*Nonnulli, inquit sanctus Ambrosius, ideo
poscunt Pœnitentiam, ut statim sibi reddi*

De Sacram. Pœnit. Cap. XII. 197

Communione velint: ii non tam se solvere capiunt; quàm Sacerdotem ligare, suam enim conscientiam non exuunt, Sacerdotis induunt.

Ideo idem sanctus Doctor loquens de sancti Petri Pœnitentia, ait: *Inveni cur tacuit Petrus; ne tam citò venia petitio plus offenderet: lacryma veniam non postulant, sed merentur.*

S. Ambr. in
Comment. in
Lucam, lib.
10.

In omni culpa priùs flendum est, ait sanctus Eligius Episcopus, & sic deinceps precandum: lacryma enim tacita quodammodo preces sunt, veniam non loquendo postulant, & merentur.

Homil. 13

E contra verò Ecclesia semper bene iudicavit de salute hominis, qui verà peccatorum suorum contritione compunctus, totisque animi viribus, præteritos errores vitæ reparare studens veris Pœnitentiæ fructibus, subitâ priùs morte corripere, quàm Sacerdotalem absolutionem suscipere. Legimus in secundo Concilio Vasensi celebrato anno 442. in nostra civitate Episcopali. *Pro his qui Pœnitentiâ acceptâ in bona vite cursu satisfactoriâ compunctione viventes, sine Communionem inopinato nonnunquam transitu, in agris aut itineribus præveniuntur, oblationem recipendam, & eorum funera, ac deinceps memoriam Ecclesiastico affectu prosequendam: quia nefas est eorum commemorationes excludi à salutaribus sacris, qui ad eadem sacra fidei affectu contendentes, dum se diutiùs reos statuunt, indignos salutiferis Mysteriis iudicant, ac dum purgatiores restitui desiderant, absque Sacramentorum Viatico intercipiuntur: quibus fortasse nec absolutissimam reconciliationem Sacerdos negandam putasset.*

Concil. Vasense. 2.
Can. 2.

In Concilio Carthaginensi quarto legitur,

Can. 79.

Pœnitentes qui attentè leges Pœnitentiæ exequuntur: si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit: Memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur.

Can. 83.

Eadem præcipit Concilium Arelatense secundum his verbis. De his qui in Pœnitentiâ positi, vitâ excesserunt, placuit nullum Communionem vacuum debere dimitti: sed pro eo quod honoraverit Pœnitentiâ, Oblatio illius recipiatur.

Quocirca videmus Ecclesiam, eos qui in hoc statu moriebantur, semper considerasse, tanquam mortuos in pace, & gratiâ Domini; Quoniam quidem Presbyteri Oblationes quæ pro iis fiebant, aut eorum nomine, accipiebant, offerentes Sacro-sanctum Sacrificium, & Ecclesiæ preces pro illarum animarum salute.

Omnia quæ modò diximus clarè satis ostendunt, eos qui mori in peccato timent, non recurrere debere ad Sacerdotalem absolutionem, nimis præcipitem, tanquam ad securius salutis remedium; sed potiùs ad Pœnitentiâ, vel absolutionis dilationem, ut hoc modo contra frequentes relapsus securos tutosque se possint servare.

Quæst. 5. Potest-ne impendi Sacramentalis absolutio moribundo, cui vis morbi facultatem adimit confitendi peccata sua, imò & præbendi aliquod doloris signum, & desiderium percipiendi peccatorum suorum absolutionem?

Resp. Certum est primò, absolvendum esse in extremo mortis articulo pœnitentem, qui antequam morbi violentiâ opprimeretur, aut in phrenesim inciderit, Confessorem petiit à quo absolveretur, ut dicitur in Concilio Car-

thaginensi relato in Canone ubi sic legitur : *Is qui Pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos invitatus advenit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in Phrenesim versus fuerit : dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat Pœnitentiam : si supervixerit, admoneatur petitioni suae satisfactum, & subdatur statutis Pœnitentia legibus, quamdiu Sacerdos qui Pœnitentiam dedit probaverit.* Can. Is qui 26. quest. 6.

Si verò pœnitens nulla præ morbo potuit edere signa, nec significaverit priusquam in eum casum inciderit, velle se confiteri, distinguendum videtur; vel enim agitur de homine pio, qui Sacramenta frequentare solebat cum sanus erat, & communi hominum existimatione bono; & in hoc casu absolvi potest, etiamsi nulla animi pœnitentis indicia, vel verbo, vel nutu ediderit; nam toto vitæ Christianæ quam egit curriculo, idonea sanè & luculenta conversi ad Deum cordis argumenta præbuit, atque adeo se præstitit dignum, cui in ultimâ vitæ lineâ constituto, Ecclesiæ Sacramenta absque ulla suæ voluntatis significatione porrigerentur.

Et ratio est, quia, ex communi Theologorum consensu post Concilium quartum Carthaginense mox citatum, ei danda est absolutio, quem præsentibus testati sunt velle confiteri, licet aliundè malè viveret, quia ex hoc testimonio Confessarius sufficiens habet fundamentum credendi ægrum peccatorum suorum Pœnitentiam agere, verumque emendationis propositum habere, & ita sufficientem materiam comperit Confessarius, ut tali moribundo possit absolutionem concedere. A fortiori ei danda est absolutio, qui vitam egit homine Christiano dignam, licet morbo subito corre-

ius, nullum possit indicium præbere, quoniam
ejus bona peracta vita, juxta Patrum unani-
mem consensum, securius longè præbet fun-
damentum credendi, cum tali casu correptum
à peccatis absolvi velle, quam ea signa quæ ab
improbo tradi potuerunt, velle se converti in
articulo mortis; cum sancti Patres eas con-
versiones, semper suspectas habuerint, quæ in
tali casu fiebant, quando ægroti non solum
confiteri velle se significabant, verum etiam
cum lacrymis confessi erant peccata sua, de
quibus ait sanctus Augustinus; *Absolutionem
damus, securitatem non damus.* Vide cap. 5.
quæst. 21.

Sacerdotale
juxta usum
Eccles. Rom.
Venetiis.
apud Joan.
Variscum &
Socios excu-
sum. anno
1560. fol. 61.

Id etiam probari potest ex Sacerdotali Ro-
mano his verbis: *Talis infirmus, aut jam
amisit loquelam, vel usum rationis; putà,
quia phreneticus, aut non: in primo casu si
benè vivebat ut bonus fidelis, & frequenta-
bat Confessionem & Communionem, & hu-
jusmodi, quamvis non petierit Sacramenta,
quia ex insperato talia acciderunt: vel etiam
si malus & obstinatus diu perseverans in pec-
catis est, & diu non confessus; si petiit Sa-
cerdotem ut confiteretur, ostendit se facere
velle omnia qua debet, & interea factus est
mutus, vel phreneticus, & periculum est in
mora, debet præsupponi contritus; & faciente
aliquo Confessionem generalem pro eo, sicut sit
in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab
omni sententia & peccato, & potest injungere
circumstantibus aliquid pro eo faciendum, vel
heredibus, aut consanguineis pro ejus anima,
si volunt acceptare. Deinde debet dari ei Eu-
charistia quamvis non sit confessus.*

Anno 1610.
cap. 10.

Statuta quoque Synodalia Ecclesiæ Lemo-
vicensis idem asserunt his verbis: *Poterit quo-
que idem applicari remedium ei, qui judicio,*

De Sacram. Pœnit. Cap. XII. 201

omniumque sensuum usu statim captus est non-
petitâ Pœnitentiâ, nulloque signo contritionis
edito, cum violentia morbi iudicatur dere-
pentè & ex improvîso præventus, & oppressus,
& Christianè vixit; ferrique potest iudicium
ex actionibus vitæ & moribus, eum libenter
Pœnitentiæ Sacramentum petiturum fore, si
tempus & morbi violentia permisissent, licet
hoc in casu nihil de absolutionis effectu pro-
mittere possimus: sed animarum salvanda-
rum causâ nullum remedium omittere debemus:
quod Deus potestati nostræ commisit, Deum
orantes ut immensâ bonitate & misericordiâ
quod deest agrotorum dispositioni suppleat, cæ-
tera inscrutabilibus Dei iudiciis commen-
dantes.

Sin autem æger, qui nullum contritionis
signum dare potest, luxuriosè nimiâque cum-
licentiâ vixerit, quæ à nobis dicta sunt osten-
dere planè videntur, ei non dandam esse abso-
lutionem, quoniam Confessarius nullum habet
legitimum fundamentum credendi, materiam
proximam Sacramenti (scilicet pœnitentiæ
actus) esse præsentem.

Nec colligi potest ei dandam esse abso-
lutionem ex verbis Divi Augustini in fine libri pri-
mi de Adulterinis Conjugiis, ubi loquens de
Catechumenis, hoc est de iis qui se dispone-
bant ad recipiendum Baptismum, ait: Ego non
solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos
qui viventium conjugis copulati retinent adul-
terina consortia, cum salvos corpore in his
permanentes non admittamus ad Baptismum:
tamen si desperati, & intra se pœnitentes ja-
tuerint, nec pro se respondere potuerint, bap-
tizando puto, ut jam hoc peccatum cum cate-
chis lavacro regenerationis abluatur: si autem
ab illa desperatione fuerint recreati, potuerint

S. August. in
fine, lib. 1.
de Adult.
Conjug.

vivere, aut facient quod statuerunt. . . .
 Qua autem Baptismatis, eadem reconciliatio-
 nis est causa: si fortè Pœnitentiam finienda
 vita periculum præoccupaverit.

Ex his, inquam, sancti Doctoris verbis, non
 licet concludere in casu de quo modò locuti
 sumus, concedendam esse absolutionem; quia
 Divus Augustinus, hoc loco loquitur de iis
 qui se disponebant ad recipiendum Baptismum,
 licèt essent adhuc adulteriù peccato impliciti,
 ac proinde sermo est de iis qui significaverant
 se velle Baptismum recipere. Unde idem Sanc-
 tus ait in eodem loco: *si autem ab illa despe-
 ratione fuerint recreati, potuerint vivere, aut
 facient quod statuerunt.* Quæ verba satis de-
 clarant, eum solùm loqui voluisse de iis qui
 Baptismum petebant, seque ad eum recipien-
 dum parabant, qui Catechumeni statum
 erant amplexi.

Quest. 6. Possèt-ne dari absolutio moribun-
 do, saltem sub conditione, qui nimia semper
 cum licentia vixit, cùm morbus eum impedit,
 quominus aliquod doloris indicium possit pro-
 ferre?

Resp. Mos ille dandi absolutionem sub con-
 ditione, in Ecclesia nunquam viguit per sex-
 decim sæcula, & asserere possumus, non sine
 magnâ temeritate rem tanti momenti in Ec-
 clesiam introduci posse, sine aliquâ legitimâ
 autoritate, & contra universalem Ecclesia-
 rum omnium traditionem; quoniam nullum
 vestigium ejus reperire licet in aliquo Conci-
 lio, in aliquo sancto Patre, aut aliquo Ritua-
 li Ecclesiæ Latinæ vel Græcæ: Nusquàm, in-
 quam, comperitur, absolutionem dari posse
 sub conditione in Sacramento Pœnitentiæ,
 quocùmque tandem casu. Ritualia namque, &
 præsertim Romanum, minimas quasque Sa-

eramentorum cæremonias præscribunt, & singulari cum curâ ea notant, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent, quod frequentius cæteris Sacramentis administrari solet. Si absolutio sub conditione dari posset, ab illis proculdubio determinatum fuisset; quoniam determinarunt casus quibus administrari posset Baptismus, & extrema Unctio sub conditione: & quoniam sanctus Augustinus, & Concilium Carthaginense quartum, multa que Ritualia singulariter tractant de modo quo administrari debet Sacramentum Pœnitentiæ moribundis, certum est eos non omisso hunc modum ita commodum, dandæ absolutionis sub conditione, si credidissent illum in aliquo casu fuisse licitum. Videmus etiam apud sanctum Carolum in Instructione Confessorum, expressum fuisse modum, quo suscipiendi sunt infantes, seu pueri, puellæque teneriores ad Confessionem: Si autem casus esset aliquis, in quo dari posset absolutio sub conditione, eò profectò maximè contingeret, cum vix detegi possit, si sint capaces absolutionis. Nilominus tamen sanctus hic Archiepiscopus, qui diligentissimè res quasque minimas ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinentes denotat, solummodò dixit, Actorum parte quarta Instructionum Confessorum, Presbyteros animadvertere debere absolutionem Sacramentalem iis non esse dandam, qui non afferunt materiam necessariam huic Sacramento, & qui nondum per rationis usum capaces ejus sunt: Quoniam ergo ab universali Ecclesiæ traditione recedere non possumus, nec autoritate privatâ, novos excogitare modos administrandi formam Sacramentorum; nullo prorsus casu absolutionem Sacramentalem sub conditione dare possumus; & eo quidem magis, quo à Concilio

Tridentino prohibetur, ne vel excogitetur, vel mutetur ritus aliquis à receptis Ecclesiæ ritibus in administratione Sacramentorum.

Conc. Trid. Sess. 7. De Sacram. in general. Can. 13. *Si quis, inquit Concilium Tridentinum, dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholice ritus, in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcúmque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit.*

Optandum esset, ut qui desiderant callere modum administrandi cum fructu Sacramentum Pœnitentiæ, seriò legerent Tomum secundum libri cui titulus: *Amor pœnitens*, editionis secundæ, qui liber authorem habet Episcopum Castoriensem, Vicarium olim Apostolicum in Provinciis fœderati Belgii: Illic videre possent eandem doctrinam, quam in hocce Tractatu pro viribus explicuimus, nitidè assertam & solidis admodum argumentis probatam.

Specchio di Confessione, composto dal Padre Emerio de Bonis, Gesuita. In Roma, appresso Domenico Baba. 1595.

Avvertimenti per li Confessori.

Primò avvertiscano i Confessori, di non dar l'absolutione a chi non debbono, cio è a chi non è

Non abs re fore duxi hâc attexere quod in hac materia editum fuit à Reverendo quondam Patre Emerio de Bonis, Jesuita, qui tempore sancti Ignatii Romæ floruit, quique varios abusus notavit qui à Confessariis sæpiùs committuntur, dum absolutionem Sacramentalem faciliùs pœnitentibus concedunt. Hâc de re locutus est in libro cui titulus: *Confessionum speculum*, quod quidem Romæ vulgari Italico idiomate à Reverendissimo Patre editum fuit, & sæpiùs prælo Romæ & alibi commissum, & in alias subindè linguas translatum.

Advertenda pro Confessariis.

Primò advertant Confessarii, ut non cedant absolutionem quibus non debet dari, id est iis qui illius capaces non sunt: ut sunt qui

verè de omnibus & quibuscumque peccatis à se commissis non dolent, aut firmiter non proponunt ab illis in posterum abstinere, aut non volunt satisfacere, etiam si possint, illis quibus tenentur, sive de bonis, sive de fama, sive de injuriis illatis agatur, &c. aut occasionem mortaliter peccandi deserere nolunt, &c. Ratio est, quia tunc non habent debitam contritionem & dolorem qui absolutionem præcedere debet.

Secundò, Confessarius debet imponere pœnitentias, quæ peccata præterita puniant, & à futuris peccatis præservare possint tanquam medicinæ salutares. Id autem non fit, dum illi qui multis jejuniis, disciplinis, ciliciis, elemosynis, peregrinationibus, &c. curandus esset; imponitur recitatio coronæ, aut septem Psalmorum Pœnitentialium, aut etiam aliquid minus. Et ideo pœnitentes brevi ad vomitum redeunt. Si autem Confessarius apud se perenderet, Deo de hac anima rationem illi reddendam esse, non ita facile laboretur. Audiat quod hac de re dicitur in sacro Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 8. *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum Spiritus & prudentia suggererint, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate, salutares & convenientes satisfactiones injungere; ne si fortè peccatis comiveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

Hæc sunt sacri Concilii verba. Et ita Confessarius, qui sine justa & legitima causa, pro multiplicibus & gravissimis peccatis, leves pœnitentias injungit, suæ obligationi non facit satis. Antiqui Canones pro aliquibus peccatis pœnitentias per septennium duraturas impone-

capace di es-
sa: tale è co-
lui che non è
veramente
pentito di
tutti i peccati
mortaliter
che hà commessi,
ò non
hà fermo
proposito di
astenersene
per l'avenire,
ò non
vuol sodisfar
[potendo] a
chi è obligato
nella roba,
fama, ingiuria,
&c. & non
vuole lasciar l'oc-
casione di
peccare mortal-
mente, &c.
La ragione
è, perche non
hà la debita
contritione e
dolore che si
ricerca per
l'assoluzione.
Secundò deve
il Confessario
dar pœnitente,
che siano casti-
ghi delli peccati
passati, e medicine
pre-
servative
dalli peccati
futuri; il che
non fa, quando
uno merita
molti digiuni,
disci-

pline, cilitii,
limosine, pe-
grinatio-
ni, &c. e li
dà una coro-
na, ò li sette
salmi, ò me-
no ancora.

Per cio i pe-
nitenti subito
ritornano al
vomito; che
se il Confes-
sore pensasse
che hà da
render con-
to à Dio di
quella ani-
ma, staria un
poco piu fo-
pra di se. Af-
colti quel
che dice il
santo Conci-
lio Tridenti-
no, sess. 14.
cap. 8. *Debo-
no, dice, i
Sacerdoti del
Signore, per
quanto lo Spi-
rito e la pru-
denza lor det-
ta, secondo la
qualità delle
colpe, e poter
de i penitenti,
impor loro sa-
lutifere e con-
venevoli sodis-
fazioni; accio
che se per sorte
chiudono gl'oc-
chi a i peccati,
ò più indulgen-
temente tratta-
no i lor peni-*

bant; & quanquam solus Deus, cui dolor in-
ternus notus est, noverit etiam quæ sit justa
& proportionata Pœnitentia cuique peccatori
imponenda; attamen debet Confessarius pru-
denter convenientem Pœnitentiam injungere,
habito respectu ad qualitatem & quantitatem
peccatorum, ad facilitatem cum qua commit-
ti solent, ad dolorem qui in illorum confes-
sione apparet, ad emendationis spem, & ad
facultates pœnitentis; quia prudenter non age-
ret qui amplas eleemosynas pauperi impone-
ret, aut multa jejunia rustico laboratori, aut
disciplinas seu cilicia infirmo & debili injun-
geret.

Tertio advertant, rem utilissimam esse & à
multis Confessariis in praxi observatam, ab-
solutionem aliquoties suspendere seu differre,
& injungere pœnitenti qui sæpius in eadem
peccata relabatur, ut ad Confessarium redeat,
& interim aliqua opera satisfactoria exerceat,
quæ illum cautiolem reddant ad cavenda pec-
canda quæ sæpius committere solitus est, &
præsertim si carnalia sint. Quia autem id sæ-
pius non fit, multi nunquam emendantur, imò
statim post absolutionem [si tamen illam con-
sequantur] ad vomitum redeunt, etiam hac
ipsâ die aut saltem intra breve tempus; unde
valde dubitari potest, quod internæ propriæ
dispositionis culpâ, gratiam non receperint,
quæ vires subministrat ad resistendum, saltem
per notabile tempus, peccatis. Sed hi statim
in peccata recidunt, & sæpius sine ulla gravi
tentatione, imò eam ex propriâ sponte per-
quirunt & procurant. Ideo convenit talibus
imponere ut redeant, quò cautiores red-
dantur.

Objicietis fortè, illos ad Tribunal Confes-
sionis non redituros; Sibi imputent; signum

est, illos non fuisse contritos aut rectè dispositos. Objicietis, illos facilè alios Confessarios, qui eos statim absolvant, inventuros? Nihil id vestra interest, hi Confessarii rationem coram Deo reddent, de peccatis quæ, ob ipsorum laxitatem & indulgentiam, pœnitentes committere solent. Crudelitatis meritò arguitur Medicus, qui, ne infirmum contristet, forti remedio & ferro, quando opus est, non utitur; & multo etiam in pari casu crudelior est Confessarius.

Quartò attentè admodum perpendant, cui Sacram Communionem concedant; quia certè gravissimum malum est, & abusus verè intolerabilis, illis Communionem permittere, aut Missæ celebrationem, qui continuò, & sine emendatione, in foetidæ libidinis luto involuti remanent; attamen multi sunt, quibus consuetum est ut pluries in qualibet hebdomadâ in peccata carnalia prolabantur; & tamen volunt qualibet hebdomada, aut saltem intra quindecim dies, Communionem percipere, quia scilicet ita sunt assueti: Et hi ita insensibiles & stupidi fiunt, ut penitens non agnoscant aut percipiant miserandum planè statum in quo versantur; & licèt priùs ad sanctissimam Eucharistiam in timore & tremore reverenter accederent, procedente tempore sine timore, sine reverentia, & sine ulla devotione accedunt; id autem facilè conjici potest, ex eo quod aliquando hac eadem die, aut saltem intra breve tempus, redeunt ad vomitum, & peccata carnalia denuò committunt, quod valdè horrendum & formidabile est.

non dimeno il Confessore deve con prudenza veder di darli penitèntia che convenga, havendo riguardo alla qualità e quantità de peccati, alla facilità con che si commettono, al pentimento con che si confessano, & alla speranza dell'emenda-

temi, imponendo loro per gravissimi delitti leggierissime cose da fare, non siano fatti partecipi delli peccati d'altri.

Sin qui sono parole del S. Concilio. Si che il Confessore, il quale, senza giuste e legittime caggioni, per moltissimi e gravissimi peccati, dà picciole penitènze, non soddisfa all'obbligo suo. Li Canoni antichi imponevano per certi peccati sett'anni di penitènze; e benche solo Iddio, che vede il dolore e pentimento interiore, sappia qual sia la giusta penitèntia che si dourebbe imporre a ciascuno;

l'azione, & a quel che puo fare il penitente; perche dar grosse limosine al povero, molte digiuni al lavoratore, discipline e cilittii all'infermo e debole, non sarebbe prudenza.

Terzo avvertiscano, che è cosa utilissima e isperimentata da molti Confessori, il sospendere alle volte l'assolutione, e far ritornar il penitente che tante volte ricasca nelli medesimi peccati, e farli fare fra tantò alcune penitENZE, che l'ajutino ad emendarfi da quei peccati ne quali casca tanto spesso, e massimamente essendo carnali. E perche questo non si fa, molti non s'emendano mai, anzi subito che sono assoluti [se pur ricevono l'assolutione] ritornano al vomito ancor l'istesso giorno, ovvero poco dopo; dal che si puo dubitare che non habbino ricevuta, per lor mala dispositione, la grazia, che dà forza per resistere [almeno per qualche tempo notabile] alli peccati. Mà questi ritornano subito alli peccati, e molte volte senza grave tentatione, anzi da se stessi la procurano. Però è bene farli tornare occioche stiano piu sopra di se.

Dirette forsi che non torneranno alla Confessione? Lor danno, è segno che non erano contriti, ò disposti. Dirette che troveranno altri Confessori che subito senz'altro l'assolvino? Lasciateli fare, essi renderanno conto de i mali che li penitenti, per esser essi tanto larghi, commettono. E crudele il Medico che per non contristar l'infermo, non adopera l'unguento forte & il ferro quando bisogna; così molto piu il Confessore.

Quarto, avvertiscano ancora molto bene a chi concedono la Communione; perche il lasciar comunicare, ò dir Messa a persone, che di continuo stanno involte ne fango della puzzolente libidine senza emendatione, è una pessima cosa, & abuso intolerabile. E purè sono molti, che non lasciaranno passar settimana senza incorrervi piu volte, e pur si vorranno comunicare ogni otto ò quindici giorni per haver presa questa usanza. Li quali si riducono ad una insensibilità e stupidizza di mente, tal che non conoscono il misero stato in che si trovano, e come prima andavano al santissimo Sacramento tremando di paura e riverenza, poi vi vanno senza timore, senza rispetto, e senza divozione alcuna. Il che si puo vedere da questo, che alle volte ancora l'istesso giorno, ò poco dopo, ritornano al vomito del peccato carnale cosa veramente horrenda e spaventevole.

*Patris Emerici de Bonis Societatis Jesu,
Præclarissima profertur sententia, de
abusibus qui in usu sacrae Communionis
admittuntur.*

Duos magnos abusus, inquit, in frequen-
ti sumptione Sacro-sanctæ Eucharistiæ
invenio, & faxit Deus ut citò tollantur.

Primum est quorundam hominum quibus
nulla Hebdomada præterit quin semel aut sæ-
piùs luxuriæ spurcitiis se contaminent, qui
tamen octonis quibusque diebus sanctissimo
Christi corpore pasci postulant. Sunt & alii
qui etsi rariùs peccent, iis tamen diebus qui-
bus consuevere ad Sacram Eucharistiã,
quamvis recenter in peccatum lapsi, accedere
velint.

Primorum abusus errorque maximus est,
quòd non satis cogitent, quàm infame & turpe
viciũ, carnis illius virginæ, humanitatis
sanctissimæ, & Divinitatis augustissimæ, quam
hoc Sacramento suscipimus, munditiei atque
puritati adversatur, cujus si verè dignitatem,
& excellentiam pernoscerent, aut in viam re-
dirent & mutarent mores; aut non tam sæpè,
inò nunquam tremendum Sacramentum su-
mere auderent, nisi fortè aliquã Ecclesiæ lege
obstricti, quæ tamen neminem Sacro-sanctæ
illa Mysteria, nisi in Paschate, percipere adi-
git, quæque semper ritè paratos poscit.

Et tamen reperiuntur homines adeò audaces
seu potiùs tam perfrixtæ frontis, ut sæpè sine
ullâ vitæ emendatione, carne Christi vesci
non abhorreant; quòd si Confessarius à Com-
munione, ut decet, remove vellet, irascun-
tur & scrupulosum vocant; nec verentur cum

Trattato del
santissimo Sa-
cramento
dell'Altare,
e del modo
di riceverlo
fruttuosamé-
te. Compos-
to dal Padre
Emerio de
Bonis della
Compagnia
di Gesu. In
Roma, ap-
presso il Ba-
ba. 1595.

Abusi d'al-
cuni intorno
al communi-
carsi spesso.
cap. 19.

Io ritrovo
due abusi
grandi in-
torno alla
frequenza del
santissimo Sa-
cramento, i
quali piace-
se à Dio che
fossero una
volta levati
in tutto, e
per tutto.

Il primo è
d'alcuni, che
mai non las-
ciano passar
settimana,
che non pec-
chino una, e
piu volte,
carnalmente;
e con tutto
cio si voglia-
no commu-

nicare ogni otto giorni. Altri sono che peccano più di rado, mà si vogliono comunicare i loro giorni deputati, ben che abbiano peccato di fresco. L'error de primi è grandissimo; poi che non considerano, quanto sia contrario questo vizio infame e disonorato alla purità, nettezza, e candidezza di quella carne virginale, di quell'anima santissima, e di quella Divinità eminentissima, che si riceve nel santissimo Sacramento; perche se da douero penetrassero la sua grandezza & eccellenza, o si emendarebbono, e mutarebbono vita, o vero nona havreb-

illo contendere, causati alios esse Confessarios contra sentientes, & ad sanctam Synaxim accedere permittentes: & si quo sunt animi statu ad Cælestem mensam accedere piaculum esset, futurum esset ut non afficerentur illâ suavitate, illâque lætitiâ, quam sentiunt. Denique nisi cælesti illo pane alerentur, fore ut crebrius in peccata labantur; & si fides illis sit adhibenda, id saltem emolumentum à Communionem percipiunt, quod rariùs peccant.

Ego verò, etsi nemini legem præfinire velim, non mihi videor pravè sentire, qui tales homines ad sacram Synaxim malè præparatos putem, cum ipsi tam citò, tamque frequenter ad suas impuras libidines redeant: timendumque valde esse, ne indignæ Communionis, & infandi sacrilegii periculo se exponant; quia crebri in eadem culpas relapsus, debitam præparationem defuisse testantur. Nam si nullum adversus vim & efficaciam Sacramenti obicem ponerent, effectus ejus proculdubio consequerentur; quorum unus est, ut eos qui dignè sumunt castos faciat, quoniam multum cupiditatem minuit, quæ sic fracta & coercita facilè vinci superarique potest, quod nunc in multis cernitur, qui cum antè luxuriæ vicio deditissimi essent, postea cælesti cibo sæpè refecti, castitatem coluere; qui si pravam in meliorem vitam mutavere, quidni illi quoque idem possint? Sed vultis scire quid sit quamobrem non faciant, quia nolunt. Quapropter à Communionem arcendi sunt; unde qui secus facit, panem filiorum dat Canibus, & Margaritas projicit ante porcos; quod à Jesu Christo Domino nostro expressè prohibetur.

Quamobrem Confessarii & directores diligentius attendere sibi debent, ut ne judiciorum Dei experiantur acerbiter, qui dispen-

faciam pretiosi thesauri, accuratam ab eis rationem reposcet, ipsi secum reputent, indulgentiâ illâ & nimiâ facilitate indignos ad Communionem admittendi, multos eâ duritie eoque animi stupore erga res divinas obri- guisse, ut ne quidem status illius miserimi, in quo torpent, sensum habeant salutarem. Quo fit ut cum prius timentes & venerabundi ad augustissimum Sacramentum accederent, jam id absque timore, veneratione, & pietate suscipiant: Quod inde manifestissimè patet, quod nonnunquam eodem die, ad suas sordes rever- rantur, quod horrendum dictu & Angelis ipsis detestabile, quodve valeat solis tenebras offen- dere, terram tremefacere, elementa permis- cere.

De his quoque idem sentio, qui postero, tertio, aut quarto die quam Eucharistiam sumperunt, idem quod antea peccant; aut qui pridie nudius tertius, aut quartus antè pec- caverant, ita ut vix à peccato uno die, biduo vel triduo per hebdomadam se abstineant; qui tamen die Dominico ad sacram Synaxim ad- mitti flagitent.

Quantum ad id quod dicunt, alios Confes- sarios esse, qui eos sic affectos à Communio- ne non arceant, sat erit respondere, nolle mihi Deo talium Confessariorum agendi rationem esse præstandam.

Non quidem ignoro, fuisse præteritis sæcu- lis, & etiam nunc esse viros, & piissimos & doctissimos, qui utile sæpè esse, & aliquando necessarium censeant talibus absolutionem de- negare, hoc freti, quod veræ contritionis, ne quidem attritionis signa ulla ostendant, sine qua nemo absolvi potest, & absolvi sacrile- gium est: qui etiam sanctæ Resurrectionis tempore, eos qui ante paucos dies crimen

bon' ardire di riceverlo così spesso, anzi ne pur mai, se non fossero as- tretti dal precetto del- la Chiesa, la quale non obli- ga nissuno a communicarsi frà l'anno. Non dimeno si trovano alcuni tanto arditi, anzi [per dir meglio] tanto sfacciati, che non si vergognano di communicarsi spesso senza emenda- zione alcuna; e se il Confessore non vorrà loro conceder la Communion- e, [come veramente non deve] si adireranno e diranno, ch'egli è uno scrupuloso, e vorràno dis- putar con esso lui, con dire, che altri Confessori danno licenza: che se facessero

male à com- aliquod admiserint , à Communionem suspen-
municarsi , dunt ; continentiam aliquandiu ante servare
Iddio non jubentes , quàm tremenda adire Mysteria si-
gli darebbe nantur ; tam crebris , tam facilibus in peccata
consolation' lapsibus , meritò suspicionem ingerentibus
e gusti spiri- Confessario , deesse illis veram attritionem,
tuali come fa : e che se sine qua non solùm possunt sed etiam debent
non si com- illos sine absolutione remittere.
municassero,
cascherebbo-

Utilissimum ergo contra relapsum reme-
no molto piu dium est , & frequenti experienciâ confirma-
spello nel tum , ut per aliquod tempus iis hominibus ab-
peccato ; si solutio differatur , quo victu cultuque asperio-
che , com' effi ri , antequam ad Communionem accedant , se
dicono , al- præparent. Sunt enim qui postquam innumera
men' cavano crimina & horrenda scelera Sacerdoti pate-
questo frutto fecerint , sequenti aut tertio die carne & san-
di peccar' guine Christi Domini non timeant refici. Quod
manco. sanè non est permittendum ; quoniam qui ha-
Io , senza bitum peccati contraxit non sine magnâ vio-
dar' senten- lentiâ resipiscere , magnâque animi contentio-
za definiti- ne excitare in se salutiferum peccatorum suo-
va , dirò quel rum dolorem valet.che sento , e
non penso di
sentir male :
cio è , che

Quemadmodum arbor annosa non unico
questi tali mi ictu dejicitur , nec vas aliquo retro liquore
paiono mol- imbutum , si semel frigidâ aquâ abluitur , odo-
to mal dif- rem amittit , sed opus est ut diu in cinere &
posti per cõ- rem amittit , sed opus est ut diu in cinere &
municarsi ; lexivio ferveat ; eâdem quoque agendi ra-
pioche ritor- tione erga illos omnes utendum est , qui tam
nanno tanto sæpè ad sua peccata recurrunt : subeant post
presto , e tã- exposita , expansaque flagitia pœnarum & la-
to spesso , al borum genera , quibus sentiant , doleant , &
vomito del- detestentur præteritas culpas : quod quia ab
peccato del- illis non exigitur , citò suum vomitum resor-
la puzzolen- bent.
te e carog-
nosa carne : e

Multi Confessarii pii prudentesque testantur,
mi dubito , innumeros homines , qui peccatis priùs obstric-
che non si ti erant , quod eam rationem tenuissent , dila-
mettano a tâque absolutione sæpiùs ad Tribunal , ut ani-
pericolo af-
sai probabi-

mi statum identidem aperirent, illis redire jussissent, impositâ interim delictorum pœnâ, pristinos mores in meliùs mutavisse, & magno gaudio, magnoque deinceps in virtute progressu, infandam peccati consuetudinem abjecisse.

Durum equidem & grave primò ipsis videbatur, toties sine absolutione, & piacularibus pœnis oneratos remitti, verùm multi postea severitatis illius fructum & utilitatem experti, gaudentes, & ut de se optimè meritis gratulantes rediere, futurumque fatentes fuisse, ut nisi ejusmodi austeritate essent cohibiti, laudabiliorem vitam nunquam instituerent. Magno proculdubio dolore, dum Chirurgus humorem pungit ægrotus afficitur; sed sanatus gratias agit, mercedemque pro beneficio rependit largiùs.

Si Confessarii majorem severitatem adhiberent, multò major frequentiorque pravorum hominum emendatio consequeretur; non iisdem semper criminibus obnoxios homines cerneremus, neque subinde, ut faciunt, Confessarios mutarent, ut aliquem tandem inveniant mollem facilemque, qui leves imponat pœnitentias, & sinat eos quoties libuerit, etiam moribus immutatis, ad Eucharisticam mensam accedere; quem deinde inventum, tanquam peritissimum prædicant; cæterosque qui perversorum morum institutorumque mutationem exigunt, tanquam incommodos, scrupulosos, humanæque fragilitati nimium duros reprobant, non sicut illi qui faciles sunt, molles & infirmitati eorum condescendentes.

Sed miseri illi animarum rectores, non cernunt, pravos homines in vitiis suis propterea suâ indulgentiâ detineri, atque in pristina peccata relabi. Medicus qui, ne molestus sit

le, di ricea
ver indegnâ
mente la Cõ-
munione, e
di far' un sa-
crilegio; per-
che quel con-
tinuo recidi-
vo mostra
che non era-
no disposti;
con cio sia
che se il Sa-
crameto non
trovasse im-
pedimento,
essendo di
tanta virtù
& efficacia,
causerebbe i
suoi effetti,
l'uno de qua-
li è render
casti quelli
che degna-
mente lo fre-
quentano;
percio che
sminuisce la
concupiscen-
za, la quale
sminuita, fa-
cilmente si
puo superare,
come si
vede chiara-
mente in tã-
ti altri, che
vivono casta-
tamente, ben
che prima di
frequentarlo
fossero car-
nalissimi. Ho-
ra, come
questi si sono
ajutati e sanati

tati, perche non potrebbono far' ancor' essi il medesimo? Volete ch'io vi dica la causa perche non lo fanno? La causa è perche non vogliono. Hor se così è, non si deve conceder loro per modo alcuno la Communionem; poiche questo farebbe un dar' il pane de figliuoli a cani, e gittar le Margarite avanti a porci, il che è prohibito da Christo nostro Signore. Però il Confessore dee auertire molte bene quello che fa, accio che non ne habbia da render' conto a Dio, per haver dispensato malamente un tesoro così pretioso, e così divino: e sapia, che

ægroto, vulnus gangrænâ vitiari finit, quod, si validum unguentum, ignem etiam, aut scapellum maturè adhibuisset, sanari potuerat, non misericors, sed crudelis haberi debet. Id ipsum tam multis peccatorum reis ob nimiam Confessariorum lenitatem, & indulgentiam accidit. Offeret se aliquis, cuius ad expianda peccata, multis diebus jejunia, & cilicia essent imponenda; huic semel Rosarii preces, aut septem Pœnitentiæ Psalmi recitandi imponentur, aut aliquid minus: & quoniam illæ pœnæ non sunt molestæ, fit ut illi citò suis se rursus criminibus inquinent. Quod si illi Confessarii seriò perpenderent, rationem Deo de illis hominibus sibi reddendam esse, multò impensius sibi cautos esse existimo.

Quod isti dicunt, se gaudia suauitatemque, cum Eucharistiam sumunt experiri, auisim affirmare id valdè suspectum, & errori esse obnoxium, illosque animi motus ab aliâ causâ, quam à sumpto Corpore Christi proficisci posse, aut aliquam dæmonis fraudem subesse, non autem à verâ pietate provenire. Turcæ namque cum suum Mahometem colant, aut de eo sermonem audiunt, tam magno, tamque suavi animi affectu commouentur, ut etiam erumpant in lacrymas; quod tamen vel diuinitus immissum gaudium, aut veræ pietatis affectum nemo dixerit.

Sancti Patres Eremitæ, eum qui per somnum, mali dæmonis fraude, quamvis non suâ culpâ, quid impuræ libidinis passus fuisset, ad sacram Synaxim accedere non sinebant: quomodo putatis arcituros fuisse eos, qui tam libenter, ac tam sæpè in peccatum relabuntur? Non est dubitandum, quin à sancta Communionem eos penitus fuissent exclusuri.

Id modò expendendum restat, quod dicunt

nisi cœlesti carne crebrò reficerentur, se frequentius in peccata lapsuros. Quibus respondendum est, ad id Eucharistiæ Sacramentum non fuisse institutum, ne tam sæpè homines peccata committerent; quamvis id quoque, vel etiam quid præstantius dignè sumentibus præster, sed ut sit illis esca cœlestis, quâ ad virtutis culmen promoveantur. Illi autem divino cibo non aluntur; quandoquidem vitæ cœlesti nihil cum carne commune est, cui ita serviunt, ut aliter vitam se instituere non possent, ipsimet affirmant.

Venio jam ad eorum errorem, qui non Hebdomadibus singulis quidem, sed semel aut bis quibusque mensibus, ad Sacram Communionem accedunt, eò quod sodalities, aut societates alicui nomen dederunt, quæ diebus quibusdam Sacro-sanctam Eucharistiam percipere statuit; qui licet non ita frequenter in peccata libidinis incidant, si tamen pridie, aut nudius tertius eos se turpi crimine polluerint, abstinere à sacrâ mensâ nolunt; Ne, inquiunt, si non faciamus, aliis malo exemplo simus & offensionem. Quod est humanis rationibus potius, quam veræ pietatis affectu Communionem sumere.

Idem quoque aulicis nonnullis familiare est, qui diebus quibusdam festivis, cum alioquin non sumerent Panem Eucharisticum, cum tota familia illum accipere solent, quod ideo faciunt ut spectentur, & ne ab heris suis ejiciantur, minitantibus, eos quos vident ad sacram Synaxim raro accedere domo suâ ejecturos. Quid de illis dicemus? Istis nonne permittenda Communio est?

Re sicut diximus posita, multis diebus post patrata scelera, ob reverentiam Sacro-sancto Mysterio debitam, censeo illos esse à Com-

questa indulgenza hà ridotto molti ad una certa insensibilità delle cose di Dio, & una stupidità di mente, che essi stessi non s'accorgono del miserabile stato nel quale si trovano; e così come prima andavano al santissimo Sacramento tremando di paura e riverenza, hora vi vâno senza timore, senza rispetto, e senza divozione alcuna. Il che si può vedere da questo che alle volte ancora l'istesso giorno della Comunione ritornano al vomito del peccato, cosa veramente da fare stupire gl'Angeli, oscurare il sole, tremar la terra, e confondere tutti gli elementi;

Il medesimo dico di quelli, che peccano il giorno seguente, il terzo, & il quarto, e di quelli che hanno peccato il giorno precedente, e l'altro, e l'altro; si che a pena lascieranno di peccar un giorno, o due, & al più tre la settimana, e pur si vorranno communicar la Domenica.

È questo basti per risposta di quello che dicono, che altri Confessori li lasciano communicare; & io dico, che non vorrei haver a render conto di tali Confessori. Sò bene, che sono molte persone letterate e religiose, le quali tengono, che a questi tali sia

munione removendos, præsertim cum nullo ad id faciendum præcepto astringantur.

Sed quid dicemus de offensione & prætenso scandalo? dico quod ei possunt ipsi aliqua verisimili excusatione mederi. Cæterùm prudenti alicui Confessario se committant, qui quod facto opus sit solerter dignoscatur, utrum satis fuerit cum ad Eucharistiam admittere, an offensioni locum dare, quæ nunquam poenitentem culpæ reum faciet.

Quoniam autem sodalitii præfectus, inquirere solet à sodalibus, cur ad Sacram Eucharistiam non accesserint, dicet aliqua animi anxietate imparatum abstinuisse, aut non ita visum esse Confessario. At si id causæ afferant, inquires, malam de me ingeram suspicionem. Respondeo quod si quid mali suspicetur id immeritò faciet, & temerarii iudicii culpâ se adstringit. Potest enim Confessarius cuilibet suorum Poenitentium, non modò ob lethalem culpam, sed nonnumquam ob levem, aut ut eum durius, exercendæ patientiæ causâ, habeat, aut ut levè aliquod vitium corrigat, aut ut eorum quæ ad Dei cultum pertinent magis sollicitum faciat, aut quibusdam aliis de causis Communionem denegare: at in rebus dubiis, debemus sentire de proximo in bonitate.

Si roges me, quandiu ille homo removendus sit, & Communionem privandus? Respondeo cum varia sint hominum genera, variæ occasiones, varia ad peccandum proclivitas atque facilitas, varius admissorum peccatorum dolor, diversa præteritæ vitæ emendatio, cæteraque id genus, nullam certam & accuratam ea de re statui regulam posse. Nam, exempli gratiâ, non est tamdiu removendus qui rarò peccat quàm qui frequenter, quando

De Sacram. Poenit. Cap. XII. 217

quando æquales apparent dispositiones & æquale emendationis propositum.

Dicam tamen in universum multò satius esse fræna cohibere quàm laxare; quoniam semper causa, nimia illa facilitas fuit, & etiam nunc est, cur multi libentiùs in peccatum cadant, & corrigere se negligent.

bene molte volte il negar loro l'assoluzione; e che sia alle volte ancora necessario, per non mostrar essi alcun segno di ve-

ra contritione, ne di attritione, senza la quale non si puo dare l'assoluzione, e riceverla farebbe sacrilegio.

Ne manco la danno la pasca, se hanno peccato di fresco, mà lasciano passar alcuni giorni di continenza; perche questo tanto frequente recidivo, senza alcuna mutazione, & emenda, è bastante a far dubitare il Confessore, che non habbia manco vera attritione; & in tal caso puo, anzi dee negar l'assoluzione.

Et è poi utilissimo & sperimentato rimedio contra il recidivo, il sospendere e differire l'assoluzione a questi tali, accio che faccian qualche poco di penitenza prima d'andare a ricevere il santissimo Sacramento; perche uno si confesserà di moltissimi e gravissimi peccati, e con tutto cio si vorrà comunicare il giorno seguente ovvero l'altro. Il che ordinariamente non si dee permettere; perche l'huomo mal avezzo e mal abituato non puo, senza grande sforzo, ridursi alla divotione, ne a sentir vera compuntione, dispiacer, e dolore de i peccati commessi. Come un albero grosso non si taglia in un colpo, ne un vaso puzzolente perde la puzza con una risciaquata d'acqua fredda; mà bisogna farlo bollir molto bene nella cenere e liscia, ò ranno ben forte. Così bisogna far con questi tali, cio è disporli per mezzo di penitenze alla cognitione, dolor, e detestatione de peccati passati. E perche questo non si fa, ritornano subito al vomito; e molti Confessori religiosi e prudenti testificano, che con questo mezzo di differir l'assoluzione, e farli ritornar piu volte, e farli far prima qualche penitenza, molti si sono emendati, e diventati continenti, lasciando in tutto e per tutto quella maladetta consuetudine di peccare, con loro grandissime consolatione e frutto spirituale; e se bene quando erano mandati via senza assoluzione, e gli era ordinato, che facessero quelle penitenze, pareva loro duro; pur dipoi si rallegravano e ringraziavano il Confessore di quanto havea fatto con essi loro, confessando, che mai si sarebbero emendati, se non havebbe fatto così. E non è dubbio alcuno, che dispiace all'infermo, quando il Chirurgico taglia la postema, mà vedendosi poi guarito, lo ringratia e lo paga molto bene,

Si che se tutti li Confessori stringessero la mano, si vedrebbe piu emendazione ne penitenti, e non tenerebbono sempre carichi de i medesimi peccati, ne muterebbono tanti Confessori quanto fanno, cercando un Confessor largo che non li riprenda, che li dia picciole penitenze, e li lasci communicar ogni volta che vogliono, benchè non si emendino: e questo tengono per il miglior Confessor del mondo, e dicono de gl'altri, i quali ricercano la mutatione della vita, che sono fastidiosi e scrupolosi, e che non hanno compassione alla fragilità humana, come hanno li tali e tali, che sono facili, piacevoli, e buoni compagni.

Mà non s'accorgono i meschini, che questa larghezza li fa perseverar ne peccati, e ritornar subito al vomito. Non è compassione, mà crudeltà, quella del Medico, che per non dispiacer' all'infermo, lascia marcir la piaga, che sarebbe guarita, se havesse adoperato unguento forte, overo il ferro & il fuoco. Così auviene a molti penitenti per la troppo facilità de Confessori.

Sarà uno che meritava molti digiuni e discipline, e li daranno una volta la corona, overo i sette salmi, e manco ancora; e perche questi non cuociono, però ritornano subito al vomito: i quali Confessori, se pensassero che hanno da render' conto a Dio di queste anime, starebbono piu sopra di se. Però ascoltino quello che dice il Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 8. *Debbono dunque i Sacerdoti del Signore, per quanto lo spirito e la prudenza loro dettarà, secondo la qualità delle colpe, e poter dei penitenti, impor' loro salutarie e convenevoli satisfattioni; accio che se à forte chiudono gl'occhi a i peccati, o piu indulgentemente trattano i loro penitenti, imponendoli per gravissimi delitti leggerissime cose da fare, non siano fatti partecipi de i peccati d'altri.* Sin qui son' parole del santo Concilio. San Gregorio chiama falsa penitenza, la minore di quella che conviene. *In cap. Falsas. De Penitentia. dist. 5.* Non perche faccia la Confessione nulla, mà perche puo ingannar' il penitente, pensando per quella d'haver' sodisfatto a pieno l'Abulente. *quæst. 49. super cap. 18. Matth. dice, che il Confessore pecca, se impone penitenza senza debita consideratione delli peccati: Et Adriano in 4. dice, che il sacerdote non hà da condonare l'offese fatte contra Dio, senza gran prudenza e penitenza. E Maggiore. in 4. dist. 20. dice, che non è cosa da vero amico, dar' picciole penitenze; si che il Confessore, il quale, senza giuste e legitime cause, per moltissimi e gravissimi peccati dà picciole penitenze, non sodisfa all'obbligo suo.*

Li Canoni antichi imponevano per certi peccati gravi, sette anni di penitenza. E benchè solo Iddio, che vede il dolor e pentimento interiore, sappia quale sia la giusta penitenza, che si dovrebbe imporre a uno; nondimeno il Confessore dee con

prudenza vedere di darli penitenza che convenga, havendo riguardo alla qualità e quantità de peccati, alla facilità con che si commettono, al pentimento con che si confessano, & alla speranza dell'emendatione, & a quello che puo fare il penitente; perche dar' grosse limosine al povero, molti digiuni al lavoratore, discipline e cilitii all'infermo e debole, non farebbe prudenza.

A quello poi che dicono della consolatione spirituale che Dio dà loro, rispondo, che ancora in questo ci puo essere inganno grande; e puo essere che non venga dalla Communionne, mà da altra causa, ovvero che sia illusione del demonio, e non vera divotione; imperoche ancora i Turchi, pensando a Maometto ò sentendone ragionare, piangono per tenerezza di cuore, e pure niuno dirà che quella sia vera divotione, ò consolatione spirituale. I santi Padri dell'eremo non permettevano, che colui che haveva patito pollutione dormendo, si comunicasse il giorno seguente, benche fosse stato senza sua colpa: che vi pensate che haverebbono fatto con questi tali che peccano così alla libera e tanto spesso? certo è che gli haverebbono esclusi in tutto e per tutto dalla santa Communionne.

Resta horà da vedere quello che dicono, che peccerebbono piu che non fanno, se non si comunicassero spesso. Al che rispondo, che il Sacramento non fù instituito perche l'huomo peccasse manco [benche faccia encor questo effetto, e maggiore ancora in quelli che degnamente lo frequentano] mà per nutrirlo spiritualmente, e condurlo alla perfettione. Hor questi tali non ricevono questi effetti, poiche sono tanto lontani dalla perfettione, ne si nutriscono spiritualmente; perche la vita spirituale non hà che far' con la carne, della quale egli sono schiavi, talmente, che dicono di non poter far' altro.

